

895.913

๘๖๔๖

๖.๖

วิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี  
ช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534

ปริญญานิพนธ์

ของ

มันทนา ไบชา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

มีนาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๙๖๗๕

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว  
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต  
วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ กุฑ์วิกุล)  
..... กรรมการ  
(อาจารย์ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมเกียรติ กุฑ์วิกุล)  
..... กรรมการ  
(อาจารย์ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง)  
..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวคนธ์ จงตระกูล)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย ของมหาวิทยาลัย  
ศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ 10 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2541

## ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลือให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจากอาจารย์สมเกียรติ คู่ทวีกุล อาจารย์ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวคนธ์ จงตระกูล ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าตลอดจนให้คำแนะนำที่มีคุณค่า ส่งผลให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อตัว คุณแม่น้อย คุณสุณีย์ ใบชา บิดา มารดา และพี่สาวผู้มีพระคุณยิ่ง ผู้ให้ชีวิตและส่งเสริมด้านการศึกษาแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรทุกท่าน ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณคุณฉันทนา ชั่งใจ ผู้จัดประกายการศึกษาแก่ผู้วิจัย คุณสอาด จำแสง คุณกนกวรรณ เหมือนวงศ์ คุณทิพวรรณ แดงมาก คณาจารย์มหาวิทยาลัยภาษาไทย โรงเรียนสุวิทย์ฯ พี่ๆ และเพื่อนๆ ผู้เป็นกำลังใจและช่วยเหลือด้านการพิมพ์

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้กับความดีงามและความถูกต้องทั้งมวลในสังคมประชาธิปไตย

ฉันทนา ใบชา

สารบัญ

| บทที่                                                                                                  | หน้า |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 บทนำ.....                                                                                            | 1    |
| ภูมิหลัง.....                                                                                          | 1    |
| ความมุ่งหมายของการศึกษา.....                                                                           | 4    |
| ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....                                                                       | 5    |
| ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....                                                                          | 5    |
| คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....                                                                                 | 6    |
| วิธีดำเนินการค้นคว้า.....                                                                              | 7    |
| เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....                                                             | 7    |
| 2 วิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519<br>ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534..... | 15   |
| สะพานข้ามดาว.....                                                                                      | 16   |
| ที่นี่...ไม่มีดาว.....                                                                                 | 21   |
| เทียนส่องแสง.....                                                                                      | 25   |
| สตรีหมายเลขหนึ่ง.....                                                                                  | 29   |
| พรายสายรุ้ง.....                                                                                       | 33   |
| เปลือก.....                                                                                            | 35   |
| ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์.....                                                                          | 38   |
| ตะวันไม่เคยเลยลับ.....                                                                                 | 42   |
| จัตุรัสชีวิต.....                                                                                      | 48   |
| เทพบุตรสุดแสน.....                                                                                     | 51   |
| หนังหน้าไฟ.....                                                                                        | 56   |
| แก่นกระพี.....                                                                                         | 61   |
| มุกดามะดัน.....                                                                                        | 64   |
| พิกลแถมเกิดแก้ว.....                                                                                   | 68   |
| ผู้หญิงแถวหน้า.....                                                                                    | 71   |
| สวนทางสายรุ้ง.....                                                                                     | 73   |
| เมืองโพล์เพล้.....                                                                                     | 75   |
| แท้งเต้ง.....                                                                                          | 79   |



| บทที่                                                                                                               | หน้า |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 3 วิเคราะห์กลวิธีการเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี<br>ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534..... | 89   |
| การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่.....                                                                                | 89   |
| การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องย่อย.....                                                                                | 103  |
| การเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนา.....                                                                                       | 107  |
| การเสนอแนวคิดผ่านการบรรยาย.....                                                                                     | 115  |
| 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการเมืองไทยช่วง 6 ตุลาคม 2519<br>ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534.....                | 128  |
| สภาพทั่วไปของการเมืองไทยช่วง 6 ตุลาคม 2519<br>ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534.....                                           | 129  |
| สภาพการเมืองไทยในสมัย นายธานินทร์ กรัยวิเชียร<br>เป็นนายกรัฐมนตรี.....                                              | 129  |
| สภาพการเมืองไทยในสมัย พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์<br>เป็นนายกรัฐมนตรี.....                                          | 132  |
| สภาพการเมืองไทยในสมัย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์<br>เป็นนายกรัฐมนตรี.....                                                | 133  |
| สภาพการเมืองไทยในสมัย พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ<br>เป็นนายกรัฐมนตรี.....                                                | 138  |
| ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายของนักเขียนสตรีกับการเมืองไทย<br>ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534.....           | 141  |
| นวนิยายมีบทบาทในการสะท้อนหรือบันทึกภาพการเมือง.....                                                                 | 141  |
| การเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียนและนวนิยาย.....                                                                         | 164  |
| นวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมือง.....                                                                                    | 169  |
| 5 สรุป อภิปรายผล.....                                                                                               | 175  |
| สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....                                                                                          | 175  |
| อภิปรายผล.....                                                                                                      | 183  |
| ข้อเสนอแนะ.....                                                                                                     | 189  |
| บรรณานุกรม.....                                                                                                     | 190  |
| ประวัติย่อของผู้วิจัย.....                                                                                          | 194  |

## บัญชีตาราง

| ตาราง                                                                                                   | หน้า |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|
| 1 แสดงกลวิธีการเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี<br>ช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 | 121  |

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ภูมิหลัง

นวนิยายเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่มีความสนใจจากผู้อ่านเป็นอย่างมาก เพราะนวนิยายสามารถนำเสนอเนื้อหาได้หลากหลาย และใกล้เคียงกับชีวิตจริงของคนในสังคมได้มากที่สุด ความหลากหลายในด้านเนื้อหาและเสรีภาพในทางรูปแบบ ทำให้นักเขียนสามารถแสดงรายละเอียดตามจินตนาการได้หลายแง่มุมมากกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น การศึกษานวนิยายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ผู้ศึกษาจะต้องศึกษาสังคมในระบอบเวลานั้นประกอบด้วย เพราะนวนิยายกับสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน สภาพของสังคมมีส่วนสำคัญให้นักเขียนใช้เป็นวัตถุดิบสร้างเรื่อง สร้างตัวละคร สร้างเหตุการณ์ ตลอดจนแสดงแนวคิดในลักษณะที่ดึงดูดใจผู้อ่าน นอกจากนั้นการเมืองการปกครองซึ่งเป็นโครงสร้างสำคัญทางสังคม และมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสังคม จึงมีบทบาทในการกำหนดเนื้อหาและแนวคิดของนวนิยายด้วย เพราะนโยบายการปกครองประเทศมีผลต่อเสรีภาพของนักเขียน ซึ่ง รื่นฤทัย สัจพันธุ์ (2530 : 52) ได้เปรียบเทียบอิทธิพลของการเมืองว่า “...เป็นประหนึ่งหางเสือบังคับทิศทางของวรรณกรรมว่าจะหันเหไปทางใด...”

นวนิยายของนักเขียนสตรีไทยในระยะแรก ส่วนใหญ่เป็นเรื่องรักหรือเรื่องพาฝัน มีแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาครอบครัว ต่อมานวนิยายบางเรื่องได้เสนอปัญหาสังคม โดยใช้โครงเรื่องของนวนิยายพาฝัน ซึ่ง นิตยา มาศะวิสุทธิ (2516 : 60) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับแนวโน้มนวนิยายของนักเขียนสตรีว่า “...นักเขียนบางคนเริ่มไหวตัวมองโลกกว้างขึ้น คือเริ่มจากมองเห็นปัญหาครอบครัวออกไปสู่ปัญหาสังคมปัจจุบัน ในแง่มุมต่างๆ นักเขียนกลุ่มนี้ได้แก่ กฤษณา อโศกสิน สุวรรณี สุคนธา บุญเหลือ โปต้น และ สีฟ้า...” นวนิยายของนักเขียนดังกล่าวได้แก่เรื่องเขาชื่อกานต์ ของสุวรรณี สุคนธา เป็นเรื่องราวหนุ่มสาวที่มีอุดมคติ แต่ต้องพ่ายแพ้แก่อำนาจและอิทธิพลในชนบทที่ห่างไกลความเจริญ เรื่องตะวันตกดิน ของกฤษณา อโศกสิน แสดงภาพการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่การงานของวงข้าราชการ เรื่องนายอำเภอที่รัก ของสีฟ้า แสดงให้เห็นความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นแก่ข้าราชการที่ดีมีอุดมคติ

สภาพสังคมและการเมืองเปลี่ยนแปลงจากการปกครองแบบเผด็จการมาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยการเรียกร้องของมหาชนเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ทำให้นักเขียนนวนิยายสตรีบางคนหันมาเขียนเรื่องสมจริงมากขึ้น และเสนอเรื่องที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและการเมือง ดังที่ สีฟ้า เขียนเรื่องความรักสีเพลิง สะท้อนเรื่องราวและบทบาททางการเมืองบางประการของนิสิตนักศึกษา ในช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ

เขียนเรื่องทำไม เพื่อเสนอเนื้อหาให้ผู้อ่านเห็นความโหดร้ายของสงครามแบ่งแยกดินแดน  
กฤษณา อโศกสิน เขียนเรื่องลมที่เปลี่ยนทาง สะท้อนภาพความผันผวนทางการเมืองของ  
ประเทศไทยในช่วงปี 2518 และเขียนเรื่องคลื่นลูกเก่า สะท้อนภาพการเมืองไทยหลังเหตุการณ์  
14 ตุลาคม 2516 ส่วนดวงใจ เขียนเรื่องจากดวงใจ สะท้อนภาพปัญหาการเมืองในช่วงปี พ.ศ.  
2514 การเปลี่ยนแปลงแนวคิดในนวนิยายของนักเขียนสตรีนี้ ตรีศิลป์ บุญขจร (2525 : 99) ได้  
แสดงทรรศนะเกี่ยวกับนักเขียนสตรีว่า

...เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงแนวการเขียนของ  
กฤษณา อโศกสิน ทำให้ หันมาสนใจเนื้อหาเพื่อปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงดังใน  
นวนิยายเรื่องลมที่เปลี่ยนทาง แสดงให้เห็นถึงความวิตกกังวลต่อสถานการณ์บ้านเมือง ซึ่ง  
กฤษณาไม่แน่ใจว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมนิยมหรือไม่<sup>1</sup> ส่วน สีฟ้า เขียนเรื่อง  
ความรักสีเพลิง เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อนิสิตนักศึกษาในระยະที่มี บทบาททางสังคมสูง  
และต่อมาเขียนเรื่องทำไม เมื่อฝ่ายสังคมนิยมได้รับชัยชนะ ทางการเมืองในประเทศแถบ  
ภูมิภาคอินโดจีน ส่วนหมยันต์ เขียนนวนิยายรักแทรกการเสียดสีทางการเมืองเรื่องสั้นสวาท  
นอกจากนี้นักเขียนหญิงที่เพิ่งเริ่มเขียนคือ ดวงใจ เขียนเรื่องรัฐมนตรีหญิง ซึ่งเป็นนวนิยาย  
แทรกเนื้อหาการเมือง...

การเปลี่ยนแปลงการเขียนนี้แสดงให้เห็นว่า นักเขียนสตรีสนใจปัญหาสังคมกว้างขวางขึ้น  
แม้แต่ปัญหาเกี่ยวกับการเมือง ซึ่งนอกจากจะนำเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นมาสร้างเรื่องแล้ว  
ยังได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ทำให้ทราบทรรศนะของนักเขียนต่อการเมือง  
ในช่วงเวลานั้น

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ได้มาหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516  
ต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยการปฏิวัติยึดอำนาจของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 6  
ตุลาคม 2519 โดยอ้างสาเหตุความไม่สงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งขณะนั้นมีความขัดแย้งสูง  
เกี่ยวกับการปกครองระบอบสังคมนิยมและระบอบประชาธิปไตย หลังจากนั้นสภาพสังคมและ

---

<sup>1</sup> ทฤษฎีโดมิโนของนายฟอสเตอร์ ดัสเซสได้เคยทำนายสถานการณ์เกี่ยวกับสงครามว่า  
หากเวียดนามเสียเอกราชให้แก่ประเทศคอมมิวนิสต์แล้วลาว กัมพูชา ก็จะเสียเอกราชตามไปด้วย  
ต่อมาก็จะมีผลกระทบมาถึงประเทศไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ตามลำดับ ซึ่งในขณะนั้นเวียดนามได้  
และกัมพูชาสูญเสียประเทศให้กับฝ่ายคอมมิวนิสต์ ทำให้เกิดความหวาดวิตกว่าประเทศไทยจะกลายเป็น  
คอมมิวนิสต์ตามคำทำนายในทฤษฎีโดมิโนด้วย

การเมืองไทยจึงเปลี่ยนแปลงไป จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ปฏิวัติยึดอำนาจเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 บรรยากาศทางการเมืองไทยตลอดระยะเวลา 15 ปีมีความหลากหลายและน่าสนใจดังนี้

ภายหลังการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองแผ่นดิน เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้รับพระราชโองการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 14 ของไทย นายธานินทร์ กรัยวิเชียร บริหารประเทศด้วยนโยบายขจัด และนโยบายการปราบปรามผู้มี การกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ด้วยวิธีการรุนแรง ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม และเกิดปัญหา การก่อการร้ายตามภาคต่างๆ ของประเทศ นอกจากนั้นรัฐบาลปิดกั้นเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของ ประชาชนและสื่อมวลชนด้วยประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 42 รัฐบาลนี้สิ้นสุดการบริหาร ประเทศ เมื่อรัฐบาลไม่ได้แสดงความรับผิดชอบเหตุการณ์ลอบวางระเบิดใกล้พลับพลาที่ประทับของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จังหวัดยะลา โดยคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินทำการปฏิวัติใน วันที่ 20 ตุลาคม 2520 และประกาศพระบรมราชโองการแต่งตั้ง พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2520 รัฐบาลของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ พยายามคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งภายในประเทศ และดำเนินนโยบายปรับปรุงความสัมพันธ์ กับต่างประเทศ รัฐบาลได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับที่ 13 ต่อมา พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ประกาศลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อมีการประท้วงไม่เห็นด้วยกับการประกาศขึ้นราคาน้ำมันของรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นขึ้นดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2523 ในสมัยของรัฐบาลนี้ปัญหาการก่อการร้ายในภาคต่างๆ ของประเทศลดความรุนแรงลง มีการเสนอเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตย มากยิ่งขึ้น ประชาชนได้รับความเดือดร้อนอย่างมากเมื่อสินค้ามีราคาสูงขึ้นอันเนื่องมาจากวิกฤตการณ์ทางด้านเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ปัญหาความแตกแยกภายในพรรคร่วมรัฐบาล เป็นสาเหตุ ก่อการปฏิวัติ 2 ครั้งในสมัยของรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ นอกจากนี้เหตุการณ์ลอบวางระเบิดตามสถานที่ต่างๆ ได้สร้างความหวาดกลัวแก่ประชาชนเป็นอย่างมากภาวะชบเซาทาง ด้านเศรษฐกิจเป็นสาเหตุของการเดินขบวนเรียกร้องหลายครั้งในสมัยนี้ เมื่อรัฐบาลประกาศ ลดค่าเงินบาท เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจทำให้เกิดความขัดแย้งกับฝ่ายทหาร เหตุการณ์ต่างๆ ที่ เกิดขึ้นทำให้มีการปรับคณะรัฐมนตรี และการประกาศยุบสภาหลายครั้ง แต่รัฐบาลไม่สามารถ แก้ปัญหาความขัดแย้งภายในพรรคร่วมรัฐบาล ในที่สุดพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ออกพระราชกฤษฎีกา ยุบสภา และจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทยได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อ วันที่ 4 สิงหาคม 2531 รัฐบาล พยายามลดแรงกดดัน เกี่ยวกับภาพพจน์ของรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลบางส่วน ที่ประชาชนไม่ยอมรับ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในอดีต และลดความกดดันเกี่ยวกับภาวะการครองชีพ ด้วยการปรับ เงินเดือนข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ทางด้านเศรษฐกิจนั้นรัฐบาลได้พยายามพัฒนา ประเทศไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ แม้ว่ารัฐบาลจะดำเนินนโยบายให้กองทัพมีอิสระ แต่ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลกับกองทัพก็ยังเกิดขึ้น ปัญหาการทุจริตของคณะรัฐมนตรีที่

เกิดขึ้นมากในรัฐบาลนี้ เป็นสาเหตุให้คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ หรือ รสช. ทำการปฏิวัติรัฐประหารในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 จึงเป็นการสิ้นสุดรัฐบาลสมัย พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ

สภาพทางการเมืองภายหลัง นายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ทำให้นวนิยายที่เคยเสนอปัญหาการเมืองซบเซาลง เพราะนักเขียนขาดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ดังที่ วินิตา ดิถียนต์ (2531 : 89) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับนโยบายการกวาดล้างหนังสือต้องห้ามในสมัยนี้ว่า “....เท่ากับเป็นการเหยียบห้ามล้อวรรณกรรมการเมืองที่กำลัง มาแรงหลัง พ.ศ. 2519 ได้อย่างเฉียบขาด หนังสือสารคดีและบันเทิงคดีที่ก่อให้เกิดความตื่นตัวในหมู่ปัญญาชนไทยหยุดชะงักลงอย่างเห็นได้ชัด...” นักเขียนเสนอปัญหาสังคมในทรรศนะกว้างขึ้น ไม่ได้เสนอปัญหาการเมืองมากเหมือนช่วงก่อนหน้านี้ แม้กระนั้นนักเขียนสตรีก็ไม่ได้เพิกเฉย ต่อปัญหาการเมืองเสียทีเดียว จึงปรากฏว่าในช่วงระหว่าง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 มีนวนิยายของนักเขียนสตรีที่เสนอปัญหาทางการเมือง และแสดงทรรศนะต่อสภาพการเมือง การปกครอง ได้รับรางวัลจากคณะกรรมการหนังสือแห่งชาติในการประกวดหนังสือ ได้แก่ เรื่องพุนกยูง ของ นันทนา วีระชน ได้รับรางวัลในปี 2521 ตะวันไม่เคยเลยลับ ของ สีฟ้า และหนังสือไฟ ของ โสภาค สุวรรณ ได้รับรางวัลในปี 2525 นอกจากนั้นนวนิยายของนักเขียนสตรีในช่วงดังกล่าว เสนอเรื่องราวและแสดงแนวคิดทางการเมืองการปกครองมากกว่านวนิยายของนักเขียนสตรีในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งแสดงให้เห็นความสนใจของนักเขียนสตรีต่อการเมือง การปกครองของประเทศ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษานวนิยายของนักเขียนสตรีในช่วงนี้ โดยมุ่งศึกษาแนวคิดทางการเมืองในนวนิยาย ซึ่งจะทำให้ทราบว่านักเขียนสตรีมีความเห็นต่อสังคมและการเมืองในขณะนั้นอย่างไร

### ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทางการเมืองของนักเขียนสตรี ในนวนิยาย ช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534
2. เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอแนวคิดทางการเมือง ในนวนิยายของนักเขียนสตรี ในช่วงเวลาดังกล่าว
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายของนักเขียนสตรีกับสภาพสังคมและการเมือง ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534

## ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางการเมือง ในนวนิยายของนักเขียนสตรีกับสภาพสังคมและการเมืองการปกครองในช่วงเวลาดังกล่าว และทำให้ตระหนักว่านักเขียนสตรีมีความรับผิดชอบต่อปัญหาบ้านเมือง

## ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษครั้งนี้ ศึกษาจากนวนิยายของนักเขียนสตรีที่ตีพิมพ์ครั้งแรก ระหว่าง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 คัดเลือกเฉพาะนวนิยายที่แสดงแนวคิดทางการเมือง โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคือ

1. เป็นนวนิยายที่สะท้อนภาพทางการเมือง โดยนำเสนอแง่มุมบางประการของสภาพทางการเมืองการปกครองมากล่าวถึงในนวนิยาย มิใช่การนำมาใช้เป็นเพียงฉากเท่านั้น
2. เป็นนวนิยายที่มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง ความคิดเห็นอาจแสดงออกทางความคิดของตัวละครในเรื่อง หรือเป็นการแสดงออกของผู้ประพันธ์โดยตรง

นวนิยายของนักเขียนสตรีที่คัดเลือกเพื่อใช้ในการศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 18 เรื่องดังนี้

1. สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2519)
2. ที่นี่...ไม่มีดอกไม้ ของสุวรรณี สุคนธา  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2520)
3. เทียนส่องแสง ของดวงใจ  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสตรีสารปี 2520)
4. สตรีหมายเลขหนึ่ง ของทมยันตี  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2520)
5. พรายสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2521)
6. เปลือก ของสีฟ้า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2522)
7. ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ของสีฟ้า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารลลนา ปี 2522)
8. ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสตรีสารปี 2523)

9. จัตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2523)
10. เทพบุตรสุดแสบ ของทมยันตี  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2523)
11. หน้าหน้าไฟ ของโสภาค สุวรรณ  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2524)
12. แก่นกระพี ของสีฟ้า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2525)
13. มุกดามะดัน ของสีฟ้า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2527)
14. พิกุลแกมเกดแก้ว ของสีฟ้า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสตรีสารปี 2527)
15. ผู้หญิงแถวหน้า ของซอลัดดา  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารขวัญเรือนปี 2529)
16. สวนทางสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2531)
17. เมืองโพล้เพล้ ของว.วินิจฉัยกุล  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารจันทร์ปี 2533)
18. แท้งเต้ง ของสีฟ้า  
(ตีพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทยปี 2533)

### คำนิยามศัพท์เฉพาะ

แนวคิด หมายถึง ทัศนคติต่อความจริงของนักเขียนที่มีต่อสังคมและโลกมนุษย์  
ที่ได้แสดงไว้ในงานประพันธ์

แนวคิดทางการเมือง หมายถึง ทัศนะของนักเขียนสตรีที่แสดงไว้ในนวนิยายเกี่ยวกับการบริหารบ้านเมืองและต่อผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่ผู้มีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ



## วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การดำเนินการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีวิจัยเอกสาร โดยมีขั้นตอนการศึกษาวเคราะห์ดังนี้

1. ศึกษานวนิยายของนักเขียนสตรีในวารสาร นิตยสาร ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 และคัดเลือกนวนิยายที่มีเนื้อหาและแสดงแนวคิดทางการเมือง ซึ่งเป็นการสำรวจเบื้องต้น
2. ศึกษาสภาพการเมืองการปกครองไทย ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยศึกษาจากข้อมูลเอกสารเกี่ยวกับสังคมและการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อนำมาประกอบการศึกษาความสัมพันธ์ของนวนิยายกับการเมือง
3. วิเคราะห์แนวคิดทางการเมือง ในนวนิยายของนักเขียนสตรี ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534
4. ศึกษากลวิธีการเสนอแนวคิดทางการเมือง ในนวนิยายของนักเขียนสตรี ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534
5. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางการเมือง ในนวนิยายกับสภาพการเมืองการปกครอง ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534
6. เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

## เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 นี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบการศึกษาดังนี้

1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองในวรรณกรรม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กลวิธีการเสนอแนวคิด
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมและการเมือง

### 1. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองในวรรณกรรม

#### 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แนวคิด

ในการศึกษาเรื่องแนวคิดพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

บุญยงค์ เกศเทศ (2536 : 30) ให้คำจำกัดความว่า แนวคิด หมายถึง ความคิดที่สำคัญที่สุดของเรื่องที่นักประพันธ์ต้องการแสดงในหนังสือเล่มนั้นๆ ความคิดนี้เป็นเสมือนแนว

ในการดำเนินเรื่องของนักประพันธ์ด้วย นักประพันธ์จะแสดงแนวคิดของเขาได้โดยอาศัยตัวละคร นอกจากนี้ยังอาศัยบทสนทนาระหว่างตัวละคร และนักประพันธ์ก็จัดเหตุการณ์ สถานการณ์ในเรื่องเพื่อย้ำแนวคิดนั้นๆ ด้วย แนวคิดมักมองเห็นง่ายถ้าปรากฏในเรื่องที่มีทำนองแต่งเป็นเชิงสอน หรือในเรื่องที่แฝงไว้ด้วยข้อธรรมะและสั่งสอน ผู้อ่านจะเห็นแนวคิดได้ไม่ยากนัก

วิภา กงกะนันท์ (2523 : 66 - 63) อธิบายทฤษฎี (view point) ว่าหมายถึงความคิดเห็นหรือปรัชญา มี 3 ประการคือ ทรรศนะของผู้เขียน ทรรศนะของตัวละคร และทรรศนะของสังคม ผู้อ่านอาจสังเกตเห็นทรรศนะของผู้เขียนไม่ได้ง่ายนักและมักเข้าใจสับสนระหว่างทรรศนะของผู้ประพันธ์กับทรรศนะของตัวละคร การศึกษาทรรศนะในวรรณกรรมผู้อ่านจะต้องแยกให้ออกว่าทรรศนะไหนเป็นทรรศนะของใครโดยเฉพาะหรือเป็นทรรศนะร่วมกัน

อุดม หนูทอง (2522 : 111 - 114) กล่าวถึงแนวคิดว่าเป็นสาระ หรือสัจจะที่ผู้ประพันธ์ยังเห็น เชื่อถือหรือยึดถือ และประสงค์จะสื่อสารไปยังคนอ่านนวนิยายทุกเรื่องย่อมมีแนวคิดสำคัญอย่างหนึ่งเสมอ แนวคิดสำคัญจะปรากฏในลักษณะที่เป็นข้อสรุปของเรื่องต้องอ่านเรื่องนั้นๆทั้งหมดแล้วประมวลสรุปความคิดออกมา ความคิดที่ปรากฏโดยส่วนรวมเรียกว่าแนวคิดหลักและในองค์ประกอบย่อยของเรื่องผู้ประพันธ์อาจแฝงแนวคิดเอาไว้ด้วยเช่นกัน ในเรื่องหนึ่งๆ อาจแฝงแนวคิดไว้หลายแนวคิด ทราบได้จากการสรุปในส่วนย่อยของเรื่องเรียกว่าแนวคิดย่อย

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2520 : 94) กล่าวถึงสารัตถะของบันเทิงคดีว่าเป็นทรรศนะหรือสาระที่ผู้เขียนต้องการส่งให้ผู้อ่านทราบ โดยใช้โครงเรื่องและตัวละครเป็นสื่อใช้บทสนทนาฉากและบรรยากาศเป็นเครื่องปรุงแต่ง

จากคำจำกัดความเกี่ยวกับคำว่า แนวคิด ดังกล่าวนี้นี้ ผู้วิจัยจึงขอกำหนดความหมายของแนวคิดประกอบการศึกษาดังนี้

แนวคิด หมายถึง ทรรศนะตลอดจนความเชื่อของนักเขียนที่มีต่อสังคมและโลกมนุษย์ที่ได้แทรกไว้ในนวนิยาย

## 1.2 เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์แนวคิดทางการเมือง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองใน วรรณกรรมนั้นมีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

นรนิติ เศรษฐบุตร (2521 : 70) ได้ศึกษานวนิยายการเมืองของนักเขียนสตรี 5 เรื่อง คือ ลมที่เปลี่ยนทาง ของกฤษณา อโศกสิน เรื่องทำไม ของสีฟ้า เรื่องฟ้าเปลี่ยนสี ของเพ็ญแข วงศ์สง่า เรื่องจากดวงใจและเรื่องรัฐมนตรีหญิง ของดวงใจ จากการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า การเสนอแนวความคิดทางการเมืองในรูปแบบนวนิยาย ในขณะที่ยังคงไว้ซึ่งสุนทรียภาพ ของงานวรรณศิลป์นั้น เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ง่ายนัก นวนิยายที่หยิบยกมาวิเคราะห์นั้นนอกจากจะเน้นหนัก เรื่องชีวิตและความรักแล้ว บางเรื่องยังได้สะท้อนให้เห็นประเพณีการเข้าสู่อำนาจของผู้นำโดยการปฏิวัติรัฐประหาร บางเรื่องเป็นภาพสะท้อนความเหลวแหลกในสังคมข้าราชการ บางเรื่องเป็นความขัดแย้งระหว่างความชอบธรรมของลัทธิการเมืองที่ต่างกัน และสรุปได้ว่าบรรยากาศทางการเมืองซึ่งอยู่รอบตัวนั้น

มีส่วนกำหนดขอบเขตของการเสนอแนวคิดทางการเมืองของนักเขียนสตรีไทยที่สอดแทรกไว้ในนวนิยายต่างๆ

ปัทมา จันทรเจริญสุข (2534 : 112) วิเคราะห์แนวคิดนวนิยายแนวการเมืองและสังคมของ ดวงใจ ในช่วง พ.ศ.2513 - 2523 จากนวนิยาย 4 เรื่องคือ เรื่องจากดวงใจ บ่วงกรรม เทียนส่องแสง และเรื่องรัฐมนตรีหญิง พบว่า แนวคิดในนวนิยายแนวการเมืองและสังคมของดวงใจ มี 3 ประเด็นคือ 1) แนวคิดด้านนโยบายต่างประเทศ 2) แนวคิดด้านปัญหาในสถาบันอุดมศึกษา 3) แนวคิดด้านความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมของนิสิตนักศึกษา แนวคิดทั้ง 3 ที่ปรากฏในนวนิยายล้วนเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นปัญหาต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดด้านนโยบายต่างประเทศ ดวงใจได้แสดงทรรศนะในด้านการกำหนดนโยบายการต่างประเทศว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนแนวนโยบายจากเดิมที่กำหนดนโยบายตามสหรัฐอเมริกา มาเป็นการไม่ผูกพันกับมหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่ง ควรวางตัวเป็นกลางปฏิบัติต่อทุกประเทศโดยเท่าเทียมกันและจริงใจ เพราะจากอดีตที่ผ่านมาไทยยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาตั้งฐานทัพเพื่อร่วมในสงครามเวียดนาม อันทำให้ประเทศเพื่อนบ้านไม่ไว้วางใจในการดำเนินนโยบายเช่นนี้ของไทย รัฐบาลจึงควรต้องปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และไทยควรจะสถาปนาความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อประโยชน์สุขของชาติและประชาชนและประการสำคัญ ดวงใจได้เสนอแนะให้รัฐบาลเปิดรับข่าวสาร ข้อมูล ความรู้และความคิดเห็นจากนักวิชาการ สื่อมวลชนและประชาชนเพิ่มเติมจากการรับข่าวสารและข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้แนวนโยบายครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคมและการทูต

2. แนวคิดด้านปัญหาในสถาบันอุดมศึกษา ดวงใจได้สะท้อนปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่ผลิตบัณฑิตแต่ขาดอิสระในการดำเนินงาน เพราะต้องอยู่ใต้กฎระเบียบและการควบคุมของหน่วยงานราชการอื่นๆ และหากหน่วยงานราชการเหล่านั้นไม่อำนวยความสะดวก หรือไม่ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงาน การขอรับทุนการศึกษาต่อต่างประเทศ ด้านความรับผิดชอบของอาจารย์ในการให้ความรู้แก่นักศึกษา และยังได้สะท้อนภาพนักศึกษาผู้ไร้หาความรู้ รู้จักใช้ความคิดและแสดงออกอย่างเชื่อมั่น สามารถแสดงบทบาททางการเมืองได้อย่างเหมาะสม หากมีผู้คอยแนะนำและให้ความรู้ที่ถูกต้อง

3. แนวคิดด้านความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงสังคมของนิสิตนักศึกษา ดวงใจ ได้แสดงแนวคิดนี้ว่า นักศึกษายังเป็นผู้ที่ต้องแสวงหาความรู้เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญา

ขวัญเนตร ครุฑานุช (2534 : 229) วิเคราะห์นวนิยายของสีฟ้าจำนวน 20 เรื่องจากการศึกษาพบว่า สีฟ้าเสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยายทั้งที่เป็นแนวคิดใหญ่ และที่เป็นแนวคิดย่อย แนวคิดทางการเมืองที่เป็นแนวคิดใหญ่นั้นสีฟ้าเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ของนักการเมืองที่ดี อุดมการณ์ทางการเมืองของนักศึกษาและปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ ซึ่งมีลัทธิการปกครองตรงกันข้าม ส่วนแนวคิดทางการเมืองที่เป็นแนวคิดย่อยนั้นสีฟ้าเสนอแนวคิด เกี่ยวกับความไม่แน่นอนในตำแหน่งทางการเมือง ปัญหาของระบบการเลือกตั้ง

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองในการบริหาร  
หน่วยงาน

ธนศรี ชาญไชย (2533 : 520) ศึกษาพัฒนาการในงานเขียนของ วชิษฐ์ เดชกุญชร  
จากนวนิยาย 6 เรื่องคือ เรื่องจันทร์หอม ดงเย็น ลว.สุดท้าย สารวัตรเถื่อน แม่ลาวเลือดและ  
หักลิ้นช้าง การศึกษาพบว่า วชิษฐ์ เดชกุญชร ได้เสนอแนวคิดทางด้านการเมืองและการปกครองใน  
นวนิยายว่า ประชาชนและข้าราชการควรมีการประพฤติปฏิบัติด้วยกาย วาจา ใจ กล่าวคือจะต้อง  
ตั้งมั่นอยู่ในปทัสฐานของสังคม นอกจากนี้แล้วยังจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน และ  
มีความสามัคคีต่อหมู่คณะและประการที่สำคัญที่สุดที่ วชิษฐ์ มุ่งเน้นมากเป็นพิเศษคือ การมีความจงรัก  
ภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

ชิตหทัย นุตสาปนา (2525 : 285) ศึกษาวิเคราะห์นวนิยายเอกของ สด  
กุ่มมะโรหิต ในด้านแนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายพบว่า แนวความคิดทางการเมืองที่ปรากฏใน  
นวนิยายของ สด กุ่มมะโรหิต มี 2 ประเด็น ดังนี้

1. แนวความคิดทางการเมืองของจีน ปรากฏในนวนิยายชุดปักกิ่งนครแห่งความหลัง  
ผู้แต่งให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์การเมืองของจีน โดยแทรกความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง  
ของจีน เช่น ลัทธิการปกครองของจีน การแก่งแย่งชิงอำนาจของบรรดาขุนพล ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้  
จีนต้องรบกันเองเป็นเวลานาน จนกระทั่งในที่สุดจีนบนแผ่นดินใหญ่ต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจ  
การปกครองของคอมมิวนิสต์

2. แนวความคิดทางการเมืองเกี่ยวกับสภาพสังคมไทย สดเห็นว่า นักการเมืองยัง  
ขาดอุดมการณ์ที่จะทำงานเพื่อชาติบ้านเมือง นักการเมืองส่วนมากมุ่งสร้างบารมีและความร่ำรวย  
ทำให้ประเทศชาติไม่เจริญประชาชนอดอยากจนลงทุกวัน สดเห็นว่าถึงเวลา แล้วที่เราควรคำนึง  
ถึงประเทศชาติเสียที โดยขจัดความโลภความมักใหญ่ใฝ่สูงให้น้อยลง

ธิดา วัฒนกุล (2519 : 520) ศึกษาแนวความคิดทางการเมืองในบทละคร  
พระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พบว่าบทละครพระราชนิพนธ์ได้สะท้อนถึง  
แนวพระราชดำริส่วนพระองค์ทางการเมืองของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวว่า พระองค์  
ทรงสนับสนุนวิถีทางการเมือง ซึ่งทำให้ชาติรอดพ้นจากภัยและอิทธิพลของชาวต่างชาติ ทั้งภายใน  
และภายนอกประเทศ พระองค์ทรงชี้แนะการประพฤติปฏิบัติของผู้ปกครองรวมถึงผู้อยู่ใต้  
การปกครอง เพื่อยังผลให้สังคมมีความสุขปลอดภัยจากศัตรูภายใน ภายนอกประเทศ ในขณะที่  
เดียวกันพระองค์ทรงมีพระราชดำริว่า ประเพณีการปกครองแบบโบราณของไทยหรือการปกครอง  
โดยมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันสูงสุดในการปกครอง เป็นสิ่งที่แสดงลักษณะระบบ  
การปกครองโดยเฉพาะของไทย ซึ่งสามารถสานกลมกลืนได้สนิทกับการปกครองแบบประชาธิปไตย  
พระองค์ทรงสนับสนุนให้ชาวไทยมีอุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งจะสามารถทำให้สังคมหรือชาติเป็น  
อันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อความเจริญก้าวหน้าของชาติ ตลอดจนทั้งการสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติด้วย

จากคำจำกัดความเกี่ยวกับคำว่า แนวคิดทางการเมือง ดังกล่าวนี้นี้ ผู้วิจัยจึงขอ กำหนดความหมายของ แนวคิดทางการเมือง พิจารณาประกอบการศึกษาดังนี้

แนวคิดทางการเมือง หมายถึง ทรรศนะของนักเขียนที่แสดงไว้ในนวนิยายต่อการบริหาร บ้านเมืองและต่อผู้ปกครอง ซึ่งได้แก่ ผู้มีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการทั้งในระดับ ท้องถิ่นและระดับประเทศ

## 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์กลวิธีการเสนอแนวคิด

กลวิธีการเสนอแนวคิดในวรรณกรรมนั้น ผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

ธวัช ปุณโณทก (2527 : 93) กล่าวถึงการเสนอแนวคิดในนวนิยายว่า การเสนอแนวคิดจะสอดแทรกอยู่ในพฤติกรรมของตัวละคร หรือคำพูดของตัวละคร ในการเสนอแนวคิดนี้ผู้แต่งจะไม่เสนอออกมาโดยตรง มักจะสอดแทรกซ่อนเร้นอยู่ในพฤติกรรมของตัวละครที่เป็นตัวเอกของเรื่องซึ่งผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายที่จะถ่ายทอดแนวคิดเหล่านั้นมาสู่ผู้อ่านโดยผ่านตัวละคร

ประทีป วาทิกทินกร และสมพันธ์ เลชะพันธ์ (2522 : 39) กล่าวว่า แนวคิด ทรรศนะหรือเจตนาของผู้อ่านที่ต้องการสื่อสารมายังผู้อ่าน บางที่ผู้อ่านอาจจะบอกตรงๆ หรือให้ตัวละครเป็นผู้บอกหรืออาจปรากฏที่ชื่อเรื่อง แต่โดยมากแล้วผู้แต่งจะไม่บอกตรงๆ ผู้อ่านต้อง ค้นหาเอง

ปัทมา จันท์เจริญสุข (2534 - 112) ศึกษากลวิธีการนำเสนอแนวคิดใน นวนิยายการเมืองและสังคมของ ดวงใจ ในช่วง พ.ศ.2513 - 2523 พบว่าดวงใจมีกลวิธี นำเสนอแนวความคิดโดย การสร้างตัวละครสำคัญ บทสนทนา และการบรรยายของนักเขียน ดวงใจ ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครสำคัญ เพื่อนำเสนอแนวคิดโดยการแบ่งตัวละคร สำคัญออกเป็น 2 กลุ่มคือ ตัวละครสำคัญที่มุ่งเสนอแนวคิดและเสริมให้แนวคิดชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวละครกลุ่มนี้เป็นตัวละครในวัยผู้ใหญ่ทั้งสิ้นมีทักษะในการแก้ปัญหาอย่างประนีประนอม และแสดงให้เห็นความตึงตึงที่ยังเหลืออยู่ในสังคมรวมทั้งการมองโลกในแง่ดีกับตัวละครที่มีความคิดขัดแย้งกับ ตัวละครสำคัญกลุ่มแรก ตัวละครสำคัญกลุ่มนี้ดวงใจสร้างขึ้นให้มีทักษะในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมด้วยวิธีการที่รุนแรง ดวงใจใช้ตัวละคร 2 กลุ่มนี้ เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่าง ของตัวละคร และเสนอแนวความคิดในด้านต่างๆโดยผ่านทางบทสนทนา หรือความคิดของตัวละคร

ดวงใจ ใช้บทสนทนาของตัวละครสำคัญในการถ่ายทอดแนวคิดสำคัญ แล้วเสริมด้วย บทสนทนาโต้ตอบของตัวละครอื่นๆ บทสนทนาของตัวละครสำคัญจึงมีความเป็นพิเศษ ปิดท้าย บทสนทนาด้วยการบรรยายบรรยายภาศในระหว่างบทสนทนา หรือการบรรยายเพื่อนำผู้อ่านเข้าสู่ บทสนทนาหรือปูพื้นให้ผู้อ่านรู้จักกับตัวละครเป็นอย่างดีก่อน แล้วจึงนำเข้าสู่บทสนทนาเพื่อนำเสนอแนวคิด

ขวัญเนตร ครุฑานุช (2534 : 229) ศึกษาวิทยานิพนธ์ 20 เรื่องของสีฟ้า พบว่า สีฟ้าใช้กลวิธีเสนอแนวคิดโดยใช้แก่นเรื่องประกอบด้วย แก่นเรื่องเกี่ยวกับสังคม การเมือง ครอบครัว และแก่นเรื่องเกี่ยวกับความรัก การนำเสนอแนวคิดโดยใช้กลวิธีการเล่นเรื่อง เสนอผ่านตัวละคร การขับทสนทนา และการเสนอแนวคิดโดยใช้ฉาก

การนำเสนอแนวคิดในวิทยานิพนธ์ที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอไว้ดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะได้ยึดเป็นแนวทางสำหรับศึกษาการใช้กลวิธีนำเสนอแนวคิดทางการเมืองของนักเขียนสตรี ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยนำเสนอแนวคิดผ่านตัวละคร บทสนทนา และการบรรยาย เป็นต้น

### 3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมและการเมือง

เวลเลค และวอร์เรน (Wellek and Warren. 1970 - 374) ได้กล่าวว่า วิธีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมนั้นเป็นการศึกษาผลงานวรรณกรรมในฐานะที่เป็นเอกสารทางสังคม โดยคิดถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม เพราะวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและอีกประการหนึ่งสิ่งที่ทำให้เกิดผลงานทางวรรณกรรมนั้น อาจจะเกี่ยวกับภาษาหลักภาษาหรือชนบประเพณี อย่างน้อยวรรณกรรมต้องเชื่อมโยงเศรษฐกิจ การเมือง และสถาบันทางสังคม และในความเป็นจริงวรรณกรรมต้องสัมพันธ์กับกิจกรรมของมนุษย์ด้วยเพราะโดยทั่วไปวรรณกรรมจะต้องกล่าวถึงการดำเนินชีวิตของคนในสังคมของครอบครัว และบทบาทของครอบครัว รวมทั้งเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง

ตรีศิลป์ บุญขจร (2523 : 6 - 10) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคม สรุปได้ว่ามี 3 ลักษณะคือ

ลักษณะแรก วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่วรรณกรรมอาจสะท้อนสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรมหมายถึงเหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ส่วนด้านนามธรรมหมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคมตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน

ลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งด้านวัฒนธรรม ชนบประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง สภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์และชีวทัศน์ของนักเขียน

ลักษณะที่สาม วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม ซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งในด้านอิทธิพลภายนอกเช่น การแต่งกายหรือการกระทำตามอย่างในวรรณกรรม และอิทธิพลภายในคืออิทธิพลทางความคิด การสร้างค่านิยม รวมทั้งความรู้สึกนึกคิด

ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (2533 : 296) ศึกษานวนิยายกับการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ.2507 - 2522 ปรากฏว่านวนิยายมีความสัมพันธ์กับการเมือง 3 ลักษณะคือ 1) นวนิยายมีบทบาทต่อการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมือง 2) การเมืองมีอิทธิพลต่อผู้แต่งและนวนิยาย 3) นวนิยายมีอิทธิพลต่อการเสนอแนะแนวคิดทางการเมือง โดยกล่าวถึงบทบาทของการเมืองในการกำหนดทิศทางของนวนิยายแนวการเมืองดังนี้

1. นวนิยายมีบทบาทต่อการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมือง ในช่วงที่การปกครองไม่เป็นประชาธิปไตย นวนิยายจะไม่บันทึกหรือสะท้อนภาพการเมืองโดยตรงไปตรงมา กลับหลีกเลี่ยงไปกล่าวถึงปัญหาปลีกย่อยทางการเมือง หรือกล่าวถึงการเมืองของรัฐบาลในอดีตที่ผ่านมา ส่วนในช่วงที่การปกครองเป็นประชาธิปไตยก็กล่าวที่จะใช้นวนิยายเป็นสื่อบันทึก หรือสะท้อนภาพการเมืองโดยตรงไปตรงมา บางครั้งก็กล่าวล้อเลียนผู้นำทางการเมืองอย่างสนุกสนานอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามมีนวนิยายเพียงไม่กี่เรื่องเท่านั้นที่บันทึกหรือสะท้อนภาพการเมืองอย่างเด่นชัดโดยกล่าวถึง วัน เวลา ที่เกิดเรื่องอย่างชัดเจนจนทำให้ผู้อ่านรู้หลังใช้ประกอบการศึกษาในวิชาประวัติศาสตร์ได้

2. การเมืองมีอิทธิพลต่อผู้แต่งนวนิยาย ซึ่งอิทธิพลของการเมืองที่มีต่อผู้แต่งและนวนิยายมี 3 ลักษณะคือ 1) การเมืองมีอิทธิพลต่อการเขียนและการจัดพิมพ์ 2) การเมืองมีอิทธิพลต่อการกำหนดมโนทัศน์และโลกทัศน์ของผู้แต่ง 3) นักการเมืองใช้นวนิยายเป็นเครื่องมือในการบริภาษกัน

3. นวนิยายที่มีอิทธิพลต่อการเสนอแนะแนวคิดทางการเมือง การเขียนนวนิยายลักษณะนี้เป็นเรื่องยาก เพราะผู้แต่งจะต้องมีทรรศนะกว้างไกลจึงจะสามารถเสนอแนะแนวคิดทางการเมืองได้ทุกยุคสมัย แม่นวนิยายในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นน้อยแต่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกสมัยไม่ว่าสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะนั้นจะเอื้ออำนวยหรือไม่ก็ตาม

ไพโรจน์ บุญประกอบ (2526 : 134) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคมกับสภาพทางการเมืองและสังคม ในช่วง 14 ตุลาคม 1516 - 6 ตุลาคม 2519 พบว่า เรื่องสั้นจำนวน 50 เรื่องที่นำมาศึกษานั้น สัมพันธ์กับสภาพทางการเมืองโดยแสดงให้เห็นปัญหาทางการเมืองและปัญหาอันสืบเนื่องมาจากระบบการเมืองการปกครองในด้านต่าง ๆ คือความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจ ซึ่งประเทศไทยเป็นฝ่ายเสียเปรียบทั้งในด้านการเมืองและเศรษฐกิจ การใช้อำนาจรัฐโดยไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะในกรณีการปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างเหี้ยมโหด ระบบราชการและข้าราชการบางส่วนไม่ได้ทำงานเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน และบางครั้งกลับกลายเป็นเครื่องมือของผู้มีอำนาจและนายทุนที่เอารัดเอาเปรียบประชาชน รัฐสนใจชนบทน้อยกว่าที่ควร การกระจายการศึกษาและสาธารณูปโภคต่างๆ ยังไม่เป็นธรรมมีผลให้เขตชนบทถูกทอดทิ้ง คนชนบทไร้โอกาสในการพัฒนาตน ภาพสะท้อนในเนื้อหาเรื่องสั้นเหล่านี้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้นในสังคม

แนวความคิดในการแก้ปัญหาที่ปรากฏในเรื่องสันสอตคล้องกับสภาพสังคมในช่วงนั้น กล่าวคือ มีการเคลื่อนไหวให้แก้ปัญหาด้วยมาตรการทางกฎหมายและเคลื่อนไหวเรียกร้อง ความเป็นธรรม ความถูกต้องภายในขอบเขตของกฎหมาย และแนวความคิดในการแก้ปัญหา ด้วยวิธีการตอบโต้อย่างรุนแรง นอกจากนี้ยังมีแนวความคิดว่าปัญหาต่างๆจะถูกขจัดไปได้ก็ต่อเมื่อ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมเสียใหม่

ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมและการเมืองที่ผู้ทรงคุณวุฒิกล่าวไว้นี้ ผู้วิจัย จะได้อาศัยเป็นแนวทางสำหรับศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายของนักเขียนสตรีกับสภาพทาง การเมืองดังนี้

1. นวนิยายมีบทบาทในการบันทึกหรือสะท้อนภาพทางการเมือง
2. การเมืองมีอิทธิพลต่อนวนิยายหรือต่อนักเขียน
3. นักเขียนหรือนวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมือง

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แนวคิดทางการเมืองที่นักเขียนสะท้อนไว้ในวรรณกรรมนั้น มีความสำคัญและสัมพันธ์กับสภาพ ความเป็นจริงทางสังคมและการเมือง ซึ่งผู้วิจัยจะได้ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแนวคิดทาง การเมืองของนักเขียนสตรีในช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 ต่อไป



## บทที่ 2

### วิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี

ช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534

นวนิยายเป็นวรรณกรรมที่นักเขียนสามารถใช้กลวิธีเสนอเนื้อหาได้หลากหลายวิธี และสามารถใช้จินตนาการได้หลายแง่มุมมากกว่าวรรณกรรมประเภทอื่นนอกจากนั้น การเสนอเนื้อหา ก็สามารถเสนอได้ใกล้เคียงกับชีวิตจริงของคนในสังคม เพราะนักเขียนนำเรื่องราวทางสังคมซึ่งประกอบด้วย วัฒนธรรม ประเพณี กฎหมาย เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองมาเป็นวัตถุดิบ ในการประพันธ์ในด้านต่างๆ อาทิ การสร้างเรื่อง สร้างตัวละคร สร้างเหตุการณ์ในเรื่อง ตลอดจนเป็นจุดที่ทำให้ให้นักเขียนสนใจ นำมาแสดงเป็นแนวคิดไว้ในงานเขียนของตน จึงทำให้นวนิยายมีความสัมพันธ์กับสังคมและการเมืองดังกล่าวมาแล้ว อนึ่งการเมืองเป็นโครงสร้างสำคัญของสังคม เป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การเมืองมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสังคม และทำให้เนื้อหา แนวคิดในนวนิยายเปลี่ยนแปลงไป

แนวคิดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของนวนิยายประการหนึ่ง ซึ่ง วิภา กงกะนันท (2523 : 66) ใช้ว่า “...ทรรศนะ (View point) หมายถึง ความคิดเห็นหรือปรัชญา...” และ สมพร มั่นตะสูตร (2525 : 98) ขยายความได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า “... หมายถึงข้อคิดเห็นของผู้แต่งที่มีต่อเรื่องต่างๆ ที่ผู้แต่งแสดงออกมาในเรื่องนั้น...” นักเขียนอาจแสดงแนวคิดไว้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมา หรือนักเขียนบางคนอาจไม่แสดงไว้ชัดเจน แต่สอดแทรกไว้ในองค์ประกอบอื่นๆ ของนวนิยายเช่น พฤติกรรมของตัวละคร บทสนทนา ซึ่งผู้อ่านจะต้องใช้ความสามารถพิจารณา เพื่อค้นหาแนวคิดของผู้เขียน ซึ่งในการเสนอแนวคิดของนักเขียนนี้ ธวัช ปุณโณทก (2527 : 97) กล่าวว่าขึ้นอยู่กับ “...ท่วงทำนองการเขียน (Style) ว่าผู้เขียนนั้นมีกลวิธีดำเนินเรื่องได้แยบยลเพียงไร...” จากคำจำกัดความดังกล่าว แนวคิดจึงหมายถึงทรรศนะตลอดจนความเชื่อของนักเขียนที่มีต่อสังคม และโลกมนุษย์ที่ได้แทรกไว้ในนวนิยาย

การศึกษาแนวคิดในนวนิยายที่มีความสัมพันธ์กับสังคม โดยเฉพาะในด้านการเมือง ก็จะทำให้ทราบแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายนั้น ซึ่งหมายถึงการศึกษาทรรศนะของนักเขียนที่แสดงไว้ในนวนิยาย ต่อการบริหารบ้านเมืองและต่อผู้ปกครอง อันได้แก่ผู้มีอำนาจในการควบคุมการบริหารราชการ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองของนักเขียนสตรี ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 จากนวนิยาย จำนวน 18 เรื่อง ดังนี้

## 1. สะพานข้ามดาว ของ กฤษณา อโศกสิน มีเรื่องย่อดังนี้

พรวงศ์ พิชานี เป็นนักธุรกิจที่ติดตามเหตุการณ์ทางการเมืองมาโดยตลอด เพราะเขามีอิทธิพลเหนือพรรคการเมืองบางพรรค พรวงศ์ลงแต่งงานกับคล้ายวาด ยูวพัทธ์ บุตรสาวของรัฐมนตรีช่วยองคมนตรี คล้ายวาดเป็นบรรณาธิการข่าวสังคมของหนังสือพิมพ์ที่มีสิทธิ์เป็นบรรณาธิการและสังกัดพรรคการเมือง ข. ภรรยาเจ้าของหนังสือพิมพ์ไม่ชอบสิทธิ์ เพราะเธอชอบเขียนข่าวโจมตีญาติพี่น้องของเธอเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์ในทางไม่สุจริต น้องชายของพรวงศ์ชื่อพลาย เป็นปลัดอำเภอแห่งหนึ่งทางภาคอีสาน ซึ่งขณะนั้นกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับความขัดแย้งเรื่องโครงการเงินผันของรัฐบาล ที่ไม่ให้ประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการชุมนุมเรียกร้องให้นายอำเภอเปลี่ยนแปลงมติโครงการเงินผัน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับชาวลาว ญวน และเขมรอพยพ

หมอมพงษ์น้องชายอีกคนหนึ่งของพรวงศ์ มีเพื่อนเป็นหมอที่มีอุดมการณ์อยู่ต่างจังหวัด และมักติดต่อช่วยเหลือกันเสมอ ๆ เพื่อนหมอมองเขาเขียนหนังสือเพื่อหาเงินมาเป็นกองทุนยารักษาโรคให้ชาวบ้านในท้องถิ่นทุรกันดาร เรื่องราวที่นำมาเขียนลงนิตยสารเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความขาดแคลนของชาวชนบท ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้อ่านเป็นจำนวนมาก ส่วนพรวงศ์จัดทำหนังสือพิมพ์ของเขาขึ้น ในขณะที่มีการประท้วงของกลุ่มต่างๆ ต่อมารัฐบาลประกาศยุบสภา พรวงศ์และคล้ายวาดจึงช่วยอดีตรัฐมนตรีองคมนตรีหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้หญิงให้ความสนใจการเมืองมากขึ้น พรรค ก ได้รับชัยชนะอย่างพลิกความคาดหมาย ในขณะที่พรรค ง และพรรค จ ประสบความพ่ายแพ้อย่างย่อยยับ ส่วนพรรค ก ได้รับความศรัทธาจากประชาชนตั้งแต่เป็นพรรคฝ่ายค้าน พรรค ก เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล แต่เกิดปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับตำแหน่งรัฐมนตรี ทั้งจากสมาชิกพรรคและพรรคร่วมรัฐบาล ในขณะที่บ้านเมืองกำลังมีปัญหาเศรษฐกิจและปัญหาความสัมพันธ์กับต่างประเทศ เกิดการชุมนุมคัดค้านการกลับมาของอดีตนายกรัฐมนตรีจากกลุ่มพลังต่างๆ ทางด้านคณะรัฐมนตรีก็ไม่ทำงาน แต่ออกมาปราศรัยแก้ข้อกล่าวหาต่างๆทางโทรทัศน์ เกิดกรณีพนักงานของการไฟฟ้าถูกฆ่าแขวนคอที่จังหวัดนครปฐม การชุมนุมประท้วงให้นายกรัฐมนตรีลาออก คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจึงยึดอำนาจจากรัฐบาล เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 นายกรัฐมนตรีที่คณะปฏิรูปการปกครองแต่งตั้งได้ใช้อำนาจสั่งปิดหนังสือพิมพ์ และประกาศให้ผู้ที่มีความประสงค์จะทำหนังสือยื่นเรื่องขอทำตามระเบียบ หนังสือพิมพ์ของพรวงศ์ไม่ได้รับอนุญาตให้ดำเนินกิจการ

พลายย้ายไปเป็นปลัดอำเภอในภาคอีสานและอำเภอที่มีปัญหาเกี่ยวกับผู้อพยพชาวลาว ญวนและเขมร ในขณะที่นักศึกษาหนีวิกฤตการณ์ทางการเมืองเข้าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ ส่วนทางภาคใต้ที่นั่นผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์รุกรานและปะทะกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง พลายและเจ้าหน้าที่ออกไปปฏิบัติงานจัดสรรที่ดินให้ราษฎร ถูกผู้ก่อการร้าย

ลอบยิงเสียชีวิต ความตายของพลายทำให้พรั่งได้คิดเกี่ยวกับการแสวงหาผลประโยชน์และ  
อำนาจทางการเมือง

**แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว มี 3 ประการคือ**

### 1. นักธุรกิจสนับสนุนนักการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจ

ในนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว กฤษณา อโศกสิน ได้แสดงทรรศนะว่า นักธุรกิจ  
สนับสนุนนักการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ โดยผู้แต่งให้พรั่ง พิชานี เป็นนักธุรกิจหนุ่ม  
เจ้าของกิจการหลายอย่าง เป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่พรรคการเมือง ที่เขาเห็นว่า  
มีโอกาสเข้าไปเป็น คณะรัฐบาล และสร้างความสัมพันธ์กับนักการเมืองเป็นรายบุคคล  
เพื่อผลประโยชน์ทางด้านธุรกิจของเขา ดังจดหมายของคล้ายวาดที่เขียนเล่าเรื่องการช่วยเหลือ  
สนับสนุนการเงินแก่นักการเมืองของพรั่งว่า

“...ในระหว่างพรรค ก ข และ ค นี้ พรั่งยังไม่แน่ใจนักหรือว่าใครจะได้เป็น  
รัฐบาล ส่วนพรรค ง ซึ่งมีท่าว่าจะได้รับความนิยมติดตามขึ้นมามากแล้ว แต่ใจฉัน  
แล้วเห็นว่ายังหวังไกล เพราะฉะนั้นเขาจึงช่วยอย่างที่เราเรียกว่าเหี้ยมแหละคือ เขา  
วิ่งเต้นช่วยพรรค ข และ ค ด้วย พรรค ข นั้นมีพวกอุตสาหกรรมต่างประเทศช่วยมาก  
อยู่แล้ว ส่วนพรรค ค ก็มีพวกธนาคาร ทรัสต์และบริษัทการค้าต่างๆช่วย เพราะฉะนั้น  
ผลประโยชน์ของเขา และของฉันจึงกำลังวิ่งเข้ามารวมเป็นทองแผ่นเดียวยิ่งขึ้น...”

(กฤษณา อโศกสิน. 2537 : 302-303)

จดหมายของคล้ายวาดเล่าวิธีการสร้างความสัมพันธ์ของนักธุรกิจกับนักการเมืองว่า

“...พ่อค้าการเมืองมีรายการวิ่งเข้าออกตามบ้านผู้บริหารชั้นสูงของประเทศ เตือนๆ  
ไม่รู้ก็สับก็ร้อยครั้งตามความจำเป็น...แต่ที่ทั้งเขาและฉันรวมทั้งพ่อของฉันแน่ใจก็คือ  
คุณล้ำเลิศมีฐานอำนาจค่อนข้างแข็งแรง เป็นคนที่พรรค ข กลัว จึงอยู่ในฐานะที่จะ  
ต่อรองกันได้...เพราะฉะนั้นเขาจึงพาตัวเองเข้าบ้านคุณล้ำเลิศเสียก่อนที่คนผู้นี้จะตั้ง  
ขึ้นมาด้วยการเป็นบุคคลสำคัญของคณะผู้บริหาร นอกจากคุณล้ำเลิศก็ยังมิ  
คุณสงคราม... เขาลงมือเล่นโป๊กเกอร์กันแล้วเราก็นั่งดู...เล่นกันอย่างดุเดือดจนฉันหลับ  
ไม่ลงเลย ชิบตรงหน้าพรั่งกองสูงแล้วก็ยุบลง แล้วก็กองขึ้นมาอีก แล้วก็ยุบลงไปอีก  
กว่าจะเลิก ก็รุ่งเช้าพอดี พรั่งเสียหกล้มหน้าบาท  
คุณล้ำเลิศได้แสนเศษ

นี่ยะ เขาเล่นกันขนาดนี้ยะ

ข่าวลือที่เธอว่าเธอได้มาจากสำนักตักสิลาว่า ฉันเป็นตัวเชื่อมระหว่างใครต่อใครหลายฝ่ายนี่ แสดงว่าคนลือดูไฟไม่เป็นนะซี เพราะต่อแต่ไฟไป...ก็จะมีคุณล้ำเลิศและคุณสงครามเพิ่มขึ้นให้ฉันเดินเข้าไปหา อีกหน่อยฉันอาจจะได้ชื่อว่า เป็นหัวหน้าขบวนการวิ่งเต้นการเมืองชั้นนาก็ได้...”

(กฤษณา อโศกสิน. 2537 : 395-396)

## 2. รัฐบาลไม่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบท

กฤษณา อโศกสิน ได้แสดงทรรศนะว่า ประชาชนในชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ต่ำ เพราะรัฐบาลขาดการพัฒนาเอาใจใส่ประชาชน มุ่งพัฒนาแต่เมืองหลวงทำให้ความเจริญมีอยู่ในเมืองเท่านั้น ผู้แต่งได้ให้ภรรยาของหมอพงษ์เขียนจดหมายติดต่อกับเพื่อนหมอที่ปฏิบัติหน้าที่รักษาผู้ป่วยในชนบท เล่าเรื่องราวสภาพความเป็นอยู่ที่ยากไร้ของชาวชนบท และการขาดแคลนงบประมาณ ในด้านการรักษาพยาบาลในท้องถิ่นทุรกันดาร ทำให้หมอในชนบทเหล่านั้นพยายามจัดตั้งกองทุนยาสำหรับรักษาชาวบ้าน โดยการเขียนหนังสือออกจำหน่ายสภาพชีวิตในชนบทที่ยังขาดแคลนสิ่งต่างๆ ดังข้อความบางตอนจากจดหมายว่า

“...โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กตามชนบท ตามหมู่บ้านทุรกันดาร บางคนมีแต่ศีรษะแขนขาเล็กน้อย เพราะโรคขาดอาหาร บางคนเต็มไปด้วยเม็ดผื่นเรื้อรัง บางหมู่บ้านที่ยากจน เป็นโรคพยาธิใบไม้ในตับเสียแปดสิบเก้าสิบเปอร์เซ็นต์

โรคโลหิตจางเพราะขาดอาหารนั้นเห็นจะไม่ต้องพูดถึง ตามหมู่บ้านที่ยากจนเป็นกันมากประมาณร้อยละเก้าสิบ

ผมคิดว่าโรคต่างๆ เหล่านี้พอจะแก้ไขได้ ถ้าประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

และดังนั้นโครงการ “หมอเท้าเปล่า” ของหมอพระเอกคนนั้นย่อมมีแต่กุศล

“ศูนย์อนามัย” ที่ตั้งขึ้นก็ไม่ใช่ว่าเพื่อหาเสียงสมัครผู้แทนแน่นอน กันไว้ดีกว่าแก้จริงไหมอะ แต่โดยภาคปฏิบัติแล้ว พวกเรามักถือว่าแก้ดีกว่ากันอยู่เรื่อย...

ผมอยากให้ชาวบ้านได้รับทราบเหลือเกินว่า พลเมืองของไทยสี่สิบสามล้านคนเรามีแพทย์แค่หกพันคน ไม่รวมถึงแพทย์ที่อยู่ในสหรัฐอเมริกาอีกพันหกร้อยคน เพราะฉะนั้นคิดดูเอาเองก็แล้วกันว่า เขาควรจะทำอย่างไรกับตัวเอง...กันไว้ดีกว่าแก้หรือแก้ดีกว่ากันแล้วจะตกใจไหม ถ้าชาวบ้านรู้ว่า แพทย์ทั้งหกพันนี้อยู่ในกรุงเทพฯ เสียกว่า สามพันคน ในขณะที่ต่างจังหวัดซึ่งมีพลเมืองร้อยละเก้าสิบของประเทศกลับมีแพทย์น้อยกว่ากรุงเทพฯ...”

(กฤษณา อโศกสิน. 2537 : 190-191)

และข้อความของจดหมายอีกฉบับหนึ่งว่า

“...อ่านเรื่องเหตุฉุกเฉินประจำสภานีอนามัยแล้วก็ระท้อจริง ๆ นี่ฉันจะทำ  
อย่างไรดี ถึงจะตะโกนให้สุดเสียงจนลั่นกรุงเทพฯ เมืองใหญ่ที่ทุกสิ่งทุกอย่างพากัน  
มารวม มากอง อยู่ที่นี่ แต่อำเภอที่ห่างไกลความเจริญนี้มีหมอเพียงคนเดียว ประชากร  
ห้าหมื่นคนมีเงินอุดหนุนจากรัฐบาลไม่เกินปีละหมื่นบาท

น้ำตาฉันเกือบจะหยดแน่ะ เมื่อหมอบอกว่าผ้าห่ม เสื้อผ้า เสื้อผ้า นามัย ที่มีคน  
เสียสละส่งมาช่วยเหลือคนละเล็กคนละน้อยนั้น เป็นของมีค่าที่สุดแล้วของแก ผู้บริจาค  
จะซาบซึ้งตรึงใจสักเพียงไหน ถ้าได้อ่านจดหมายของหมอเล่าถึงคนอนาถาบางคน ซึ่ง  
รอดตายหายป่วยเพราะได้รับการรักษาพยาบาลฟรี (ถึงไม่ฟรีก็ไม่มีความจำเป็นจะเจียด  
ให้หมอ แม้แต่บาทเดียวอยู่ดีแหละ) ได้ผ้าห่ม เสื้อผ้า ลูกๆ พอประทังชีวิตไปได้อีกหนึ่ง

ตรงกันข้ามกับในกรุงเทพฯ ค่ะหมอ

นี่ไม่ใช่เรื่องซ้ำซ้อนหรอกนะคะ ฉันเชื่อเชื่อว่าขอทานในกรุงเทพฯ รวยกว่า  
ข้าราชการบ้านนอกบางคน หรือแม้แต่ข้าราชการกรุงเทพฯ เองก็เถอะ...

ฉันจึงว่าอะไรๆ ก็มารวมกันอยู่ในกรุงเทพฯ นี่ทั้งนั้น...เมื่อไหร่ที่เราจึงจะได้เห็น  
อะไรๆ มันกระจายไปจากกรุงเทพฯ เสียบ้าง ความจริงจะโทษหมอว่าไม่อยากออกไปอยู่  
บ้านนอกก็ไม่ถูกนักหรอก ก็ดูอย่างหมออะไร นี่ถ้าไม่ได้กินอุดมคติต่างข้าวละก็ ฉันว่า  
หมอกคงอพยพครอบครัวแจวกลับมาแล้ว ดูเหมือนการทำงานของสภานีอนามัย  
จะยากเข็ญ แบบนี้เหมือนกันหมดนะคะ ทุกอย่างนี้ขึ้นกับคำว่างบประมาณไม่มี  
ไปขออยู่ที่กระทรวง ก็จ่ายมาเหมือนไม่เต็มใจ กว่าจ่ายก็นานราวกับจะให้คนวิ่งทน  
ให้ดูก่อนนั่นแหละ...”

(กฤษฎา อโศกสิน. 2537 : 334-335)

### 3. เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจปัญหาของประชาชนในชนบทอย่างแท้จริง

ในนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว กฤษฎา อโศกสิน ได้แสดงทรรศนะว่า  
การปราบปรามผู้ก่อการร้ายในชนบทจะสำเร็จได้นั้น ไม่ใช่ด้วยวิธีการใช้อาวุธที่รุนแรงเท่านั้น  
แต่ข้าราชการ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบจะต้องเข้าถึงประชาชนในชนบทอย่างแท้จริง  
ผู้แต่งให้ปลัดพลาย น้องชายของพรวง พิษานี เป็นข้าราชการปกครองในเขตภูพานของ  
ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย การได้มาสัมผัสและใกล้ชิดกับ  
ประชาชนผู้ยากไร้ทำให้รู้ว่า การปราบปรามผกค.นั้น ข้าราชการจะต้องมีความจริงใจและตั้งใจ  
พัฒนาชนบทให้เจริญ จึงจะได้รับความร่วมมือจากประชาชน เห็นได้จากข้อความในจดหมาย  
ของปลัดพลายที่เขียนถึงพรวง พี่ชายว่า

“...ผกก.นั้น มีอยู่ตามชายแดนบ้านเรามาแต่ไหนแต่ไร ปราบแล้วปราบเล่าเฝ้า แต่ปราบก็ไม่ได้หมดไปจากแผ่นดินเสียที่มีแต่จะมากขึ้น ผมเองก็เดินสวนกับผกก.อยู่ทุกวัน บางทีก็อาจจะกินข้าว พุดคุย กับเขาโดยไม่รู้สีกตัวด้วยซ้ำ...หมู่บ้านบางแห่งเป็น ผกก. ทั้งหมด พี่พร่างอาจจะถามก็ได้ว่าผกก.นี้มันหน้าตาเป็นอย่างไร ผมอยากจะว่า พี่ไม่เอาไหน แต่เมื่อยังต้องแสดงความนับถือกันอยู่ก็เพียงแต่จะบอกว่า ผกก.หน้าตาก็คือคนไทยๆ เรานี่เอง ไม่ได้เป็นลาว ญวน เขมร แต่อย่างใดเลย ถ้าเป็นลาว ญวน เขมร เสียอีกมันไม่แปลกจริงไหมพี่

เพราะฉะนั้นข้าราชการที่จงรักภักดีต่ออาชีพอย่างผมจึงไม่มีทางเลือกเลย ในการที่จะต้องพยายามเอาชนะใจประชาชนในท้องที่ที่ผมต้องให้ความดูแล ไม่อย่างนั้นเราก็พ่ายพวกผกก.ซึ่งเขาใช้วิธีนี้มานาน

คอมมิวนิสต์นั้นมุ่งแสวงหาการสนับสนุนจากชาวนา กรรมกร ทั้งในเมืองหลวงและต่างจังหวัด เพราะฉะนั้นการปราบปรามคอมมิวนิสต์จึงไม่ใช่วิธีง่ายๆอย่างที่หาๆ กัน ตราบใดที่เรายังไม่พยายามเข้าถึงประชาชนในชนบท ผู้ก่อการร้ายก็ย่อมจะพยายามชักชวนชาวบ้านไว้เป็นกำลังสำคัญของเขาคงแน่นอน...”

(กฤษณา อโศกสิน. 2537 : 82-82)

ข้อความจากจดหมายอีกฉบับหนึ่งว่า

“...ผมรู้ว่าผกก. จะเพิ่มขึ้นหรือไม่เพิ่มขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ไม่ใช่เอาแต่ทุ่มเทอาวุธและกำลังทหารเข้าปราบ หากแต่ต้องพยายามเข้าไปพัฒนาหมู่บ้าน และทำความเข้าใจกับคนในหมู่บ้านด้วย

แต่พี่ก็รู้แล้วว่าการ “พัฒนา” มันยากแค่ไหน ไม่ใช่ทำกันวันสองวันแล้วทิ้ง ที่พูดอย่างนี้ เพราะกลัวใจ เนื่องจากมันเป็นเรื่องลึก เรื่องลึกๆ นั้นต้องใช้ความจริงใจและจริงใจ ทุ่มเทลงไปมากเหมือนกับถมเท่าไรก็ไม่ค่อยจะเต็มมันแหละ...แต่ถ้าตั้งใจถม มันก็ต้องเต็มจนได้ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ตรงกันข้าม ถมเพียงผิวเผินพอให้ติดกลิ้งพัฒนา... มันก็คงจบลง อย่างการสร้างบ้านด้วยไม้ฉำฉา ลมพัดหน่อยก็พังครืนแล้วก็สร้างใหม่ พังอีกก็สร้างอีก ไม่ฉำฉาถึงจะมีราคาถูกแต่มีราคาไม่ใช่หรือ ที่หลายๆ ครืนเข้า มันก็เป็นกอบเป็นกำ เอาเรื่องเหมือนกัน...”

(กฤษณา อโศกสิน. 2537 : 473)

## 2. ที่นี้...ไม่มีดอกไม้ ของ สุวรรณี สุคนธา มีเรื่องย่อดังนี้

ณัทย์ บุตรชายคนเดียวของคุณหญิงวาสิฏฐีและบิดาเป็นรัฐมนตรี ณัทย์เป็นคนชอบชีวิตเรียบง่ายและชอบแต่งตัวตามสบาย ซึ่งทำให้มารดาไม่ค่อยพอใจการกระทำของเขา และ ณัทย์มักมีความคิดขัดแย้งกับมารดา เขาไม่ชอบชื่อของตนเองจึงคิดจะไปเปลี่ยนชื่อเสียใหม่ให้เหมาะสม จึงทำให้เขาพบกับวิบูลย์ ซึ่งไม่พอใจชื่อของตนเองและคิดจะเปลี่ยนเช่นเดียวกัน แต่ทั้งคู่ยังตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเปลี่ยนชื่อเป็นอะไรดี วิบูลย์นั้นเป็นลูกสาวคนงานปูกระเบื้อง รายได้น้อยนิดของบิดาทำให้เธอไม่พอใจกับชีวิตนัก เพราะไม่สามารถทำให้เธอได้ในสิ่งที่ปรารถนา เมื่อณัทย์รู้ว่าเธอยังไม่มีงานทำ เขาจึงคิดจะช่วยเหลือโดยฝากให้วิบูลย์ทำงานเป็นคนขายรถยนต์ในบริษัทขายรถยนต์แห่งหนึ่ง แต่วิบูลย์ยังไม่ได้ไปทำเพราะกลัวว่าจะขายรถไม่ได้และไม่รู้ว่าจะไปขายให้ใคร

ศุภโยค นักดนตรีหนุ่มเพื่อนบ้านของวิบูลย์ เขามีความหลังฝังใจเกี่ยวกับเหตุการณ์การเมืองในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เพราะพี่ชายของเขาถูกเผาทั้งเป็น เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้เขาเคียดแค้นและชิงชังการเอารัดเอาเปรียบในสังคมอย่างมาก ศุภโยคพูดเรื่องราวเหล่านี้กับวิบูลย์ซึ่งเธอไม่เข้าใจนัก บิดาของวิบูลย์ได้งานใหม่เป็นนักการภารโรงในกระทรวงแห่งหนึ่งได้รับใช้ใกล้ชิดกับผู้ใหญ่ในกระทรวงจึงฝากให้วิบูลย์ได้ทำงานในที่เดียวกัน แต่วิบูลย์มักจะได้รับการดูหมิ่นดูแคลนจากผู้ร่วมงาน เพราะฐานะของเธอเป็นเพียงลูกสาวตาผวนภารโรงประจำกระทรวง ในงานเลี้ยงที่บ้านรัฐมนตรีบิดาของณัทย์ วิบูลย์จึงรู้ว่าณัทย์เป็นลูกชายรัฐมนตรี แต่เธอไม่มีโอกาสพบกับเขา บิดาของวิบูลย์เกิดอุบัติเหตุเสียชีวิตในคืนนั้น คุณเพชรเจ้านายของบิดารับจัดงานศพให้ทั้งหมด ในขณะเดียวกันคุณเพชรต้องการได้วิบูลย์เป็นภรรยาอีกคนหนึ่ง เธอไปขอความช่วยเหลือจากศุภโยค ขณะนั้นสาทิศเพื่อนของศุภโยคที่หนีเข้าป่าในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ออกจากป่ามาพบศุภโยคและเล่าชีวิตความเป็นอยู่ในป่าที่ปราศจากการเอารัดเอาเปรียบให้ฟัง ศุภโยคจึงพาวิบูลย์เดินทางเข้าป่า แม้ว่าวิบูลย์จะยังสับสนกับการไปใช้ชีวิตที่นั่น แต่เธอต้องการหนีให้พ้นจากคุณเพชร ส่วนณัทย์นั้นในบางครั้งเขานึกถึงวิบูลย์แต่เขาไม่เคยพบเธออีก ชีวิตความเป็นอยู่ที่มีความสะดวกสบายทำให้เขาเกิดความเบื่อหน่าย และเบื่อกับการที่มารดาพาหญิงสาวมาให้เขาดูตัวหลายราย และในบรรดาหญิงสาวที่มารดาพามา นั้น เขาชอบนทีมากกว่าคนอื่น นทีเป็นผู้หญิงที่ชอบใช้ชีวิตอิสระ เขากับเธอจึงเป็นเพื่อนกันได้ แต่ในที่สุดณัทย์ก็ตัดสินใจหนีไปอยู่ต่างประเทศ ในขณะที่นทีนั้นก็เลิกใช้ชีวิตอิสระกลับมามีชีวิตอยู่กับมารดา

## แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่อง ที่นี่...ไม่มีดอกไม้ มี 2 ประการคือ

### 1. ฐานะทางการเงินทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน

สุวรรณณี สุคนธา ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการเมืองในนวนิยายเรื่อง ที่นี่...ไม่มีดอกไม้ ว่า คนที่มีความร่ำรวยจะมีอำนาจและโอกาสในทางสังคม ฐานะทางการเงินทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย โดยผู้แต่งได้ให้ครอบครัวของณทัย มีฐานะร่ำรวย มารดาเป็นนักธุรกิจ ส่วนบิดาของณทัยเป็นรัฐมนตรี ในขณะที่ครอบครัววิบูลย์ซึ่งเป็นอีกครอบครัวหนึ่งในสังคมมีฐานะ ยากจน บิดามีอาชีพรับจ้าง ส่วนวิบูลย์มีการศึกษาไม่มากนักจึงต้องดิ้นรนหางานทำ แต่ก็หางานทำได้ยาก ดังบทสนทนาระหว่างบิดากับวิบูลย์สะท้อนให้เห็นช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยว่า

“...วะ...นามสกุลสัมพันธ์ของข้ามันไม่มีเกียรติยังงี้วะ ถึงจะเป็นลูกจ้างเขาข้าก็ทำงานซื่อตรงไม่เคยคด...ไม่เคยโกงใครมาเกิน “

“พ่อจะไปโกงเขาได้ยังงี้ละ ก็เป็นแค่คนติดตั้งชักโครก พ่อเคยนั่งมันบ้างหรือเปล่า”

“ข้าเคยนั่งเล่นหรือว๊าย!...นายเขาสั่งว่าห้ามขึ้นเป็นอันขาด เจ้าของบ้านเขายังไม่ทันจะใช้ไอบ้างคนมันก็ไม่ฟังเลือกไปนั่งชี่ เออชี่กลางจะกินตุ๊ด มีอยู่อันหนึ่ง...บ้านใครก็ไม่รู้ใหญ่โต นายเขาบอกว่าชักโครกอันนี้มีอันเดียวสั่งเข้ามาเป็นพิเศษดำทั้งอัน ข้าไม่เห็นจะสวย สู้ไอบ้อย่างสีชมพู สีเขียวก็ได้ เขาบอกว่าแพงมากนะอันนี้...ราคาตั้งสามหมื่นเอ๊ย...เกิดมาข้าก็ไม่เคยได้ยีนกะอีสมบัติที่นั่นชี่สามหมื่น...ถ้าข้ามีเงินสามหมื่นนะเนะ ข้าไม่ซื้อให้โง่หรือเอาไปซื้ออย่างอื่นเสียยังดีกว่า แล้วไอบ่หามันว่ายังงี้รู้ไหม “

วิบูลย์หน้านี้ว่ควมดอยู่กับกระຈມັງๆ พ่อขอบคุณกับหล่อนถึงเพื่อนๆ ของพ่อ เสียจริงไอบ่หามันเป็นใครก็ไม่รู้

“เป็นใครละพ่อ?”วิบูลย์เอาใจ จะออกจากบ้านไปเที่ยวไม่เอาใจพ่อไว้ให้ตีเดียวก็อด

“ไอบ่หามันเป็นคนงานใหม่มาจากอีสาน พ่อมันรู้ว่าชักโครกอันละสามหมื่นมันมันก็บอกกับพ่อว่า เป็นตายยังงี้ต้องแอบนายให้ได้ มันจะได้ไ้ไปคุยกับพี่น้องมันทางภาคอีสานที่บ้านมันนะขายข้าวได้ทั้งปียังซื้อที่นั่นชี่ไม่ได้เลยมันว่างั้น...”

(สุวรรณณี สุคนธา.2520:26)



บทสนทนาระหว่างศุภโยคกับวิบูลย์ว่า

“ฉันว่าสังคมฟอนเฟะ”

“มันเฟะยังไง”

“บอกตรงๆ ว่าฉันซีเกียจพูดแล้ว บ้านเมืองนี้พูดไปก็ไม่มีอะไรดีขึ้น”

“เขาเปลี่ยนรัฐบาลใหม่แล้วละ”

“เธอ...ก็พวกศักดินาทั้งนั้น”

“เธออย่าพูดอย่างนั้นดีกว่า เดี่ยวเขาจับไปอีกหรือ”

“ไม่งั้นก็พวกทหาร”

“เธอจะให้เขาทำยังไง จะให้คนอย่างพ่อฉันไปเป็นรัฐมนตรีหรือ”

“ไม่ใช่...ฉันหมายความว่าก็มีแต่พวกฟองของเขานั่นที่เป็นรัฐบาล รัฐบาลไหนๆ ขึ้นมาก็เป็นอย่างนี้...”

“...เธอบ้าไปแล้ว...ฉันว่าเขาทำดีที่สุดแล้วละ ถ้าทหารไม่เข้ามาคุมมันมิละกันไปใหญ่หรือ”

“เธอเป็นไงนะจนจะตาย...ก็ไม่มีใครมาเหลียวแลเธอหรือ เธอต้องตื่นนอนปากกัดไปอย่างนี้แหละ เดินชอกๆ หางานทำเพราะว่าพ่อของเธอนามสกุลส้มลิ้ม ฉันถึงว่า ไอ้สังคมนี้มันฟอนเฟะ ยังไงฉันก็ไม่ชอบ...”

(สุวรรณี สุคนธา. 2521 : 10)

## 2. คนรุ่นใหม่พยายามแสวงหาความยุติธรรมในสังคมด้วยการหนีเข้าป่าเป็นคอมมิวนิสต์

สุวรรณี สุคนธา ได้แสดงทรรศนะว่า สภาพความเหลื่อมล้ำทางสังคมและความบีบคั้นทางการเมืองภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ทำให้คนรุ่นใหม่เกิดความคับข้องใจและพยายามแสวงหาความเป็นธรรมในสังคม โดยหนีเข้าป่าไปร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ผู้แต่งได้ให้ศุภโยค นักดนตรีหนุ่มเป็นผู้ที่อยู่ในร่วมเหตุการณ์ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เขาต้องสูญเสียพี่ชายในเหตุการณ์ครั้งนั้น จึงทำให้เขาเกิดความคับข้องใจต่อสภาพสังคมและการเมืองที่มีความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนกับคนรวย การจำกัดสิทธิเสรีภาพทางการเมือง เมื่อเขาได้พบกับเพื่อนคนหนึ่งเล่าเรื่องราวความเป็นอยู่ในป่าที่มีความเท่าเทียมกัน ทำให้เขาต้องตัดสินใจเดินทางเข้าป่า เพื่อแสวงหาความเสมอภาคและความยุติธรรม ผู้แต่งกล่าวถึงการหนีเข้าป่า ดังบทสนทนาระหว่างศุภโยคกับสาทิศว่า

“ไหนเขาว่าเอ็งตาย ในวันนี้”

“ใครๆ เขาก็ว่าข้าตาย...และข้าก็เกือบตายจริงๆ ตำรวจมันลากคอข้าทั้งๆ ที่โดนยิงเลือดโกรก แต่บังเอิญมันไม่ถูกที่สำคัญ และมันคงนึกว่าข้าตาย เขาว่า...พวกเราตายคราวนั้นมากด้วย”

ความเจ็บของศุภโยคเริ่มปะทุขึ้นมาอีก

“นี่เอ็งมาจากไหน”

“บอกไม่ได้หรอก รู้ว่าออกมาจากป่าก็แล้วกัน...ความจริงข้าก็ไม่ได้ตั้งใจจะ...หิวมันก้าวหน้ไปหน่อย แล้วตอนนั้นข้าก็กลับมาเรียนไม่ได้อีกกลัวถูกจับ กลัวถูกหาว่าเป็นคอม”

“เอ็งก็เลยไปเป็นเสี้ยจริงๆ เป็นไฉวะ พวกเราหายต่อมเข้าป่าเจียบ บางคนข้าก็ได้ยินเสียงจากวิทยุ ก็ยังรู้ว่า เออ...อยู่ ไม่ได้ล้มหายตายจากไปข้างไหน...แต่เอ็งเจียบหายไปเลย พ่อแม่เอ็งก็ไม่รู้ว่าเอ็งอยู่หรือตาย”

ภาพของพี่ชายคนเดียวของเขาผุดขึ้นมาในมโนอีกแล้ว เขาถูกแขวนคอตั้งแต่มายังไม่ตาย ข้าร้ายถูกเอาไปเผาสดๆ จากพวกที่อ้างตัวนักหนาว่าเป็นฝ่ายที่รักชาติ...และเห็นใครเป็นญวนเป็นแกวไปหมด...ประชาชนพากันปิดปากเจียบเพราะกลัวภัยเป็นยุคมืดโดยแท้ หนังสือพิมพ์ถูกปิดฉบับแล้วฉบับเล่า

พวกที่รักความยุติธรรมถูกกล่าวหาว่าเป็นซ้าย...แล้วก็เลยเป็นไปจริงๆ เพราะความคับแค้นใจจากสาเหตุที่ไม่เข้าใจกัน...”

(สุวรรณี สุคนธา. 2521 : 25)

เมื่อศุภโยคชวนวิบูลย์หนีเข้าป่าเพื่อแสวงหาความเท่าเทียมกัน ดังบทสนทนาว่า  
“...ขึ้นอยู่ในเมืองหลวงต่อไป ชีวิตซากๆ เท่ากับว่าอยู่ไปวันหนึ่งๆ มีเงินค่าอาหารแค่นี้ไม่ให้อดตาย เข้าขึ้นไปทำงานเหนื่อยซักรๆ ไปทำงานถึงสิ้นเดือนได้เงินก้อนหนึ่งมันไม่เคยขุ่นเคืองสักที พอเรามีก็เหมือนกัน เราจะยิ่งจนลงไปกว่าเดิมอีก”

“เธอคิดหรือว่า พวกของเธอจะแก้ปัญหาลोकแตกนี้ได้”

ศุภโยคถอนใจ

“เราหวังยังงั้น”

“แต่ฉันเกลียดคอมมิวนิสต์ ฉันไม่ชอบความเปลี่ยนแปลงจริงๆ นะศุภโยค”

“ฉันกลัวการเปลี่ยนแปลงจากชีวิตที่ฉันเคยเป็นอยู่”

“ไม่บอกด้วยนี่ว่าเคยมี ยังไงก็ตามฉันขอบอกเธอถ้าจะไป...ฉันก็...ฉันคิดว่าพวกเขาคงไม่ว่าเธอหรอก คือว่าฉันก็จะเอาเธอไปด้วย ถ้าไม่ไปก็แล้วไปอยู่ผจญกรรมไปก็แล้วกัน”

“อย่างน้อยที่นั่น เราก็ไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ เราจะมีกินเท่ากันไม่มีก็ไม่มีเหมือนกัน ไม่ใช่อีกคนหนึ่งมีจนเหลือกิน หมาเขายังกินดีกว่าเรา แต่เราไม่มีเลยอย่างน้อยเราก็ไม่ลำบากกันมากนัก ที่นั่นฉันเองก็ไม่เคยไป แต่ฉันว่ามันคงจะเป็นอย่างนี้”

“ใครบอกเธอด้วยหรือเปล่า”

ศุภโยคหนึ่งในที่สุดก็บอกว่า “สาทิสบอก” และ “เขาจะพาฉันไป” ไปพรั่งนี้แหละ...”

(สุวรรณี สุคนธา. 2521 : 35)

### 3. เทียนส่องแสง ของ ดวงใจ มีเรื่องย่อดังนี้

ทอแสง เป็นเจ้าหน้าที่สูงอายุนุของห้องสมุด ทอแสงมีจิตใจโอบอ้อมอารีจึงเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานและผู้มาใช้บริการห้องสมุดเป็นประจำ โดยเฉพาะสนทิสเป็นนักศึกษาหนุ่มหัวก้าวหน้า ลูกชานายากจน แต่เขาเรียนดีสามารถสอบชิงทุนเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ สนทิสอ่านพบว่าวิธีการที่จะทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากความยากลำบากนั้น ประชาชนจะต้องลุกขึ้นมาปฏิวัติ เขาเชื่อมั่นในทฤษฎีนี้มาก หลังจากที่ทอแสงเกษียณอายุราชการ เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 สนทิสถูกจับไปไว้ที่บางเขนพร้อมกับนักศึกษาคนอื่น ๆ เมื่อทอแสงทราบข่าวเธอรู้สึกเป็นห่วงเขามาก เพราะรู้ว่าเขายากจนและไม่มีญาติพี่น้องอยู่ในกรุงเทพฯ ทอแสงนำโฉนดบ้านเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันสนทิสออกมา และพาเขามาพักที่บ้าน สนทิสรู้สึกสับสนและไม่พอใจที่ทอแสงช่วยประกันเขาออกมา ในวันนั้นทั้งสองสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน สนทิสเห็นว่าทอแสงเป็นคนแก่ที่มีความคิดแบบเก่าไม่ทันยุคทันสมัย ความคิดของทอแสงขัดแย้งความคิดของเขา ทำให้เขาไม่พอใจทอแสงมาก เขาจึงหนีออกจากบ้านของทอแสงในคืนนั้น เมื่อเขากลับมาถึงวัดจึงทราบข่าวว่าแม่ของเขาป่วย สนทิสเดินทางกลับบ้านทันที

ทอแสงไม่สบายใจมากเมื่อสนทิสหนีออกจากบ้านไป ประกอบกับลูกสาวต้องการขอยืมโฉนดบ้านไปจำนองธนาคาร แต่ทอแสงไม่สามารถนำโฉนดที่ไปค้ำประกันสนทิสไว้ออกมาได้ ทอแสงบิตบังเรื่องนี้ไม่ให้ลูกสาวรู้ เธอพยายามตามหาสนทิสแต่ไม่พบ ส่วนสนทิสเมื่อกลับไปเยี่ยมแม่ที่ต่างจังหวัด เขาจึงได้รู้ว่าคนในต่างจังหวัดไม่เข้าใจความคิดของคนรุ่นใหม่ อย่างเขามากกว่าทอแสงเสียอีก ดังนั้นเขาจึงกลับมามหาวิทยาลัยและไปพบกับทอแสง

## แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องเทียนส่องแสง มี 2 ประการคือ

### 1. นักศึกษาบางคนสนใจการเมืองอย่างผิวเผิน

ในนวนิยายเรื่องเทียนส่องแสง ดวงใจ แสดงทรรศนะไม่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา ดวงใจเห็นว่านักศึกษาบางคนสนใจการเมืองอย่างผิวเผิน และการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง อันเนื่องมาจากความบีบคั้นจากความยากจนของครอบครัว และการอ่านหนังสือเกี่ยวกับหนังสือลัทธิมาร์กซิสต์ นักศึกษาเหล่านี้ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็วตามทฤษฎีที่ได้อ่านมา แต่นักศึกษาขาดประสบการณ์และการไตร่ตรองพิจารณา ให้ถี่ถ้วนถึงข้อจำกัดต่าง ๆ ในสังคม พวกเขารีบร้อนเกินไป สนุกเป็นลูกชานาญากจนมีโอกาสเข้ามาศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ สภาพความเป็นอยู่ที่ขัดสนทำให้เกิดความคับข้องใจเรื่องความไม่เท่าเทียมกันทางฐานะของคนในสังคม และเมื่อได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับลัทธิมาร์กซิสต์ เขาก็เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง โดยหวังจะเปลี่ยนแปลงสังคมตามแนวทฤษฎีนั้น การไม่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาจากบทสนทนาที่ว่า

“...สังคมไทยเราไม่เคยมีครั้งใดที่คนที่มีวิญญูณ์อันที่สุดเป็นตัวยุบงการ หรือวางนโยบายให้ทุกคนในสังคมต้องทำตาม เท่าที่ผ่านมาเรามีการศึกษาหารื้อระหว่างคนต่างวัยกัน เพราะฉะนั้นมาตอนนี้เธอจะมาถึงต้นว่า คนรุ่นเธอจะต้องชี้้นำให้ทุกคนเชื่อฟังทำตามทุกอย่างนั้นเป็นไปได้ ในเมื่อมันผิดเอกลักษณ์ของสังคมแบบเรา โดยเฉพาะถ้าผู้ชี้หน้าอย่างเธอไม่มีอะไรให้คนเขาเลื่อมใสเลย พวกเธอยังมีความรู้ไม่เพียงพอในสายตาของคนที่เขาโตกว่า พวกเธอยังขาดประสบการณ์ ขาดระเบียบวินัยพอมาบวกกับความหยิ่งผยอง ด้วยการดูถูกความคิดของคนอื่น และยิ่งผนวกกับการที่เธอ ทำตัวเป็นสาวกวีรบุรุษต่างชาติที่เขาไม่เคยรู้จักไม่เคยเลื่อมใส หรืออย่างดีก็เคยได้ยิน แต่กิตติศัพท์ในทางที่ป่าเถื่อนโหดร้าย สนุกเธอลองตรึกตรองดูว่าใครเขาจะยอม ให้เธอเป็นผู้ชี้หน้าเขา จริงอยู่เธอพูดว่าคนพวกนี้มีผลประโยชน์ที่จะต้องปกป้อง แต่พึดคิดว่าเขายินดียอมเสียผลประโยชน์ ถ้าผลที่ได้รับตอบแทนก็คือความมั่งคั่งร่ำรวยของประเทศชาติและของตัวเขาร่วมกัน เธอต้องนึกถึงหัวอกคนอื่นที่เขาโตกว่าเธอ ผ่านอะไรมามากกว่าเธอ ได้รู้ได้เห็นอะไรมามากกว่าเธอบ้างว่า เขาก็คิดว่าพวกเธอทั้งตื่นทั้งเผลอจะเอาชนะคานากับทฤษฎีอะไร ที่มันก็ได้พิสูจน์ตัวเองมาในหลายประเทศแล้วว่ามันเป็นจริงไปไม่ได้ เธอก็ยังเสี่ยงเอาประเทศชาติเป็นเดิมพัน ในการแสดงความตื่นของพวกเธออีก เธอนึกหรือว่าก่อนรุ่นเธอไม่มีใครเขาอ่านหนังสือเหมือนเธอ เชื่อในทฤษฎีเหมือนเธอ หรือได้ลองต่อสู้มาแล้วแต่ไม่สำเร็จ เพราะมันไม่ใช่วิธีการเหมาะสมที่จะลากพาประเทศเราให้เป็นไปอย่างนั้น มันเสี่ยงเกินไปที่จะแลกกับผลสำเร็จที่ยังมองไม่เห็น...”

(ดวงใจ. 2520 : 274-275)

ดวงใจให้ข้อเสนอแนะโดยเปรียบเทียบการกระทำและประสบการณ์ของคนเหมือนกับการทำโจทย์เลขว่า

“...ผมจะรู้ได้อย่างไรว่าคำตอบของผมนั้นถูกต้องดีแล้ว มันอาจถูกต้องในสายตาผม แต่ไม่ใช่คำตอบที่ถูกต้องต่อปัญหานั้นก็ได้”

“วัยวุฒิที่สูงขึ้น ภูมิปัญญาที่มากขึ้น จะนำเธอไปสู่คำตอบที่ผิดทั้งหมดเสียหรือ สนธิศ ถ้าเป็นเช่นนั้น คนเราจะเรียนหนังสือไปทำไมกัน คนเราจะต้องเจริญเติบโตทำไมพระเจ้าคงไม่สร้างให้คนเติบโตไปแล้วเป็นคนโง่เสมอไปหรอก เอาเถอะคำตอบของเธออาจจะพลาดลงไปบ้าง แต่ถ้าเธอมีความแน่ใจเช่นนั้น เธอก็ต้องเลือกตอบเช่นนั้นไปก่อน เพราะอย่างน้อยคำตอบนั้นเป็นการสะท้อนวิจารณ์ญาณของเธอขณะนั้น”

“ถูกแล้วครับพี่แสง เหมือนเวลาผมทำเลขสมัยเป็นนักเรียน ผมก็ต้องพยายามหาคำตอบที่ถูกต้องให้แก่โจทย์นั้น แต่ถ้ามันผิดไปครูก็ต้องให้ผิด ผมก็ต้องเสียคะแนนไปตรงนี้แหละครับ ผมจึงอยากรู้วิธีว่าทำอย่างไรผมจึงจะทำเลขข้อนั้นได้ถูกต้องตั้งแต่ต้น”

“สนธิศ พี่เคยเรียนเลขมาเหมือนเธอ เลขข้อไหนที่พี่ทำผิดมักเกิดด้วยเหตุผลสองประการคือ ถ้าไม่เลินเล่อก็เพราะเลขข้อนั้นยากเกินไป พี่ยังไม่รู้วิธีทำเพราะยังเรียนไม่ถึงขั้นนั้น หรือเรียนถึงแต่ยังไม่เข้าใจวิธีการถ่องแท้ เพราะฉะนั้นถ้าเราต้องการทำเลขข้อนั้นให้ถูกต้อง ก่อนอื่นเราต้องถามตัวเองเสียก่อนว่าเรารู้วิธีทำหรือไม่ และถ้ารู้จนลงมือทำได้แล้วเราก็ตอบตัวเองว่าต้องอย่าเลินเล่อ ทำแล้วต้องตรวจทานดูให้ถี่ พี่คิดว่าปัญหาอื่นๆในชีวิตก็เหมือนกัน ถ้าเราใช้หลักเดียวกันนี้เธอจะค่อยๆ แก้ปัญหาไปได้ อย่างนี้กว่าปัญหาสังคมที่ทับถมกันมาเป็นร้อยๆ พันๆ ปี จะแก้ได้ด้วยคนวัยไม่ถึง 20 ปี ซึ่งไม่เคยมีประสบการณ์ และเพิ่งตื่นตัวเรียนรู้ปัญหาอย่างจริงจังเพียงไม่ถึง 3 ปีเท่านั้น อย่าใจร้อนให้เวลาแก่ตัวเองบ้างสนธิศ...”

(ดวงใจ. 2520 : 521-523)

## 2. การกระจายการศึกษาของรัฐยังไม่ทั่วถึง

ดวงใจ แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของรัฐ โดยกฤตยา ลูกสาวของทอแสงซึ่งเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เมื่อเธอได้รับทุนไปศึกษาต่อต่างประเทศ เธอได้รู้จักกับ ดร.พลเดช ซึ่งเป็นคนไทยที่ไปศึกษาอยู่ในต่างประเทศตั้งแต่เด็ก เธอได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเขา กฤตยาเห็นว่าการศึกษาของไทยนั้นรัฐยังจัดได้ไม่ทั่วถึง การศึกษาระดับสูงยังไม่กระจายไปตามต่างจังหวัด คนจึงมุ่งเข้ามาศึกษาในกรุงเทพฯ เธอแสดงความคิดเห็นว่า รัฐควรจัดสรรงบประมาณเพื่อกระจายการศึกษาสู่ชนบทมากกว่าการทุ่มเทงบประมาณให้แก่งานวิจัยที่ไม่มีประโยชน์ ดังบทสนทนากฤตยาว่า

“...เรื่องการนี้ จ้อยว่าสำคัญจริงๆนะคะ...เมื่อก่อนจ้อยอยู่เมืองไทย จ้อยทราบดีว่าคนที่นั่นมีโอกาสได้เรียนหนังสือไม่เท่าเทียมกันก็จริง แต่จ้อยเผลอคิดว่าช่วยไม่ได้ ประเทศเล็กๆอย่างเราจะเอาอะไรมากมายนัก แต่พอออกมาที่นี้แล้วจ้อยเห็นอิทธิพลของการศึกษามากทีเดียวว่ามีผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างไร ไปที่ไหนๆดูผู้คนมีระเบียบ มีวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑ์ หรือการแสดงระหว่างเมืองใหญ่กับเมืองเล็ก ไม่ต่างกันเท่าไร อาชีพของคนก็เหมือนกัน นักธุรกิจ หรือช่างฝีมือไม่ต้องมาแออัด อยู่ในลอนดอน แต่แผ่ขยายไปทั่ว บ้านเมืองก็เจริญเท่าเทียมกันทุกภาค”

“ใช่ครับ ของเหล่านี้มันเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ การศึกษาก็ช่วยพัฒนาอาชีพของคนไปด้วย”

“จ้อยเคยศึกษางบประมาณของประเทศไทยแต่ละปี จ้อยว่าเราพอจะจัดสรรให้แก่การศึกษาระดับในประเทศได้อีกมากกว่านี้ ทุนที่กู้หรือขอมาจากองค์กรระหว่างประเทศและประเทศอื่นๆ แทนที่จะมาใช้ในการวิจัยแคบๆ ที่ไม่ให้ประโยชน์ขั้นริบด่วน หรือแทนที่จะส่งคนไปศึกษาต่อต่างประเทศกันปีละเยอะแยะนั้น เราน่าจะมาทุ่มเทเรื่องการศึกษาในชนบทให้ได้ผลจริงจัง เมื่อคนได้รับการพัฒนาแล้ว เชื่อเถอะว่าประเทศต้องพัฒนาตามไปด้วย ประชาธิปไตยของเราไม่พัฒนาก็เพราะคนไม่พัฒนาแหละค่ะ “

(ดวงใจ. 2520 : 352)

การที่รัฐกระจายการศึกษาไม่ทั่วถึง จึงทำให้มีผู้มุ่งเข้ามาศึกษาต่อในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ดังที่ทอแสงได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“...การมีนักเรียนต่างจังหวัดเยอะๆ เข้ามาแออัดในกรุงเทพฯ อย่างนี้ไม่ดีหรอก เขาอยู่ไกลผู้ปกครอง ไม่มีใครคอยยับยั้ง ถ้าเขาเป็นลูกเรา เราก็ยังพอพูดคุยด้วยได้บ้างว่าอะไรควรอะไรไม่ควร แบบนี้ฉันเวทนาเขาจริงๆ แล้วคิดดูลองฉันไม่ช่วยออกมาใครจะช่วย มันมติดูอยู่ในนั้นโดยมิมีความผิดหรือ....ถ้าฉันเป็นใหญ่เป็นโตละก็จะให้รัฐจัดมหาวิทยาลัยใหม่ในทุกจังหวัดและจำกัดเขตเด็กออกมาเรียนข้ามเขตทีเดียว นอกจาก จำเป็นจริงๆ จะได้ไม่ต้องแยกกับผู้ปกครอง เด็กวัยนี้อยู่คนเดียวโดยไม่มีใครชี้ทาง แนะนำให้ ก็คิดอะไรไปตามสายตาของคนยังไม่มีประสบการณ์ วัยที่เลือดลมกำลังแล่นพลาหมันก็เลยไปกันใหญ่ แล้วยังกะเมืองกรุงมันเป็นที่อยู่ที่เหมาะสมควรสำหรับคนไม่มีผู้ปกครองนี่...”

(ดวงใจ. 2520 : 293-194)

#### 4. สตรีหมายเลขหนึ่ง ของ ทมยันตี มีเรื่องย่อดังนี้

เรวดี บุตรสาวนายธนาคารแห่งประเทศไทย พ่อของเรวดีเป็นฐานทางการเงินให้แก่ธนาคารในเมืองในประเทศ วิมาร์บุตรชายนายพลกัมบังสนใจเรวดีมากแต่เธอไม่ชอบวิมาร์ เพราะเขาชอบวางอำนาจ โดยอาศัยบารมีของนายพลกัมบังซึ่งเป็นผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกคนต่อไป ในขณะที่เดียวกันเรวดีรักกับอัสรี เพื่อนนักเรียนทหารของวิมาร์ อัสรีเป็นลูกชานาที่มีจิตใจเข้มแข็งและความทะเยอทะยาน เขาหวังว่าวันหนึ่งเขาจะได้เป็นผู้นำประเทศไทยและผู้หญิงที่เขารักจะต้องได้เป็นสตรีหมายเลขหนึ่งเคียงคู่กับเขาด้วย เรวดีวางแผนให้วิมาร์แต่งงานกับเพาลีลูกสาวแม่ทัพภาคที่ 2 โดยอ้างสาเหตุทางการเมืองในขณะนั้นเกี่ยวกับความไม่ไว้วางใจที่ประธานาธิบดีมีต่อนายพลกัมบัง

เมื่อเรวดีแต่งงานกับอัสรี เขาต้องออกไปประจำอยู่ชายแดนเพื่อป้องกันประเทศจากการรุกรานของคอมมิวนิสต์ ในขณะที่วิมาร์ประจำอยู่ในเมืองและเลื่อนยศอย่างรวดเร็ว อัสรีได้รับคำสั่งให้เข้ามาและร่วมทำการปฏิวัติกับนายพลกัมบัง โดยอาศัยเหตุความวุ่นวายทางการเมืองและการสร้างสถานการณ์ นายพลกัมบังขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ส่วนบิดาของเรวดีได้เป็นรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง อัสรีได้เป็นผู้การกรมคุมทหารที่เป็นกำลังรบ เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ น้ำมันและสินค้าขึ้นราคา รัฐบาลไม่สามารถคุมราคาสินค้าได้จึงเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ว่าจะเกิดการปฏิวัติ นายพลพามาบิดาของเพาลีจึงทำการปฏิวัติก่อนแต่อัสรีทำการปฏิวัติซ้อนและขึ้นดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีคนต่อมา

ในช่วงแรกของการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งกรเอเชีย เขาได้รับการสนับสนุนจากประชาชน จึงทำทุกอย่างเพื่อพัฒนาประเทศ ในขณะเดียวกันวิมาร์ลาออกจากราชการไปประกอบธุรกิจ เมื่ออัสรีเป็นประธานาธิบดีในสมัยที่สอง เกิดปัญหาวิกฤตการณ์น้ำมัน การขาดแคลนข้าว Һันตกและทองคำมีราคาสูง ซึ่งเป็นการกระทำของวิมาร์และพรรคพวก โดยใช้สื่อมวลชน ชักชวนเพื่อข่าว จึงเกิดการเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วงรัฐบาล วิมาร์ใช้จังหวะนี้เข้ามามีผลคลาญสถานการณ์ ครอบครัวของอัสรีต้องลี้ภัยทางการเมืองมาอยู่ประเทศไทยก่อนส่วนอัสรีจะเดินทางตามมาภายหลัง แต่อดีตสตรีหมายเลขหนึ่งแห่งกรเอเชีย ได้รับข่าวเครื่องบินที่อัสรีโดยสารมานั้น เกิดอุบัติเหตุ และอดีตประธานาธิบดีอัสรีเสียชีวิต

แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง มี 3 ประการคือ

### 1. อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน

ในเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ทมยันตี แสดงแนวคิดที่ว่าอำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่มี ความเที่ยงแท้แน่นอน อำนาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ผู้ที่มีอำนาจจะต้องรู้จักวิธีใช้ อำนาจ ถ้าหากไม่รู้จักวิธีใช้อำนาจย่อมกลับมาทำร้ายผู้ใช้อำนาจนั้นจากผู้ที่ปรารถนาในอำนาจ เช่นเดียวกัน ผู้แต่งกล่าวถึงการขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศกราเซียของประธานาธิบดีอัสรี โดยการทำการปฏิวัติซ้อนนายพลพลาหม่าที่กำลังทำการปฏิวัติรัฐบาลของนายพลกัมบัง การกระทำ ของเขาทำให้วีมาร์ลูกชายนายพลกัมบังโกรธแค้นเขามาก แม้ว่าอัสรีจะพยายามแก้ปัญหาต่างๆ ภายในประเทศ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีจนเป็นที่รักของประชาชน แต่ในที่สุดอัสรี ก็สูญเสียตำแหน่งและสูญเสียชีวิตด้วยการทำการปฏิวัติรัฐประหารของวีมาร์ ดังคำกล่าวของ เรवादตี ต่อความไม่แน่นอนของอำนาจทางการเมือง

“ไม่มีอาชีพใดผันผวนเร็วเท่าการเมือง คนเรานั้นจะมีความสุขได้เขาต้องแน่ใจ ในอนาคต แน่ใจในความมั่นคงของชีวิต แต่การเมือง...ให้ไม่ได้สักอย่าง วันนี้...เราอยู่ ในท่าเทียบบันยง วันหน้า...คนอื่นจะเปลี่ยนเข้ามา วันนี้อาจจะมีคนค้อมหัวให้วันหน้า เราจะถูกด่าว่า จงเป็นอย่างที่เป็นอยู่นี้เถอะเพาลี เธอจะมีความสุขมากกว่า...”

(ทมยันตี. 2533 : 244)

และ

“แผ่นดินกรเซียสงบลงอีกครั้งหนึ่ง เจกเซนภูเขาไฟที่พนพิชรัยออกไป อย่างรุนแรงแล้วก็ราบคาบ เหลือแต่ความร้อนที่คุกรุ่นอยู่ภายใน รอเวลาระเบิด ครั้งต่อไป ปฏิภานแห่งความร้อนอันเป็นวัฏจักรลูกโซ่ ย่อมหมุนเวียนเปลี่ยนผ่าน อำนาจ ไปจากที่ที่มันมา อำนาจ มาจากที่ที่มันไป อำนาจ ผลประโยชน์ การปฏิวัติ ย่อมเปลี่ยนไป ครั้งแล้วครั้งเล่า ประวัติศาสตร์ แห่งกราเซียพลิกหน้าใหม่ เพื่อจะจารึกคนชื่อใหม่ หากเป็นการเริ่มต้นแห่งอวสาน และ อวสานก็จะเริ่มต้นอยู่เสมอ อำนาจไม่เคยตาย เว้นแต่จะเปลี่ยนมือเท่านั้นเอง! “

(ทมยันตี. 2523 : 363-364)



## 2. เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดทิศทางการเมือง

ทมยันตี ได้แสดงทรรศนะว่าความมั่นคงทางการเมืองของประเทศ ขึ้นอยู่กับความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ถ้าเศรษฐกิจของประเทศมีปัญหา ก็จะเป็นเหตุให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ผู้แต่งได้ให้อัสนีทำการปฏิบัติซ้อนนายพลพามาที่หวังยึดอำนาจจากประธานาธิบดีกัมบัง โดยอ้างสาเหตุว่า ไม่สามารถแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจที่กำลังตกต่ำของประเทศกรีเซีย แต่เมื่ออัสนีปฏิบัติสำเร็จ อัสนีก็ถูกเงื่อนไขทางเศรษฐกิจทำให้สูญเสียตำแหน่งและอำนาจทางการเมือง เพราะเขาไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าว เช่น การขาดแคลนข้าว น้ำมันแพง ราคาหุ้นตก ทองคำราคาแพง เป็นต้น ดังบทสนทนาระหว่างอัสนีกับเรวัตีว่า

“คุณนี่คุณพูดถึงเงื่อนไข เงื่อนไขอะไร ?”

“การปฏิบัติ”

“เวลานั้นมาถึงแล้วหรือ?”

“ยัง....เงื่อนไขนะได้ แต่เงื่อนเวลายังไม่ได้”

“อาศัยเงื่อนไขอะไรบ้าง”

“ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจของประเทศ เพราะถ้าเศรษฐกิจพังลง ประชาชนก็ต้องพังด้วย รัฐบาลที่ไม่มีฐานจากประชาชน คุณก็รู้ดีแล้วว่าเป็นอย่างไร?”

(ทมยันตี. 2523 : 100)

การวางแผนโค่นล้มอำนาจประธานาธิบดีอัสนีโดยการสร้างปัญหาทางเศรษฐกิจดังบทสนทนาระหว่างวีमारกับกลุ่มผู้วางแผนการปฏิวัติว่า

“กระผมเพิ่งได้รับข่าวว่า เรือบรรทุกน้ำมันลำนั้นเกิดอุบัติเหตุเสียแล้วน้ำมันที่เราควรจะได้กำลังแผ่กระจายอยู่ในทะเลหลวง...”

“ค่าเสียหายมหาศาลเชียวนี้”

“ครับผม...นี่คือประโยชน์ที่กระผมกราบเรียนเมื่อครุ่นเองว่า...เพื่อเพื่อนผมเสียสละได้เสมอ...คราวนี้ถึงรอบท่านรัฐมนตรีละขอรับ”

“กรรมกรโรงกลั่นน้ำมันจะเริ่มสโลว์ดาวน์...และระยะนี้...”

“พูดเถอะครับท่าน ผมรับรองได้ว่า ถ้าชาวใดหลุดรอดไปจากที่นี่ จะมีการชดใช้ด้วยชีวิต”

“เราทุกคนคงเห็นจากข่าวแล้วว่าอุบัติเหตุเกี่ยวกับการขนส่งน้ำมันมากที่สุด ทั้งทางรถยนต์ทางรถไฟ...น้ำมันนอกจากจะเป็นยุทธปัจจัยแล้วยังเป็นสายโลหิตแห่ง

เศรษฐกิจ ถ้ากิจการน้ำมันจะงัดกันทุกอย่างจะพินาศอย่างสิ้นเชิง...กราเซียเห็นจะต้องลำบากสักพัก”

“ครับ ที่ลำบากมากคือรัฐบาล”

“ถึงอย่างไรผมก็เห็นใจชาวกราเซีย”

“เสียงหัวเราะในความสุข มักไม่ก่อให้เกิดมติมหาชนครับผม”

“ครับท่านรัฐมนตรี....ผมเชื่อในวิธีการที่ท่านจะก่อให้เกิดมติมหาชนตามที่มติดิเอกชนไว้แล้ว”

(ทมยันตี. 2523 : 298-300)

### 3. ประเทศมหาอำนาจแทรกแซงทางการเมืองประเทศที่ด้อยกว่า

ทมยันตี ได้แสดงทรรศนะว่า ประเทศเล็กๆ ที่รัฐบาลขาดเสถียรภาพ มักถูกแทรกแซงจากประเทศมหาอำนาจประเทศใดประเทศหนึ่งเสมอ การแทรกแซงทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจนี้ย่อมมีบทบาทกำหนดทิศทางการเมืองของประเทศที่ถูกแทรกแซงด้วย ผู้แต่งได้ให้นายพลกัมบัง ผู้บัญชาการทหารบกของกราเซีย ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐอเมริกาให้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจประธานาธิบดีอาโนส แต่ประธานาธิบดีอาโนสรู้เรื่อง นายพลกัมบังจึงยังไม่สามารถกระทำการดังกล่าวได้ ดังบทสนทนายระหว่างเรวัตกับบิดาเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจว่า

“...อย่าว่าแต่กราเซียเลย ฉันว่าทุกประเทศในอินโดจีน ย่อมมีสภาพเหมือนกันหมด คือรัฐบาลย่อมตกอยู่ภายใต้มหาอำนาจใดมหาอำนาจหนึ่ง เพียงแต่จะเป็นค่ายประชาธิปไตย หรือค่ายคอมมิวนิสต์เท่านั้น ซึ่งฉันว่าสถานการณ์น่าจะเลวร้ายกว่าสมัยก่อน ในยุคที่ผ่านมา...เรามี “มหาอำนาจ” ใดมหาอำนาจหนึ่งครอบครอง แล้วมหาอำนาจนั้นก็แสวงหาผลประโยชน์จากเรา ทรัพยากรอันมีค่าจะถูกขนกลับไปยัง “เมืองแม่” มหาอำนาจบางประเทศจะตั้งหน้าตั้งตาขนไปถ่ายเดียว จนเหลือแต่กากเดนไว้คล้ายอ้อยที่ถูกหีบเอาความหวานไปหมด แต่บางมหาอำนาจที่เรียกว่า มีเมตตาธรรมเลยควรเรียกว่าเป็นเพราะความ เคยชินกับ “ระบบ” นั้นมาใช้กับประเทศที่ตนยึดครอง ไม่ได้ผลก็คือ ทำให้มีวัฒนธรรมของผู้ชนะรวมทั้งสถาบันถาวรกรรมหลงเหลืออยู่บ้างก็อย่างเช่นกราเซียอย่างไรเล่า

ครั้นจักรวรรดินิยมแผนใหม่แพร่เข้ามา เมื่อมองดูเผินๆ เราก็จะยังมีเอกราชอธิปไตยเต็มที เพียงแต่เศรษฐกิจเท่านั้นจะตกอยู่ในกำมือของใคร และรัฐบาลตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศไหน ยิ่งประเทศใดมีการปฏิวัติ การแทรกอิทธิพลเข้าไปย่อมง่ายเข้า...”

(ทมยันตี. 2523 : 180)

การเกิดอุบัติเหตุของท่านทูตอเมริกันเนื่องมาจากการแทรกแซงทางการเมือง ดังว่า

“ทูตสหรัฐกับ ซี.ไอ.เอ. จ้างท่านให้ทำปฏิวัติด้วยเงินสิบห้าล้านดอลลาร์ซีอาร์บี”

“เรายังไม่ได้เงิน”นี่กระมังที่นายพลกัมบัง ไปพบท่านทูตที่เซฟตี้เฮาส์โดยไม่บอกให้พอรู้

“เราได้แล้วซีอาร์บี และเราก็รีบนำเงินไปให้ท่านประธานาธิบดี เพื่อแสดงให้เห็นว่าเราทำอย่างนั้นไม่ได้”

“ท่านประธานาธิบดีจะเชื่อหรือ?”

“ก็คงไม่เชื่อทั้งหมด แต่...เงินสิบห้าล้านดอลลาร์ อาจทำให้หูอื้อตาฟางไปชั่วขณะ”

“ท่านอาจจะถามว่า ทำไมเราไม่เอาเรื่องนี้ไปบอกก่อน?”

“เรายังไม่รู้ เงินค่าอะไร เรารู้เอาเมื่อคืน และความจริงคนติดสินบนก็ตายไปแล้ว เราน่าจะซบเงินก้อนนั้นหนึ่งไว้เสียก็ได้ แต่ทำไมเราไม่อย่าทำ”

“นั่นสิทำไม?”

“เพราะเราไม่อย่ากลั่นชาติแบบเหียนเกากี้ เราไม่อย่ากลั่นความสามัคคี เราไม่คิดว่าชาติอื่นจะจริงใจต่อเรา...”

“ใช่แล้ว กองทัพของเราเป็นปราการสุดท้ายที่ประชาชนจะเชื่อมั่นได้ ถ้าเราแตกแยก มิใช่พวกเราจะพินาศหากหมายถึงความพินาศของกราเซียด้วย”

(ทมยันตี. 2523 : 195 - 196)

## 5. พรายสายรุ้ง ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า มีเรื่องย่อดังนี้

ดร.นันทาวดี จบการศึกษาจากต่างประเทศ เมื่อผิดหวังความรักจากดร.นพพรจึงพยายามเอาชนะด้วยการสร้างชีวิตให้รุ่งโรจน์ในหน้าที่การงาน เธอตกลงแต่งงานกับดร.รัฐอรอนธินดีซึ่งเป็นหัวหน้าของ ดร.นพพร ดร.นันทาวดีเป็นอาจารย์สอนอยู่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เธอเห็นว่าการทำงานในมหาวิทยาลัยมีข้อบกพร่อง ดร.รัฐอรอนธินดีจึงแจ้งว่าความล่าช้าในการพัฒนาสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมทั่วไปหรือสังคมมหาวิทยาลัยเพราะประเทศของเราขาดคน ดร.นันทาวดีคิดว่าตนเองมีความสามารถจึงพยายามจะเข้าไปเป็นผู้บริหารเมื่อมีการแต่งตั้งคณะบดี แต่สามีไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่าเธอยังขาดความสามารถด้านการบริหาร

เมื่อเกิดการปฏิวัติในประเทศ ญาติของ ดร.นันทาวดีร่วมอยู่ด้วยจึงทาบตาม ดร.รัฐอรอนธินดีเข้าเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ขณะเดียวกัน ดร.นันทาวดีก็กำลังร่ำรวยเกี่ยวกับการสรรหาคณะบดี เวลานั้นเหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงปี 2521 เกิดการเรียกร้องจากกลุ่มต่างๆ หลายเรื่อง ทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ ทางด้านรัฐบาลกำลังมีปัญหา

ขัดแย้งกับคณะปฏิวัติเกี่ยวกับการแต่งตั้งนายทหาร ซึ่งต่อมากณะปฏิวัติชุดเดิมก็ทำการปฏิวัติอีกครั้งและจัดตั้งคณะรัฐบาลใหม่ โดยที่ ดร.รัฐาไม่ได้ดำรงตำแหน่งใดๆ ในรัฐบาลชุดนี้ เมื่อรัฐบาลจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศ ดร.นันทวดีขอให้เขาลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะคิดว่าคุณสมบัติและความสามารถของเขาน่าจะทำให้เขาได้รับเลือกตั้ง แต่ทั้งสองต้องผิดหวังเมื่อ ดร.รัฐาไม่ได้รับเลือกตั้ง ผู้ที่ได้เป็น ส.ส. กลับกลายเป็นคนที่มีความรู้น้อยและคนที่เป็นนักเลง ดร.นันทวดีจึงหาความสงบของชีวิตภายหลังการเสียชีวิตของมารดา

**แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องพรายสายรุ้ง มี 1 ประการคือ**

**ประชาชนเลือก ส.ส. โดยยึดถือความใกล้ชิดกับตัวบุคคลมากกว่าพิจารณาความรู้ความสามารถ**

เพ็ญแข วงศ์สง่า ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมืองของคนไทยเกี่ยวกับการเลือก ส.ส. โดยพิจารณาบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราษฎรมากกว่าเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถแต่ไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราษฎร ผู้แต่งได้ให้ ดร.รัฐาข้าราชการระดับสูงในกระทรวงศึกษาธิการ อดีตรัฐมนตรีในรัฐบาลที่มาจากการปฏิวัติ ลงสมัครรับเลือกตั้งในท้องถิ่นบ้านเกิดของเขา แต่เขาไม่ได้รับเลือกตั้ง เพราะเขาไม่ได้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่น และผู้ที่ได้รับเลือกเข้ามานั้นเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้แต่ใกล้ชิดกับประชาชนดังนั้นบทสนทนาระหว่างดร.รัฐากับภรรยาว่า

“เขาเลือกเบอร์อะไรที่คุณบอกว่าจบประถมสี่เท่านั้นเอง รัฐา จริงๆ... อย่างนี้ต้องเรียกว่า เขาทุ่มเงินไซ้ไหมคะ มีหรือราษฎรไม่ยากได้คนดีมีวิชาอย่างคุณเป็นผู้แทน”

“อย่าลืมนะว่าเขาเลือกผู้แทนของเขาไม่ใช่ของคุณ”

“ถึงของใครก็เถอะ ราษฎรไม่น่าโง่งอย่างนั้นเลย”

“แสดงว่าเขาฉลาดมากกว่า”

“ฉลาดไงคะ เลือกคนจบป.4 มาเป็นผู้แทนจะไปออกกฎหมายกฎหมายอะไรกับเขาได้”

“คุณอย่าลืมนะว่า ผู้แทนราษฎร คือตัวแทนของเขา เมื่อเขาเป็นอย่างไร เขาก็อยากได้คนอย่างนั้นไปเป็นตัวแทน เขาอาจคิดว่า เขาพูดกับผมไม่รู้เรื่องจะเลือกทั้งที่เพิ่งเห็นหน้าก็ได้รู้คนที่คลุกคลีอยู่กับเขาไม่ได้ สังคมไทยมักเป็นสังคมของเส้นสาย ราษฎรไม่มีที่พึ่ง เขาจึงคิดว่าผู้แทนคือที่พึ่งหรือคือเส้นของเขา ดังนั้น ใครก็ตามที่จะพยายามช่วยเหลือเขาได้มากที่สุดเขาก็เลือกคนนั้น...ทุกอย่างที่เป็นผม เป็นสิ่งที่เข้ากับราษฎรไม่ได้ พี่น้องผู้ทุกข์ยากของผมยังต่ำต้อย น้อยหน้าจนเกินกว่าจะพูดกับผมรู้เรื่อง เขามองผมว่าเป็นคนละพวกกับเขา ดังนั้นเขาจึงไม่วางใจให้ผมเป็นผู้แทนของเขาไงล่ะ”

“คุณเสียใจไหมคะ” ในที่สุดนั้นทวดดีถามสามี  
 ดร.รัฐาจุตบุหรืสบ อัดค้อนอยู่อีตใจหนึ่ง เขาจึงตอบว่า  
 “ไม่เสียใจ แต่เสียดาย”

“เสียดายอะไรคะ”

“เสียดายโอกาส ผมควรจะได้ใกล้ชิดพี่น้องบ้านเดียวกับผมมานานกว่านี้ ไม่ใช่ต้อง  
 การผลประโยชน์จากเขากี่วันไป เราสำคัญตัวมิตรภาพเป็นผู้บอกเราว่า แม้เราจะเคย  
 เป็นรัฐมนตรีเขาก็ไม่ปรารถนา ถ้าไม่คลุกคลีกับเขา มันเป็นเรื่องหมายบอกว่าราษฎร  
 ของเราคิดอย่างไร”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2522:1082-1085)

## 6. เปลือก ของ สีฟ้า มีเรื่องย่อดังนี้

เปลือก เป็นเรื่องราวชีวิตเด็กสาวบ้านนอก ที่มีชีวิตผกผันให้ก้าวสู่ตำแหน่งท่านผู้หญิง  
 เพราะอำนาจทางการเมืองของสามีซึ่งในแต่ละช่วงชีวิตที่ผ่านมา มีความเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้น  
 มากมายเริ่มจาก ดวงแก้ว ได้มีโอกาสรับใช้ใกล้ชิด ครอบครัวคุณหญิงเจ้าของที่นา ที่ครอบครัว  
 ดวงแก้วเข้าทำ ต่อมาดวงแก้วไปอยู่กับลูกสาวคุณหญิงในกรุงเทพฯ พร้อมกับเพื่อนชื่อเพิงกมล  
 แล้วจึงย้ายมาอยู่กับอีกครอบครัวหนึ่งซึ่งประกอบการค้าขายจนร่ำรวย ทำให้ดวงแก้วเห็นลักษณะ  
 ของผู้ดีสมัยใหม่และการยกย่องคนรวย

เมื่อคุณหญิงและมารดาของดวงแก้วเสียชีวิตพร้อมกันเพราะเรือล่ม ดวงแก้วจึงไปอยู่กับ  
 ลูกชายคุณหญิงคือ ผู้กองอิทธิพล เพื่อช่วยเลี้ยงลูกของผู้กองในกรมทหาร เมื่อผู้กองอิทธิพลได้  
 รับตำแหน่งนายพัน เกิดการปฏิวัติในกรุงเทพฯ รัฐบาลไม่ยอมแพ้ เมื่อผู้ก่อการถูกจับผู้กองอิทธิพล  
 รวมอยู่ในกลุ่มผู้ก่อการด้วย ครอบครัวของเขาจึงย้ายมาอยู่ในกรุงเทพฯ เพื่อพยายามหาทาง  
 ช่วยเหลือให้เขาพ้นโทษ ภรรยาของผู้กองอิทธิพลคลอดบุตรแล้วเสียชีวิตในเวลาต่อมา ผู้กอง  
 อิทธิพลเสียใจมากเขาขอให้ดวงแก้วอยู่ช่วยแม่ยายของเขาเลี้ยงลูกทั้งสอง จนกว่าเขาจะพ้นโทษ  
 ดวงแก้วได้รับความยากลำบากมากจนเกิดความท้อแท้ แต่ไม่สามารถทิ้งเด็กทั้งสองไปได้เพราะ  
 ความรักความผูกพัน หลายปีต่อมาผู้กองพ้นโทษและหาทางกลับเข้าประจำการได้ ทั้งหมดจึงมี  
 ชีวิตที่ดีขึ้นในขณะเดียวกันความทุกข์ยากขณะต้องโทษทำให้ผู้กองเปลี่ยนเป็นคนแข็งแกร่ง และ  
 ปรับตัวเองให้เป็นคนมีพรรคพวก

ดวงแก้วได้เป็นภรรยาของผู้กองและได้รู้จักคุณหญิงลักษณะมีโสภ ภรรยาของนายตำรวจ  
 ผู้ชื่อตรงในการปฏิบัติหน้าที่ ดวงแก้วนับถือคนทั้งสองมาก ความเป็นอยู่ของดวงแก้วเริ่ม  
 เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเกิดการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่ง ผู้กองอิทธิพลได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ

กระทรวงกลาโหม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลต่อดวงแก้วมากจากหญิงสาวชาวบ้านมาสู่ตำแหน่งคุณหญิงรัฐมนตรี สิ่งที่ไม่เปลี่ยนในตัวของเธอคือความอ่อนน้อมถ่อมตน ทำให้เป็นที่รักใคร่ของบรรดาภรรยามีอำนาจทางการเมืองขณะนั้น ทำให้เธอเห็นว่าเมื่อใดที่มีอำนาจก็จะมีผู้เสนอตัวเข้ามารับใช้มากมาย และเมื่อหมดอำนาจเขาเหล่านั้นก็หนีหายไปด้วย เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นกับดวงแก้ว เมื่อนายพลอิทธิพลเป็นหัวหน้าทำการปฏิวัติรัฐบาลและขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดวงแก้วได้รู้ว่าผู้มีอำนาจทางการเมืองสามารถบันดาลผลประโยชน์ได้อย่างมากมาย ผู้มีอำนาจจึงต้องระวังรักษาอำนาจของตนไว้ให้นานที่สุด ซึ่งการจะรักษาอำนาจไว้ให้นานก็จะต้องมีผู้ที่มีกำลังและอาวุธเป็นผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งจะมีผลประโยชน์เป็นสิ่งตอบแทน นายพลอิทธิพลจึงให้ลูกชายแต่งงานกับลูกสาวของนายพลเอกริน แม้ว่าทั้งคู่จะไม่ได้อารมณ์กัน เมื่อเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ จึงมีการวางแผนกำจัดนายพลอิทธิพลให้พ้นจากอำนาจทางการเมือง ซึ่งลูกชายรู้ว่า เป็นเหตุผลทางการเมืองเมื่อบิดาเสียชีวิตจากอุบัติเหตุเครื่องบินตก และนายพลเอกรินเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อมา

## แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องเปลือก มี 2 ประการ

### 1. อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน

ในนวนิยายเรื่องเปลือก สีฟ้า ได้แสดงแนวคิดที่ว่า อำนาจทางการเมืองนั้นไม่มีความเที่ยงแท้แน่นอน มีความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอยู่เสมอ โดยผู้แต่งให้ดวงแก้วเป็นผู้เล่าเรื่องราวของผู้กองอิทธิพลที่ถูกความผันผวนทางการเมือง ทำให้เขาต้องโทษในข้อหาเข้าร่วมกับฝ่ายกบฏครอบครัวของเขาได้รับความทุกข์ยากและภรรยาเสียชีวิตในเวลาต่อมา เมื่อเขาพ้นโทษออกมาและมีโอกาสรับใช้ใกล้ชิดผู้มีอำนาจจึงเข้าร่วมทำการปฏิวัติยึดอำนาจจากรัฐบาล เขาได้ดำรงตำแหน่งสำคัญทางการเมือง และมีตำแหน่งสำคัญทางการเมือง ทต่อมาเขาเป็นผู้นำทำการปฏิวัติและดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศ เขาพยายามรักษาอำนาจทางการเมือง ด้วยการให้นายพลเอกรินเป็นฐานกำลังสนับสนุน แต่เมื่อเกิดความขัดแย้งกันเขาก็เสียชีวิตด้วยวิธีการทางการเมือง

“แม่แก้วครับ ช่วยโทรพูดกับคุณหญิงหงษ์ที่ แม่แก้วจำไว้ให้ดิฉันครับไม่ต้องพูดอะไรทั้งนั้นบอกแต่เพียงว่า...เขารู้แผนทั้งหมด พรรถพวกถูกคุมตัวไว้หมดแล้ว และเขากำลังจะกลับบ้าน...” อรรถนพพูดซ้ำสามประโยคหลังซ้ำๆ อีกครั้งหนึ่ง

ถึงจะไม่รู้เรื่องราวมาก่อน และไม่เข้าใจประโยคที่อรรถนพสั่งให้โทรพูดกับคุณหญิงหงษ์ว่าหมายความว่าอะไรและต้องการให้ทำอะไร เพราะฟังดูมันห้วนและสั้นเสียเหลือเกิน แต่ดวงแก้วก็ตกใจจนตัวชาวูบ

สัจยชาติญาณนั่นเอง รวมทั้งเคยพบเคยผจญภัยเหตุการณ์ผันผวนเปลี่ยนแปลงมามาก ตั้งแต่ยังเป็น “คนใช้” ของทหารจนกระทั่งเป็นเมียทหารเอง

แผนอะไร แผนของใคร สามีนของหล่อนเป็น “ผู้รู้” หรือ “ผู้ถูกรู้” กันแน่นอน...พรรคพวกที่ว่าจะเป็นพรรคพวกของใครก็ไม่รู้ แล้วก็สามีนของดวงแก้วอยู่ที่ไหน ฝ่ายไหน?

(สีฟ้า. 2524 : 302 - 303)

อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้แน่นอน แต่ผู้มีอำนาจก็พยายามรักษาอำนาจนั้น ดังความคิดคำนึงของดวงแก้วว่า

“แทบทุกสมัยที่มีการรับช่วง “อำนาจ” มักต้องมีการคานอำนาจกันอยู่ในที่ ตอน นายพลเรืองรณ ก็มีสามีนของดวงแก้วและนายพลสมัย มาถึงสามีนของดวงแก้วก็มี นายพลเอกริน และบัดนี้ บุคคลที่เป็นเหมือนดูล่วงอำนาจนายพลเอกริน นัยว่าคือ นายพลวิกรม”

(สีฟ้า. 2524 : 549)

## 2. การรักษาอำนาจทางการเมืองจะต้องมีผู้มีกำลังอาวุธสนับสนุน

นอกจาก สีฟ้า ได้เสนอแนวคิดทางการเมืองว่าอำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้แน่นอนแล้ว ในนวนิยายเรื่องเปลือก สีฟ้า ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการรักษาอำนาจของนักการเมือง ที่มาจากการปฏิบัติว่าพยายามรักษาอำนาจและตำแหน่งทางการเมืองไว้ได้นาน โดยอาศัยผู้มีกำลังอาวุธสนับสนุน ผู้แต่งให้ดวงแก้วเล่าเรื่องราว เมื่อนายพลอิทธิพลได้ดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศ เขาต้องการให้นายพลเอกริน ผู้มีตำแหน่งสำคัญทางการเมืองทหารสนับสนุนตำแหน่งทางการเมืองของเขา จึงให้ลูกชายแต่งงานกับลูกสาวของนายพลเอกริน ดังบทสนทนาระหว่างอรรณพและดวงแก้ว เกี่ยวกับการแต่งงานว่า

“แม่แก้วครับ...ว่าที่จริงไอ้เรื่องกีดกันลูกหลานเรื่องแต่งงานกับคนที่ไม่เหมาะไม่ควรนะ มันก็น่าจะหมดยุคสมัยไปแล้ว แต่ที่จริงตามทางปฏิบัติมันไม่หมดไปได้หรอกครับ ตราบใดที่กลุ่มคนยังต้องพึ่งพาอาศัย คุณอาเอกรินไม่ได้เพียงแต่ไม่ชอบหน้าคุณลุงวิจิตร แต่ขนาดตั้งตัวเป็นศัตรูเอาเลยก็เดียว คุณลุงวิจิตรก็พูดถึงคุณอาเอกรินที่ไร เป็นฟาดฟันไม่เลิยทุกครั้ง และ...ถึงคุณพ่อจะไม่พูดผมก็รู้ว่าคุณพ่อยังต้องอิงคุณอาเอกรินอยู่ ข้อสำคัญคุณพ่อเคยใหญ่ขึ้นมาร่วมกับคุณลุงเรืองรณอย่างไร คุณอาเอกรินก็ใหญ่ขึ้นมาร่วมกับคุณพ่อแบบเดียวกัน...แม่แก้วพอจะเข้าใจไหมครับ”

(สีฟ้า. 2524 : 323)

และบทสนทนาระหว่างนายพลอิทธิพลกับดวงแก้วว่า

“มันไม่ได้อยู่ที่ฉันคนเดียว ฉันว่าตัวเองมันก็คงเข้าใจ ฉันยังต้องอาศัยคุณเอกรินเขาอยู่ มันก็จริงหรอกที่เราใหญ่กว่าเขา เหนือเขา แต่การที่ทำให้เขาเหมินหมางมันก็เป็นเรื่องสำคัญที่ไม่ควรทำเป็นอย่างยิ่ง คุณเอกรินกับรองผู้การวิจินต์นะมันมีเรื่องหลายข้อหลายข้อกันมา คุณเอกรินเขาแข็งแรงมากทีเดียวในหมู่ของพวกเขา”

สามีของดวงแก้วกล่าวต่อไปว่า

“พูดก็พูดเถอะ นอกจากไม่ให้คุณเอกรินเขาหมางเหมินแล้ว ฉันยังอยากผูกเขาเอาไว้กับเราให้แน่นกว่านี้ด้วยซ้ำไป”

(สีฟ้า. 2524 : 353-354)

## 7. ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ของ สีฟ้า ซึ่งมีเนื้อเรื่องย่อดังนี้

ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้ทางการเมืองของนักศึกษา อนันท์ นิรันดร์ เป็นนักศึกษาที่ครอบครัวมีฐานะร่ำรวย ชีวิตของเขาพบแต่ความสุขสบายจนกระทั่งเข้ามหาวิทยาลัย เขามีเพื่อนสนิทชื่อ กล้า แก่นสีสุข ซึ่งมีฐานะยากจน ชีวิตของกล้าพบแต่ความลำบากจึงทำให้เขาเป็นคนจริงจังต่อชีวิต มีความคิดและอุดมการณ์ต่อต้านการเอารัดเอาเปรียบในสังคม เขาต้องการเห็นความเท่าเทียมกันในสังคม เมื่ออนันท์มาสนิทสนมกับกล้าทำให้เขาเปลี่ยนแปลงไปและมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับกล้า ทำให้พ่อแม่ของอนันท์เป็นห่วงและกังวลมาก ส่วนเพื่อนๆ มักเข้าใจความสัมพันธ์ของคนทั้งสองว่ามากกว่าความเป็นเพื่อน เมื่อกลุ่มนักศึกษาร่วมกันประท้วงการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยที่นำเข้าจากต่างประเทศ กล้าและอนันท์ก็เข้าร่วมประท้วงด้วย พิชชา นักศึกษาสาวน้องใหม่สนใจอนันท์จึงสมัครเข้าร่วมกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชนบทกับกลุ่มของนักศึกษาของมหาวิทยาลัย ซึ่งต่อมาเมื่อเหตุการณ์ทางการเมืองเปลี่ยนแปลงไปความคิดและการกระทำของเธอก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย

ในช่วงที่เกิดการชุมนุมประท้วงของนักศึกษา อนันท์ต้องเดินทางไปประเทศญี่ปุ่นกับพ่อของเขา โดยไม่คิดว่าการชุมนุมประท้วงของนักศึกษาครั้งนั้นจะมีความรุนแรง จนกระทั่งกล้าเสียชีวิตเพราะการเดินทางกลับเข้าประเทศของอดีตผู้นำประเทศ ส่วนเพื่อนคนอื่นต้องหลบหนีเข้าป่าไปเป็นจำนวนมาก อนันท์เสียใจมากและเกิดความสับสนเกี่ยวกับพฤติกรรมของเพื่อนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่เปลี่ยนมาสนใจความสนุกสนาน เขาตัดสินใจบวชเพื่อทำจิตใจให้สงบ แต่อนันท์ไม่สามารถลืมเหตุการณ์ที่เกิดกับเพื่อนๆ ได้จึงสึกออกมา อนันท์ทำงานหนังสือพิมพ์และได้รู้จักกับแว่นทองคอลัมน์นิสต์ชื่อดัง แว่นทองผู้มีลีลาการเขียนเฉียบคมและวิพากษ์วิจารณ์ค่อนข้างรุนแรง อนันท์สนิทสนมกับเธอเพราะแว่นทองมีลักษณะคล้ายกล้าเพื่อนของเขา เมื่อพ่อของเขาได้เป็นรัฐมนตรีกระทรวงสำคัญกระทรวงหนึ่ง แว่นทองเขียนบทความโจมตีพฤติกรรมการใช้



ตำแหน่งแสงผลประโยชน์ให้กับธุรกิจของตน พ่อของอนันต์โกรธมาก เมื่ออนันต์และแวนทองไปร่วมงานศพหัวหน้านักข่าวภาคตะวันออกซึ่งถูกลอบยิงเสียชีวิต เพราะทำข่าวขัดขวางผลประโยชน์ของผู้มีอิทธิพลรายหนึ่งและแวนทองตั้งใจมาทำข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้ ขณะที่ทั้งสองออกจากวัด อนันต์ถูกยิงเสียชีวิต แวนทองเสียใจมากเพราะรู้ว่าการเสียชีวิตของอนันต์ครั้งนี้เป็นการยิงผิดคน

**แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ มี 2 ประการคือ**

**1. นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีทั้งผู้ที่มีความตั้งใจจริงและผู้เข้าร่วมตามความนิยมของยุคสมัย**

ในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ สีฟ้าได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ขณะนั้นว่า แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีความจริงจังต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย และต่อต้านเผด็จการกับกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมตามความนิยมของยุคสมัย ซึ่งการกระทำของกลุ่มหลังนี้จะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม ผู้แต่งไม่ได้สนับสนุนการร่วมกิจกรรมของนิสิตนักศึกษา แต่เห็นว่านักศึกษาอยากบรรลุจุดหมายโดยเร็ว ดังนั้นการกระทำบางอย่าง นิสิตนักศึกษาจึงกระทำเกินขอบเขตและไปรบกวนสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น ผู้แต่งได้ให้กล้าและอนันต์เป็นนักศึกษาที่ตั้งใจพัฒนาการเมือง แม้ว่าทั้งสองจะมีความแตกต่างกัน คือกล้าเป็นลูกชานาผู้ยากไร้มีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว ส่วนอนันต์เป็นลูกชานักธุรกิจที่มีชื่อเสียงมีนิสัยอ่อนโยน ทั้งสองเป็นเพื่อนรักและร่วมกิจกรรมทางการเมืองด้วยกัน แม้ว่าอนันต์จะได้รับการคัดค้านจากครอบครัว ส่วนพิชชานักศึกษาสาวลูกเศรษฐี เธอเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองเพื่อหวังเอาชนะใจอนันต์และเห็นว่าเป็นความนิยมตามยุคสมัย เมื่อสภาพการเมืองเปลี่ยนแปลงไป ความคิดและการกระทำของนิสิตกลุ่มหลังจึงเปลี่ยนแปลง

การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษา ดังการบรรยายตอนที่นักศึกษาชุมนุมประท้วงการใช้สินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศว่า

“เราพากันไปถึงหน้าห้างสรรพสินค้าญี่ปุ่นแล้วก็ตั้งหลักกันที่นั่น...เด็กหนุ่มเด็กสาวซึ่งกำลังมีพลังแรง อยากทำในสิ่งที่ตนเห็นว่าถูกต้องให้ถึงจุดหมายในเวลาอันรวดเร็ว ลืมคิดไปว่า แม้จะเป็นความหวังดีที่หวังก็เป็นการล่วงเกินสิทธิส่วนบุคคลของคนอื่น ได้มีการพูดกันมาแล้วว่าให้เพียงแต่ “ชักชวน” อย่าก้าวร้าวหรือประณามใคร ทว่าบางคนก็อดเผละไม่ได้...”

(สีฟ้า. 2524 : 55)

การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษาชั้นผู้ใหญ่ไม่เห็นด้วยและเห็นว่าเป็นการกระทำตามแฟชั่นไม่ได้มีอุดมการณ์ที่แท้จริง ดังบทสนทนาเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาชนบทของพิชชาว่า

“ยายพิชนะ แม่อย่ากลัวไปเลย ถึงจะเปลี่ยนก็เปลี่ยนไปตามสิ่งแวดล้อมไม่ได้จริงจางอะไรกับเขาหรอก ตอนนี้กำลังอยากเอาใจลูกชายคุณหญิงอนงค์ นายคนนั้นซีคะเห็นใครๆ เขาว่าแกหัวแรงทั้งๆ ที่เป็นลูกเศรษฐี”

“ฉันไม่เข้าใจ อย่างนายอนันท์แกพลอยเป็นไปกับเขาได้ยังไงกัน ไม่เห็นเขาทำอะไรสักอย่างเดียว”

“แฟชั่นนะซี จะมีอะไร แฟชั่นของเด็กมหาวิทยาลัยต้องมีหัวเอียงซ้าย ไม่เอียงกะเท่เร่เอาแค่เอียงนิดๆ ก็พอไม่มันไม่ทันสมัย กลายเป็นพวกเต่าล้านปี...”

“เขาคงกำลังฟิต อยากแก้ไข อยากให้บ้านเมืองดีขึ้นเร็วๆ จนลืมไปว่าบ้านเมืองทั้งประเทศไม่ใช่ครอบครัวเล็กๆ ที่จะจัดการให้เรียบร้อยไปได้ง่ายๆ ทุกอย่างในพริบตาเดียว”

(สีฟ้า. 2524 : 119-120)

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ความคิดและการกระทำของนักศึกษาบางกลุ่มเปลี่ยนแปลงไป ดังบทสนทนายหว่างอนันท์กับพิชชาว่า

“ใครเห็นผมนั่งรถกับคุณวันนี้ เขาคงหัวเราะเยาะผม”

“ทำไมคะ”

“เพราะ...ไปๆ มาๆ มันก็กลับไปอย่างเดิมอีก กลับไปหาความฟุ้งเฟ้อความโก้หรู... คุณเองในระหว่างสองปีก็ไม่ได้ขับรถมหาวิทยาลัยเลยไม่ใช่หรือครับ...นี่ๆ ดูก็แปลกนะ ตอนนั้นรู้สึกอายๆ ที่ทำตัวโก้ ฟุ้งเฟ้อ เกินคนอื่นส่วนมาก แต่มาตอนนี้...กลับเฉยๆ... กลับรู้สึกตัวโก้กว่าคนอื่นอีกแล้ว”

พิชชาตอบ...เขาดูเหมือนจะที่เล่นเสียมมากกว่าตั้งใจจะได้กับเขาจริงๆ

“ก็นี่แหละคือประชาธิปไตยละคะ คล้อยตามคนส่วนมากไง ตอนนั้นส่วนมากเขาเห็นว่าน่าอายเราก็พลอยอาย ตอนนี้นั้นส่วนมากเขากลับเห็นว่าไม่เป็นไร ใครมีใครก็ขับของของเราแท้ๆ ไม่เห็นจะต้องอายหรือไม่กล้า...”

“นั่นซี ผมถึงอยากว่า...ว่าเรา...ทั้งคุณทั้งผมดูจะเปลี่ยนแปลงรับสถานการณ์ได้รวดเร็วด้วยกันทั้งคู่”

พิชชาแน่ใจว่าเขาประชด...”

(สีฟ้า. 2524 : 187)

## 2. รัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

สีฟ้า แสดงแนวคิดว่ารัฐยังมีความเหลื่อมล้ำทางสังคม อันเกิดจากการจัดสวัสดิการประกันสังคมของรัฐไม่ทั่วถึง เพราะรัฐจัดสวัสดิการให้แก่ข้าราชการเท่านั้น สีฟ้าจึงเสนอให้จัดสวัสดิการแก่เกษตรกร ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศด้วย ผู้แต่งได้ให้อันท์เขียนจดหมายถึงกล้า เล่าชีวิตความเป็นอยู่ของชาวนาในประเทศญี่ปุ่น ที่ได้รับการยกระดับจากรัฐบาล เพราะรัฐบาลประกันราคาข้าว จึงมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีว่า

“...เศรษฐกิจญี่ปุ่นไม่มีใครมีโอกาสเที่ยวหรือธุรกิจรัดตัว พวกที่มีโอกาสเที่ยวอย่างสบายนะ ชาวนาต่างหาก เขาบอกว่าพวกนี้สบายที่สุด เพราะรัฐบาลประกันราคาข้าว ไม่เคยเดือดร้อน ค่าใช้จ่ายในครอบครัวไม่ไคร่มีมาก มีเงินเก็บมีโอกาสเที่ยว ไร้เรื่องความยากจน หรือถูกนายทุนกดราคาไม่มีหรือ คุณจะสบายกว่าพวกมีอาชีพอื่น ๆ ทั้งหลาย...”

(สีฟ้า. 2524 : 198)

ส่วนในเมืองไทยข้าราชการเท่านั้นที่ได้รับการจัดสวัสดิการสังคม ผู้แต่งเสนอแนวคิดให้รัฐบาลจัดสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนส่วนใหญ่อย่างทั่วถึง ดังความคิดคำนึงของอันท์เมื่อเห็นสภาพของลุงคอง ลุงของกล้าว่า

“...เมื่อหนุ่ม ๆ ลุงคองทำงาน อย่างน้อยลุงคองก็เป็นเศษวีรบุรุษ เงินที่ได้มาจากน้ำพักน้ำแรงของลุงคอง แม้จะเป็นเพียงส่วนน้อยนิด ลุงคองก็เจียดมันเสียภาษีแก่รัฐ แต่พอลุงคองแก่ ลุงคองเหมือนเศษขยะ หากลุงคองเจ็บ ลุงคองก็คงตายโดยปราศจากการเหลียวแล...”  
 บำเหน็จ บำนาญ สวัสดิการต่างๆของรัฐไม่ใช่สำหรับประชาชนธรรมดาอย่างลุงคอง และอย่างผู้คนส่วนมากในประเทศหรอก ”

(สีฟ้า. 2524: 168)

ตอนที่อันท์บอกกับมารดา เกี่ยวกับสภาพสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำกันมาก โดยเฉพาะการจัดการของรัฐที่มีแก่ประชาชนว่า

“...แล้วก็ผิดกว่ากันตรงที่เดี๋ยวนี้ทุกคนรู้แล้วว่า ทุกคนไม่ว่าใครต่างก็เป็นประชาชน ผู้เสียภาษี ลงทุนลงแรงให้แก่แผ่นดินเหมือนกัน เพราะงั้นก็ควรจะได้รับเลี้ยงดู ได้รับสวัสดิการจากรัฐให้มันถูกเรื่องถูกราว ไม่ใช่แค่เฉพาะข้าราชการหรือคนในองค์กรรัฐเท่านั้นที่มีสิทธิ์กับสวัสดิการต่างๆ เพียงกลุ่มเดียว รักษาพยาบาลก็ฟรี ลูกก็เรียนฟรี แก่แล้ว

รัฐยังต้องเลี้ยงดูจนกว่าจะตาย ตายแล้วรัฐก็ยังเลี้ยงลูกให้...

แล้วคนอื่นล่ะ คนอื่นๆ ที่เขาเสียภาษีให้รัฐล่ะ...เจ็บป่วยที่ เข้าโรงพยาบาลแต่ละครั้ง  
แทบเลือดตาจะกระเด็นตายก่อนโรคจะทันได้รักษา...”

(สีฟ้า. 2524 : 221)

## 8. เรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ ของ สีฟ้า มีเรื่องย่อดังนี้

หาน อาศัยอยู่กับลุงและป้าด้วยความลำบาก ภายหลังจากที่บิดาและมารดาเสียชีวิต จึงตามพี่ชายเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ และได้ไปเป็นลูกจ้างทำไร่ของพ่อวันทีกาญจนบุรี พ่อวันรักและเอ็นดูเหมือนลูกแท้ๆ จึงส่งเสียให้หานได้เรียน เมื่อหานเรียนในระดับมัธยมพ่อจึงส่งหานไปอยู่กับพี่เป่ล่งศรีในตัวเมือง หานได้เห็นและรู้จักลุงเอาเป่รียบลูกค้าจากครอบครัวสามีของพี่เป่ล่งศรี หานไม่ชอบวิธีการเช่นนี้ เมื่ออ้อยที่พ่อวันและชาวไร่ถูกกดราคาจากเจ้าของโรงงานน้ำตาล ชาวไร่พยายามรวมตัวไม่ขายอ้อยให้โรงงาน แต่ในที่สุดก็ต้องพ่ายแพ้แก่เจ้าของโรงงาน พ่อวันเสียใจมาก จึงพยายามส่งเสียให้หานเรียนต่อในระดับสูง เพื่อจะได้มีอนาคตที่ดีไม่ต้องถูกรังแกเหมือนพ่อวันและชาวไร่ แต่หานเลือกเรียนในมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการเกษตร เมื่อจบกลับมาเขาจึงกลับมาอยู่กับพ่อวันทีไร่และพยายามทำไร่ แต่ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรค การเอารัดเอาเปรียบจากเจ้าของโรงงานและปัญหาเรื่องศัตรูพืช หานได้เห็นวิธีการหาเสียงที่ไม่ถูกต้องในการเลือก ส.ส. ขณะที่ชาวบ้านขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย หานได้พบกับนายพลทศพล และได้รับการชักชวนให้เขาลงสมัครรับเลือกตั้ง หานจึงเข้าสู่วงการเมือง โดยหวังว่าจะเป็นตัวแทนเรียกร้องสิทธิประโยชน์ให้แก่ราษฎร เขาตั้งใจที่จะหน้าที่ผู้แทนที่ดี ในขณะที่นายพลทศพลได้เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พยายามผลักดันให้หานได้เป็นรัฐมนตรี แม้ว่าหานจะไม่เคยผ่านหน้าที่การเป็นผู้แทนมาก่อนเลย จึงสร้างความไม่พอใจแก่ผู้ที่ปรารถนาตำแหน่งทางการเมืองเป็นอย่างมาก และเมื่อหานมีความคิดในการทำงานเพื่อให้เกิดการประสานงานกันระหว่างกระทรวงหลัก ยิ่งสร้างความไม่พอใจแก่รัฐมนตรีคนอื่นๆ ยิ่งขึ้น

เมื่อรัฐบาลแพ้เสียงไม่ไว้วางใจจึงประกาศยุบสภา หานลงสมัครรับเลือกตั้งอีกครั้งในนามพรรคสยามสังคม ซึ่งเป็นพรรคที่นักศึกษาให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการหาเสียง ผลการเลือกตั้งพรรคสยามสังคมได้เสียงข้างมากในสภา แต่ถูกต่อต้านจากนักการเมืองอื่นๆ ไม่ให้ขึ้นเป็นรัฐบาลด้วยวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะการออกแถลงการณ์ยั่วยุให้ประชาชนรวมตัวกันต่อต้านด้วยข้อกล่าวหาว่า ได้รับการสนับสนุนจากคอมมิวนิสต์และจะปกครองประเทศด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ และกล่าวหาว่าพรรคสยามสังคมหมิ่นสถาบันสูงสุดของชาติ ในที่สุดพรรคสยามสังคมไม่สามารถจัดตั้งรัฐบาล แต่หานก็ยังตั้งใจและมุ่งมั่นที่จะทำตามอุดมการณ์ ในการช่วยเหลือพี่น้องผู้ทุกข์ยากได้ในโอกาสต่อไป

## แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ มี 5 ประการคือ

### 1. นักการเมืองควรมีอุดมการณ์

ในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ สีฟ้าได้ให้หานเป็นนักการเมืองหนุ่มที่มีอุดมการณ์ทางการเมือง เขามุ่งมั่นที่จะเป็นนักการเมืองที่ดีเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม และพยายามแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบท แม้ความคิดและการกระทำของเขาจะได้รับการคัดค้านไม่เห็นด้วยจากนักการเมืองบางกลุ่ม และแม้เขาจะผจญกับอุปสรรคต่างๆ ในทางการเมือง แต่ไม่ได้ทำให้เขาย่อท้อที่จะปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ดังเช่นตอนที่หานลงสมัครเลือกตั้งครั้งแรก อาเวกเตือนหานว่า

“...คนที่ทำให้แก่เล่นการเมืองต่อไปได้เรื่อยๆ จนตลอดชีวิตก็คือประชาชน มันก็จริงอยู่หรอก ตอนนี้นักการเมืองหลายคนอาจจะยังไม่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร แต่ต่อไปเมื่อเรียนรู้มากๆ เมื่อมีคนฉลาดจากการศึกษามากๆ นักการเมืองระยำก็就会被เชี่ยออกไป ทุกทีถ้าแกคิดจะมีอาชีพการเมืองอยู่กับการเมืองตลอดไป แกจงรักษาจุดยืนของตัวเองไว้ให้ดีเถอะ ถึงจะแพ้เดี๋ยวนี้ต่อไปก็ต้องชนะ...”

(สีฟ้า. 2526 : 336)

เมื่อพบกับปัญหาหรืออุปสรรคนักการเมืองจะต้องไม่ย่อท้อ ดังบทบรรยายเมื่อหานประสบกับความผันแปรทางการเมืองว่า

“...ตราบใดที่หานยังคงมีปณิธานอยู่ เขาก็จะต้องพยายามสู้ต่อไปตาม “อุดมการณ์” แม้ว่าใครจะหัวเราะเยาะและเอือมกับคำนี้ แต่ถ้านักการเมืองปราศจากสิ่งนี้ก็เหมือนเรือขาดหางเสือก็คงแล่นเปะปะ...”

(สีฟ้า. 2526 : 372)

### 2. ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย

ในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ สีฟ้าได้แสดงทรรศนะสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยว่า เป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย และไม่เห็นด้วยกับการนำระบอบคอมมิวนิสต์มาใช้กับสังคมไทย ผู้แต่งได้ให้หานชายหนุ่มที่มีความยึดมั่นในอุดมการณ์ของตน เขาสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย แม้จะมีเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้ระบอบประชาธิปไตยของไทยล้มลุกคลุกคลานไปบ้าง เขาก็ยังเห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยดีที่สุดสำหรับคนไทยและเขาไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีต่างๆ ที่จะให้สังคมไทยอยู่ภายใต้ระบบเผด็จการ ดังบทสนทนาระหว่างเขากับเพื่อนว่า

“ห่าน ห่านไม่ต้องการเห็นทุกคนเสมอกันหมดทั้งในทางสังคม และในทางเศรษฐกิจหรอกอะ”

“เรารู้เรื่องทฤษฎีของมาร์กซ์แค่เลาๆ แต่เราก็มาร์กซ์เป็นนักฝัน ฝันเกินไปที่จะเปลี่ยนจะจัดธรรมชาติของมนุษย์เสียใหม่ สำหรับเรา เราขอเพียงแค่ครึ่งทาง ขอเพียงแค่อะไรให้มีการเอารัดเอาเปรียบกันมากเกินไป ระหว่างคนมีโอกาสดูกับไม่มีโอกาส ระหว่างคนฉลาดกับคนโง่ ที่เคยพูดกันอย่างปลงๆว่า คนโง่ยอมเป็นเหยื่อของคนฉลาด ควรจะเลิกพูดได้แล้ว ต้องถือเป็นความรับผิดชอบของสังคม ที่จะไม่ให้คนโง่เป็นเหยื่อ หรือเสียเปรียบคนฉลาด ถ้าเรื่องนี่คืออุดมการณ์ นี่คือนิยามของเรา”

“สังคมของนายคือรัฐบาลนั้นแหละที่นายเกณฑ์ให้รับผิดชอบนะ”

“รัฐบาลซี รัฐบาลที่เกิดจากการผลักดันเปลี่ยนแปลงกันปกครองประเทศตามแบบของประชาธิปไตย”

(สีฟ้า. 2526 : 68-69)

ตอนที่ห่านแสดงความคิดเห็นกับผกายทองเกี่ยวกับการปกครองประเทศว่า

“เคยมีคนบอกว่า อย่างโน้นก็ไม่เหมาะกับคนไทย อย่างนี้ก็ไม่น่าเหมาะกับคนไทย แต่เราก็ควรจะรับเอาอะไรที่ดีๆมาปฏิรูปใช้ให้เหมาะสม ไม่ใช่ทำตามเขาไปทุกอย่าง ผมเองก็ไม่เห็นด้วย ถ้าจะเอาทฤษฎีอะไรมาใช้กับเมืองไทยทั้งดุ้น เราไม่เหมาะทั้งระบบเสรีนิยม ขว้างจัด แล้วก็ไม่มีเหมาะทั้งสังคมนิยมซ้ายจัดแบบคอมมิวนิสต์”

“ต้องเป็นกลางหรือคะ”

“ใช่ แล้วก็วิธีเดียวที่จะเป็นกลาง เป็นประชาธิปไตยแท้ก็ต้องพยายามที่สุด พยายามให้ทุกคนรู้จักสิทธิและหน้าที่ด้วยการเลือกตัวแทนอย่างพิจารณาที่สุด”

(สีฟ้า. 2526 : 160)

### 3. กระบวนการสำคัญของรัฐควรทำงานประสานกัน

สีฟ้า ได้แสดงทรรศนะว่า การทำงานของรัฐบาลควรมีการประสานงานกันโดยเฉพาะหน่วยงานสำคัญคือ กระทรวงเกษตร อุตสาหกรรม และกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้เกิดผลประโยชน์แก่ราษฎรได้ยิ่งขึ้น ผู้แต่งได้ให้ห่านเป็นผู้เสนอความคิดนี้เมื่อเขาได้เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลของนายพลทศพล ความคิดของห่านทำให้รัฐมนตรีประจำกระทรวงไม่พอใจ เพราะคิดว่าเขาเข้าไปก้าวก่ายและควบคุมการทำงาน จึงเกิดการต่อต้านคัดค้านความคิดของเขา ซึ่งห่านอธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“กระทรวงแต่ละกระทรวงมีเจ้ากระทรวงรับผิดชอบ และมีการประชุมคณะรัฐบาล ตลอดเวลาก็จริง แต่เจ้ากระทรวงแต่ละกระทรวงก็ต่างคนต่างทำงาน ขาดการประสานกัน ทั้งๆ ที่งานของกระทรวงบางหน่วยจำเป็นต้องพึ่งพาข้อมูลของกันและกัน จำเป็นต้อง ประสานกันเพื่อผลประโยชน์ของบ้านเมืองและประชาชน จะต่างคนต่างพายต่างแจวไม่ได้ อย่างเช่นกระทรวงเกษตรกับอุตสาหกรรมและพาณิชย์...ผมทราบข้อนี้ในฐานะชาวบ้าน ธรรมดาๆ ที่เคยทำไร่ทำมาหากินกับดินมาก่อน เกษตรส่งเสริมให้ปลูกแต่ตลาดไม่ได้ โรงงานอุตสาหกรรมล้มลูกคลุกกลาน บางปีก็ผลิตผลจากเกษตรป้อนโรงงานเพื่อ บางปี ก็ขาดแคลนการแบ่งผลผลิตทางเกษตรให้ส่งออกนอกอย่างวัตถุดิบ แบ่งเข้าโรงงานใน ประเทศและเพื่อบริโภคในประเทศ ขาดมาตรการ ขาดความสัมพันธ์กัน ผลก็คือทั้ง การเกษตร อุตสาหกรรมของเราล้มลูกคลุกกลานกันอยู่อย่างนี้ ดูอะไรๆ ในบ้านเมือง คล้ายเรื่องเด็กเล่นไปเสียหมด แม้จะส่งเสริมกันก็อย่างเด็กเล่น...”

(สีฟ้า. 2526 : 201-202)

และ

“...ที่จริงผมเองไม่ได้ตั้งใจจะเข้าไปคุมงานของกระทรวงสามกระทรวง หรือรัฐมนตรี หรือก้าวถ่าย ผมเพียงแต่อยากให้มีหน่วยประสานงาน เพื่อให้ทุกอย่างดำเนินไปอย่าง สอดคล้องกัน เกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม เหมือนกับตึกที่โครงสร้างต้องยึดเหนี่ยว ต้องอาศัยกันและกัน เหมือนตาข่ายที่ต้องโยงใยถึงกันตลอดเวลา แล้วถ้านโยบายไม่ ประสานหรือรัฐมนตรีมาจากต่างพรรคไม่ยอมประสานกัน เศรษฐกิจจะเป็นอย่างไร เอกชน นี่ไม่ต้องพูดถึงหรอกครับไม่ล่มจมหรอก แต่บ้านเมืองนี่...”

(สีฟ้า. 2526 : 216)

#### 4. รัฐควรเข้าไปดูแลการทำงานของธนาคาร

สีฟ้า ได้แสดงทรรศนะว่า ธนาคารเลือกให้บริการเงินกู้แก่นักธุรกิจที่ประกอบการ อุตสาหกรรมขนาดใหญ่เท่านั้น รัฐบาลควรที่จะได้เข้าไปควบคุมดูแลการทำงานของธนาคาร เพื่อให้การเงินหมุนเวียนในกลุ่มประชาชนหลายกลุ่ม ผู้แต่งได้ให้คำแนะนำความคิดแก่รัฐบาล เมื่อเขาได้เป็นรัฐมนตรีร่วมรัฐบาล แต่ความคิดของห่านทำให้ผู้เข้าใจว่าเป็นการนำวิธีของระบบ สังคมนิยมมาใช้ ซึ่งห่านได้อธิบายว่า รัฐบาลไม่ได้เข้าไปยึดเป็นของรัฐแต่เข้าไปดูแล

การเสนอให้รัฐเข้าไปดูแลการทำงานของธนาคาร ดังที่ห่านแสดงความคิดในการประชุม พรรคว่า

“...รัฐบาลนี้มีงานชิ้นสำคัญคือพยุงฐานะที่จวนจะฟุบของธนาคารเจ้าพระยาให้มันคงกลายเป็นธนาคารที่มีเงินฝากมากที่สุดเท่าที่ตัวเอง แต่ธนาคารไม่ได้ให้การช่วยเหลือสนับสนุนอุตสาหกรรมระดับกลางของเอกชนอื่นเลย นอกจากบริษัทสหต่าง ๆ ในเครือข่ายของธนาคาร ความมั่งคั่งร่ำรวยไม่ได้เฉลี่ยไปในหมู่ประชาชน มันกองอยู่แค่บุคคลเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้นเอง และก็อาจพูดได้เต็มปากด้วยว่า ผลประโยชน์ไม่ได้ตกแก่บ้านเมืองเต็มเม็ดเต็มหน่วยเลย มีการเลียงภาษีด้วยวิธีการอันแยบยลอยู่เสมอ เมื่อเป็นเช่นนั้น ไม่ใช่แต่เฉพาะคนยากจนจะตาย แม้คนชั้นกลางที่กำลังจะถูกบีบให้ตาย...”

(สีฟ้า. 2526 : 265)

ตอนที่หานชี้แจงกับผกายทองเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า

“...แต่ที่คุณคิดจะทำ ก็เท่ากับคุณหันเข้าหานโยบายอย่างเดียวกับประเทศสังคมนิยมซ้าย เป็นขั้นแรกของการที่จะยึดธนาคารและธุรกิจการลงทุนใหญ่ ๆ เป็นของรัฐ”

“ควบคุมต่างหาก ธนาคารคือแหล่งหาเงินที่ง่ายที่สุดของนักธุรกิจที่มีโอกาส ส่วนมากจากการอิงนักการเมืองแล้วก็อิงกันไปกันมา คุณปฏิเสธไม่ได้ว่าธนาคารที่จริง คือเสือนอนกิน ถ้ารัฐเป็นคนทำหรือเป็นหุ้นส่วน เสือก็จะคายอกให้กระจายออกไปโดยทั่วกัน ไม่ใช่กระจายอยู่แต่ในกลุ่ม แล้วก็จะรวยความร่ำรวยกันแต่กลุ่มเดียว”

(สีฟ้า. 2526 : 271)



## 5. ประชาชนยังไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

สีฟ้า แสดงพรรณนาว่า ประชาชนในชนบทไม่เข้าใจระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เมื่อมีการเลือกตั้ง ส.ส.จึงเลือกผู้ที่นำสิ่งของมาแจก โดยถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณ ผู้แต่งได้หวนอธิบายเกี่ยวกับการเลือกผู้สมัคร ส.ส.โดยการแจกสิ่งของว่า

“มันเอาน้ำปลาขวดละห้าบาทซื้อเอง”

“ซื้อเป็นชื่อซื้อ เขาก็ยังมีกะใจละ ยังเอาไอนั้นไอนี้มาแจก จริงมัยหนาน”

“แจกแล้วไม่เลือกเขาก็ได้นี่อาเวก อาเป้ ไปสัญญากะเขาอะละละละ”

“อะไม่ได้ซื้อ ไม่ได้กินของเขาแล้วไม่เลือกได้ยังไง เอาของเขามาแล้วนี่”

“ไม่เป็นไรหรอกยังนี้เขาไม่ได้ถือว่าเป็นการให้ที่เราต้องตอบแทนบุญคุณ เขาอยากเอามาแจกเราเองนี่” หนานว่า

“แต่ข้าถือว่าเอาของเขากินของเขาแล้วก็ต้องตอบแทนเขา”

“ถ้าอาเวกคิดอย่างนี้ละก็ อีกหน่อยผู้แทนก็ไม่ต้องเป็นคนดีคนดีอะไร ถ้ามีราษฎรคิดอย่างอาเวกกันทุกคน แค่นี้เขามีเงินมีของแจก เขาก็เป็นผู้แทนกันได้ทั้งนั้น แล้วก็คนเรานะผมว่าถ้าแจกอะไรก็ง่าย ๆ เขาก็ต้องหาทางเอาคืนให้คุ้มกับที่เขาแจกนาอาเวกนา”

(สีฟ้า. 2526 : 183)

และบทสนทนาของชาวบ้านเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียงเลือกส.ส.ว่า

“...แกต้องกาอย่างที่ผมใหญ่เขาสั่งให้กานะ อย่าให้ผิดนะ ผมใหญ่เขายกเบอร์สามนะเป็นเบอร์ของคนที่เขาเอาน้ำปลามาให้” ...

“เลือกเบอร์อื่นไม่ได้ละยะยายจันตี ทำไม่ถึงต้องให้ไอ้หนิดมันเลือกเบอร์สามถึงเลือกเบอร์อะไรก็ได้ไม่มีใครรู้หรอกนะ เราไม่ได้ลงชื่อในใบที่เลือกนี่”

“ไม่ได้หรอกไม่ได้...บาปกรรม กินของเขาเข้าไปแล้วก็ต้องรู้จักบุญคุณเขา”

อาเวกร้อง “เฮ้ย” หนานถอนหายใจยาว

“เขาเอามาให้เองนี่ แกไปสัญญากับเขาที่ไหนกันละยายจันตี”

“สัญญาซี้ ทำไมจะไม่ได้สัญญา จันสัญญาอยู่ในใจตอนที่รับน้ำปลามาจากเขา ไม่ได้หรอกโก่งไม่ได้ บาปกรรม เอ็งต้องเลือกเขานะไอ้หนิดไม่จันแม่จะแขงเอ็ง”

(สีฟ้า. 2526 : 193-194)

## 9. จัตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า มีเรื่องย่อดังนี้

คณางค์หรือนาง เป็นลูกสาวคนเล็กที่มีอายุห่างจากพี่น้องมาก ครอบครัวของนางอยู่ที่บ้านหนองปลาตุก ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ทางภาคอีสานห่างไกลจากความเจริญมาก บิดาของนางเสียชีวิตเพราะไม่สามารถเดินทางไปตามแพทย์รักษาได้ ชนิษฐ์ผู้เป็นพี่ชายของคณางค์ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไกลมากที่หมู่บ้านไม่ได้รับการพัฒนา การศึกษาและสาธารณสุข กระจ่ายไปไม่ทั่วถึง เป็นเพราะรัฐบาลไม่มีความจริงใจในการบริหารประเทศ นำนึกเป็นครู เห็นด้วยกับความคิดของชนิษฐ์ เมื่อบิดาเสียชีวิตนางจึงไปเรียนต่อในกรุงเทพฯ ชีวิตในกรุงเทพฯ มีความแตกต่างจากบ้านของนางมาก ชนิษฐ์มีความคิดขัดแย้งกับรัฐบาลจึงร่วมกับเพื่อนๆ เขียนบทความแสดงความคิดเห็นความคิดแบบเก่าและระบอบการปกครองขณะนั้น ซึ่งการกระทำของพี่ชายนั้นนางไม่เข้าใจเพราะยังเด็ก ขณะที่พี่ชายคนโตซึ่งเป็นนายทหารและแต่งงานกับลูกสาว นายพลไม่เห็นด้วยกับการกระทำของน้องชาย เมื่อชนิษฐ์เรียนจบเขาได้ทำงานหนังสือพิมพ์ ต่อมาถูกจับในข้อหาให้การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งในช่วงนั้นรัฐบาลกำลังพยายามกวาดล้างพวกที่มีความคิดขัดแย้งกับรัฐบาล นักเขียนนักหนังสือพิมพ์และผู้คนอีกจำนวนมากถูกจับกุมด้วยข้อหาทางการเมือง แม่เสียใจมากขอร้องชนะช่วย แต่พี่ชายของนางกลัวจะมีปัญหากับตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนและบิดาของภรรยา จึงไม่ยอมช่วยตามที่แม่ขอร้อง เพื่อนๆ ของพี่ชนิษฐ์บอกให้แม่รู้ว่าการเป็นนักโทษการเมืองนั้นมีเกียรติไม่เหมือนนักโทษอื่น แต่แม่และนางก็ยังไม่เข้าใจ ต่อมานางสอบเข้าเรียนต่อได้ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นางได้รับเลือกแสดงละครการกุศลทำให้เธอรู้จักคุณแจ๊ค ซึ่งต่อมาเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนการตั้งพรรคการเมืองของชนิษฐ์และพรรคพวก ครอบครัวของชนะเจริญก้าวหน้าในหน้าที่และทางด้านการเมือง เมื่อนางเข้าไปช่วยเลี้ยงหลานจึงได้เห็นการแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ ภายหลังถูกฟ้องร้องเกี่ยวกับปัญหาการคอร์รัปชัน ข่าวการเสียชีวิตของอดีตผู้นำประเทศสร้างความแปลกใจแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก เกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติจำนวนมหาศาลของอดีตผู้นำประเทศท่านนั้น และนายพลคนสนิทของอดีตท่านผู้นำได้ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อมา เมื่อชนิษฐ์พ้นโทษออกมา เขากลับเข้าทำงานหนังสือพิมพ์และเดินทางไปประเทศจีนเมื่อเดินทางกลับมาชนิษฐ์และเพื่อนรวมตัวกันตั้งพรรคการเมือง โดยคิดว่าเป็นวิธีการต่อสู้ทางการเมืองที่ถูกต้อง เพราะการจะปฏิวัติเปลี่ยนแปลงความคิดและค่านิยมของคนไทยเช่นเดียวกับประเทศอื่นนั้นทำได้ยาก ขณะนั้นประชาชนเกิดความขัดแย้งกับรัฐบาลมากจึงเข้าร่วมกับฝ่ายตรงข้าม โดยเฉพาะทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ นางแต่งงานกับกล้าตามที่แม่ขอร้องก่อนเสียชีวิต แต่กล้าประสบอุบัติเหตุในวันแต่งงาน เธอจึงต้องรับผิดชอบครอบครัวและหนี้สินของกล้า ทำให้เธอมีความสัมพันธ์กับชายอื่น ทั้งที่รู้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรม เมื่อพี่ชายตั้งพรรคการเมืองจึงชักชวนให้เธอลงสมัครรับเลือกตั้ง เพราะขณะนั้นผู้หญิงกำลังตื่นตัวเรื่องการเมือง หลังจากเกิดเหตุการณ์ชุมนุมที่มหาวิทยาลัย

ธรรมศาสตร์ ในวันที่ 14 ตุลาคม 2514 และการเดินทางออกนอกประเทศของผู้นำประเทศ  
ขณะนั้น

แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องจตุรัสชีวิต มี 2 ประการคือ

### 1 รัฐบาลดูแลเอาใจใส่ประชาชนไม่ทั่วถึง

ในนวนิยายเรื่องจตุรัสชีวิต เพ็ญแข วงศ์สง่า ได้แสดงทรรศนะว่า สาเหตุที่ประชาชน  
มีความคิดทางการเมืองขัดแย้งกับรัฐบาล และประชาชนบางส่วนหนีเข้าป่าไปร่วมกับพรรค  
คอมมิวนิสต์ เพราะรัฐบาลไม่ตั้งใจแก้ไขปัญหาคาใจของประชาชนในชนบท ผู้แต่งได้  
ให้ ชนินทร์พี่ชายของคณิศร์เกิดความรู้สึกขมขื่นเมื่อบิดาเสียชีวิต เพราะความยากลำบากใน  
การเดินทางไปรักษาที่โรงพยาบาล นอกจากนี้การเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย และมีโอกาสรับรู้  
เรื่องราวเกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ ทำให้เขามีความจิตรุนแรงต้องการปฏิวัติล้มล้างรัฐบาล  
ชนินทร์เขียนบทความแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับรัฐบาล และถูกจับกุมเป็นนักโทษการเมือง  
ดังบทสนทนาระหว่างชนินทร์กับพี่เขยที่เป็นข้าราชการปกครอง เกี่ยวกับสาเหตุที่ประชาชน  
เข้าร่วมกับคอมมิวนิสต์ว่า

“...ผมรู้ว่า เวลานี้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองบางคนกล่าวหา ช่มชู้ และยึดเยียดข้อหา  
ต่าง ๆ ให้ราษฎรจนเขาทนอยู่อย่างพลเมืองดีไม่ได้ต้องจับปืนเข้าป่า ผมจะบอกให้ก็ได้ว่า  
นับวันแต่คนพวกนี้จะมากเข้าทุกที ถ้ารัฐบาลทำอย่างนี้”

“ชนินทร์พูดราวกับเป็นหัวหน้า พ.ค.ท. พี่ชกจะกลัวชนินทร์แล้วนะ”

“พี่อุทัยอย่าเยาะเย้ยผม ผมไม่เป็นอะไรทั้งนั้น เพียงแต่อยากให้ราษฎรอยู่ดีกินดี  
ไม่ถูกกดขี่ข่มเหงเท่านั้นเองไม่มีอะไร อีกรอย่างหนึ่งผู้ใหญ่ในบ้านเมืองของเราเวลานี้  
มันโกง กินกันเหลือเกิน พวกผมเป็นคนรุ่นใหม่ก็ได้แต่เจ็บแค้น เพราะถ้าผู้ใหญ่โกง  
เสียเองแล้วผู้น้อยจะเป็นอย่างไร บ้านเมืองจะเป็นอย่างไรจริงไหม”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2525 : 253-254)

ชนินทร์เขียนบทความแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับรัฐบาล และถูกจับเป็นนักโทษ  
การเมือง โทเพื่อนของชนินทร์บอกเหตุผลในการที่ชนินทร์ถูกจับว่า

“...ป่าอย่าเสียใจไปเลย ลูกชายไม่ได้ทำอะไรร้ายกาจนักดอกเพียงแต่ความคิด  
ของเขา อาจจะไม่สอดคล้องกับผู้ที่มีอำนาจในแผ่นดิน ชนินทร์ก็รักและหวังดีต่อ  
ประชาชนเหมือน นายกรัฐมนตรีหรือทหารทุกคน แต่แนวทางของเขาต่างกัน เรายัง  
ไม่รู้ว่าชนินทร์ผิดหรือถูก แต่ถ้าถามผม ผมก็ตอบได้เพียงว่าทุกคนทำถูกต้องตามแนวทาง

และทักษะของตน ผมบอกแล้ว ถ้าผมเป็นรัฐบาล ผมก็ต้องกำจัดพวกที่มาก่อการไม่ดีในบ้านเมือง มายุ่เหยยประชาชนของผมให้กระต้างกระเตื่องแตกแยก ต้องถือว่าเป็นศัตรูของแผ่นดินแต่ถ้าถามพวกชนินทร์ เขาก็ต้องตอบว่าเขาต้องปลุกประชาชนให้ตื่นขึ้น เขาจะจุดเทียนนำส่องให้ประชาชนเห็นทาง ไม่ใช่หลับใหลมกมายอยู่ใต้แอกของการกดขี่”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2525 : 285-286)

## 2. ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย

เพ็ญแข วงศ์สง่า ได้แสดงทรรศนะสนับสนุนการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่จะต้องเป็นประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับลักษณะของคนไทย ที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบไทยๆ ผู้แต่งได้ให้ชนินทร์พี่ชายของคณางค์มีความคิดเห็นทางการเมืองขัดแย้งกับรัฐบาล และต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ เขาจึงถูกจับกุม แต่เมื่อพ้นโทษออกมาเขายังหาวิถีทางเพื่อให้ความคิดของเขาบรรลุจุดมุ่งหมาย ในที่สุดเขาก็รู้ว่ระบอบเผด็จการทุกรูปแบบไม่สามารถนำมาใช้กับคนไทยได้ เพราะคนไทยมีลักษณะเฉพาะคือไม่ชอบให้ใครมาจำกัดเสรีภาพ เขาจึงเปลี่ยนวิธีการต่อสู้ทางการเมืองใหม่ โดยการจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวทางประชาธิปไตย ดังจะขอยกบทสนทนาของชนินทร์ที่บอกเหตุผลในการเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ตามแนวทางประชาธิปไตยว่า

“...เมืองไทยเราจะเป็นประชาธิปไตยสมบูรณ์แบบไม่ได้ ครอบไว้ที่ทหารยังยุ่งกับการเมือง”

“ทำไมคะ”

“เพราะทหารเลือดร้อน ขี้รำคาญ พูดกันง่าย ๆ พอเห็นผู้แทนเถียงกัน กว่าจจะต่อรองกว่าจะออกกฎหมายได้ ทหารหัวเสียว่ายี้ดยาดก็เลยชักอาวุธออกมา”

“ประเทศเราถูกทหารปกครองมาหลายร้อยปีแล้วนี่คะ”

“ถูก ไม่เถียงเลย เพราะใครก็ตามที่ถืออาวุธเขาก็จะมีอำนาจ เพราะบังคับคนให้ปฏิบัติตามคำสั่งได้ ไทเขาพูดว่า คนไทยไม่ชอบวิธีการของประชาธิปไตย เพราะคนไทยขี้รำคาญเถียงกันมากไม่ชอบ เรามักพูดเสมอว่าเดี๋ยวล้อชะเลย ถ้ามีใครขยับป็นขู่ก็อาจตกลงกันได้ด้วยดี แต่ถ้ามาถือปืนจ้งก้าอยู่ข้างหลัง คนไทยก็ไม่ชอบเหมือนกันเราจึงวิเคราะห์ว่า คนไทยไม่เหมาะที่จะเป็นคอมมิวนิสต์ เพราะนิสัยไม่มีวินัย ขี้รำคาญทำอะไรตามใจตนเอง ดำเนินชีวิตตามวิถีทางที่ตนเลือกเสมอ ไม่ยอมให้ใครมาชี้นำ”

“แล้วจะเป็นอะไรได้ดีคะ”

“เป็นอย่างนี้แหละ คือเป็นประชาธิปไตยแบบไทยๆ เป็นสมบูรณ์อย่างประเทศแม่แบบเขาก็ไม่ได้ เพราะเราขาดวินัย”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2525 : 381-382)

และอีกข้อความหนึ่งว่า

“นาง ชีวิตของพี่เกือบครึ่งทางได้อุทิศเพื่อการต่อสู้ในความปรารถนาที่จะนำ “ของดี” เข้ามาเผยแพร่ในบ้านเมือง แต่เวลานี้พี่ค่อนข้างจะรู้สึกตัวแล้วว่า ความจริงเราไม่ต้องต่อสู้อะไรมาก ทุกอย่างมีการลงของม้นอยู่แล้ว”

“เพราะเหตุผลนี้นะหรือคะ พี่ชินนทร์จึงกลับมา”

“ใช่แล้ว พี่คิดว่าเราควรจะหันมาประนีประนอมกันทั้งสองฝ่าย นางคงเข้าใจ พวกของพี่ก็ทำไปเพราะปรารถนาดีต่อประเทศชาติ”

“เรายอมไม่ได้ดอกชินนทร์ เราต้องต่อสู้ต่อไป เราไม่ลองก่อนจะรู้ได้อย่างไรว่าเราจะแพ้ชินนทร์อย่าทำถอยหน้า เราเข้าใจแต่เราควรจะต้องสู้”

พี่ชินนทร์ส่ายหน้ากล่าวกับสหายว่า

“อย่าเลยไท่ อย่างที่กันเคยบอก ไม่มีประโยชน์ เราต้องใช้วิธีประนีประนอม”

“ไม่ได้หรอกชินนทร์ นายไม่เห็นหรือว่าเวลานี้สังคมไทยและเทศขนาดไหนเป็นมะเร็งทุกจุดทุกหย่อม นายจะแก้ไหวหรือถ้าไม่โดนทิ้ง”

“ไท่ เราต้องใช้วิธีประนีประนอม”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2525 : 384-385)

## 10. เทพบุตรสุดแสน ของ ทมยันตี มีเรื่องย่อดังนี้

เทพบุตรแสน เป็นนวนิยายล้อเลียนการเมืองช่วงปี พ.ศ.2522 สู่ระเทพบุตรถูกลงโทษจากที่ประชุมสภาในสรวงสวรรค์ ในข้อหาขโมยขวานของทำนารามสุร การกระทำของสู่ระเทพบุตรเป็นการสั่นคลอนความมั่นคงภายในสวรรค์ สภาแห่งสรวงสวรรค์จึงขอให้สู่ระเทพบุตรลงไปปฏิบัติหน้าที่ในโลกมนุษย์ชั่วคราว จนกว่าทางสวรรค์จะเห็นว่าทำดีจนคู่ควรแก่สวรรค์แล้วจึงค่อยกลับมา ซึ่งเป็นข้อเสนอของหัวหน้าพรรคธรรม องค์อินทรเทพ ประธานแห่งเทวสภาพยายามช่วยเหลือไม่ให้สู่ระเทพบุตรต้องโทษ แต่ไม่สำเร็จและเกรงว่า จะเกิดการปฏิวัติจนเกิดเทวาทะสงคราม สู่ระเทพบุตรจึงต้องลงมายังโลกมนุษย์

เมื่อลงมายังโลกมนุษย์ สู่ระเทพบุตรได้พบกับนายชูชาติในช่วงที่เกิดน้ำท่วมกรุงเทพฯ และนายชูชาติเพิ่งถูกไล่ออกจากงาน สู่ระเทพบุตรพยายามผูกมิตรกับนายชูชาติ ส่วนนายชูชาติเป็นคนที่ไม่เชื่อเรื่องการทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว สู่ระเทพบุตรจึงพยายามให้นายชูชาติเปลี่ยนความคิดของตนเสียใหม่ สู่ระเทพบุตรได้รับรู้ปัญหาต่างๆในโลกมนุษย์มากมาย โดยเฉพาะการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งทั้งเมืองมนุษย์และสรวงสวรรค์มีลักษณะที่ไม่แตกต่างกัน เมืองมนุษย์ผู้นำเปรียบได้กับเทวดา ซึ่งมีอำนาจมากมายจึงทำให้

เกิดการแก่งแย่งกันขึ้นเป็นใหญ่ในฐานะผู้นำด้วยวิธีการต่าง ๆ ผู้ที่จะขึ้นเป็นผู้นำได้จะต้องมีทั้งกำลังและอำนาจ ส่วนผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองจะต้องอดทนต่อความยากลำบาก เพราะผู้นำมักแก่งแย่งอำนาจและหวงแหนตำแหน่งโดยไม่พยายามแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง สุระเทพบุตรพยายามให้นายชูชาติ พบกับความจริง ด้วยการให้นายชูชาติได้ในสิ่งที่ปรารถนา อันได้แก่ โชคลาภ ทรัพย์สินถุกการ และในที่สุคนายชูชาติพบว่า สิ่งต่างๆ ที่ได้มานั้นไม่เที่ยงแท้แน่นอน สิ่งที่ยั่งยืนคือความดี

**แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องเทพบุตรสุดแสน มี 3 ประการคือ**

### 1. ผู้ที่จะขึ้นเป็นผู้นำได้ต้องมีทั้งกำลังและอาวุธ

นวนิยายเรื่องเทพบุตรสุดแสน เป็นนวนิยายล้อเลียนสภาพการเมืองของไทยในขณะนั้นผู้แต่งได้แสดงทรรศนะล้อเลียนการขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีกำลังและอาวุธ โดยผู้แต่งให้ตัวละครสำคัญ คือนายชูชาติ เขาเพิ่งถูกไล่ออกจากงาน และเกิดความคับข้องใจต่อสภาพชีวิตที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนในเมืองหลวง เมื่อมาพบกับสุระเทพบุตรซึ่งต้องโทษมาจากสวรรค์ นายชูชาติจึงช่วยให้สุระเทพบุตรรู้ว่า ในโลกมนุษย์มีการปกครองกันอย่างไรและการขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศได้นั้น จะต้องมีการขจัดภัยอย่างไบบ้าง ดังบทสนทนาระหว่างนายชูชาติกับสุระเทพบุตรเกี่ยวกับข้อจำกัดของผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองว่า

“วุฒิเขาก็ตั้งหมดแล้ว”

“หรือ...” ท่านสุระมองหน้านายชู “จะเป็นนายกตำแหน่งกำลังจะว่าง”

นายชูสะดุ้งโหยงเพราะเรื่องอย่างว่า จะมาพูดเล่นกันง่าย ๆ อันการ “เป็นนายก” เท่าที่สังเกต ๆ กันมาคงไม่ยาก ไม่มีสูตรสำเร็จอะไรกันนักหนา นอกจากที่ “คุณหม่อม” เคยว่าไว้ว่า

หนึ่ง ต้องเป็นผบ.ทบ.

ซึ่งข้อนี้จึงโยงมาสอง ต้องจบจาก จปร.

ที่ต้องจบจาก จปร.ก็เพราะคนที่จบจากวัดลิงขบ เคยได้เป็น ผบ.ทบ. เขียะที่ไหน และพอไม่ได้เป็น ผบ.ทบ. ก็จะเป็นนายกรัฐมนตรีไม่ได้ เพราะเหตุฉะนั้นจึงอนุมานโดยไม่มีอดีตรกษัตริย์ตามสำนวนท่านโฆษกรัฐบาลได้ว่า ผู้หญิงเมืองไทยไม่มีวัน มีคืน มีเดือนได้เป็นนายกโดยเด็ดขาด เพราะโรงเรียน จปร.เขาไม่มีผู้หญิง... ดังจะนี้ ตำแหน่งนายกอันจะควบคู่ไปกับ ตำแหน่ง ผบ.ทบ. ผู้หญิงย่อมอย่าถวิลถึงเป็นอันขาด

แลถึงผู้ชายก็เหอะ หากไม่เข้าสเปคตามที่ “คุณหม่อม” ท่านว่า ถึงสภาจะโหวต จนคองหอยแทบแตกอย่างมากมายก็เป็นได้ราว ๆ สิบเจ็ดวัน และนี่อยู่ ๆ ท่านสุระจะ

ถามนายซูเป็นนัยว่า ตำแหน่งนายท้าวจะว่าง มันเก๊ายังไง? อยู่จริงมะ?...”

(ทมยันตี. 2525: 405)

นอกจากแสดงทรรศนะล้อเลียนการขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำว่าจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีกำลังและอาวุธแล้ว ผู้แต่งยังได้แสดงให้เห็นความขัดแย้งเกี่ยวกับการแย่งชิงอำนาจของผู้มีกำลังและอาวุธ เห็นได้จากคำบรรยาย ดังต่อไปนี้

“...การเป็นเทวดานั้น ใครอย่านึกนะว่าไม่หนักใจ เพราะสวรรค์ยังมีชั้นหยั่งเคยบอกแล้ว การบังเกิดเป็นเทวดาถ้าเป็นเทวดาชั้นลูกพรหม ก็เพียงแต่คอย “ชนะไหน เข้าด้วย ช่วยกระพือ” แต่ถ้าเป็นเทวดามีชั้นเข้าหน่อย ก็ต้องหิวโหยวุ่นวาย เช่นขณะนี้ สวรรค์ชั้นห้า กะสวรรค์ชั้นเจ็ดขัดแย้งกันอยู่ เหล่าเทพทั้งปวงก็ต้องเงี้ยวโศดฟังให้ได้ศัพท์ จะได้จับมากระเดียดถูกข้าง ขึ้นผิดข้างจะต้องเข้าเรียนที่บางเขนยูนิเวอร์ซิตี กันใหม่ปะไร คณาเทพ จึงปั่นป่วนรวนเรไปทั้งสวรรค์ชั้นฟ้า เรียกว่า ตั้งกระุ่นหนึ่งถึงรุ่นเก๋า เอ๊ย...ชั้นหนึ่งถึงชั้นเก๋า...”

(ทมยันตี. 2525 : 376)

## 2. นายกรัฐมนตรีไม่ควรมาจากการปฏิบัติ

นวนิยายเรื่อง เทพบุตรสุดสยด ผู้แต่งได้แสดงทรรศนะประชดประชัน ไม่เห็นด้วยกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่มาจากการแต่งตั้ง หรือจากการทำปฏิวัติรัฐประหาร โดยผู้แต่งให้ตัวละครสำคัญคือ สุระเทพบุตร ผู้ถูกลงโทษจากกษัตริย์แห่งสรวงสวรรค์ในฐานะที่ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในสวรรค์ โดยให้ลงมาแก้ปัญหาในโลกมนุษย์ เมื่อสุระเทพบุตรลงมาพบกับนายซูชาติ จึงทำให้ทราบว่าโลกมนุษย์นั้นมีปัญหามากมายและปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งคือปัญหาการเมืองการปกครองของประเทศ ซึ่งคล้ายคลึงกับการปกครองในสวรรค์ แม้ในโลกมนุษย์จะปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย แต่นายกรัฐมนตรีไม่ได้มาจากการเลือกตั้งเสมอไป ดังบทสนทนาระหว่างสุระเทพบุตรกับนายซูชาติเกี่ยวกับเทคนิคการเป็นเทวดา ซึ่งเปรียบได้กับการเป็นผู้นำประเทศว่า

“แกั้รัฐธรรมนูญของเทวดา นายก็รู้ว่าการเป็นเทวดาได้นั้น ต้องผ่านขั้นตอนอย่างไรบ้าง”

“เคยเห็นแต่ผุดขึ้นเฉย ๆ” นายซูบ่นกะปอดกะแปด “วันดีคืนดีก็จะมีคนมาอ่านโองการชุมนุมเทวดา ใครจะไปรู้ว่าการแต่งตั้งเขาทำมายังไง”

“ชั้นแรกนายต้องสั่งสมบารมี”

“ฮี่...” นายชูทำหน้าบูดอีก

“เวลาจะเลื่อน ลด ปลด ย้าย ก็พูดกันหยั่งจี้ คนนี้ไม่มีบารมีพามาเป็นไอ้นี้ คนนั้นยังอยู่ในตำแหน่งเก่าต่อไปเพราะบารมีแก่กล้า”

“การเป็นเทวดา บารมีต้องแก่กล้า” สุระเทพบุตรชี้ทางสวรรค์ให้

“ข้อแรกต้องทำบุญมาก ๆ จะได้มีลูกน้องเยอะ ๆ การมีกองกำลังอยู่ในมือ ย่อมต้องเป็นที่เกรงใจของคนอื่นมากกว่าคนที่ไม่มีลูกน้องกระหยิบมือเดียว”

(ทมยันตี. 2525 : 96-97)

นอกจากไม่เห็นด้วยกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีที่มาจากการทำปฏิวัติรัฐประหารแล้ว ได้แสดงให้เห็นลักษณะของการทำปฏิวัติรัฐบาลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเห็นได้จากคำบรรยายดังนี้

“...พู่เป็นใหญ่ในแผ่นดิน เปรียบเสมือนเรือ ประชาชนเปรียบเสมือนน้ำ เรือย่อมจะลอยในน้ำก็ได้ แลละ...จมในน้ำก็ได้...”

นั่นซิ...ขณะนี้ “เรือ” ลำหนึ่งก็เหวบลอยออกจากท่าไปแล้ว สมกะที่ทหารเรือเชื่อว่า ...วันไหนร่วงโรย ดอกก็โปรยตกพรุ...

คราวนี้ ถ้ามี “อะไร” เกิดขึ้น “ใคร” ละหนอจะกล้าเซ็นชื่อท้ายประกาศให้ อีตาอาคม กุมภพันธ์ ออกมาอ่านเหยง ๆ (แต่ไม่แน คราวนี้พ่อตุ้ย เดินโตกเตก อาจจะอ่านแทนก็ได้)

ในยุคก่อน สมัยก่อน...นั่น นาน ๆ ช้างสารจึงจะชนเสียทีหนึ่ง แต่บัดนี้ “ยุทธหัตถี” กระทำกันแทบจะทุกปี โดยมากจะกำหนดได้ว่า ตกราวฤดูหนาวคือเดือนตุลาคม เป็นต้นไป

“ช้างสาร” จะตกมัน หย้าแพรกซึ่งบัดนี้เหลกจนเหลือแล้วจึงรู้สึกเฉย ๆ ไม่เจ็บ ไม่ร้อน ไม่หนาว บางคราวยังนึกสนุกเขี้ยวกันลั่น ๆ จนกระทั่งถึงฤดูเดือนตุลาคมเกิด ถ้าไม่มี “ยุทธหัตถี” เหล่าประชาหย้าแพรกจะรู้สึกเหงา ๆ ด้วยซ้ำไป ด้วยเหตุฉะนั้น แลฉะนั้น หย้าแพรกจึงไม่อยากจะจดจำอะไร เรียกว่าอยู่ไปวัน ๆ”

(ทมยันตี. 2525 : 152)



### 3. รัฐบาลจะต้องมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหา

ในเรื่อง เทพบุตรสุดแสน ผู้แต่งได้เตือนสติรัฐบาลที่ได้อำนาจมาโดยวิธีง่าย ๆ ในขณะนั้นว่า จะต้องพยายามทำความเข้าใจปัญหาของประชาชน และมีความตั้งใจในการทำงานอย่างแท้จริง ผู้แต่งให้นายชูชาติชายหนุ่มที่ไล่ออกจากงาน และความยากจนทำให้เขาคับข้องใจในสภาพชีวิตความเป็นอยู่ เมื่อมาพบกับสุระเทพบุตรซึ่งต้องโทษจากสภาแห่งสรวงสวรรค์ นายชูชาติจึงระบายความอัดอั้น เกี่ยวกับผู้มีอำนาจที่ไม่ช่วยเร่งแก้ปัญหาสังคมในขณะนั้น ดังบทสนทนาว่า

“ถ้าเป็นเทวดาจริง นายก็ควรรู้ชะตาว่าการเป็นเทวดาไม่เอาไหนนั้น ก่อความเดือดร้อน แก่มนุษย์สาหัสสากรรจ์แค่ไหน อยู่สูงนายควรจะนอนคิดว่าดูความเป็นไปของพิภพเขามั่ง นอนต่ำจะได้นอนหงาย แหงนดูว่าทำยังไงจะได้เป็นเทวดา ถ้านายทำอย่างนี้นายก็อย่าเป็นพวกโอปปาติกะเลย ถ้าจะต้องเลือกตั้งชะมั่งจะได้ทำงานกันเข้มแข็งกว่านี้”

(ทมยันตี. 2525 : 95)

และ

“...มนุษย์นะเดี๋ยวร้อนเพราะเทวดามามากต่อมากแล้วท่านแย่งอำนาจกัน ท่านประลองฤทธิ์กัน โดยอ้างว่าเพื่อครอบครองสิทธิมนุษยย์ เพื่อช่วยเหลือมนุษย์ แต่จริงแท้ก็เพื่ออำนาจ แห่งตน มนุษย์สิ...จะขออะไรทั้งที่ต้องตั้งเครื่องเช่นสังเวย ต้องเดาใจว่าเทวดาต้องการอะไรบ้าง ชอบเหยยอะไร ให้น้อยก็กลัวไม่ถูกใจต้องให้้มมาก ๆ... ถ้าจะทำพิธีใหญ่เพื่อความมั่นคงของรัฐบาล...เอ๊ย....มนุษย์...ก็ต้องถึงกับขมขมเทวดา จากทุกทิศทุกพรรคมารให้ความช่วยเหลือ เครื่องเช่นสรวงต้องทำกันพิเศษ พรรคนั้น อยากได้ไอนั้น พรรคนี้อยากได้ไอนี้ แบ่งสรรกันเข้าไปแล้วไหนล่ะ...ความรักมนุษย์ อย่างที่ท่านว่า”

(ทมยันตี. 2525 : 530)

## 11. หนังหน้าไฟ ของ โสภาค สุวรรณ มีเรื่องย่อดังนี้

ร้อยตำรวจเอกวาริส สันติบาลหนุ่มได้รับมอบหมายให้เข้าไปสืบหาที่ตั้งของกองกำลังพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่มีนายยงเป็นหัวหน้า ซึ่งกำลังปลุกระดมประชาชนในภาคใต้ และกองกำลังของนายยงเข้าโจมตีสถานที่ราชการอย่างหนัก เพื่อยึดครองประเทศไทย ผู้กองวาริสและพลฯ ประทีปได้รับมอบหมายให้เข้าไปติดตามความเคลื่อนไหวของครูลสา ลูกสาวของนายยงซึ่งขณะนั้นครูลสากำลังปลุกระดมเยาวชนในโรงเรียน ให้เกลียดชังรัฐบาลตามคำสั่งของนายยง นอกจากคอยติดตามความเคลื่อนไหวของลสาแล้ว วาริสยังได้รับมอบหมายให้พยายามตามหานางกิ้งแก้วแม่ของลสา ซึ่งนางกิ้งแก้วเป็นคนที่รู้เกี่ยวกับที่ตั้งในป่า ก่อนที่จะหลบหนีนายยงออกมา ลสาไม่ชอบวาริส เพราะเขามีความคิดเห็นขัดแย้งกับเธอ และมักจะพูดในสิ่งที่เธอไม่เข้าใจเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและการต่อสู้ที่ถูกต้องตามวิถีทางการเมืองเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับความคิดและการกระทำของนายยง วาริสสืบจนรู้ที่หลบซ่อนของนางกิ้งแก้ว เขาตามไปพบ และเล่าเรื่องราวของลสาที่ถูกนายยงอบรมให้เห็นผิดเป็นชอบ ทำให้นางกิ้งแก้วเป็นห่วงลสาและอยากพบลูก ส่วนกองกำลังของนายยงเข้าโจมตีสถานที่ราชการอย่างหนัก วาริสประสบความสำเร็จในการพยายามเปลี่ยนความคิดของลสา ขณะเดียวกันทั้งสองมีความสัมพันธ์ลึกซึ้งต่อกัน คนของนายยงมารับลสาเพื่อให้เธอเข้าไปปฏิบัติการในป่า เพราะกำลังของนายยงถูกปราบปรามอย่างหนัก และบอกให้ลสารู้ว่าวาริสเป็นตำรวจเข้ามาสืบหาข้อมูลของนายยง ลสาพยายามหลบหนีออกจากป่า เพราะไม่ต้องการให้ลูกที่จะเกิดมามีสภาพเหมือนเธอ ขณะเดียวกันนางกิ้งแก้วยอมบอกที่ตั้งกองกำลังของนายยง ทำให้กองกำลังของนายยงถูกกวาดล้างต้องย้ายไปที่ใหม่ วาริสได้รับตำแหน่งใหม่ต้องย้ายไปอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารและอันตรายลสาตามไปอยู่ด้วย นายยงยกกองกำลังเข้าโจมตีเพื่อนำตัวลสากลับไปช่วยงานในป่าแต่เขาเปลี่ยนใจเมื่อมาพบลสากับลูก วาริสรู้ว่าสงครามแย่งประชาชนยังไม่จบลงเพียงเท่านี้เขาจะต้องต่อสู้ต่อไปเพื่อประชาชนและสถาบันสำคัญของชาติ

แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องหนังหน้าไฟ มี 3 ประการคือ

### 1. ลัทธิคอมมิวนิสต์ยังไม่เหมาะสมต่อสังคมไทย

ในนวนิยายเรื่องหนังหน้าไฟ โสภาคสุวรรณได้แสดงทรรศนะต่อต้านการนำระบอบคอมมิวนิสต์มาแก้ไขปัญหภายในประเทศ เพราะวิธีการของคอมมิวนิสต์ไม่สอดคล้องกับลักษณะของคนไทยที่รักอิสระ ไม่ชอบความรุนแรงและการถูกบังคับผู้แต่งได้ให้ ร.ต.อ.วาริส สันติบาลหนุ่ม ได้รับมอบหมายให้สืบหาที่ตั้งของกองกำลังพรรคคอมมิวนิสต์ที่กำลังทำสงครามแย่งชิงประชาชนในภาคใต้ของประเทศไทย เขาต้องใช้ความพยายามในการสืบหาฐานที่ตั้งกองกำลังโดยได้รับความร่วมมือจากทางราชการและประชาชนในท้องถิ่น ขณะเดียวกันเขาต้องทำ

ความเข้าใจกับประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และข้อเสียของลัทธิคอมมิวนิสต์ เพื่อแย้งชิงประชาชนกลับคืนมาจากลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังที่ ร.ต.อ.วาริส บอกกับลูกน้องว่า

“ ไอ้ลัทธินั้น มันดีกับจีน เพราะคนทั้งประเทศกำลังอดตาย พลเมืองจีนมีมากที่สุดในโลก มันก็เหมาะกับจีน...รัสเซียก็เหมือนกัน...ลัทธิที่เกิดขึ้นด้วยการปฏิวัติ หล่อหลอมเป็นตัวตนด้วยเลือด น้ำตา หลุมศพ การทำลายล้าง วิตรอนเสรีภาพและผ่นคนให้เป็นหุ่นยนต์...กำจัดความคิด ความต้องการและควบคุมให้สับสนต่อไปด้วยปืน และอำนาจเผด็จการของฝ่ายบริหาร พรรคคอมมิวนิสต์ที่มีอิทธิพลเหนือกว่า ถือว่าเป็นชนชั้นปกครอง...คุณอาจไม่เห็นด้วยที่ผมโจมตีฝ่ายตรงข้ามหนักหน่วง ดูไม่เป็นธรรมในความรู้สึกของคน บางคน แต่ถ้าคุณอยู่กับผมเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐ คุณจะเข้าใจ...ผมไม่ได้อยู่ ในที่เกิดเหตุแต่ไม่ไกลกันนัก...คิดดูเถอะ คุณเที่ยง...วิทยุรายงานข่าวด่วนมาที่กอง บก. ดชด.เขตที่ผมกำลังปฏิบัติการนั้นเป็นใครก็ต้อง... ต้องร้องไห้ ไม่ว่าจะเป็นลูกผู้ชายยก สามศอกแคไหนก็ตาม...เจ้าแม่พระแสง...ผมขอเรียกอย่างนี้...ทรงเป็นตัวแทนพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปฏิบัติการเยี่ยงเยียนให้กำลังใจเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร อาสาสมัคร ในเขตอันตรายยิ่งยวดมานับสิบปีแล้ว เที่ยง...สิบปีนั้นผมยังเป็นนักเรียนนายร้อยตำรวจ...ถึงเมื่อจบออกมาปฏิบัติการ ภารกิจของท่านก็ฝังใจ ฝังความรู้สึก ตำรวจ ทหารทุกแห่งหน...ผมเคยแต่เข้าแถวรายงานตัวรับเสด็จ ฯ รับมอบผ้ายันต์ ธงมหาพิชัยสงคราม เกรียงเอกราชเท่านั้น...แต่มันไม่เท่านั้น ในความรู้สึกของพวกเรา...พระมหากษัตริย์ไทยและพระบรมวงศานุวงศ์ในอดีตกาล ทรงออกหน้าเสมอ เมื่อเกิดสงคราม แผ่นดิน บ้านเมืองเดือนร้อน...เวลานี้ ปัจจุบันนี้ ก็ยังเป็นเช่นนั้น ที่ไหนอันตราย...ที่ไหนอันตราย เสี่ยงภัยก็เสด็จประพาส...พระราชดำเนินเป็นทัพหน้า เยี่ยงเยียนปลุกขวัญทั่วถึง...”

“ครับ...” เที่ยงรับรู้แผ่วๆ “คนแก่ คนเฒ่าพูดกันว่า ทรงเป็นพระพุทธรูปเจ้าพระองค์ใหม่ในอนาคตกาล ทรงเกิดมาเพื่อสร้างพระบารมีแท้ๆ ...”

“ผมมองและคิดอย่างคนในปัจจุบัน...เมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พวกเราที่กองบก. ดชด. จึงร้องไห้...มันเจ็บปวดเหมือนกับว่า กระสุนของไอ้ผกก.นั้นทะลุเข้าไปในปอด ในหัวใจของเราเอง ท่านหญิงเป็นสตรี เป็นพระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูง...ทรงปฏิบัติการสนองพระเดชพระคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างกล้าหาญ เท่ากับตำรวจ ทหาร อาสาสมัครทุกคน ทั้งที่กำลังอยู่และตายไปแล้ว...ชาตินี้ผมไม่มีวันมองเห็นแง่ดีของลัทธิอุบาทว์นั้นไปได้...เพราะเป็น การช่วงชิงอธิปไตย...ทำลายขนบธรรมเนียม เอกลักษณ์

ศาสนา และสถาบันของคนไทยที่บรรพบุรุษสร้างสมด้วยเลือดเนื้อสืบทอดกันมา...นานแสนนาน จนมันฝังอยู่ในกระดูกกระเดี้ยวของพวกเรา”

(โสภาค สุวรรณ. ๒๕๓๔ : ๒๒๓-๒๒๔)

และ

“ผมไม่อยากจะพูดทุกข์ทรมาน เพราะความเข้าใจผิดหรือกะ บัญหาบ้านเมืองเราจะต้องไม่แก้ด้วยการปฏิวัติ หรือสงครามแบบไหนทั้งนั้น เพราะประชาชนเกลียดความ ไม่สงบและวุ่นวายเสียยิ่งกว่า...ใครก็ตาม คิดการเอาลัทธิหรือการปฏิบัติที่จะใส่แอกประชาชนให้หมดสิ้นในเรื่องอิสระภาพในทุกกรณี จะไปไม่รอด เพราะมันขัดกับบุคลิกและสันดานของไทยอย่างสิ้นเชิง “

(โสภาค สุวรรณ. ๒๕๓๔ : ๓๐๒)

## ๒. ควรรนำระบบสังคมนิยมแบบอ่อนมาใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ

โสภาค สุวรรณ ได้แสดงทรรศนะว่า ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม รัฐบาลควรจะนำระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมแบบอ่อนๆ มาแก้ไขปัญหา โดยรัฐบาลจะต้องเป็นผู้ดำเนินธุรกิจและให้เอกชนร่วมลงทุน เพื่อกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ใช่เฉพาะกลุ่มนายทุนเท่านั้น ผู้แต่งได้ให้ ร.ต.อ.วาริส สันติบาลหนุ่มผู้มีความซื่อสัตย์ และเทิดทูนสถาบันสำคัญของชาติ เสนอความคิดในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจด้วยระบบสังคมนิยมแบบอ่อน ๆ ส่วนการปกครองเขาสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างจากบทสนทนาระหว่าง ร.ต.อ.วาริส กับ ร.ต.อ.ชยนต์ว่า

“เรากำลังพูดถึง.....กันหมายความว่า ให้พิจารณาแผนกิจการทำเงินเป็นบ้าเป็นหลัง บางอย่างก็เอกชนกลุ่มเดียวกำลังร่ำรวย ให้กลับมาเป็นเพียงร่วมหุ้นโดยมีรัฐบาลเป็นเจ้าของกำไร ถ้าจริงจะแผ่ขยายกว้างขึ้นเท่านั้นเอง ด้วยวิธีนี้ไม่มีใครกระทบกระเทือนจริงไหม”

ร.ต.อ.ชยนต์ส่ายหน้าช้า ๆ เมื่อตอบว่า “กระเทือนโครมเบ้อเรอเลยละ”

“ยังไฉะ” คนพูดอารมณ์ขันทันที

“อ้าว” คู่สนทนายังยืมในหน้า “ก็ทำให้เขารวยน้อยลงนะชีวะ...เออแนะะ”

“เพราะอย่างนี้นะชี” วาริสวางอย่างอ่อนระโหย “นายกำลังจะให้เราเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบไหน เพื่ออะไร”

“เพื่อความอยู่รอดของประเทศ” คนตอบกล่าวเสียงแข็ง “มันต้องแก้ไขแบบไทยๆ ของเราอย่างที่เราแล้วมาประวัติศาสตร์เป็นตัวอย่างที่ดี...เราต้องใช้แบบสังคมนิยมอ่อนๆ จึงจะรอดจากความสับสนทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ทุกวันนี้...” คนฟังนิ่งอึ้ง กล่าวอะไรไม่ออก

“เข้าใจคำว่า อ่อนๆ มั้ย ยนตร์ กันไม่ได้หมายความว่า จะให้เราเปลี่ยนจากประชาธิปไตยเป็นอะไรทั้งนั้น ทุกอย่างเป็นอยู่ดีแล้ว เหมาะสมแล้ว แต่ทางด้านการบริหาร การควบคุม การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ การพัฒนา...” วาริสถอนใจยาว “ยนตร์...เวลานี้ เราต้องรับความจริงที่ว่าคนกลุ่มเดี่ยวนั้นที่ร่ำรวย และกุมเศรษฐกิจของประเทศ...การแก้ไขที่ถูกต้อง ไม่ใช่การวิ่งเข้าไปหาลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างที่คนบางกลุ่มเข้าใจ...”

(โสภาค สุวรรณ. ๒๕๓๔ : ๑๔๐-๑๔๑)

และ

“คุณกำลังว่าผมเอียงขวาจนตกขอบ...ไม่ถึงขนาดนั้นหรอก...ผมก็ยังเห็นว่า เรามีอะไรต้องแก้ไข...อย่างเศรษฐกิจที่กำลังทรุดโทรม หนี้สินล้นพ้นตัว...ผมก็อยากให้เราพิจารณาเอาวิธีการแบบสังคมนิยมอ่อนๆ มาแก้ไขระบอบเศรษฐกิจ... นายทุน เพื่อลดปัญหาที่ว่า...เศรษฐกิจเท่านั้นนะ...ส่วนอย่างอื่นให้คงไว้...ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คนไทยขาดสามสิ่งนี้ไม่ได้...หรือจะเหลือเพียงสองสิ่งก็ไปไม่รอด...เราต้องการศูนย์กลางที่จะยึดเหนี่ยวจิตใจและรวมความสามัคคี”

“ฟังออกจะพิลึกก๊อมนะครับ”

“ไม่เลย ถ้าเราฉลาดพอจะแก้ไขปัญหามันในบ้านเราตามที่เรารู้สึก...ปัญหาแต่ละชุมชน แต่ละประเทศ...เจ้าของ ประชาชนที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่รู้ว่าเขาควรจะทำอย่างไร”

(โสภาค สุวรรณ. ๒๕๓๔ : ๒๓๑)

### ๓. การปลุกระดมและการก่อการร้ายทางการเมืองทำให้ประชาชนเกิดความแตกแยก

โสภาค สุวรรณ ได้แสดงทรรศนะว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเข้าแทรกแซงทางการเมืองด้วยการปลุกระดมและการก่อการร้าย ทำให้ประชาชนในแถบภาคใต้ของไทยเกิดความแตกแยก เพื่อหวังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ซึ่งการแก้ปัญหาการแทรกแซงนี้ โสภาค สุวรรณ เสนอว่ารัฐจะต้องให้การศึกษาแก่ประชาชนและพัฒนาประเทศให้

แข็งแกร่ง ไม่อ่อนแอจนถูกแทรกแซงด้วยวิธีการต่างๆ ผู้แต่งใช้นิทานการแทรกแซงของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในพื้นที่ภาคใต้ด้วยวิธีการใช้กำลังพลและอาวุธที่รุนแรง การใช้วิธีการแทรกซึมเข้าไปปลุกกระดมเยาวชนในสถานศึกษา จนกระทั่งหน่วยราชการ ต้องส่งกำลังเจ้าหน้าที่เข้าปราบปราม และสืบหาแหล่งที่ตั้งกองกำลังในป่า ดังบทสนทนาระหว่าง ร.ต.อ. วาริส กับ ร.ต.อ.ชยندرว่าได้กล่าวถึงการแทรกแซงทางการเมืองของคอมมิวนิสต์

“อย่าลืมนะชยندر เคล็ดลับสำคัญของคอมมิวนิสต์ก็คือ การกระทำใดๆ ที่ฝ่ายเรา ไม่ได้คาดไว้ล่วงหน้า...เหมือนระเบิดเวลา...ตุ้มตามโดยเราไม่รู้ตัวเสมอ แต่ฝ่ายมันนะ วางแผน ระยะเวลาไว้แล้ว...”

“นายจะหมายถึงเรื่องการใช้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือ เพื่อก่อให้เกิดความไม่สงบและมั่นคงแก่ประเทศชาติใช่ไหม

วาริสพยักหน้า “มันก็เหมือนกับเมื่อไม่นานมานี้แหละ ที่เพื่อนบ้านเราก็เคยโดน เรื่องผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ลอบปลอมปนอาหารด้วยสิ่งเสพติดให้โทษอย่าง ยา...เฮโรอีน มันเป็นแผนทำลายประชาชนช้าๆ แต่ได้ผลแน่นอน เวลานี้เศรษฐกิจกำลังเป็นปัญหาใหญ่ ที่ทำให้คนแปรปรวนสับสนทั้งความคิดจิตใจ แล้วค่อยๆ ล้มศาสนา... มันกำลังเข้ารูปแบบที่เฝ้าพวกนั้นต้องการเข้าไปทุกที่ถ้าเราไม่รีบแก้ไขเสียก่อน...”

“ก็มีหวังว่า จะถึงแผนยุทธการขั้นสุดท้ายของมัน” ชยندرต่อให้

“แน่นอน...เมื่อใดที่บ้านเมืองระส่ำระสายถึงที่สุด มันก็ถึงวาระ...เวลาที่ฝ่ายเรา ถูกโจมตีหนักก็มีอยู่อย่างที่เรา รู้ ๆ นั่นแหละคอร์รัปชัน ระบบเจ้าขุนมูลนายที่ผิดแบบแผน กับพวกโจรในเครื่องแบบนั้นละวะชยندر กับความฟุ่มเฟือยเกินเลยที่ก่อช่องว่างเหลื่อมล้ำระหว่างชนชั้นจนมากเกินไป”

(โสภาค สุวรรณ. ๒๕๓๔ : ๑๓๙)

การแทรกแซงปลุกกระดมเยาวชนในสถานศึกษา ดังบทสนทนาระหว่างวาริสกับชยندرว่า

“คุณคิดว่าจะได้หลักฐานครูวิทยุใหม่”

“ผมจะพยายาม...”

“หลานผมเอง...เด็กที่นั่น...แล้วคุณคงพบลูกพี่ชายผม นามสกุลเดียวกันคงหา ไม่ยาก อยู่ ม.เจ็ด...อายุมันก็ไม่เท่าไร สิบห้ากว่าๆ”

“ทำไม” วาริสขมวดคิ้ว

“มันกลับมาถามผมว่า ไฟโกธธแดนของนักศึกษาจะคืออะไร...ผมถามว่าใครเป็นคนพูดเรื่องนี้...มันตอบว่าครูวิทยุ...กับครูลสา...”

คนฟังนั่งอึ้ง ภาพสาวน้อยหน้าอ่อนสวยเกลี้ยงเกลาสะอ้านไปทั้งเนื้อตัว ดูเหมือนจะ  
รำไรขึ้นมาในห้วงความคิดคำนึง เสียง ร.ต.อ.สกนธ์ยังดังต่อไปว่า

“ผู้หญิงสองคนนั้นกำลังสร้างความสับสนวุ่นวายในทางความคิดให้กับเยาวชน...  
แผนหนึ่งของการปลุกกระดม ผมรู้มาก่อนหรอก แต่นึกไม่ถึงว่ามันจะระบาดรวดเร็วถึง  
โรงเรียนประจำจังหวัด”

“หลานคุณว่า...ครู...ครูสองคนนั้นพูดอะไรต่อไปอีก”

“มันก็พูดให้ผมฟังหลายอย่าง ฟังแล้วก็บอกได้ว่า อันตรายที่เราควรจะต้องระวัง  
ให้จงหนัก คือ การสร้างความนิยมในตัวเอง...ให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นและคล้อยตาม”

(โสภาค สุวรรณ. ๒๕๓๕ : ๑๘๑-๑๘๒)

## ๑๒. แก่นกระพี ของ สีฟ้า มีเรื่องย่อดังนี้

แก่นกระพีเป็นนวนิยาย มีเนื้อเรื่องต่อกันจากนวนิยายเรื่องเปลือก โดยเรื่องกล่าวถึง  
การขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำรัฐบาลของนายพลเอกริน หลังการเสียชีวิตของนายพลอิทธิพล  
พันเอกอรณพบุตรชายของนายพลอิทธิพลรู้ดีว่าการเสียชีวิตของบิดาครั้งนี้เป็นเรื่องทาง  
การเมือง เขากับภรรยาซึ่งเป็นลูกสาวนายพลเอกรินไม่ค่อยเข้าใจกัน เพราะภรรยาต้องการให้  
เขาเป็นทนายหาทางการเมืองต่อจากพ่อตา เพราะเขาเป็นนายทหารที่ได้รับการยกย่องจากบรรดา  
สื่อมวลชนจึงไม่เป็นการยากที่จะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสำคัญ แต่ผู้พันอรณพไม่ต้องการเช่นนั้น  
ประสบการณ์ทางการเมืองที่เขาเห็นมาตั้งแต่สมัยบิดาของเขาและพ่อตา ทำให้เขารู้ว่ามันเป็น  
การยากที่จะอยู่ในตำแหน่งนั้น โดยเฉพาะการมีอำนาจแล้วมักจะยึดติดในอำนาจนั้น เปรียบ  
เสมือนคนขี่หลังเสือ ยากที่จะลงมาอย่างปลอดภัย และที่สำคัญการเสียชีวิตของบิดานั้นมี  
เบื้องหลัง ส่วนพันเอกวรเชษฐ์น้องเขยของเขาต้องการเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญทางการเมือง  
แต่ขาดผู้ให้การสนับสนุน

ในขณะที่เหตุการณ์ทางการเมืองเริ่มมีกระแสวิพากษ์วิจารณ์ ราชินีคอลัมน์นิสต์ชื่อดัง  
มีความคิดว่าการเมืองของประเทศในขณะนี้ ยังไม่สามารถเป็นประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่  
เพราะประชาชนยังไม่พร้อม ขาดความรู้ ฉะนั้นผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งผู้นำมากที่สุดคือทหาร  
เธอเขียนบทความสนับสนุนผู้พันอรณพ และพยายามพูดให้เขาเห็นด้วยกับความคิดของเธอ  
เมื่อกระแสการเมืองเริ่มสั่นคลอน นายพลเอกริน จึงพยายามชักชวนนายพลจิตติน เข้าร่วม  
รัฐบาลเพื่อสร้างฐานอำนาจของตน

การหย่าร้างกันระหว่างผู้พันอรณพกับภรรยา เป็นข่าวว่าเขาหย่าภรรยาเพื่อทำการ  
ปฏิวัติพ่อตา ในขณะที่บ้านเมืองเกิดความวุ่นวายเกี่ยวกับนักศึกษาแพทย์ที่เข้าไปรักษา  
ประชาชนในชนบทถูกยิงเสียชีวิต แต่ถูกกล่าวหาว่าเป็นพวกหัวรุนแรงพยายามเปลี่ยนแปลง

การปกครอง จึงมีกลุ่มต่างๆ รวมตัวกันหลายกลุ่มต่อต้านพวกที่มีความคิด แบบใหม่ หรือคนที่มีความคิดว่าบ้านเมืองควรปกครองด้วยระบอบคอมมิวนิสต์ บางกลุ่มเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก และเรียกร้องให้ผู้พันอรรถพเข้ามามีอำนาจคลี่คลายสถานการณ์ที่กำลังตึงเครียด แต่ผู้พันอรรถพตัดสินใจไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง เมื่อเป็นเช่นนี้จึงมีการเรียกร้องให้พันเอกวรเชษฐ์เข้ามาคลี่คลายสถานการณ์ นายพลเอกรินลาออกจากตำแหน่ง ส่วน ร.ม.ต.ปุ่นและร.ม.ต.จิตตินผู้มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ถูกขอร้องให้เดินทางออกนอกประเทศ

## แนวคิดทางการเมืองในนวนิยาย เรื่อง แก่นกระพี มี ๒ ประการคือ

### ๑. อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน

ในนวนิยายเรื่อง แก่นกระพี สีฟ้า ได้แสดงแนวคิดที่ว่า อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้แน่นอน แม้แต่ผู้ที่มีกำลังพลและอาวุธก็ไม่อาจรักษาอำนาจไว้ได้ตลอดไป ผู้แต่งให้นายพลเอกรินขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศ ภายหลังการอสังกรรมของผู้คนเก่า ในขณะที่เขามีกำลังพลและอาวุธ เขาพยายามให้ผู้มีกำลังและอาวุธเป็นฐานอำนาจสนับสนุนและพยายามให้พันเอกอรรถพบุตรเขยเป็นทายาททางการเมือง แต่ถูกปฏิเสธ เมื่อเขาไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ความวุ่นวายจากการชุมนุมประท้วงของกลุ่มต่าง ๆ เขาจึงสูญเสียตำแหน่งและอำนาจทางการเมืองแก่พันเอกวรเชษฐ์ นายทหารผู้มีความทะเยอทะยาน เมื่อขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำพันเอกวรเชษฐ์ก็อยู่ในสภาพหวาดระแวงเช่นเดียวกับนายพลเอกริน

ดังบทสนทนาระหว่างดวงแก้วกับผู้พันอรรถพถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของอำนาจทางการเมืองว่า

“แม่เห็นมาแล้ว คนที่มีอำนาจวาสนานั่งทับอุจจาระ ตัวเองจะลงจากเก้าอี้ไม่ได้ หรือถ้าไม่นั่งทับอุจจาระก็เหมือนขี่หลังเสือ หรือถ้าไม่เหมือนขี่หลังเสือก็...อำนาจวาสนานั้นมันเหมือน ยาเสพติดเหมือนกัน แต่ว่าเรายังทำใจให้เป็นนักประชาธิปไตยผลัดกันขึ้นครองเมืองไม่ได้ ใครขึ้นครองก็อยากครองอยู่จนกระทั่งต้องมีคนไล่ลงในที่สุด”

(สีฟ้า. ๒๕๓๒ : ๔๓๒)

ความไม่เที่ยงแท้ของอำนาจการเมือง ดังเหตุการณ์การชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขับไล่รัฐบาลของนายพลเอกริน โดยกลุ่มนักศึกษา ประชาชน ดังข้อความว่า

“...เสียงโฆษณารายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ เขารายงานว่า “ชาวบ้าน”พากันไปชุมนุมที่ทำเนียบ และ “อีกฝ่าย” กำลังจะเคลื่อนออกจากมหาวิทยาลัย อาจ



มีการปะทะกัน ระหว่างกลุ่มชนผู้มีความเห็นไม่ตรงกัน ฝ่ายหนึ่งอ้างว่ารักชาติ ฝ่ายหนึ่งอ้างมนุษยธรรม ความไม่เป็นธรรมของสังคมและ...ใช่...ประชาธิปไตย...

และแล้ว...อีกพักหนึ่งต่อมา

เสียงโฆษกรายงานว่า “ชาวบ้าน” หน้าทำเนียบตะโกนไล่ป้อนกับจิตติน ขณะที่ “อีกฝ่าย” ตะโกนไล่เอกริน และไม่ต้องการให้มีการสืบทอดอำนาจการปกครองโดยไม่สิ้นสุด

“ชาวบ้าน” หน้าทำเนียบพากันตะโกนว่า พวกเขาต้องการให้พันเอกวรเชษฐ์ จัดการกับพวกที่ก่อความวุ่นวาย และ...ป้อนกับจิตตินควรจะได้รับการประณาม เพราะสองคนนี้ให้การสนับสนุนเต็กอย่างลับ ๆ

“เราต้องการวรเชษฐ์” ...

เพียงพักเดียว หลังจากเสียงต่าง ๆ จากเครื่องส่งหยุดนิ่งเงียบไปนิดเดียว โฆษกก็ประกาศว่า นายพลเอกรินลาออกแล้วพร้อมทั้งคณะรัฐบาล ขณะนี้พันเอกวรเชษฐ์ เป็นหัวหน้าผู้รักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาการณ์แทนหัวหน้ารัฐบาล

มีเสียงประกาศต่อไปว่า ได้มีการส่งเจ้าหน้าที่ไประงับ ห้ามผู้ชุมนุมอยู่ตามมหาวิทยาลัยเคลื่อนย้ายออกมา”

(สีฟ้า. ๒๕๓๒ : ๗๐๑-๗๐๒)

## ๒. อำนาจทางการเมืองไม่สามารถสืบทอดกันได้

ในนวนิยายเรื่องแก่นกระพี ผู้แต่งได้สะท้อนภาพการขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองของกลุ่มผู้มีกำลังและอาวุธ และความพยายามรักษาอำนาจไว้ให้นานที่สุดด้วยการให้มีผู้สืบทอดอำนาจสีฟ้า ได้แสดงทรรศนะไม่เห็นด้วยกับการสืบทอดอำนาจทางการเมือง หากแต่สนับสนุนให้มีการดำเนินการอย่างถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตย ผู้แต่งได้ให้พันเอกอรณพ บุตรเขย นายพลเอกริน ผู้นำประเทศ เป็นผู้ที่ได้รับการวางตัวให้เป็นทายาททางการเมือง เพราะผู้พันอรณพเป็นนายทหารที่มีเพื่อนและลูกน้องมาก นอกจากนั้นยังได้รับการชื่นชมและสนับสนุนจากสื่อมวลชนอยู่เสมอ แต่เขาปฏิเสธเพราะเขาต้องการให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยพัฒนาไปตามระบบที่ถูกต้อง ไม่ควรหยุดชะงักเพราะมีผู้สืบทอดอำนาจเผด็จการ ดังบทสนทนาของผู้พันอรณพว่า

“ผมเกลียดคำนี้จริงๆ ผมว่าคนที่จะให้ใครเป็นทายาทของตัวเอง สิ่งที่มีมอบให้มันต้องเป็นของของตัวเอง อย่างมรดกหรือสมบัติพัสถานอะไร แต่ที่บ้านเมืองไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่งเป็นทายาททางการเมืองก็หมายถึง การรับช่วง ความมีอำนาจต่อไปเรื่อยๆ จากคนหนึ่งไปอีกคนหนึ่ง จำเป็นด้วยอะไรที่จะต้องมีการรับช่วงอำนาจกันต่อไปเรื่อยๆ โดยไม่มีที่สิ้นสุด”

(สีฟ้า. ๒๕๓๒ : ๕๔)

พันเอกอรณพปฏิเสฐการเป็นหัวหน้าเข้าควบคุมเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมือง  
ตั้งเหตุผลที่เขาบอกกับจิตโสภินว่า

“ทำไมถึงไม่ฉวยโอกาสล่ะคะ คุณมีหลายสิ่งหลายอย่างหนุ่ยยิ่งกว่าผู้การวรเชษฐ์  
ชื่อเสียงเกียรติคุณโด่งดังกว่า คุณพรพิชิตก็เป็นลูกน้องเก่าของคุณพ่อคุณ เคยสนิทสนม  
กับคุณมา”

“ถ้าบอกว่า ผมกลัว คุณจะเชื่อไหมล่ะ”

“ไม่ทราบซิคะ”

“แล้วถ้าผมคุยว่า เพราะผมเป็นทหารที่มีอุดมการณ์ล่ะ เชื่อไหม”

“ก็ไม่ทราบอีกนะแหละค่ะ”

“งั้นก็เอาเป็นว่าผมตัดสินใจก็แล้วกัน ผมคิดว่าผมได้เริ่มต้นแล้ว เริ่มต้นชักลากเข้าสู่  
ระบอบประชาธิปไตยจริง ๆ แม้จะเป็นการเริ่มต้นเพียงคนเดียว เหมือนใช้เส้นด้ายลากขงต้น  
ใหญ่ ๆ ด้วยกำลังคนคนเดียว แต่ผมก็ได้เริ่มต้นแล้ว...ผมไม่อยากพูดถึงเรื่องนี้อีก ทุกอย่างก็  
เรียบร้อยไปแล้ว ปล่อยให้คนที่เขาก้าวกระโดดไปกับจังหวะกระโดดโลดเต้นของเขาไปตามเรื่อง  
เถอะ อย่างไรก็ตาม ต่อไปนี้มันไม่เหมือนกับยุคแรก ๆ แล้ว ไม่มีใครหรอกที่จะอยู่ได้นานโดย  
ขาดการสนับสนุนจากประชาชน แม้จะมีกำลังสักเท่าไรก็ตาม ไม่เชื่อคอยดู...คุณพ่อผมนะ จังหวะ  
โยนให้ท่านต้องกระโดดขึ้นไปชื้ออยู่บนหลังเสือ อยากลงแต่ลงไม่ได้ ในที่สุดก็สลัดลงมา แล้วก็  
ถูกเสือที่ท่านชื้ออยู่นั้นแหละกัดตาย คนอยู่ในอำนาจด้วยกำลัง มักหนีไม่พ้นชะตากรรมแบบนี้  
คุณจิตว่าจริงไหม”

(สีฟ้า. ๒๕๓๒ : ๘๕๕-๘๖๐)

### ๑๓. มุกดามะดัน ของ สีฟ้า มีเรื่องย่อดังนี้

มุกดามะดัน เป็นเรื่องของหญิงสาวที่ต้องการให้การปกครองระบอบประชาธิปไตย  
ได้รับการพัฒนา มุกดาเป็นลูกสาวคนสุดท้องของครอบครัวลืออดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร  
มุกดามีนิสัยตรงไปตรงมาพูดจาโผงผางและรักความยุติธรรม เมื่อสำเร็จการศึกษาจาก  
มหาวิทยาลัยจึงกลับบ้านและได้พบอดีต ส.ส.เพื่อนของบิดา ซึ่งมาชักชวนครอบครัวลือลงสมัคร  
รับเลือกตั้งภายหลังจากที่ไม่มีการเลือกตั้งมาหลายปี มุกดาสนับสนุนบิดาให้ลงสมัคร ส.ส. และ  
เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการหาเสียง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากคนในท้องถิ่นและนักศึกษา  
ครอบครัวลือชนะการเลือกตั้ง แต่ต่อมา ไม่นานรัฐบาลก็ประกาศยุบสภา เนื่องจากปัญหาการแย่ง  
ตำแหน่งรัฐมนตรีในคณะรัฐบาล มุกดาจึงช่วยบิดาหาเสียงอีกครั้งหนึ่ง และพรรคชาวประชาที่  
บิดาสังกัดได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล แต่สังคมขณะนั้นประชาชนแตกแยกเป็นฝ่ายขวา  
และฝ่ายซ้าย และนโยบายบางอย่างของรัฐบาลคล้ายระบอบสังคมนิยม ทำให้ประชาชนบาง

กลุ่มไม่พอใจ และมีการรวมตัวกันที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อรรถตามครุบุญลือมาหลบอยู่กับหลวง พ่อเพียร หรือท่านพี่นของชาวบ้าน ส่วนมุกดาเป็นครูเธอพยายามสอนให้นักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับการ ปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากครูใหญ่และครูในโรงเรียน แต่เมื่อเกิด ความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เธอถูกขอร้องให้เลิกสอนประชาธิปไตยในโรงเรียน

ตำรวจมาค้นกุฏิหลวงพ่อเพียรพบตำรากฎหมายของอรรถ และหนังสือปรัชญา ภาษาจีนของหลวงพ่อเพียร จึงจับกุมอรรถในข้อหาหนังสือเกี่ยวกับลัทธิที่เป็นภัยแก่บ้านเมือง มุกดาขอร้องให้พี่สาวช่วยเหลืออรรถเพราะรู้จักกับภรรยาคุณธรรมแต่ไม่สำเร็จ เมื่อพี่สาว ของมุกดาแต่งงานกับไกรศักดิ์ ผู้มีอิทธิพลประจำจังหวัดนั้นเกิดการปฏิวัติรัฐประหารอรรถจึง ได้รับการปล่อยตัว ครุบุญลือลงสมัคร ส.ส.ในนามพรรคสังคมนิยมซึ่งเป็นพรรคนายทุน มุกดา และเพื่อนๆ ไม่เห็นด้วยเพราะกลัวว่าพรรคสังคมนิยมจะไปแสวงหาผลประโยชน์ เมื่อมีข่าว เกี่ยวกับ ส.ส.นั่งหลักในขณะประชุมสภา มุกดาจึงไปหาบิดาและสืบจนรู้เรื่องราวความสัมพันธ์ ระหว่างบิดากับคุณนายศรียา ซึ่งกำลังมีปัญหาความขัดแย้งกับญาติพี่น้องเรื่องเหมืองแร่ ทางภาคใต้ และคุณนายศรียากำลังให้นักการเมืองช่วยเหลือ อรรถแนะนำให้มุกดาเตือน บิดาเรื่องปัญหาของคุณนายศรียา แต่มุกดาไม่ทันบอกบิดาเรื่องนี้ครุบุญลือก็ถูกยิงเสียชีวิต พี่สาวมุกดาโกรธและกล่าวหาว่าไกรศักดิ์เป็นคนฆ่าบิดา แต่มุกดารู้ว่าไกรศักดิ์ไม่ได้เป็นคนฆ่า เมื่อมุกดาถูกทาบถามให้ลงสมัคร ส.ส.และขอสมัครเข้าพรรคชาวนาประชา ในวันหาเสียงเลือกตั้ง มุกดา กล่าวถึงการทำหน้าที่ ส.ส.ที่ผิดพลาดของบิดาทำให้มารดาไม่พอใจมาก มุกดาได้รับ เลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเธอตั้งใจที่จะทำหน้าที่ ส.ส.ให้ดีที่สุด

**แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องมุกดามะดัน มี ๒ ประการคือ**

#### ๑. นักการเมืองควรยึดมั่นอุดมการณ์

ในเรื่องมุกดามะดัน สีฟ้า ได้แสดงทรรศนะว่า นักการเมืองที่ดีควรจะยึดมั่น ในอุดมการณ์ทางการเมือง แม้จะมีอุปสรรคเกิดขึ้นก็ไม่ทอดทิ้งความมุ่งมั่นในอุดมการณ์ของตน ผู้แต่งได้ให้อรรถ นักการเมืองหนุ่มสังกัดพรรคชาวนาประชา เขามีความตั้งใจจริงที่จะเข้าไปทำ หน้าที่ ส.ส. และพยายามทำหน้าที่อย่างดีที่สุด เขาถูกจับเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่ก็ไม่ได้ทำให้เขาทอดทิ้งหรือละทิ้งอุดมการณ์ ดังบทสนทนาระหว่างอรรถกับมุกดาว่า

“ผมรู้ครับ การเมืองของเรามันไม่แน่นอน แต่เมื่อผมตั้งเข็มตั้งใจมุ่งมั่นมาทางนี้แล้ว ผมก็จะยึดอาชีพเป็นนักการเมืองต่อไป แม้ว่าจะเป็นอาชีพที่จะต้องสูญหนักต้องเสี่ยงกับ ความผิดหวังถ้าทำให้ประชาชนศรัทธาไม่ได้ ต้องล้มลุกคลุกคลานในบางครั้ง”

“ขอถามหน่อยได้ไหมคะ เพื่ออะไร”

“พ่อค้า นักธุรกิจ ทำงานเพื่อกำไร ลูกจ้างคนกินเงินเดือน...แน่ละ...ประการแรกก็ เพื่อเงินค่าจ้าง เงินเดือน แต่ไม่ว่าจะเป็นอาชีพไหน หนึ่งต้องรัก สองต้องมีความ รับผิดชอบ หรือมีอุดมคติในการทำงาน...”

“อะไรคืออุดมคติของคุณคะ คุณอรรพ”

“การทำให้คนเห็นว่า ผมเป็นนักการเมืองที่ดีไม่ว่าจะเป็นฝ่ายค้านหรือรัฐบาล ไม่จำเป็นต้องเห็นเดี๋ยวนี้ แต่อาจจะในเวลาต่อไปข้างหน้า เพราะฉะนั้นผมอยากสาบาน”

“เฮ้า...จะสาบานว่ายังงี เอาเลย...”

“อาชีพร ผมจะไม่ทำเพื่อเงินอันได้มาเพราะตำแหน่งทางการเมืองอันควรให้เป็นอันขาด”

(สีฟ้า. ๒๕๓๑ : ๕๐๑-๕๐๒)

มุกตาลงสมัคร ส.ส. แทนตำแหน่งของบิดาที่เสียชีวิต โดยมุ่งหวังจะทำหน้าที่ ส.ส. ที่ดี มีอุดมการณ์ ผลการเลือกตั้งเธอได้เป็น ส.ส. ตามที่ตั้งใจ ซึ่งการเป็น ส.ส. ที่ดีจะต้องมี อุดมการณ์ ดังบทสนทนาระหว่างมุกตากับเพื่อนๆ ว่า

“ขอให้ศรัทธาเราต่อไปเรื่อย ๆ คงไม่ใช่แค่เห็นเป็นผู้หญิงแปลก ๆ บ้าง ๆ ก็เลยทดลองเลือกดู”

“นั่นมันอยู่ที่ตัวนายเองจริงไหมป้าลำไย...ถ้านายซื่อสัตย์ต่อเขา เขาก็ต้องซื่อสัตย์ ต่อนาย ถ้านายทำหน้าที่เป็นผู้แทนที่ดีจริง ๆ นายก็จะได้เป็นผู้แทนฯ ไปตลอดชาติ ถึงใครจะเล่ห์เหลี่ยมกับนายยังงี ถ้านายดีจริงแล้วไม่ต้องห่วงวันไหน พอเข้าตาจนก็มีคน ทนไม่ได้ เฮ้โหลออกมาช่วยนายเองแหละ”

คนแจวท้ายเรือเร่งเรือให้เร็วขึ้นอีก เสียงแจวแหวกน้ำดังจ๋อม ๆ ถี่กระชั้น เห็นใคร ต่อใครยืนออกันอยู่เต็มขานเรือน และกระโดดที่ทอดลงน้ำ ตลอดจนแพไม้ไผ่มัดข้างเรือน ข้างแพจนไม่มีที่ว่าง...

น้ำตาคลอตามุกตา...

เมื่อหล่อนเกิดมาเป็นนังมะดัน ไอ้มะดันทะโมนอยู่ในท้องคลองทุ่งนา บัดนี้เพราะ การศึกษาไฝรู้กับความมั่นใจในตัวเอง...ทำให้หล่อนคือ...น.ส.มุกตา ศรีถีนงาม... ผู้แทนราษฎรแห่งจังหวัดบ้านเกิด...

คนเรา...ใจไม่มีเพชร...

เถอะ...หล่อนจะเป็นผู้แทนฯ ที่ “แกร่ง” ให้ยิ่งกว่าผู้แทนฯชายบางคนให้ได้...”

(สีฟ้า. ๒๕๓๑ : ๗๙๙-๘๐๐)

## ๒. รัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

ในนวนิยายเรื่องมุกดามะดัน สีฟ้าได้ย้าพรรณนะให้รัฐบาลจัดสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ดังที่ได้แสดงพรรณนะนี้ไว้ในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ผู้แต่งได้ให้มุกดา บัณฑิตสาวจากมหาวิทยาลัย เธอสนใจทางการเมือง และได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยช่วยบิดาหาเสียงเลือกตั้ง เมื่อบิดาเสียชีวิตในขณะที่เป็นสมาชิกผู้แทนราษฎร มุกดาจึงลงสมัครรับเลือกตั้งแทนตำแหน่งของบิดา การให้รัฐจัดสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนให้ทั่วถึงดังที่มุกดาต่อว่าบิดาเมื่อจะย้ายพรรคว่า

“...พูดก็พูดเถอะ กฎหมายเตี้ยวันนี้มันเอื้อคนมีเงินมาก ๆ ออกจะตายไป เราต้องเข้าไปออกกฎหมายรีดออกมาบำรุงแผ่นดินแยะ ๆ เพราะหากินบนแผ่นดินไทยได้มาแยะกว่าคนอื่นจริงไหม ภาษีรายได้นะโอ.เค.ละ ถ้าไม่โกงจ่ายตามความเป็นจริงก็หนักว่ามาก แต่ที่นี้ภาษีคฤหาสน์ละ ภาษีเครื่องตกแต่งบ้าน มีกันเป็นโกดังๆ น่าจะเก็บภาษีเอามาเป็นงบประมาณเลี้ยงดูชาวบ้านที่ปลดเกษียณบ้าง ข้าราชการก็ทำงาน ชาวบ้านก็ทำงาน มานั่งเลี้ยงแต่ข้าราชการพวกเดียวมันก็ไม่ถูก นี่แหละความด้อยพัฒนารุ่นแรงละ ที่นี้ชาวบ้านต้องก้มหน้าก้มตายอมรับสถานการณ์อะไร ไม่ใช่เพราะไม่มีพรรคพวกในสภาฯ หรือกระไร ประโยชน์ของท่านเอาไว้...แล้วอีแบบนี้ ครูลือของชาวบ้านยังจะย้ายพรรคเข้าไปเสริมบารมีให้เขาอีก หรือว่าครูลืออยากเป็นเศรษฐีนายทุนกับเขาบ้าง”

(สีฟ้า. ๒๕๓๑ : ๕๑๕-๕๑๖)

มุกดาอยากให้รัฐจัดสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนทั่วไป ดังที่มุกดาแถลงนโยบายเมื่อได้รับเลือกตั้งว่า

“เรา มีความคิดตรงกันว่า การศึกษาคือเครื่องมือลดช่องว่างระหว่างคน ไม่ใช่เงินทองการศึกษาทำให้คนพูดกันเข้าใจทำให้คนไม่ถูกหลอกหลวง โดยผู้ปกครองที่ฉลาดกว่าเพราะฉะนั้นนโยบายของพรรคคือพยายามให้คนที่มีความรู้ทั้งด้านการศึกษา มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยไม่ให้ใครมาจูงมือเดินไปทางไหนก็ได้”

สลับจังหวะด้วยเสียงปรบมือ แล้วมุกดาพูดต่อไป

“นโยบายที่สองคือ สวัสดิการ หรือประกันสังคม อันนี้พูดง่าย ๆ ก็คือ เมื่อข้าราชการมีบำเหน็จบำนาญ ลูกจ้างบางแห่งก็มี แต่ประชาชนธรรมดาไม่ว่าลูกจ้าง เกษตรกรไม่เคยมีบำนาญเราจะพยายามให้มีการประกันสังคมแก่ประชาชนทุกคน ไม่เฉพาะแต่ข้าราชการ”

(สีฟ้า. ๒๕๓๑ : ๗๘๓-๗๘๔)

#### ๑๔. พิกุลแกมเกดแก้ว ของ สีฟ้า มีเรื่องย่อดังนี้

พิกุลแกมเกดแก้ว เป็นนวนิยายที่บันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองของไทย ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ พิกุลกาญจน์ เกิดในครอบครัวใหญ่ในช่วงที่บ้านเมืองกำลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ชีวิตของพิกุลจึงเห็นความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมาโดยตลอดญาติพี่น้องของพิกุลหลายคนมีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน จึงเกิดปัญหาความขัดแย้งทางความคิดอยู่เสมอ คุณลุงของพิกุลโกรธแค้นพวกที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาก ในขณะที่คุณลุงอีกคนหนึ่งกับคุณอาเห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่มักมีความเห็นบางอย่างขัดแย้งกัน บิดาของพิกุลเป็นคนเดียวที่ไม่มีความขัดแย้งและวางตัวเป็นกลางในระหว่างพี่น้อง

ครอบครัวของพิกุลย้ายบ้านไปอยู่ที่ใหม่ เนื่องจากบ้านที่เคยอยู่ไม่ปลอดภัยจากโจรผู้ร้ายขณะเดียวกันบิดาของพิกุลต้องเดินทางไปทำงานสถานทูตยังต่างประเทศจึงตัดสินใจทิ้งพิกุลไว้ที่เมืองไทย เพราะพิกุลยังเล็กมาก พิกุลจึงต้องอาศัยอยู่กับคุณลุงและยายแข่งคนเก่าแก่ของตระกูล และเคยเป็นคนเลี้ยงพิกุลมาก่อน ชาวใหญ่ที่เกิดขึ้นขณะนั้นคือ การสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อบุตรสาวของคุณลุงกลับมาอยู่บ้านคุณลุงจึงออกบวชพี่กลอยใจจึงทำหน้าที่ดูแลพิกุลต่อมา

เมื่อคณะรัฐบาลเกิดความขัดแย้งและเกิดกบฏ คุณอาของพิกุลถูกจับในข้อหาพยายามก่อการกบฏล้มล้างรัฐบาล รัฐบาลตั้งศาลพิเศษพิจารณาคดีพวกที่ถูกจับกุม แม้จะมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรส่วนหนึ่งคัดค้านการจับกุมแต่ไม่สำเร็จ คุณอาของพิกุลถูกนำตัวไปที่เกาะทางภาคใต้ เมื่อเกิดสงครามขึ้นในประเทศยุโรป บิดาและมารดาของพิกุลไม่สามารถเดินทางกลับมาได้ ส่วนประเทศไทยขณะนั้นประกาศตัวเป็นกลาง นิสิตนักศึกษาในกรุงเทพฯ เดินขบวนเรียกร้องดินแดนคืนประชาชนได้รับการกระตุ้นให้เกิดความรักชาติ ต่อมาประเทศญี่ปุ่นบุกประเทศไทย ผลการเจรจาสันติภาพยอมให้กองทัพญี่ปุ่นผ่านประเทศไทย ส่วนสภาผู้แทนราษฎรลงมติแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ทำให้คณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองหมดอำนาจทางการเมืองรวมทั้งคุณอาของพิกุล ซึ่งไม่เห็นด้วยที่รัฐบาลทำสัญญาร่วมรบกับญี่ปุ่น จึงเข้าร่วมกับเสรีไทยโดยที่ครอบครัวของพิกุลไม่มีใครทราบ ส่วนสถานเอกอัครราชทูตไทยในต่างประเทศประกาศไม่ยอมรับรัฐบาลชุดนี้ ในช่วงสงครามโลกครั้งนี้สงครามได้สร้างความร่ำรวยอย่างมากแก่พ่อค้าที่ติดต่อกับทหารญี่ปุ่น ครอบครัวของพิกุลต้องหลบสงครามไปอยู่ในสวน เมื่อฝ่ายสัมพันธมิตรเริ่มมีชัยชนะ นายกรัฐมนตรีลาออกเพราะรัฐบาลแพ้คะแนนเสียง

มีข่าวว่ารัฐบาลปล่อยนักโทษการเมือง แต่คุณอาของพิกุลที่ถูกจับกุมคราวนั้นเสียชีวิตที่เกาะแห่งนั้น สร้างความโศกเศร้าแก่ครอบครัวของพิกุลมาก สงครามสงบบิดาและมารดาของพิกุลเดินทาง กลับมาพร้อมพี่สาวและน้องสาวของพิกุล การเลี้ยงดูและความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันทำให้พิกุลเข้ากับพี่น้องไม่ได้ พิกุลจึงไม่ไปอยู่กับครอบครัวของเธอ หากแต่อาศัยอยู่กับพี่กลอยใจ ภายหลังจากรัฐบาลปกครองอยู่นาน ๘ ปีก็ประกาศยุบสภา และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ มีการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการหาเสียงมาก แต่ต่อมาเพียง ๒ เดือนรัฐบาลก็แพ้คะแนนเสียงในการออกกฎหมาย ส่วนข่าวที่นำความโศกเศร้ามาสู่ประชาชนชาวไทยขณะนั้น คือ ข่าวการสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในระหว่างนั้นมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎร ซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่มีการตั้งพรรคการเมือง การหาเสียงมีความรุนแรงมากขึ้นและเกิดรัฐประหาร ให้รัฐธรรมนูญถูกยกเลิกในเวลาต่อมา และใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองก็ยังคงมีอยู่ตลอดเวลา รัฐบาลไม่สามารถทำหน้าที่บริหารงานได้ตามระยะเวลาที่กำหนด เพราะการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้ง และทุกครั้งคนในครอบครัวของพิกุลมักเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย

ตลอดชีวิตของพิกุลได้เห็นความเปลี่ยนแปลง และความไม่แน่นอนทางการเมืองมาโดยตลอด จนกระทั่งพิกุลเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย พิกุลเห็นการจัดตั้งนายกรัฐมนตรีที่ทำราชวรดิษฐ์ ขณะกระทำพิธีมอบเรือรบและเกิดการต่อสู้กันขึ้น ทางด้านนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีการเคลื่อนไหวเรียกร้องขอมหาวิทยาลัยคืนจากการยึดครองของทหาร เมื่อพิกุลเรียนจบและเป็นครู ยศหลานชายยายแข่งถูกจับกุมพร้อมกับเพื่อนนักหนังสือพิมพ์ เพราะรัฐบาลไม่พอใจข้อเขียนของเขา เจ้าของหนังสือพิมพ์ขายกิจการให้นายทุนที่หนุนหลังรัฐบาล ยศจึงไปทำหนังสือพิมพ์กับญาติของพิกุล เหตุการณ์ทางการเมืองทวีความรุนแรงมากขึ้นเมื่อนักศึกษาชุมนุมประท้วงรัฐบาล และเกิดการจลาจล ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ต่อมานายกรัฐมนตรีลาออกและเดินทางออกนอกประเทศ ยศได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ อาของพิกุลและคนที่พิกุลรู้จักลงสมัคร ส.ส. กันอีกครั้ง แม้ว่าแต่ละคนจะมีความคิดเห็นทางการเมืองที่ขัดแย้งกัน

**แนวคิดทางการเมืองเรื่องพิกุลแกมเกตแก้ว มี ๓ ประการคือ**

#### **๑. ทหารไม่ควรควบคุมอำนาจทางการเมืองไว้เพียงกลุ่มเดียว**

นวนิยายเรื่องพิกุลแกมเกตแก้ว สีฟ้า ได้แสดงทรรศนะไม่เห็นด้วยกับอำนาจการปกครองประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ตกอยู่กับกลุ่มทหารที่ผลัดเปลี่ยนกันขึ้นบริหารประเทศเป็นระยะเวลานานติดต่อกัน โดยที่อำนาจการปกครองนี้ไม่เคยเป็นของประชาชนชาวไทยอย่างแท้จริง ผู้แต่งบันทึกเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเป็นระบอบประชาธิปไตย ตั้งแต่ปี ๒๔๗๕ เป็นต้นมามีนายทหารขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศอย่างต่อเนื่อง แม้บางครั้ง

จะมีรัฐบาลที่มาจากพลเรือน แต่ก็อยู่ได้ไม่นานมักถูกทหารทำการปฏิวัติยึดอำนาจ หรือแม้แต่รัฐบาลที่มาจากทหารบางครั้งก็ถูก ทหารด้วยกันทำการปฏิวัติ อำนาจการเมืองมักตกอยู่กับกลุ่มทหาร ดังบทสนทนาระหว่างเสาร์กับกลอยใจว่า

“รัฐประหารแล้วก็จี๋ เออแน่ สมัยประชาธิปไตยนี่จะมีแต่เรื่องแปลกๆ ขึ้นทุกวัน จินายกให้ลาออกก็มีด้วย แล้วพรรคพวกนายก็ช่างไม่มีเอาเสียเลยเชียวหรือคะ”

“นายกเป็นพลเรือนจะเอาอำนาจอะไรมาต่อสู้กับเขา ตั้งแต่เป็นประชาธิปไตยมาก็เห็นๆ อยู่ ที่พวกไหนไปๆ มาๆ ก็เห็นจะถอยหลังเข้าคลองอีกละครึ่ง....คนในเครื่องแบบมีขุมกำลังอยู่เขาถือบังเหียนการปกครองไม่สิ้นสุดกันเสียที”

“อิฉันชักจะเอือมเรื่องการเมืองเท่าที่ผ่าน ๆ มากี่เห็นแต่เขาผลัดกันตก คนอย่างเราๆ ก็ได้แต่มองดูเขาอยู่นอกเวทีอย่างเดียว”

(สีฟ้า. ๒๕๓๑ : ๖๔๙-๖๕๐)

การเมืองของประเทศที่คณะนายทหารควบคุมไว้เป็นเวลานาน โดยที่ประชาชนไม่มีทางเลือก ดังบทสนทนาระหว่างสรไกรกับยศว์ว่า

“พวกเราหลายคนเห็นพ้องต้องกันว่า เราควรจะปลุกควรจะทำให้ชาวบ้านสนใจกับประชาธิปไตยอย่างจริงจัง ไม่ใช่ปล่อยให้คนกลุ่มเดียวเล่นกันเองอยู่ตลอดเวลาตลอดมา ยศชต์ว่า “ เขาไม่ได้ปล่อยหรือครับคุณไกร แต่เขาถูกคลุมเอาไว้ด้วยร่างแห ประชาธิปไตยนับตั้งแต่แรกเริ่มเลยทีเดียวนะ อยู่ในร่างแหดินไม่หลุด ได้แต่มองลอดออกมาดูคนที่อยู่ข้างนอก เขาเดินกันเองรำกันเอง ผลัดกันเป็นพระเอกผู้ร้ายครั้งแล้วครั้งเล่า”

“เออ...นายพูดถูกใจ เพราะยังงั้นนี่ซี เราถึงอยากสอนอยากกระตุ้นให้ทุกคนรู้ว่า พวกเขาคือเจ้าของประเทศบ้านเมืองเหมือนกัน”

(สีฟ้า. ๒๕๓๑ ๖๖๒)

## ๒. ประชาชนยังไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

ในนวนิยายเรื่องพิภพแค้นเกิดแก้ว สีฟ้า ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศขาดความรู้ความเข้าใจ ทำให้ระบอบประชาธิปไตยไม่พัฒนา และเสนอว่าการจะพัฒนาระบอบประชาธิปไตยจะต้องให้ความรู้แก่ประชาชน ผู้แต่งให้เกื้ออาของพิภพผู้สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย และเข้าร่วมทางการเมืองหลายครั้ง เกื้ออาเห็นว่าประชาชนไทยยังขาดความรู้เรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังจดหมายที่เขาเขียนถึงภรรยา ขณะหลบหนีการจับกุมเพราะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองว่า

“พี่หวังอีกว่า ถ้าหากพี่ต้องหลบซ่อนเขาอยู่อีกนาน หวังว่าหริจะสอนลูกแทนพี่



ขอให้คิดเสมอว่า การอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี เป็นราษฎรที่มีความคิดนั้น เป็นสิ่งสำคัญสำหรับพ่อแม่ เพราะเด็ก ๆ ที่เติบโตขึ้นทุกวันนี้วันข้างหน้าเขาต้องเป็นผู้ใหญ่รับภาระทุกอย่างจากคนรุ่นเราๆ เมื่อเขาเกิดและเติบโตขึ้นในสมัยประชาธิปไตย ขอให้สอนให้เขารู้จักประชาธิปไตยจริงๆ ไม่ใช่เพียงท่องตำราหน้าที่พลเมืองว่าอำนาจมาจากปวงชนชาวไทยอย่างนกแก้วนกขุนทอง ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งโต ประชาชนที่ฉลาดเท่านั้นจึงจะรักษาอำนาจของประชาธิปไตย อำนาจที่มาจากตัวเองไว้ได้ มิฉะนั้นก็ต้องหลบลี้หลบหลีกเป็นเครื่องจักรในลัทธิคอมมิวนิสต์ และหลบลี้หลบหลีกเป็นทาสให้เขาสนตะพายในลัทธิเผด็จการ”

(สีฟ้า. ๒๕๓๑ : ๗/๑๖)

บทสนทนาของบุคคลในครอบครัวของพิกุลว่า

“ตราบใจที่ประชาชนส่วนมากยังไม่รู้ ไม่ซึมซาบ ไม่เอาใจใส่ประชาธิปไตยและสิทธิของตัวเอง ก็จะมีคนกลุ่มที่รู้ที่ฉลาดกว่า อ้างการกระทำบางอย่างในนามของประชาชนอยู่เสมอ ที่พูดนี้ไม่ได้หมายความว่านิยมชมชอบรัฐบาล หรือคนที่เป็นใหญ่อยู่ขณะนี้หรอกนะ รู้เหมือนกันว่ามีปัญหาอยู่หลายอย่างทั้งคอร์รัปชั่น การฮั้วกันเกริมเกริมของคนกลุ่มหนึ่ง แล้วสุดท้ายก็การเลือกตั้งสกปรกที่ผ่านมา แต่ก็ไม่ได้เห็นด้วยกับการที่อาศัยวีรบุรุษคนใดคนหนึ่งขึ้นมาแก้ปัญหาด้วยการไปแห่แหน เพื่ออ้อมเขามานั่งแท่น ทำให้ดูเป็นเด็กที่ไม่รู้จักโตเสียที”

“คงเป็นเพราะเราถูกเร่งให้โตก่อนเวลาอันสมควรมากกว่ากระมังครับคุณกรี เพราะฉะนั้น กว่าจะโตชนิตสมบูรณ์เต็มที มันเลยเป่ ๆ บัด ๆ ล้มลุกคลุกคลานกันไปยั้งี้แหละ”  
“เห็นจะจริงด้วย”

(สีฟ้า. ๒๕๓๑ : ๙๓๕-๙๓๖)

#### ๑๕. ผู้หญิงแถวหน้า ของ ช่อลัดดา มีเรื่องย่อดังนี้

วปุ่น มีความใฝ่ฝันจะเป็นนักปกครองหญิง จึงพยายามสอบเข้ามหาวิทยาลัย จนสอบได้คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในขณะที่ศึกษาวปุ่นเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย และ ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมร่วมกับสถาบันอื่น ทำให้วปุ่นได้เรียนรู้วิธีจัดระบบงานเพื่อให้เกิดความสะดวกและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ ในปีสุดท้ายวปุ่นได้รับเลือกเป็นตัวแทนคณะ ความฝันที่จะเป็นนักปกครองของวปุ่นต้องหยุดชะงักลงเมื่อเธอเข้ามา

รับผิดชอบร้านอาหารของพี่ชาย ต่อมาวปุ่นได้รู้จักและตัดสินใจแต่งงานกับนักการเมืองผู้มี  
อุดมการณ์คนหนึ่งชื่อศานต์ เมื่อศานต์ได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงหนึ่ง เขา  
สนับสนุนให้วปุ่นสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมืองทำให้เธอได้เข้าร่วมกิจกรรมสังคมสงเคราะห์  
ต่าง ๆ และเมื่อตำแหน่ง ส.ส.ว่างลงเธอจึงได้รับการสนับสนุนจากพรรคและสามีให้ลงสมัคร  
วปุ่นได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วปุ่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของส.ส.ในขณะที่สามีซึ่ง  
ได้รับตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีมีภารกิจมาก เมื่อวปุ่นทราบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสามีกับ  
หญิงอื่นเธอเสียใจมาก แต่สามารถเก็บความรู้สึกเหล่านั้น เมื่อได้รับการเตือนสติจากพี่ชาย  
เมื่อศานต์ประสบอุบัติเหตุเครื่องบินตกขณะเดินทางตรวจราชการและเสียชีวิต วปุ่นได้รับ  
กำลังใจให้ก้าวต่อไปในหน้าที่นักการเมือง เมื่อมีการปรับคณะรัฐมนตรี เธอจึงได้รับการเสนอ  
ชื่อเป็นรัฐมนตรี ปัญหาที่รับผิดชอบในฐานะรัฐมนตรีทำให้วปุ่นเป็นคนเข้มแข็งและมีความมั่นใจ  
ในการปฏิบัติหน้าที่ วปุ่นได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นจตุตถจุลจอมเกล้า เมื่อ  
เกิดความขัดแย้งทางการเมืองพรรคร่วมรัฐบาลจึงลาออกรวมทั้งวปุ่นด้วย

**แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องผู้หญิงแฉวหน้า มี ๑ ประการ คือ**

#### **ผู้หญิงสามารถเป็นนักการเมืองได้เท่าผู้ชาย**

ในนวนิยายเรื่องผู้หญิงแฉวหน้า ซอลัดดา ได้แสดงทรรศนะสนับสนุนให้ผู้หญิงมีส่วน  
ร่วม และมีบทบาททางการเมือง เพื่อช่วยกันพัฒนาการเมืองของประเทศให้ก้าวหน้า ผู้แต่ง  
ได้ให้วปุ่นเป็นหญิงสาวที่มีความตั้งใจในการทำงาน เมื่อศึกษาในมหาวิทยาลัยเธอได้เข้าร่วม  
กิจกรรมต่าง ๆ ได้รู้ระบบการทำงานตลอดจนการทำงานร่วมกับผู้อื่น เมื่อเธอแต่งงานกับ  
นักการเมือง เธอคอยให้การสนับสนุนการงานของเขา และเมื่อเธอได้รับการสนับสนุนให้เป็น  
นักการเมือง เธอสามารถ ทำหน้าที่ได้อย่างดีแม้บางครั้งจะมีอุปสรรคเธอก็ไม่ย่อท้อ ด้วย  
ความตั้งใจจริงในการทำงานทางการเมือง ในที่สุดเธอจึงได้รับตำแหน่งสำคัญทางการเมือง  
ดังที่หัวหน้าพรรคบอกกับวปุ่นว่า

“โลกเป็นของผู้ชายมานานแล้ว ถึงเวลาที่เจ้าของโลกอีกครั้งหนึ่งจะมาใช้สิทธิ์ของ  
ตนเองเสียที...อย่างที่ผมว่า เราแบ่งโลกกันคนละครึ่ง ทั้งผู้หญิงผู้ชายช่วยกันทำช่วยกัน  
ออกแรงสร้างโลก...ไม่ต้องเป็นของผู้ชายหรือผู้หญิงแต่ฝ่ายเดียว เท่านั้นที่จะทำให้  
ความเจริญพัฒนาก้าวหน้าไปได้มากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันแล้ว”

(ซอลัดดา. ม.ป.ป. : ๖๒๒)

ความคิดคำนึงของวปุนที่แสดงให้เห็นความเข้มแข็ง ความตั้งใจและมุ่งมั่นในการทำงานด้านการเมืองว่า

“...ต่อจากนี้ไป หล่อนจะไม่ร้องไห้อีกแล้ว ความทุกข์ร้อนโศกเศร้าทั้งปวงนั้น คือ สิ่งที่จะคงอยู่ในใจ แต่ก็ก็จะเก็บงำรักษาไว้เพียงเฉพาะส่วนตัว ไม่แพร่พราย ไม่แสดง ออกอีกแล้วเพราะคนเรายังมีชีวิตอยู่จะคร่ำครวญอาลัยถึงผู้จากไป จนไม่อาจประกอบ กิจการใด ๆ... ไม่อาจเป็นตัวเป็นตนทำสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอันได้นั้นย่อมไม่สมควร... โดยเฉพาะอย่างยิ่ง...คนที่มีหน้าที่จากการได้รับความไว้วางใจเลือกตั้งมาอยู่ในฐานะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นที่มีเกียรติ และรับผิดชอบอยู่เวลานี้ ยิ่งคิดถึง หล่อนจะยิ่ง ทำงาน ผลจากงานเพื่อสังคม...เพื่อส่วนรวมนั้นจะเป็นผลลัพท์ให้สามมี สุขกายสบายใจและ มีความปลาบปลื้ม...ภาคภูมิใจในตัวภรรยามากยิ่งขึ้นอย่างแน่นอน วปุนจะทำให้เป็นที่ ประจักษ์แก่สายตาคนทั่วไป...และจะทำเสมือนเป็นตัวแทนของศานต์ ประดุจว่า...ถ้าเขา มีชีวิตอยู่จะต้องทำงานอย่างเวลานี้ ภาระหน้าที่และงานที่เขาเคยริเริ่มไว้ หล่อนจะเป็น ผู้สานงานนั้นให้ลุล่วงสำเร็จเอง...”

(ช่อลัดดา. ม.ป.ป. : ๒๒๓-๒๒๔)

#### ๑๖. สนวนทางสายรุ้ง ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า มีเรื่องย่อดังนี้

รัฐทอสีหนีมาอยู่อเมริกาและได้รับการอุปการะจากเศรษฐีสองสามีภรรยาชาวอเมริกัน เพราะความสวยทำให้ชายหนุ่มหลายคนหลงรักเธอ ซึ่งรวมทั้งดินแดน ชายหนุ่มผู้มุ่งมั่นจะเป็น นักการเมืองที่ดีที่สามารถเป็นปากเสียงแทนชาวบ้านผู้ยากไร้ในชนบท ดินแดนเป็นคนท้องถิ่น เดียวกับรัฐทอสี เมื่อเธอหนีมาอยู่อเมริกาเขาเสียใจมาก แต่เขาได้พบกับเธออีกเมื่อติดตาม รัฐมนตรีเป็นหนึ่งมราชการต่างประเทศ ส่วนรัฐทอสีได้รู้จักนักศึกษาชาวจีน ชื่อหมอลวาง เขา เป็นผู้ที่มีความคิดและอุดมคติที่ค่อนข้างรุนแรงเกี่ยวกับประเทศของตน เมื่อรัฐทอสีมีโอกาส ไปเที่ยวประเทศจีน ทำให้เธอได้พบสภาพความเป็นอยู่ของชาวจีนที่มีความแตกต่างไปจาก คนไทยและคนอเมริกา

เมื่อรัฐบาลประกาศยุบสภา ดินแดนจึงกลับภูมิลำเนาเพื่อไปหาเสียง เขามั่นใจว่าจะ ชนะการเลือกตั้ง เพราะผลงานในสมัยที่เขาเป็นส.ส. มีปรากฏอยู่มาก แต่ดินแดนต้องพ่ายแพ้ การเลือกตั้งให้แก่หมอปรัชญ์ ผู้ที่เข้าสู่เส้นทางการเมืองตามความต้องการของมารดา มีการ กล่าวกันว่า หมอปรัชญ์ได้รับเลือกเพราะการซื้อเสียง นายพลเป็นหนึ่งในถูกบังคับจี้ตัวไปเป็น หัวหน้าทำการปฏิวัติ และพ่ายแพ้แก่ฝ่ายรัฐบาลในเวลาต่อมา เขาหลบหนีไปอยู่อเมริกา ส่วน ดินแดนถูกควบคุมไปสอบสวน

ขณะสัปดาห์ทางการเมือง นายพลเป็นหนึ่งในได้รับความช่วยเหลือจากรัฐทอสี ทั้งสองเข้าใจกันในเวลาต่อมา ส่วนดินแดนได้รับความช่วยเหลือจากหมอปรัชญ์ เมื่อได้รับการประกันตัว หมอปรัชญ์ถูกลอบยิง เพราะคนร้ายคิดว่าเขาคือดินแดน ดินแดนลงเลือกตั้งซ่อมแทนตำแหน่ง หมอปรัชญ์ นายพลเป็นหนึ่งในได้รับนิรโทษกรรม เมื่อเขาต้องการวางมือจากการเมืองจึงเดินทางมาอยู่เชียงใหม่ ดินแดนได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากรัฐทอสี ในการหาเสียงจนได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง เขาตั้งใจมาขอบคุณนายพลเป็นหนึ่งในช่วยเหลือในการเลือกตั้ง และวันนั้นนายพลเป็นหนึ่งในถูกลอบยิงเสียชีวิต รัฐทอสีขอร้องให้ดินแดนรักษาและสืบทอดอุทมการณ์ของนายพลเป็นหนึ่งในต่อไป

**แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องสวนทางสายรุ้ง มี ๑ ประการคือ**

**นักการเมืองควรยึดมั่นในอุทมการณ์**

ในนวนิยายเรื่องสวนทางสายรุ้ง เพ็ญแข วงศ์สง่า ได้แสดงทรรศนะว่านักการเมืองที่ดีจะต้องยึดมั่นในอุทมการณ์ ผู้แต่งได้ให้ดินแดนส.ส.หนุ่มผู้มีอุทมการณ์ทางการเมือง มุ่งมั่นทำงานเป็นปากเสียงแทนพี่น้องในชนบท แม้เขาจะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ทางการเมืองหลายครั้ง และพ่ายแพ้การเลือกตั้งก็ไม่ทำให้เขาย่อท้อ เขายังคงตั้งใจที่จะทำงานเพื่อพี่น้องชาวชนบทต่อไป ลักษณะของดินแดนแสดงให้เห็นการเป็นนักการเมืองที่ดี และยึดมั่นในอุทมการณ์ เห็นได้จากความคิดคำนึงของรัฐทอสีว่า

“...ในใจของเธอนั้นคิดว่า ดินแดนช่างเป็นคนที่เหมาะสมนี้กระไร ที่จะได้เป็น ส.ส. เพราะเขาศึกษามาทางการเมือง เขามีความตั้งใจแน่วแน่และมีอุทมการณ์ที่จะรับใช้ประชาชน รัฐทอสีคิดว่าราษฎรทั่วไปก็คงจะมองเห็นคุณงามความดีของเขาอย่างที่เขามองเห็น ดินแดนเป็นคนง่ายๆ ใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนกับชาวบ้าน ทำงานทุกอย่างเพื่อหวังให้ ประชาชนอยู่ดีกินดี เขาเป็นนักการเมืองซึ่งหนังสือพิมพ์หลายฉบับกล่าวขวัญถึงอยู่เสมอ...”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. ๒๕๓๓ : ๕๔๐)

ดินแดนได้รับการกล่าวถึงในหนังสือพิมพ์ภายหลังจากที่เขาแพ้เลือกตั้ง ดังบทบรรยาย  
ดังนี้

“ดินแดนเป็นผู้นำหนึ่งซึ่งได้รับเชิญด้วย ดูเหมือนเขากำลังเป็นขวัญใจของคนรุ่นใหม่  
ดินแดนกลายเป็นสัญลักษณ์ของผู้แทนที่มีคุณภาพที่ไม่ได้รับเลือก เพราะแพ้อำนาจ  
เงินตรา หนังสือพิมพ์บางฉบับใช้ดินแดนเป็นตัวแทนของการเลือกตั้งแบบซื้อประชาชน  
จังหวัดของเราถูกกระแนะกระเหน่ว่าคนมีค่าตัวเพียงไม่กี่บาท มันทำให้หลายฝ่ายเกิด  
ความขมขื่นไม่น้อย”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. ๒๕๓๓ : ๖๑๕)

ดินแดนยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตย และไม่เห็นด้วยกับการใช้กำลังทำการ  
ปฏิวัติรัฐประหาร เห็นได้จากบทสนทนาดังนี้

“พี่เสียใจนะจ้ะ เราน่าจะช่วยกันประคับประคองให้ระบอบรัฐสภาเป็นไปด้วยดี  
พวกเราใจร้อนกันเหลือเกิน ความเห็นไม่ตรงกันนิดเดียว หรือผลประโยชน์ขัดกันก็ใช้  
กำลังแล้ว ของพวกนั้นมันเป็นทรพยากรธรรมชาติ พี่ไม่เห็นด้วยที่จะนำมาใช้เป็น  
เครื่องมือของ กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เรามีกฎหมายกติกาสังคมอยู่แล้ว อีกร้อยทำนายพล...”

“ท่านนายพล...ทำไมหรือคะ”

“ท่านบอกว่าท่านถูกจีไปเป็นหัวหน้าเวลานี้อยู่กองบัญชาการ นั้นไงพี่ซีเขากำลัง  
ประกาศว่าให้ฟังแถลงการณ์”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. ๒๕๓๓ : ๖๒๔)

๑๗. เมืองโพล์เพล้ ของ ว.วินิจฉัยกุล มีเรื่องย่อดังนี้

คุณหลวงสนธยาภิบาล อดีตเจ้าเมืองโพล์เพล้หรือจังหวัดสนธยาบุรี อนุญาตให้  
เทศบาลใช้ที่ดินโดยไม่รู้ว่าเทศบาลใช้ที่ดินเป็นที่ทิ้งขยะ ซึ่งกองขยะเหล่านี้สร้างความเดือดร้อน  
แก่ชาวบ้าน ตำบลเขาแข็งอย่างมาก เพราะนอกจากส่งกลิ่นเหม็นรบกวนแล้ว กองขยะเหล่านี้  
ยังกีดขวางเส้นทางการเดินทางของชาวบ้านมายังจังหวัด คุณหลวงจึงแจ้งให้เทศบาลกำจัดขยะ  
ออกไปโดยเร็ว เมื่อครบกำหนดเวลาที่เทศบาลจะต้องคืนที่ดิน กำนันโอดได้รื้อเลือกเป็นกำนัน  
ต่อจากพ่อที่ลาออกไป เขาพยายามพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญ เมื่อรู้ว่านายกิจชนะ นายกเทศมนตรี

ของสนธยาบุรี พยายามทำเมืองสนธยาบุรีให้เป็นเมืองอุตสาหกรรม เขาไม่เห็นด้วยเพราะเห็นว่าเมืองสนธยาบุรี ไม่เหมาะกับการเป็นอุตสาหกรรม และกลัวว่าโรงงานจะทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ชาวสนธยาบุรีควรจะได้รับการพัฒนาด้านการศึกษา และด้านสาธารณสุขมากกว่า สายชนะ ลูกชายของนายกเทศมนตรีเห็นด้วยกับความคิดของเขา ทั้งสองจึงร่วมมือกันคัดค้านนโยบายที่จะทำสนธยาบุรีให้เป็นเมืองอุตสาหกรรม จึงทำให้สายชนะขัดแย้งกับบิดา เพราะเขาคิดว่าการพัฒนานั้นจะต้องมองไกลไปถึงอนาคต และจะต้องพัฒนาด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เขาเสนอให้สนธยาบุรีเป็นปอดสำหรับประเทศ ซึ่งความคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจากผู้ว่าราชการจังหวัด

กำนันโอดพยายามขอร้องชาวบ้านไม่ให้ขายที่ดิน เพราะกลัวว่าชาวบ้านจะไม่มีที่ดินทำกิน และต้องไปเป็นลูกจ้างบรรดานายทุนสร้างความไม่พอใจแก่นายหน้าผู้เสียผลประโยชน์มาก นายกิจชนะพยายามสร้างข่าวทำลายกำนันโอด เพื่อบีบบังคับให้กำนันโอดลาออกจากสมาชิกสภาเทศบาล แต่สายชนะพยายามช่วยแก้ปัญหา จนกระทั่งกำนันโอดถูกผู้ใหญ่สิงห์ นายหน้าค้าที่ดินรายใหญ่ของจังหวัดลอบยิงบาดเจ็บ นายกิจชนะจึงยอมปล่อยวางอำนาจและตำแหน่งนายกเทศมนตรี เมื่อคณะสภาเทศบาลไม่เห็นด้วยกับความคิดในการทำสนธยาบุรีเป็นเมืองอุตสาหกรรมเพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้เข้ามาพัฒนาเมืองสนธยาบุรี

**แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องเมืองโพลีเพลส มี ๑ ประการคือ**

**นักการเมืองท้องถิ่นไม่ศึกษาข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น**

ในนวนิยายเรื่อง เมืองโพลีเพลส ว.วินิจฉัยกุล ได้แสดงทรรศนะ เกี่ยวกับความพยายามพัฒนาท้องถิ่นของนักการเมืองท้องถิ่น ว่ายังขาดการศึกษาข้อมูลที่จะนำมาพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ผู้แต่ง ได้ให้กำนันโอดและสายชนะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นหนุ่ม ผู้มีความรู้และความคิดก้าวหน้า เขาทั้งสองพยายามคัดค้านความคิดของนายกเทศมนตรีที่จะพัฒนาสนธยาบุรีให้เป็นเมืองอุตสาหกรรม เพราะสนธยาบุรีเป็นเมืองขนาดเล็กติดฝั่งทะเล ประชากรมีอาชีพเกษตรกรรม ธรรมชาติทางทะเลมีความสมบูรณ์ที่ควรอนุรักษ์ไว้ ความคิดของเขาได้รับการสนับสนุนจากนักการเมืองท้องถิ่นที่มีหัวก้าวหน้าและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ในจังหวัด

การพัฒนาท้องถิ่นโดยขาดการศึกษาข้อมูล เห็นได้จากบทสนทนาของนายกเทศมนตรีดังนี้

“...เรากำลังพูดถึง “นิท” ไม่ได้พูดถึงเก็บขยะข้างถนน เราเคยพูดกันมาแล้วใช่ไหมว่า จังหวัดเรามันเล็ก รายได้จากเทศบาลปีหนึ่ง ๆ เกือบอันดับโหลของประเทศ ถ้าหากว่าเราพัฒนาเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมใหม่ เราก็จะโตวันโตคืนรายได้ก็มากขึ้น

ประชาชนก็มีงานทำ เทศบาลของเราก็ได้อันดับขึ้นมาสู่อันดับต้น ๆ ของประเทศ รู้ไหมว่าโรงงานแก้วโรงงานเดียวทำรายได้ ปีละก็ร้อยล้าน แล้วถ้าปล่อยขายหาดเอาไว้ให้ชาวบ้านซุกหาหอยเสียบมาต้องขาย ได้ปีละก็บาท รีสอร์ทก็เหมือนกัน โรงแรมมาตั้งซักสองสามโรงเท่านั้นแหละ ที่ดินราคาพุ่งพรวดขึ้นไปเป็นร้อยเท่า ต่อไปใครจะไปเปิดบาร์ เปิดร้านอาหาร ร้ายขายเสื้อผ้า หรือหาเรือให้เช่าเที่ยวทะเล รวยและทั้งนั้น จังหวัดเราไม่มีคนจนอีกต่อไป พุดแล้วจะหาว่าคุย ต่อไปขนาดสามล้อก็รับเดือนละเป็นหมื่น เอากะมันซี...พวกเรามาชวนสนธยาบุรีด้วยกันมาทุกคน ทุกคนก็อยากให้ท้องถิ่นเจริญแล้วก็อย่ารีรออยู่เลยเห็นมัยพวกปลั่งเลแล้วปลั่งเลอีก โหนดก็ไม่ยอมสร้าง นี่ก็ไม่ยอมสร้างตะบัน ด้านเข้าไป พอยี่สิบปีผ่านไปค่อยตกลงสร้าง ค่าก่อสร้างขึ้นไปแล้วสิบเท่า ผลประโยชน์ ที่ควรได้มัยี่สิบปีแล้วก็สูญเปล่า เจ๊งลูกเดียว...”

(ว:วินิจฉัยกุล. ๒๕๓๔ : ๖๙๙-๗๐๐)

การคัดค้านความคิดในการพัฒนาสนธยาบุรีให้เป็นเมืองอุตสาหกรรม ดับทสนทนาของก้านั้นโดดกับสายชนะว่า

“ดูซีวะ แถงนี้ยังมีหอยมีปูให้จับกินกันได้ ชาวบ้านก็อยู่กันไม่เดือดร้อน ไม่มีบ้านไหนรวย แต่ก็ไม่มีใครอดถึงตาย แต่ว่าตอนนี้ชาวบ้านเริ่มขายที่ดินกันแล้วอีกหน่อยก็มีโรงงาน มีโรงงานปล่อยน้ำเสียลงทะเล อ่าวมันนิดเดียว แค่นี้จะไปทนทานอะไรไหว”

“มึงเป็นพวกอนุรักษนิยมใช้ไหม” สายชนะตะทราญถามเสียงครุ่นคิด

“กูเป็นพวกอนุรักษสิ่งแวล้อม ไม่ได้เข้าชมรมอะไรกับเขากิจจริง แต่มึงก็รู้กูอยากเก็บสนธยาบุรี เอาไว้เป็นปอด ให้คนทั้งประเทศมีโอกาสหายใจ”

“เฮ้อ...” สายชนะถอนใจยืดยาว “ชอบผั่นอีกแล้วมึงผั่นตั้งแต่เด็กจนโต”

“คนเราเกิดมา กอบโกยใส่ตัว ไม่นึกหรือว่าอีกสี่ห้าปี ลูกหลานจะอยู่กันยังงัย ในทะเลทรายกับน้ำเสีย กูจะไม่ว่าเลยถ้าหากว่าเราเป็นเมืองอุตสาหกรรมทั้งระบบ แต่ที่มันเป็นแค่เปลือกเมืองโพล์เพล้นี้แหละ”

สายชนะหยุดตะทราญ

“มึงพูดต่อไปซิ ไอ้โอดกจะดูว่าตรงกับใจกูไหม”

“ถึงไม่มีใครฟังกูก็พูด” เจ้าของถิ่นพุดขริม ๆ “มึงเกิดที่นี้ก็รู้ว่าเมืองโพล์เพล้นี้เป็นเมืองเกษตรทำไร่ ไถนา ทำสวน จับปลา เลี้ยงตัวเองได้ไม่น้อยหน้าใคร อยู่ ๆ เกิดอยาก

จะเป็นเมืองอุตสาหกรรม แล้วมีจริงหรือ เทคโนโลยีเราเอามาจากที่อื่น โรงงานพวกนั้นมาจากญี่ปุ่นมั่ง ฮองกงมั่ง วัตุดิบก็สั่งเข้ามาจากต่างประเทศจริงละ เรามีทรายเอาไว้ทำแก้ว แต่ทรายอย่างเดียวมันทำแก้วไม่ได้ ต้องมีสารเคมีอีกสารพัดอย่างสั่งจากนอกทั้งนั้น แล้วพวกโรงงานนั้นก็เหมือนกัน มีสระว่ายน้ำ สนามกอล์ฟ ชาวบ้านต้องไค่นมะพร้าวมาทำสนามกอล์ฟ ตัวเองเลิกทำสวนไปเป็นคนสวนในโรงแรม สนทยาบุรีมีแต่แรงงานเอาไว้ป้อนอุตสาหกรรม แต่ไม่มีวัดฤดูบิ ไม่มีเทคโนโลยีเอง ต่อไปน้ำเสียก็ปล่อยลงทะเล ขยะก็ทิ้งทะเล หาดทรายก็หายไปหมด ปูปลา ปะการังถูกทำลาย วายวอด...กูพูดแค่นี้มีงฟังเหนื่อยหรือยังกูพูดไม่เก่งเหมือนมึง ชักเหนื่อยแล้ว”

(ว.วินิจฉัยกุล ๒๕๓๔ : ๒๑๕)

ว.วินิจฉัยกุล เชื่อว่านักการเมืองท้องถิ่นมีความตั้งใจจริงในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญ แต่การพัฒนาขึ้นจะต้องไม่รีบร้อนเกินไป จะต้องศึกษาและพิจารณาให้รอบคอบ ดึงบทสนทนาระหว่างสายชชะกับก้านันโดดว่า

“ครั้งสุดท้ายที่เจอจากกับพ่อ กูว่ากูเข้าใจพ่อขึ้นเยอะเลย...กูเข้าใจพ่อนะ พ่อไม่ได้แสร้งทำ พ่อเชื่อจริง ๆว่า จะสร้างความเจริญให้เมืองได้ด้วยวิธีดึงดูดการลงทุน เข้ามาในเมือง แล้วกระจายรายได้จากยอดลงมาสู่ฐานพุตง่าย ๆ คือถ้าคนรวยมีมากขึ้น เขาก็กระจ่ายเงินลงมาสู่คนจนเอง เพราะคนรวยยอมเก็บเงินเอาไว้ยัดที่นอนไม่ได้ ต้องมีธุรกิจ ต้องสร้างงาน ก็คือสังคมอุตสาหกรรมนั้นแหละ...พุตถึงจังหวัดใหญ่ ๆ อีกหลายแห่ง เขาก็เปลี่ยนเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมกัน เกษตรกรรมมันไม่พอกิน ยิ่งทำอุตสาหกรรมท่องเที่ยวละก็ไปฉิวกันเลย”

“แล้วมึงไม่เชื่อพ่อใช้ไหมว่าถูกต้อง”

“ถูกต้อง กูไม่เชื่อ...คือไม่เชื่อร้อยเปอร์เซนต์ กูไม่คิดจะเก็บสนทยาบุรีเอาไว้ เป็นเมืองลับแลอย่างที่ใคร ๆ นึก...พุตให้ถูกคือพ่อกูนึก แต่กูคิดว่าถ้าจะก้าวหน้าทั้งที่อย่าผลิผลาม เราจะได้มีทรัพยากรไว้กินไว้ใช้นาน ๆ ชั่วลูกชั่วหลาน”

(ว.วินิจฉัยกุล. ๒๕๓๔ : ๗๖๓-๗๖๔)



## ๑๘. ทั้งเต็ง ของ สีฟ้า มีเรื่องย่อดังนี้

พงศ์แผน เป็นเด็กต่างจังหวัดเข้ามาเรียนในกรุงเทพฯ เขาได้พบนายโชคชนะเจ้าของกิจการหลายอย่าง นายโชคชนะส่งเสียจนกระทั่งเขาจบการศึกษาจากต่างประเทศ โดยหวังว่าจะให้พงศ์แผนเป็นตัวแทนของตน เมื่อพงศ์แผนกลับมาจึงถูกวางแผนให้ลงสมัครผู้แทนราษฎรทั้งที่เขาไม่เคยสนใจการเมือง นายโชคชนะทุ่มเงินจำนวนมหาศาลเพื่อการเลือกตั้งครั้งนี้ โดยให้เงินสนับสนุนพรรคสยามราษฎรของนายสุจิต แจ่มวัน ในการหาเสียงเลือกตั้งหวั่นจะแพ้ของพงศ์แผนถูกยิงเสียชีวิต หัวหน้าพรรคจึงอาศัยจังหวะนี้ประโคมข่าวว่า เป็นเรื่องทางการเมืองเพื่อเรียกคะแนนเสียงให้พงศ์แผน ผลการเลือกตั้งพงศ์แผนได้เป็นผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งครั้งนี้พรรคใหญ่ ที่ได้รับเลือกได้เสียงข้างมาก แต่จำนวนส.ส.ไม่เพียงพอในการจัดตั้งรัฐบาลจึงรวมกับพรรคอื่นและพรรคสยามราษฎร ในการจัดตั้งคณะรัฐบาลด้วยกลวิธีของนายโชคชนะ พงศ์แผนได้เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสำคัญกระทรวงหนึ่ง แม้จะมีเสียงคัดค้านไม่เห็นด้วยเพราะพงศ์แผนเป็นคนใหม่และไม่มีประสบการณ์ทางการเมือง

พงศ์แผน แต่งงานกับม.ร.ว. วัจนละ ธิดาของม.จ. วุฒิเทพ อลงกต ซึ่งเป็นเจ้านายเล็กๆ ในสมัยบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยที่พงศ์แผนไม่รู้และไม่ได้สนใจว่า วัจนละ ได้รับการถ่ายทอดความรู้เรื่องการเมืองจากท่านบิดา นายโชคชนะไม่เห็นด้วยกับการแต่งงานครั้งนี้ แต่ไม่สามารถบังคับพงศ์แผนได้ การดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของพงศ์แผนทำให้มีคนเข้ามาติดต่อด้วยมากมาย ซึ่งการช่วยเหลือผู้มาติดต่อนำผลประโยชน์มาสู่เขาด้วยเช่นกัน พงศ์แผนหลงใหลในตำแหน่งและอำนาจของตนจนลืมสัญญาที่ให้ไว้กับประชาชน เขาขัดแย้งกับภรรยาเพราะไม่สามารถทำให้เธอลาออกจากการมาช่วยเขาทางด้านธุรกิจ ขณะเดียวกันเขาก็มีความสัมพันธ์กับบอพิมพ์น้องภรรยาของนายโชคชนะ ซึ่งความสัมพันธ์ของทั้งสองเป็นข่าวมาตลอดควบคู่ไปกับข่าวการแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ของเขา

เมื่อเกิดการปฏิวัติล้มล้างรัฐบาลเพราะปัญหาคอร์รัปชันในคณะรัฐบาล พงศ์แผนหลบไปอยู่บ้านบิดามารดาเพื่อรอดูสถานการณ์ คณะปฏิวัติตั้งคณะกรรมการรื้อฟื้นเรื่องราวอันไม่ชอบของอดีตรัฐมนตรีหลายคนรวมทั้งพงศ์แผนด้วย วัจนละเดินทางมาเตือนสติแต่ทั้งสองมีความเห็นขัดแย้งกัน วัจนละกลับไปทำงานในขณะที่พงศ์แผนหลบหนีต่อไป เพื่อรอให้เรื่องราวต่างๆ สงบลง

แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่องเที่ยงเต้ง มี ๔ ประการคือ

#### ๑. นักการเมืองขาดอุดมการณ์ทางการเมือง

ในนวนิยายเรื่องเที่ยงเต้ง สีฟ้า แสดงพรรณณะเกี่ยวกับนักการเมืองที่ขาดอุดมการณ์ทางการเมือง เมื่อเข้ามาทำหน้าที่ทางการเมืองจึงไม่มีความจริงใจช่วยเหลือแก้ไขปัญหา ปล่อยให้ประชาชน “เที่ยงเต้ง” อยู่กับความทุกข์ยาก ผู้แต่งให้พงศ์แผน ชายหนุ่มที่ไม่เคยสนใจเรื่องการเมือง แต่ได้รับการสนับสนุนจากนายทุนจนได้รับตำแหน่งสำคัญทางการเมือง เขาใช้ตำแหน่ง หน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ แก่ตนเอง และนายทุนผู้ให้การสนับสนุน เมื่อข่าวการแสวงหาผลประโยชน์ของเขากับคณะรัฐมนตรีคนอื่นๆ แพร่กระจายออกไป ทำให้ประชาชนเอือมระอาพฤติกรรมของนักการเมืองและเป็นสาเหตุในการทำการปฏิวัติยึดอำนาจจากรัฐบาล ดึงบทสนทนาระหว่างสีกับพงศ์แผนว่า

“พี่แผนรู้เรื่องกับเขามาก่อนหรือเปล่าครับ”

“เปล่า ไม่คิดด้วยซ้ำว่าจะมีการปฏิวัติ เพราะบ้านเมืองมันก็สงบเรียบร้อยดีอยู่แล้ว”

“บ้านเมืองสงบ แต่นักการเมืองกับเศรษฐกิจปั่นป่วน” สักพูดลอย ๆ

“เขาวางนั้นไม่ใช่ครับ พี่แผน”

“หะ.....บ้านเมืองมันก็อยู่ดี ๆ แล้วนี่หว่า ไม่เห็นน่าจะปฏิวัติ.....”

“ก็นักการเมืองทะเลาะกันนักนี่ มัวแต่ด่ากันไปด่ากันมา ไม่เห็นทำอะไร เห็นแต่ลู่โครงการที่มีนายหน้ากันจนตัวโก่ง โครงการระดับพันล้าน หมื่นล้านกันทั้งนั้น”

“ชะล่าใจกันนัก เขาก็ปล่อยให้เหลิงกันไปจนได้จิ้งหะสูงงอม เห็นว่าประชาชนชาวบ้านเบื่อหน่าย เขาก็ถือโอกาสสอยให้ร่วงเท่านั้นเอง นี่ก็อยู่แล้ว...เห็นกวนเมืองกันนักเอาแต่ด่ากัน ทะเลาะกัน ชัดคอกัน ชัดขาขัดแข้งกันดีนัก”

(สีฟ้า. ๒๕๓๕ : ๔๓๐)

ผู้ที่ได้รับผลแห่งการกระทำของนักการเมืองที่ขาดอุดมการณ์ คือ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศดังคำพูดของวัจฉละ ที่บอกกับพงศ์แผนว่า

“เที่ยงเต้ง...จำได้ไหมคะ? ไปๆ มาๆ ใครจะขึ้นใครจะตก ใครจะมีอำนาจ ฉันว่าชาวบ้านตาตุ่มๆ ต่างหากที่ต้องลอยเที่ยงเต้ง เคว้งคว้าง หาอะไรยึดเหนี่ยวไม่ได้สักอย่างจริงไหมคะ?”

(สีฟ้า. ๒๕๓๕ : ๔๔๐)

## ๒. นักการเมืองขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่

ในนวนิยายเรื่องแท่งเต็ง นอกจากผู้แต่งให้พงศ์แผน เป็นนักการเมืองที่ขาดอุดมการณ์ทางการเมืองแล้ว เมื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองพงศ์แผนยังขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ส.ส.ที่ดี เขาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นปากเสียงช่วยเหลือประชาชนในท้องถิ่นของเขา ตามคำสัญญาเมื่อตอนหาเสียงเลือกตั้ง เขาเพลิดเพลิดหลงใหลกับตำแหน่งและอำนาจทางการเมืองที่น่าผลประโยชน์มาสู่ตนเอง จนทำให้ชาวบ้านเกิดความเอือมระอา เห็นได้จากบทสนทนาของมิดาวัจนละ เมื่อหนังสือพิมพ์ลงข่าวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับนักการเมืองว่า

“...เมื่อสองวันนี้ ก็เขียนถึงบริษัทเงินทุนพันธุ์มิกซ์ของนายพันธุ์มิกซ์ ญาติของรัฐมนตรีว่าการ เขากระแนะกระแหนว่าขยายธุรกิจ มีบริษัทในเครือขึ้นมามากมาย เขาโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของนายพันธุ์มิกซ์กับนายโชคชนะว่า เคยเป็นเด็กอยู่ในตลาดในจังหวัดเดียวกัน ผิดกันแต่นายพันธุ์มิกซ์นั้นพ่อมีร้านค้า แล้วนายพันธุ์มิกซ์ก็เป็นญาติกับรัฐมนตรีว่าการ ส่วนนายแผนก็เป็นเด็กของนายโชคชนะ เขาก็ทำให้มันแหละว่าไป ๆ มา ๆ ก็เห็นจะร่วมทีมกันกอบโกยผลประโยชน์...เรื่องพวกนี้ลูกรู้บ้างหรือเปล่า?”

(สีฟ้า. ๒๕๓๕ : ๑๕๗)

และคำกล่าวของครูณรงค์ฝากบอกไปถึงพงศ์แผนว่า

“เปล่า ไม่ได้ขอให้ท่านมาช่วยอะไรดิฉันหรอก อยากให้บอกว่าชาวบ้านที่เลือกนายพงศ์แผนไปเป็นผู้แทนของเขารู้สึกผิดหวังมาก เพราะเขาไม่ได้เข้าไปเป็นผู้แทนของชาวบ้านกลุ่มที่เลือกเขาเข้าไปนั่งในสภา ไม่เคยเป็นปากเสียงไม่เคยนึกถึงชาวบ้านเดี๋ยวนี้เห็นคบแต่นายทุนกอบโกยผลประโยชน์ใส่ตัวเท่านั้น เรื่องส่วนตัวก็เลอะเทอะแต่นั้นก็ช่างเถอะสำคัญอยู่ที่พอได้ดีแล้วก็ลืมชาวบ้านหมดอย่าว่าแต่รับใช้ประชาชนตามที่หาเสียงในตอนแรกเลย ตอนนี้โกงประชาชนด้วยซ้ำไป...ไอ้ที่รวย ๆ กันขึ้นมา นั้นเพราะโกงประชาชนทั้งนั้น โกงและฉ้อฉลด้วยวิธีการต่าง ๆ”

(สีฟ้า. ๒๕๓๕ : ๒๙๙)

## ๓. รัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง

สีฟ้า ได้เสนอแนวคิด แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชนในสังคมไว้ในนวนิยายเรื่อง แท่งเต็ง เช่นเดียวกับที่ได้เสนอไว้ในนวนิยายเรื่อง ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ และเรื่อง มุกตามะดัน โดยรัฐบาลจะต้องจัดสวัสดิการประกันสังคมให้เกิดแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงผู้แต่งให้พงศ์แผนเสนอแนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมแก่ประชาชน ในการหาเสียงเลือกตั้งว่า

“...ทุกวันนี้ เราเป็นประชาธิปไตยก็จริง แต่สิทธิของคนยังไม่เสมอกัน เกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา ชาวบ้านอย่างพวกพี่น้อง ลุงป้า น้า อา พอแก่แล้วไอ้ที่มีเงินเก็บก็พอใช้ พออยู่กันไป เลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย เลี้ยงครอบครัวไป รายได้ก็น้อยนิด พวกนี้มีตั้งกว่าครึ่ง ก่อนประเทศ รวมทั้งพวกเราส่วนมากที่นี้ด้วย แต่เราไม่ได้มีสิทธิอะไรเลย ไม่มีบำเหน็จ บำนาญตอนแก่อย่างข้าราชการ อย่างพวกรัฐวิสาหกิจ บางพวกได้ทั้งบำเหน็จบำนาญ ได้ทั้งสิทธิอะไรต่ออะไรเยอะแยะ ยังใช้น้ำฟรี เจ็บป่วยก็มีโรงพยาบาลของเขาเข้าฟรี ผมจึงคิดว่าจะเข้าไปพยายามให้ออกกฎหมาย ช่วยพวกเราชาวบ้านที่ทำนาทำไร่ หรือเป็นลูกจ้างเขาทำ พวกที่ทำงานหนักเพื่อยาไส้ไปวันต่อวัน”

(สีฟ้า. ๒๕๓๕ : ๒๓๐)

ในเรื่องเท้งเต้งนี้ ผู้แต่งได้ให้ชาวบ้านที่มาแสดงความยินดีกับพงศ์แผน เมื่อเขาได้รับเลือกตั้งเป็นส.ส.ครั้งแรก ขอให้เขาเข้าไปช่วยแก้ไขกฎหมายให้รัฐจัดสวัสดิการแก่เกษตรกร ดั่งบทสนทนาที่ได้ยกมานี้

“ช่วยเรามั่งนะ พ่อแผน” แกก่ล่าวกับแผนพลางขยับผ้าขาวม้าเก่า ๆ เคียนพุง  
“อยากให้แผนพูดในสภา ให้พวกเราได้เงินบำนาญจากรัฐบาลกินตอนแก่ เหมือน พวกข้าราชการมั่งพ่อเฒ่าหยุดไอโซลกๆ อีก”

“เมื่อตอนยังหนุ่มฉันทำนาแทบตาย พอแก่ก็ไม่มีใครเลี้ยงจนตาย ฉันก็ทำงาน เหมือนกัน ทำไมไม่ให้บำนาญฉันกินตอนแก่มั่ง”

“เออ....จริงของแก....แผนไม่เคยคิดเรื่องนี้มาก่อนเลย พ่อเฒ่าและอีกหลายๆ คน ทำงานอาบเหงื่อต่างน้ำ อาจไม่มีเงินเสียภาษีให้รัฐโดยตรง เพราะรายได้มันช้าน้อยนิด”

จริงสิ....ข้าราชการเมื่อทำงานอยู่ ก็ดูจะอยู่ในฐานะ “ทรงเกียรติ” กันเสียทั้งนั้น ยิ่ง ตำแหน่งใหญ่ ก็ยิ่งมีเกียรติมาก คอยึดคอตังนั่งรถยนต์อยู่ตึก พอแก่ก็ยังเป็นภาระให้รัฐ เลี้ยงดูทั้งๆ ที่บางคนกอบโกยเอาไว้นับร่ำรวย....รู้ๆ กัน แล้วชาวบ้านพวกนี้ อย่าง พ่อเฒ่าผู้นี้ล่ะ?

แผนรู้สึกสงสารแกจับใจ

“ครับผม ต้องคิดถึงเรื่องนี้แน่ๆ แต่ขอให้ใจเย็นๆ หนอยนะครับ ออกกฎหมาย ไม่ใช่เรื่องง่าย”

(สีฟ้า. ๒๕๓๕ : ๓๐๑)

#### ๔. ควรมีการปฏิรูประบบการเมือง

สีฟ้า เสนอแนวคิดแก้ไขปัญหาสภาพการเมือง ที่นักการเมืองขาดอุดมการณ์ ขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ โดยการปฏิรูปการเมืองแยกอำนาจ บริหาร และอำนาจนิติบัญญัติออกจากกัน เพื่อไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองแสวงหา ผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง ผู้แต่งได้ให้ ม.จ.วุฒิเทพ อลงกต บิดาของวัจฉละ ผู้ได้รับ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ และเฝ้ามองความเปลี่ยนแปลง ทางการเมืองของไทยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โดยเห็นว่าสภาพปัญหาทางการเมืองจะต้อง แก้ไขโดยการปฏิรูปการเมืองเสียใหม่ การเมืองระบอบประชาธิปไตยที่มีพรรคการเมืองเป็น จำนวนมากเป็นผลเสียมากกว่าผลดี ดังบทสนทนาระหว่าง ม.จ.วุฒิเทพ อลงกต กับพงศ์แผนว่า

“...ยังมีพรรคเล็ก ๆ มากเท่าไร ฐานะของรัฐบาลย่อมไม่มั่นคง เพราะการ ต่อรองของพรรคเล็ก ๆ เหล่านั้น เมื่อพรรคใหญ่ซึ่งเสียงไม่พอจำต้องง้อจน ให้เข้าร่วมรัฐบาล พุดง่าย ๆ ก็คือตีสวน”

“ไม่จริงเสมอไปหรอกครับ บางทีพรรคเล็กก็ไม่กล้าตีสวน เพราะกลัวไม่ได้ร่วม รัฐบาล”

“ถึงนั้นก็ไม่ใช่เป็นผลเสียมากกว่าผลดี พรรคเล็กมักจะไม่มีอุดมการณ์แน่นอน จุดสำคัญมักจะอยู่ที่ตัวหัวหน้าพรรคต้องการเป็นใหญ่เสียแหละมาก เข้าทำนองเป็นหนึ่งใน กระดอมอะไรแบบนั้น แม้แต่พรรคของคุณเองก็เถอะ”

“ท่านคงอยากให้เหลือแค่สองพรรคใหญ่ ๆ”

“ที่จริงฉันก็อยากให้เหลือแค่สองพรรคใหญ่ ๆ”

“ถ้านั้นก็เป็นการจำกัดจนเกินไปนะซีครับ ประชาชนเลือกผู้แทนเพราะต้องการ ตัวแทนของกลุ่มอาชีพหรือสังคม สมมุติว่าเหลือแค่พรรคนายทุนกับพรรคนายทุน จะไม่เป็นการบีบกลุ่มอื่นๆ ให้ต้องเลือกหรือครับ”

“คุณคิดว่าประชาชนเคยได้ตัวแทนของตนจริงๆ หรือ”

(สีฟ้า. ๒๕๓๕ : ๑๗๙)

ม.จ.วุฒิเทพ อลงกต บิดาของวัจฉละ ได้เสนอแนวคิดนี้เกี่ยวกับการปฏิรูประบบ การเมืองว่า

“สำหรับผม ผมเห็นด้วยกับการแยกอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีเลือกคณะรัฐมนตรีเอาเอง เพื่อจะได้เฟ้นคนมีประสบการณ์และ เก่งจริง ๆ ส่วนส.ส.ก็เป็นผู้คุมรัฐมนตรี...แบบนี้ ถ้าหากส.ส.ได้เงินเดือนสูงสัก ๕-๖ หมื่น

จะรู้สึกมีเกียรติและรู้สึกว่าเงินเดือนสูงพอที่จะดำรงเกียรติยศ และความซื่อสัตย์ เอาไว้ได้ไหม รวมทั้งอิทธิทธิบางอย่างในอาชีพนักการเมือง...โดยไม่ต้องเป็นรัฐมนตรี ประเภทศึกษางาน เพื่อเป็นกันเหมือนเด็กเล่นหม้อข้าวหม้อแกง รวมทั้งแย่งชิง ตำแหน่งรัฐมนตรีสร้างนั่นสร้างนี่ ล้วนแต่รัฐมนตรีกับพรรคได้รับผลประโยชน์ทั้งนั้น”

ท่านพูดต่อไปอีก

“ที่ผมพูดมานี้ คุณอาจไม่ชอบใจนัก แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่ามันเป็นความจริง”

(สีฟ้า. ๒๕๓๕ : ๔๙๑-๔๙๒)

จากการศึกษาแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีทั้ง ๑๘ เรื่อง ปรากฏว่า นวนิยายบางเรื่องมีแนวคิดทางการเมืองเป็นแนวคิดหลักของเรื่องแต่บางเรื่องนักเขียนให้แนวคิดทางการเมืองเป็นแนวคิดย่อยแทรกไว้ในนวนิยาย โดยปรากฏแนวคิดทั้งสิ้น ๓๒ ประการ ซึ่งผู้ศึกษาจะสรุปแนวคิดทั้งหมดนี้ ตามลักษณะของแนวคิด จำแนกได้ ๖ ด้าน คือ

๑. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง
๒. แนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครอง
๓. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล
๔. แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่นักการเมือง
๕. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนักศึกษา
๖. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ปัญหาทางการเมือง

๑. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง จำแนกความคิดได้ ๕ ประการ คือ

๑.๑ อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน เพื่อเตือนสตินักการเมืองที่อาศัยกำลังพลและอาวุธเป็นฐานสนับสนุนการใช้อำนาจทางการเมือง ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง ของทมยันตี เรื่องเปลือก และเรื่องแก่นกระพี ของสีฟ้า

๑.๒ อำนาจทางการเมืองไม่สามารถสืบทอดกันได้ เพื่อเตือนสตินักการเมืองที่หวังสืบทอดอำนาจทางการเมืองแก่คนใกล้ชิด และพวกพ้องของตน ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องแก่นกระพี ของสีฟ้า

๑.๓ ทหารไม่ควรควบคุมอำนาจการปกครองไว้เพียงกลุ่มเดียว ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องพิภูละมุนของแก้ว ของสีฟ้า

๑.๔ การรักษาอำนาจทางการเมืองจะต้องมีกำลังอาวุธสนับสนุน ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องเปลือก ของสีฟ้า

๑.๕ ผู้ที่ขึ้นเป็นผู้นำได้ต้องมีทั้งกำลังและอำนาจ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องเทพบุตรสุดแสน ของทมยันตี

## ๒. แนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครอง จำแนกได้ ๓ ประการ คือ

๒.๑ ระบอบประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย แต่ควรนำมาปรับให้สอดคล้องกับลักษณะของคนไทย ที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบไทย ๆ ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง จตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า และเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ ของ สีฟ้า

๒.๒ ลัทธิคอมมิวนิสต์ ไม่เหมาะสมต่อสังคมไทย ลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่สามารถแก้ปัญหาของคนไทย และคนไทยไม่ชอบวิธีการของคอมมิวนิสต์ เพราะคนไทยมีลักษณะเฉพาะชอบอิสระเสรี ไม่ชอบการถูกบังคับ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง หนังหน้าไฟ ของ โสภาค สุวรรณ

๒.๓ ควรมีการปฏิรูประบบการเมืองไทย เพื่อลดอำนาจนักการเมืองในการแสวงหาผลประโยชน์จากการอาศัยตำแหน่งและอำนาจทางการเมือง โดยแยกอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติออกจากกัน ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เท้งเต้ง ของสีฟ้า

## ๓. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล จำแนกแนวคิดได้ ๘ ประการ คือ

๓.๑ รัฐบาลไม่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบท รัฐบาลมุ่งพัฒนาเมืองหลวงแต่ไม่พัฒนาท้องถิ่นชนบท เป็นเหตุให้ประชาชนส่วนหนึ่งเข้าร่วมกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของ กฤษณา อโศกสิน และเรื่อง จตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

✓ ๓.๒ รัฐบาลจะต้องมีความจริงจังในการแก้ปัญหาสังคม เพื่อเตือนให้รัฐบาลพยายาม มองปัญหาของประชาชนอย่างลึกซึ้ง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เทพบุตรสุดแสน ของทมยันตี

๓.๓ การกระจายการศึกษาของรัฐยังไม่ทั่วประเทศ เพื่อเตือนให้รัฐเห็นความสำคัญของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เทียนส่องแสง ของดวงใจ

๓.๔ รัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อเตือนให้รัฐเห็นความสำคัญของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ มุกตมะดัน และ เท้งเต้ง ของสีฟ้า

๓.๕ กระทรวงสำคัญของรัฐควรทำงานประสานกัน เพื่อเตือนให้รัฐคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า

๓.๖ รัฐควรเข้าไปดูแลการทำงานของชนาการ เพื่อกระจายเงินกู้สู่เกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า

๓.๗ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจปัญหาของประชาชนในชนบทอย่างแท้จริง เพื่อเตือนการประพฤติ การปฏิบัติตนของข้าราชการต่อประชาชน ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน

๓.๘ นายกรัฐมนตรีไม่ควรมาจากการปฏิบัติ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน

๔. แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่นักการเมือง จำแนกแนวคิดได้ ๗ ประการคือ

๔.๑ นักการเมืองควรยึดมั่นในอุดมการณ์ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สวนทางสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า ตะวันไม่เคยเลยลับ และมุกดามะดิน ของสีฟ้า

๔.๒ นักการเมืองขาดอุดมการณ์ทางการเมือง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เท้งเต้ง ของสีฟ้า

๔.๓ นักการเมืองขาดความรับผิดชอบทางการเมือง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เท้งเต้ง ของสีฟ้า

๔.๔ นักธุรกิจสนับสนุนนักการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของ กฤษณา อโศกสิน

๔.๕ ประชาชนเลือกส.ส.โดยยึดถือความใกล้ชิดกับบุคคลมากกว่าการพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ เพื่อเตือนนักการเมืองให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง พรายสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

๔.๖ ผู้หญิงสามารถเป็นนักการเมืองได้เท่าผู้ชาย เพื่อย้ำเตือนให้ผู้หญิงสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเมือง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ผู้หญิงแถวหน้า ของช่อลัดดา

๔.๗ นักการเมืองท้องถิ่นไม่ศึกษาข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเตือนนักการเมืองท้องถิ่น ให้พัฒนาท้องถิ่นให้เหมาะสม มีการศึกษาข้อมูลก่อนทำ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เมืองโพล์เพล้ ของ ว.วินิจฉัยกุล

๕. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนักศึกษา นักเขียนสตรีจำแนกแนวคิดได้ ๒ ประการคือ

๕.๑ นักศึกษาบางคนสนใจการเมืองอย่างผิวเผิน นักเขียนไม่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา แต่เห็นว่านักศึกษาควรสนใจศึกษาเล่าเรียนมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เทียนส่องแสง ของดวงใจ



๕.๒ นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีทั้งผู้ที่มีความตั้งใจจริงและผู้ที่ไม่ตั้งใจจริง เข้าร่วมตามความนิยมของยุคสมัย นักเขียนเห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษา มีผู้ที่สนใจอย่างจริงจังกับผู้เข้าร่วมตามยุคสมัย ทำให้ไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนทั่วไป ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ของสีฟ้า

๖. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาทางการเมือง นักเขียนสตรีจำแนกแนวคิดได้ ๗ ประการ คือ

๖.๑ ฐานะทางการเงินทำให้เกิดช่องว่างทางการเงินระหว่างคนรวยกับคนจน เพื่อเตือนให้เห็นสาเหตุของปัญหาความเลื่อมล้ำทางสังคม ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ที่นี่...ไม่มีดอกไม้ ของสุวรรณี สุคนธา

๖.๒ คนรุ่นใหม่พยายามแสวงหาความเป็นธรรมในสังคมด้วยการหนีเข้าป่าเป็นคอมมิวนิสต์ เพื่อชี้ให้เห็นสาเหตุของการเข้าร่วมกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ของคนรุ่นใหม่ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ที่นี่...ไม่มีดอกไม้ ของสุวรรณี สุคนธา

๖.๓ เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดทิศทางการเมือง เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ของ ทมยันตี

๖.๔ ควรนำระบบสังคมนิยมแบบอ่อนมาใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ นักเขียนเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เพราะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนของประเทศ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง หน้าไฟ ของ โสภาค สุวรรณ

๖.๕ ประชาชนยังไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง พิกุลเกิดแกมแก้ว ของสีฟ้า

๖.๖ ประเทศมหาอำนาจแทรกแซงกิจกรรมทางการเมืองประเทศที่ด้อยกว่า ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ของทมยันตี

๖.๗ การปลุกระดมและก่อการร้ายทางการเมืองทำให้ประชาชนเกิดความแตกแยก เพื่อชี้ให้เห็นถึงภัยของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง หน้าไฟ ของโสภาค สุวรรณ

จากการศึกษา แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีในช่วง ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ ถึง ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ จำนวน ๑๘ เรื่อง พบว่านักเขียนสตรีไม่ได้แสดงทรรศนะวิพากษ์วิจารณ์การเมืองอย่างรุนแรง และการเสนอแนวคิดเป็นไปในลักษณะของการนำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาการเมืองหลากหลายแนวคิด ซึ่งการนำเสนอแนวคิดของนักเขียนนี้มีทั้งการเสนอแนวคิดที่เหมือนและแตกต่างกัน สำหรับนักเขียนที่เสนอแนวคิดเหมือนกันนั้น

มีน้อยราย เช่น สีสฟ้า กับ เพ็ญแข วงศ์สง่า เสนอแนวคิดเหมือนกันในเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตย ทมยันตีกับสีฟ้า เสนอแนวคิดเหมือนกันในเรื่องความไม่เที่ยงแท้ของอำนาจทางการเมือง เป็นต้น นอกจากนั้นในช่วงเวลาดังกล่าว นักเขียนหลายคนได้เสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยายเพียงเรื่องเดียวได้แก่ โสภาค สุวรรณ สุวรรณี่ สุนธรา ช่อลัดดา และ ว.วินิจฉัยกุล ส่วนนักเขียนที่เสนอแนวคิดทางการเมืองหลายเรื่องมักจะย้าพรรณนาของตนเองไว้ในนวนิยายเรื่องต่อๆ มา เช่น สีสฟ้าที่เสนอแนวคิดให้รัฐจัดสวัสดิการสังคมแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงทั้งในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ตะวันไม่เคยเลยลับ มุกดามะดัน และนวนิยายเรื่อง แท้งแต่ง ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ สีสฟ้า เป็นนักเขียนที่นำเสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยายของตนอย่างต่อเนื่อง ชัดเจนกว่านักเขียนสตรีคนอื่น

### บทที่ 3

#### วิเคราะห์กลวิธีการเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี

ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534

แนวคิดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของนวนิยาย นักเขียนอาจแสดงแนวคิดไว้อย่างชัดเจนตรงไปตรงมา หรืออาจสอดแทรกไว้ในองค์ประกอบอื่นๆ ของนวนิยาย โดยอาศัยกลวิธีการประพันธ์ ดังที่ เจื้อ สตะเวทิน (2510 : 28) กล่าวว่า “...การสร้างเรื่องราวให้น่าสนใจต้องประกอบด้วย สถานการณ์ที่มี ข้อขัดแย้ง (Conflict) อุปสรรค (Obstacles) และการดิ้นรนต่อสู้ (Struggle) เรื่องราวในนวนิยายจึงมักเสนอในลักษณะของตัวละครต้องการมีต้องการได้ หรือต้องการเอาชนะอุปสรรคอะไรบางอย่าง ซึ่งจะทำให้เหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น สืบเนื่องไปเป็นเรื่องราว ...” และจิตกรดา สุวัติกุล (2533 : 84) กล่าวว่า “...การสังเกตกลวิธีการแต่งดูที่การสร้างเรื่อง การสร้างตัวละคร การสร้างบทสนทนา และการตั้งชื่อเรื่อง ...”

ดังนั้นการศึกษากลวิธีการเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 นี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาจากกลวิธีการเสนอแนวคิด ดังนี้

1. การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่
2. การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องย่อย
3. การเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนาของตัวละคร
4. การเสนอแนวคิดผ่านการบรรยาย

#### 1. การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่

โครงเรื่องใหญ่เป็นเสมือนกรอบที่ช่วยกำหนดขอบเขตและทิศทางให้ตัวละคร และการกระทำในโครงเรื่องให้ดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายที่นักเขียนต้องการ และมีความสำคัญต่อการแสดงแนวคิดในนวนิยาย นักเขียนสตรีใช้โครงเรื่องใหญ่นำเสนอแนวคิดทางการเมือง ในนวนิยายที่นักเขียนต้องการนำเสนอเรื่องราวทางการเมืองโดยตรง ได้แก่ นวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน ที่นี่...ไม่มีดอกไม้ ของสุวรรณี สุคนธา เทียนส่องแสง ของดวงใจ สตรีหมายเลขหนึ่ง ของทมยันตี ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ตะวันไม่เคยเลยลับ แก่นกระพี้ ของสีฟ้า หนึ่งหน้าไฟ ของโสภาค สุวรรณ มุกดามะดัน ของสีฟ้า ผู้หญิงแถวหน้า ของซอลัดดา เมืองโพลีเพล ของ ว.วินิจยกุล และ แห่งเต้ง ของสีฟ้า ซึ่งมีวิธีการเสนอแนวคิดดังนี้

นวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน เสนอแนวคิดทางการเมือง ว่า นักธุรกิจสนับสนุนนักการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจ และเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจ ปัญหาของประชาชนในชนบทอย่างแท้จริง โดยเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่ และให้ตัวละครสำคัญของเรื่องทำหน้าที่ดำเนินเรื่องโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ ตัวละครสำคัญของเรื่องคือ พ่วง พิธานี นักธุรกิจหนุ่ม ซึ่งนักเขียนได้ปูพื้นให้เห็นว่าเขาเป็นนักธุรกิจหนุ่มที่กล้าคิดกล้าตัดสินใจ เพื่อความสำเร็จในด้านธุรกิจ

อนึ่งโครงเรื่องย่อยผู้แต่งนำเสนอเรื่องความรักระหว่างชายหนุ่มกับหญิงสาวที่ทั้งคู่ ตกหลุมรักกัน เพราะคุณสมบัติที่เหมาะสมกัน โดยไม่ได้ศึกษาภูมิหลังของกันและกัน จึงทำให้เกิดปัญหา เมื่อฝ่ายหญิงทราบความจริงเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของฝ่ายชายกับผู้หญิงอื่น เธอต้องใช้ความฉลาดในการแก้ปัญหา จนในที่สุดเรื่องต่างๆ ก็จบลงได้ด้วยดี

การสร้างความขัดแย้งในโครงเรื่องใหญ่ โดยสร้างความขัดแย้งระหว่างพ่วงกับ คล้ายวาด ให้คล้ายวาดทราบเรื่องราวความสัมพันธ์ของพ่วงกับหญิงสาวที่เขาอุปการะ แต่ผลประโยชน์ที่มีร่วมกันระหว่างนักธุรกิจอย่างพ่วง และนักการเมืองอย่างบิดาของเธอและนักการเมืองคนอื่นๆ ทั้งคู่จึงไม่สามารถหย่าร้างกัน และจะต้องช่วยเหลือกันสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีชื่อเสียงและอำนาจผลประโยชน์ ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

การคลี่คลายความขัดแย้งของทั้งสองเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง บิดาของ คล้ายวาดลงสมัคร ส.ส. ทั้งคู่ต้องช่วยกันเป็นกำลังสำคัญในการหาเสียงและสนับสนุนด้านการเงินแก่พรรคการเมือง จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 สภาพการเมืองจึงเปลี่ยนแปลงไป การจบเรื่องโดยให้การตายของปลัดแสดงให้พ่วงเห็นสังขารของชีวิตมากขึ้นและคิดที่จะลดการแสวงหาผลประโยชน์ให้แก่ตนเอง

นวนิยายเรื่องนี้...ไม่มีดอกไม้ สุวรรณี สุคนธา เสนอแนวคิดทางการเมือง ว่า ฐานะทางการเงินทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน และคนรุ่นใหม่พยายามแสวงหาความยุติธรรมในสังคมด้วยการหนีเข้าป่าเป็นคอมมิวนิสต์ โดยนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่ และให้ตัวละครดำเนินเรื่องตามโครงเรื่อง เพื่อเสนอให้เห็นความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยนำเสนอเรื่องราวของคน 2 คนที่มีสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันคือ ณหทัย ซึ่งมีฐานะความเป็นอยู่ร่ำรวย บิดาของณหทัยเป็นรัฐมนตรี มารดาเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเขาจึงพร้อมอุดมสมบูรณ์ ส่วนวิบูลย์เป็นตัวละครที่มีสภาพแตกต่างจากณหทัย เธอมีฐานะยากจน บิดามีอาชีพรับจ้างติดตั้งส้วม สภาพความเป็นอยู่ของวิบูลย์จึงขาดแคลน วิบูลย์มีเพื่อนเป็นนักดนตรีชื่อศุภโยค เขามีความฝักใฝ่เกี่ยวกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเขาร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย และพี่ชายของเขาเสียชีวิตจากเหตุการณ์ครั้งนั้น ศุภโยคมีความรู้สึกขัดแย้งต่อสภาพสังคมที่มีช่องว่างมากจึงดิ้นรนแสวงหาความยุติธรรม

การสร้างปัญหาความขัดแย้งของตัวละครทั้งสองในโครงเรื่องใหญ่ โดยให้หนุ่ยมีความเบื่อหน่ายในการเลือกคู่ครองที่มีหญิงสาวมาให้เขาเลือกมากมาย แต่ปัญหาของวิบูลย์คือการหางานทำ หนุ่ยช่วยเหลือให้วิบูลย์ทำงานในบริษัทขายรถยนต์ แต่วิบูลย์ไม่สามารถทำได้ ปัญหาของวิบูลย์ได้รับการคลี่คลาย เมื่อวิบูลย์ได้ทำงานในกระทรวงแห่งหนึ่ง

จุดวิกฤตของเรื่อง เมื่อบิดาของวิบูลย์เสียชีวิต และเจ้านายของบิดาต้องการเธอเป็นภรรยาอีกคนหนึ่ง ผู้แต่งจบเรื่องโดยให้วิบูลย์ไปพบศุภโยคเพื่อขอความช่วยเหลือและตัดสินใจตามศุภโยคเข้าป่าเพื่อแก้ไขปัญหามา แม้ว่าเธอจะยังไม่แน่ใจกับสภาพชีวิตในป่า ส่วนหนุ่ยตัดสินใจไปเมืองนอกเพราะเบื่อหน่ายสภาพสังคม

นวนิยายเรื่อง เทียนส่องแสง ดวงใจ เสนอแนวคิดทางการเมืองว่า นักศึกษาบางคนสนใจการเมืองอย่างผิวเผิน โดยนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่ ตัวละครสำคัญที่ทำหน้าที่ดำเนินเรื่องมี 2 ตัวได้แก่ ทอแสงและสนธิศ ซึ่งนักเขียนได้ปูพื้นให้เห็นลักษณะของตัวละครทั้งสอง ซึ่งจะทำให้เห็นความสัมพันธ์สอดคล้องของตัวละครกับความขัดแย้งในเรื่องดังนี้ ทอแสง เป็นข้าราชการบำนาญของห้องสมุดประชาชนแห่งหนึ่ง เธอหย่าขาดกับสามีตั้งแต่ลูกๆ ทั้งสามยังเล็ก ทอแสงเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่ลูกๆ เป็นอย่างดี อุปนิสัยที่มีน้ำใจไม่ตรีแก่ผู้อื่น เธอจึงเป็นที่รักของเพื่อนร่วมงานและผู้มาใช้บริการของห้องสมุด ส่วนสนธิศ เป็นนักศึกษา ลูกชานาผู้ยากไร้ ความขาดแคลนต่างๆ ที่เขาและครอบครัวได้รับทำให้สนธิศต้องการเปลี่ยนแปลงสังคม ให้เกิดความเท่าเทียมกันตามทฤษฎีมาร์กซิสม์ที่เขาอ่าน ทั้งสองรู้จักกันเมื่อสนธิศไปใช้บริการห้องสมุดแห่งนั้น

การสร้างความขัดแย้งในโครงเรื่องใหญ่ โดยให้สนธิศเกิดความรู้สึกขัดแย้งต่อสภาพการปกครองและสภาพความเหลื่อมล้ำทางสังคม ทำให้เขาคิดจะปฏิวัติสังคม จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 สนธิศเป็นหนึ่งในผู้ต้องหาที่ถูกจับกุม ทอแสงช่วยประกันเขาออกมาด้วยความสงสาร และความขัดแย้งทางความคิดระหว่างสนธิศกับทอแสง เมื่อทอแสงสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดกับเขา ซึ่งสนธิศเห็นว่าทอแสงเป็นคนแก่ที่ล้าหลังความคิดไม่ทันสมัย ดึงบทสนทนานี้ระหว่างสนธิศบอกกับทอแสงว่า

“ผมรู้สึกว่าที่พี่แสงพูดมานี้มันออกจะตื้นๆ พี่แสงมองดูอะไรแค่สิ่งฉาบหน้าเท่านั้น ตื้นเกินไป ไม่มองดูว่าเรามีความคิดที่แท้จริงอย่างไร”

“เห็นไหม มาว่าพี่ตื้น ไอ้เรื่องชอบดูถูกคนอื่นนี่มันเป็นเอกลักษณ์ของเธอเสียจริงๆ ถ้าเธอคิดอย่างนี้ เธอก็ต้องนึกถึงหัวอกคนอื่นที่เขาโตกว่าเธอ ผ่านอะไรมามากกว่าเธอ ได้รู้ได้เห็นอะไรมามากกว่าเธอบ้างว่า เขาก็คิดว่าพวกเธอทั้งตื่นทั้งโง่จะเอาชนะคะคานกับทฤษฎีอะไรที่มันก็ได้พิสูจน์ตัวเองมาในหลายประเทศแล้วว่า มันเป็นเรื่องไปไม่ได้ เธอก็ยังจะเสี่ยงเอาประเทศชาติเป็นเดิมพัน ในการแสดงความตื่นของพวกเธออีก

เธอนึกหรือว่าก่อนรุ่นเธอไม่มีใครเขาอ่านหนังสือเหมือนเธอ เชื่อในทฤษฎีเหมือนเธอ หรือได้ลองต่อสู้มาแล้ว แต่มันไม่สำเร็จ เพราะมันไม่ใช่วิธีการเหมาะสมที่จะลากพา ประเทศชาติเราให้เป็นไปอย่างนั้น มันเสี่ยงเกินไปที่จะแลกกับผลสำเร็จที่ยังมองไม่เห็น”

“แต่อย่างที่เราเป็นมา ผมรู้ดีว่าเราจะไปไม่รอดเหมือนกัน ก็จึงอยากจะให้คนอื่นอีก 40 ล้านหันมาเห็นวิธีการที่ถูกต้องที่จะนำไปสู่ความยุติธรรม ความเสมอภาค เพื่อความอยู่รอดของประเทศชาติที่แท้จริง ไม่ใช่อยู่ไปวัน ๆ หนึ่งอย่างนี้”

“สนิท...เธอคิดว่าคนอื่นอีก 40 ล้านคนในประเทศกำลังมุ่งไปในทางที่ผิดหรือจะ ถ้าเป็นอย่างนั้นประเทศไทยเราล่มจมไปนานแล้ว ไม่อยู่รอดมาถึงเดี๋ยวนี้หรอก ทำไมพวกเธอเพียงจำนวนน้อยไม่หันมาพิจารณาดูคนอื่นอีก 40 ล้านบ้างว่า เขามีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร โดยเขาไม่ต้องมาตั้งตนเป็นศัตรูกัน เขาไม่ต้องมาหันหน้าต่อสู้กัน แต่เขากลับรวมพลังต่อสู้กับพวกเธอซึ่งพี่ทำใจอย่างนั้นไม่ได้ พี่เป็นศัตรูกับเธอไม่ได้ สนิท พี่รู้จักเธอดีกว่าคนอื่น ๆ เหล่านั้น ทางเดียวที่พี่จะช่วยเธอได้ก็คืออยากให้เรา มองอะไรที่มันอยู่ในกรอบของเอกลักษณ์ความเป็นมาของประเทศเรา และพฤติกรรม การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เราได้เคยผ่านมาแล้ว ไม่อยากให้เราเอาทฤษฎีแข็งตรง ที่ไม่สามารถอ่อนโค้งได้มาใช้กับสังคมที่เต็มไปด้วยข้อแม้ ข้อยกเว้น หรือความยืดหยุ่น อย่างนี้”

“ไอ้กรอบบ้าง อะไของพี่แสงนั่นแหละที่ผมต้องการจะทำลาย ไอ้กรอบบ้างที่ระบุว่า คนจนต้องจนต่อไป คนรวยก็รวยต่อไป คนมีอำนาจก็ครองเมือง คนไม่มีอำนาจก็ถูก ขูดรีดต่อไปนั่นแหละ ที่ผมถึงได้บอกว่าผมกำลังต่อสู้กับสิ่งเหล่านี้...เห็นหรือยังพี่แสงว่า ไอ้ตรงจุดนี้แหละที่ผมต้องต่อสู้กับมัน”

“เอาเถอะ ถ้าอย่างนั้นขอพี่พูดเป็นครั้งสุดท้ายว่า วิธีการของเธอที่ได้กระทำมาตั้งแต่ ต้นจนจบเป็นวิธีการที่ผิดหมด และเธอไม่มีทางได้ชัยชนะ ถ้าเธอยังมีความเชื่อมั่นอยู่ อย่างเดิมและใช้ยุทธวิธีเดิม”

สนิทหลุดลุกขึ้นจากเตียง...เขาจะมานอนอย่างสุขุขอยู่บนเตียงในห้องนี้ในบ้านนี้ ทำไม เขายอมแพ้ต่ออุดมการณ์ของเขาแล้วหรือ เขาถูกซื้อด้วยหลักทรัพย์ราคา เพียงไม่กี่เท่าไรเสียแล้วกระนั้นหรือ การต่อสู้ของเขาดำเนินไปบนเส้นทางสายสั้นในเวลา อันจำกัดเพียงแค่นี้เท่านั้นแหละหรือ คิดได้ดังนั้น สนิทค่อยๆ เดินมายังประตูห้องด้วย ฝ่าเท้าเบากริบแล้วเปิดประตูออกไปข้างนอก รื้อมองหาหนทางอยู่สักครู่ แล้วจึงค่อยๆ ย่องลงไปยังชั้นล่าง

และในเวลาไม่ถึง 5 นาทีเขาก็โหนตัวผ่านรั้วไม้เตี้ยๆ เก้าแก่ของ บ้านทอแสง ออกไปนอกบริเวณบ้าน แล้วหายลับไปท่ามกลางความเงิบงัดของถนนสายนั้น”

(ดวงใจ. 2525 : 275-278)

การกระทำของสนทิตที่หนีออกจากบ้านของทอแสงทำให้ทอแสงวุ่นวายใจอย่างมาก เพราะได้นำโฉนดบ้านไปจำประกันตัวเขาออกมา ปัญหาต่างๆ ที่เป็นการรู้สึกขัดแย้งของ สนทิตและความวุ่นวายใจของทอแสงค่อยๆ คลี่คลาย เมื่อสนทิตกลับมาหาทอแสงและบอกเล่า เรื่องราวความคิดของบิดามารดาและพี่น้องในชนบทที่ไม่เข้าใจความคิดและการกระทำของ พวกเขา ยิ่งกว่าทอแสงเสียอีก

นวนิยายเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง ทมยันตีเสนอแนวคิดทางการเมืองว่า อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดทิศทางการเมือง และประเทศมหาอำนาจแทรกแซงการเมืองประเทศที่ด้อยกว่า โดยเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่ และให้ตัวละครสำคัญของเรื่องทำหน้าที่ดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ตัวละครสำคัญของเรื่องคือ เรวาทรี และอัสรี ซึ่งนักเขียนได้ปูพื้นให้เห็นฐานะความเป็นอยู่ของเธอและเขา ก่อนที่จะได้เป็นผู้นำประเทศ หนึ่งโครงเรื่องย่อยผู้แต่งนำเสนอเรื่องราวความรักสามเส้าของหญิงหนึ่งชายสอง ซึ่งเขาทั้งสองเป็นเพื่อนรักกัน ทำให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างเพื่อน และรวันแก่แก่น

การสร้างความขัดแย้งในโครงเรื่องใหญ่ โดยสร้างความขัดแย้งระหว่างตัวละครในเรื่อง เกี่ยวกับการแย่งชิงการเป็นผู้นำทางการเมือง เมื่อนายพลกัมบังได้รับการสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจทำการปฏิวัติประธานาธิบดีอาโนส นายพลพามาทำการปฏิวัตินายพลกัมบัง และอัสรีทำการปฏิวัติชื่อนายพลพามา โดยนำปัญหาทางด้านเศรษฐกิจมาเป็นสาเหตุในการทำการปฏิวัติ อัสรีได้เป็นประธานาธิบดีและเป็นที่ยอมรับของประชาชน

จุดวิกฤตของเรื่อง เมื่อวีมาร์บุตรชายนายพลกัมบังและเป็นเพื่อนรักของอัสรีวางแผนการปฏิวัติรัฐบาลของประธานาธิบดีอัสรี โดยร่วมกับสื่อมวลชน นายทุนและบุคคลในคณะรัฐบาลสร้างความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจ จนเกิดความวุ่นวายในกราเซีย และประชาชนออกมาต่อต้านรัฐบาล

การจบเรื่อง เมื่อวีมาร์เข้ามาควบคุมสถานการณ์และยึดอำนาจรัฐบาล ครอบครัวของประธานาธิบดีต้องเดินทางออกนอกประเทศ ส่วนประธานาธิบดีอัสรีเสียชีวิตในเวลาต่อมาด้วยเหตุผลทางการเมือง

✓ นวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ สีฟ้า เสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนักศึกษาว่า นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีทั้งผู้ที่มีความตั้งใจจริงกับผู้ที่ร่วมกิจกรรมตามค่านิยมของยุคสมัย โดยนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่ และให้ตัวละคร 2 กลุ่มดำเนินเรื่องตามโครงเรื่อง เพื่อให้เห็นพฤติกรรมของนักศึกษาเกี่ยวกับการร่วมกิจกรรมทางการเมือง โดยให้กลุ่มหนึ่งเป็นนักศึกษาที่มีอุดมการณ์และตั้งใจจริง เช่น กล้า แก่นสีสุก และกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมตามค่านิยมของยุคสมัยเช่นพิชชา กล้าเป็นนักศึกษาที่มาจาก

ครอบครัวยากจน เป็นคนที่มีจิตใจมั่นคง กล้าปรารถนาให้สังคมมีความยุติธรรมแต่ไม่ชอบวิธีการที่รุนแรง กล้ามีเพื่อนรักชื่อนันท์ นิรันดร์ มาจากครอบครัวที่ร่ำรวย ทั้งสองมีฐานะแตกต่างกันมาก แต่ทั้งสองก็เข้าใจกันและร่วมกิจกรรมทางการเมืองด้วยความตั้งใจจริง ส่วนพิชชาเป็นนักศึกษาสาวสวยครอบครัวมีฐานะร่ำรวย เธอเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เพราะต้องการเอาชนะใจนันท์และเข้าตามความนิยมของยุคสมัย กิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษาขณะนั้นเช่น การประท้วงสินค้าฟุ่มเฟือยที่นำเข้าจากต่างประเทศ และการออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท เป็นต้น

การสร้างความขัดแย้งโดยนำสภาพเหตุการณ์ในช่วง 6 ตุลาคม 2519 มาเสนอในนวนิยายเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างประชาชน นิสิตนักศึกษากับรัฐบาล เกี่ยวกับการกลับเข้ามาในประเทศของอดีตจอมพลผู้นำรัฐบาล จนกลายเป็นโศกนาฏกรรม

การคลี่คลายปัญหาโดยการใช้กำลังอาวุธทำให้สภาพสังคมและการเมืองเปลี่ยนแปลงรวมทั้งบทบาททางการเมืองของนักศึกษาตามสถาบันต่างๆก็เปลี่ยนแปลงด้วย นักศึกษาส่วนหนึ่งที่ยึดมั่นอุดมการณ์หนีเข้าป่า และนักศึกษาส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลงตัวเองตามสภาพสังคม ยุคสมัย ดังที่นันท์บอกกับพิชชา และผู้วิจัยกล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

การจบเรื่อง ผู้แต่งจบเรื่องโดยให้นันท์เป็นนักข่าวที่มีอุดมการณ์ และเสียชีวิตเพราะการยิงผิดตัว ขณะไปทำข่าว เรื่องการเสียชีวิตของนักหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นคนหนึ่ง

✓นวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ สีฟ้า เสนอแนวคิดทางการเมืองว่า นักการเมืองควรยึดมั่นในอุดมการณ์ ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับสังคมไทย และประชาชนยังไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่และให้ตัวละครสำคัญของเรื่องคือ หาน เป็นตัวละครที่ดำเนินเรื่องโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ เริ่มเรื่องโดยให้หานหรือปาฏิหาริย์ เด็กกำพร้าได้รับความรักและการเลี้ยงดูส่งเสียให้เล่าเรียนจากพ่อวัน จนกระทั่งจบมหาวิทยาลัย หานจึงเติบโตเป็นชายหนุ่มที่มีจิตใจมั่นคงมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักความถูกต้องยุติธรรม

การสร้างความขัดแย้งในเรื่อง โดยสร้างความขัดแย้งระหว่างชาวไร่อ้อยกับเจ้าของโรงงานน้ำตาลเพราะการกตราคาอ้อย และการกว้านซื้อที่ดินเพื่อสร้างรีสอร์ท และปัญหาเกี่ยวกับแมลงศัตรูพืชซึ่งทำให้ผลผลิตเสียหาย หานพยายามใช้ความรู้แก้ไขปัญหา แต่ปัญหาต่างๆ ยังไม่ทันจะคลี่คลายนักเขียนได้สร้างความขัดแย้งขึ้นอีก เมื่อหานเข้าสู่เส้นทางทางการเมืองด้วยการสนับสนุนของหัวหน้าพรรคการเมือง และผลักดันให้เขาได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี จึงเป็นความขัดแย้งระหว่างหานกับสมาชิกในพรรคและรัฐมนตรีคนอื่น เมื่อหานพยายามจะให้มีการประสานงานกันในระหว่างกระทรวงเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน



จุดสุดยอดของเรื่อง เมื่อความขัดแย้งในคณะรัฐบาลทวีความรุนแรงขึ้นรัฐบาลประกาศยุบสภา หานลงสมัคร ส.ส. ในนามพรรคสยามสังคม ซึ่งเป็นพรรคใหม่และคนรุ่นใหม่ให้การสนับสนุน จึงทำให้พรรคได้รับเลือกและมีเสียงข้างมาก แต่ถูกพรรคการเมืองอื่นใช้เล่ห์เหลี่ยมกล่าวหาพรรคว่าเป็นคอมมิวนิสต์ จึงเกิดเป็นความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อความรู้สึกของประชาชน

การจบเรื่อง โดยให้ห่านและสมาชิกพรรคสยามสังคมฝ่าวงล้อมของประชาชนโดยไม่ได้โต้ตอบ ห่านกลับบ้านคิดถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเขายังคงยึดมั่นในปณิธานและพยายามต่อสู้ตามอุดมการณ์ของเขาต่อไป ซึ่งเขาเชื่อว่า “ตราบไต่ที่ตะวันยังขึ้นมาใหม่หลังจากตก คนเราก็ไม่ควรจะสิ้นความหวัง”

นวนิยายเรื่องแก่นกระพี สี่ฟ้าเสนอแนวคิดทางการเมืองว่า อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน และอำนาจการเมืองไม่สามารถสืบทอดกันได้ โดยเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่เกี่ยวกับการขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองของนายพลเอกริน ภายหลังการอสัญกรรมของนายพลอิทธิพล นายพลเอกรินต้องการให้พันเอกอรณพบุตรเขยเป็นทายาททางการเมืองต่อจากตน แต่พันเอกอรณพปฏิเสธ

อนึ่งโครงเรื่องย่อยผู้แตงนำเสนอเรื่องราวความรักอันฉาบฉวยของหญิงสาวที่มาจากต่างประเทศ เธอได้สัมผัสชีวิตในกรุงเทพฯ กับชายหนุ่มที่มีความทะเยอทะยาน เธอตัดสินใจแต่งงานกับเขา ต่อมาจึงรู้ว่าการตัดสินใจของเธอนั้นผิดพลาด จึงเดินทางกลับต่างประเทศ

โครงเรื่องใหญ่สร้างความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับคณะรัฐบาลของนายพลเอกรินเกี่ยวกับปัญหาการทุจริตของคณะรัฐมนตรีทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลไม่มั่นคง การแก้ไขปัญหารัฐบาลโดยการนำบุคคลผู้ที่สังคมยอมรับในความซื่อสัตย์สุจริตเข้าร่วมรัฐบาล แต่ปัญหาต่าง ๆ ยังไม่คลี่คลาย ผู้แตงสร้างความขัดแย้งขึ้นในใจของพันเอกอรณพ เรื่องการถึงอสัญกรรมของบิดาว่าเป็นเรื่องทางการเมือง เขาตัดสินใจหย่ากับภรรยาทำให้เกิดความสงสัยว่าเขาจะทำการปฏิวัติรัฐบาลของพ่อตา

จุดวิกฤติของเรื่อง เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างนักศึกษา ประชาชน และเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับนักศึกษาแพทย์ที่ถูกลอบยิงเสียชีวิตขณะไปรักษาประชาชนในชนบท แต่ถูกเจ้าหน้าที่กล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ส่วนในเมืองหลวงมีการปลุกระดมประชาชนให้ลุกขึ้นต่อต้านนักศึกษา รัฐบาลไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้จึงประกาศลาออก มีการเรียกร้องให้พันเอกอรณพเข้ามาคลี่คลายสถานการณ์ แต่เขาปฏิเสธการใช้กำลังเพื่อยึดอำนาจโดยหวังให้ระบอบประชาธิปไตยพัฒนาไปในทางที่ถูกต้อง พันเอกวรเชษฐจึงเข้าควบคุมสถานการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ จึงคลี่คลาย

การจบเรื่องโดยให้พันเอกวรเชษฐขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองและหวาดระแวงกลัวว่าอำนาจของตนจะไม่แน่นอน ส่วนพันเอกอรณพยังคงปฏิบัติหน้าที่ของตนเช่นเดิม

นวนิยายเรื่องหน้าไฟ โสภาค สุวรรณ เสนอแนวคิดทางการเมืองว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นระบอบการปกครองที่ยังไม่เหมาะสมต่อสังคมไทย การปลุกระดมและการก่อการร้ายทำให้ประชาชนเกิดความแตกแยก โดยนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่ โสภาค สุวรรณ นำสถานการณ์ความขัดแย้งทางความคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองประเทศมาผูกเรื่องโดยให้ ร.ต.อ.วาริส นายตำรวจสันติบาลทำหน้าที่สืบหาแหล่งที่ตั้งกองกำลังของขบวนการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในภาคใต้ ส่วนลสาลูกสาวหัวหน้ากลุ่มคอมมิวนิสต์ได้รับมอบหมายให้มาปลุกระดมเยาวชนในสถานศึกษา ทั้งสองมีความขัดแย้งทางความคิดด้านการเมือง การแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยให้ ร.ต.อ.วาริสพยายามชี้แจงให้ลสาเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ซึ่งมีความแตกต่างจากวิธีการของคอมมิวนิสต์ ดังบทสนทนาโต้ตอบของตัวละครว่า

“ผมรู้ว่าคุณไม่ได้ปักใจกับสิ่งที่คิดสักเท่าไรหรอก...ทฤษฎีที่คุณว่ามันอาจสวยงามแต่ในรูปของการปฏิบัติ รสชาติที่แท้คุณหรือใครๆ ก็ยังไม่รู้จัก รสสัมผัสแค่คนเดียว”

“คุณล่ะจะรู้ได้ยังไงว่ารสชาติของมันจะแตกต่างจากทฤษฎีที่ว่า”

“ผมเป็นคนที่ชอบศึกษา...ไม่ใช่เน่ๆ ขึ้นมาก็โจมตีพรวดพราดอย่างไม่มีหลักมีเกณฑ์ เรื่องความคิดความเชื่อของคนเราเนี่ย มันเป็นอิสรภาพอย่างหนึ่งเฉพาะตัวผมบังคับคุณไม่ได้...แต่ในฐานะเพื่อนการช่วยกันค้นหาความเป็นจริงสิ่งถูกต้อง ไม่เป็นความผิดไม่ใช่หรือลสา... ลสา...ถ้าสักวันหนึ่งเรามีลูก เราก็คงอยากมีอิสระในการเลี้ยงดูอบรมให้ความคิด และช่วยลูกเลือกอนาคตของเขาเอง เราคงไม่ต้องการให้ใครมาบงการว่าลูกคนนั้นต้องไปทำนา คนโน้นไปอยู่โรงงาน..หรือถ้าเมื่อไหร่เราทำผิด ลูกจะขึ้นมาตบหน้าพ่อแม่กล่าวโทษพ่อต่อประชาชนตามแบบฉบับภาคปฏิบัติ...คุณคิดว่าชีวิตอย่างนั้นคือความสุขหรือ”

“คุณไปเอามาจากไหน เรื่องร้ายๆ พวกนั้น”

“ความจริงที่เกิดขึ้นแล้ว...ความปั่นป่วนทั้งหลายแหล่ในโลกปัจจุบันมันก็มาจากสาเหตุเดียวกันนี้แหละ คุณไม่คิดบ้างหรือว่ามันไม่เหมาะสมกับบ้านเมืองของเรา”

“มันเป็นทางแก้ไขที่ดีที่สุดนี่คะ คนของเรากำลังยากจนอย่างที่คุณก็รู้ คนมีเอาเปรียบคนจน...”

“เดี๋ยวก่อน...คนและประเทศชาติยากจนจริง แต่ยังไม่ถึงกับอดไม่มีจะกินอย่างจีนครั้งโน้น จำนวนประชากรของเราไม่ได้อยู่อันดับหนึ่งของโลก...พระมหากษัตริย์ของเราอยู่ในทศพิธราชธรรมมีเมตตากรุณาเสียสละพระองค์เองให้ประเทศชาติและประชาชนมาทุกข์ทุกทุกสมัย...คนไทยรักสบายไม่ขยันและอดทนเท่าคนจีน แต่ก็เอาตัวรอดมาได้เพราะความรักอิสระเสรีมีน้ำใจกว้างขวาง เผื่อแผ่แก่เพื่อนมนุษย์ที่ขอเข้ามาพึ่งแผ่นดินร้อน...ไม่อิจฉาพยายามหาเมื่อคนต่างดาวเข้ามาได้ดี...ความดีเหล่านี้ทำให้เราไม่มีปัญหาอย่าง

บางประเทศ...คุณเชื่อผมหรือไม่ก็ตามที่เถิด แต่ขอให้คิดเอาไปพิจารณาให้ละเอียด ถี่ถ้วนโดยเฉพาะกับเด็ก...หน้าที่ของครูนั้นยิ่งใหญ่ เพราะกำหนดอนาคตของชาติไว้ไม่ใช่หรือ ลสา”

“คุณพูดเรื่องนี้ทำไมคะ”

“ที่พูดเพราะอยากให้คิดต่างหาก”

“ถ้ามันยุ่งนัก...หรือใครก่อกวน สาก็จะเข้าไปให้รู้แล้วรู้รอด ครูก็รู้ก็ว่าอย่างนั้น”

“เข้าไปทำอะไร...คุณหนีอะไร...ที่นั่นมีสิ่งที่คุณคิดว่าเป็นทางออกที่ดีอย่างนั้นรี...

มีใครเคยอธิบายให้คุณฟังหรือเปล่าว่าความจริงนั้นเป็นอย่างไร...ผมไม่อยากให้คุณ ทุกข์ทรมานเพราะความเข้าใจผิดหรอกนะ ปัญหาบ้านเมืองเราจะต้องไม่แก้ไขด้วยการ ปฏิวัติหรือสงครามแบบไหนทั้งนั้น เพราะประชาชนเกลียดความไม่สงบและวุ่นวาย เสรีภาพอย่างที่สุด...ใครก็ตามคิดการเอาลัทธิหรือการปฏิบัติที่จะใส่แอกประชาชน ให้หมดสิ้นในเรื่องอิสระเสรีภาพในทุกกรณี จะไปไม่รอดเพราะมันขัดกับบุคลิกและ สันดานของไทยอย่างสิ้นเชิง”

(โสภาค สุวรรณ. 2534 : 300-302)

ผู้แต่งให้ปัญหาความขัดแย้งคลี่คลาย โดยลสาเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเห็นว่าวิธีการของระบอบคอมมิวนิสต์ไม่ถูกต้อง การจบเรื่องโดยให้กองกำลังของคอมมิวนิสต์ ถูกทางราชการเข้าทำลายที่ตั้ง และคอมมิวนิสต์ต้องหนีเข้าป่าลึก



นวนิยายเรื่องมุกดามะดัน สีฟ้า เสนอแนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองว่า นักการเมืองควร ยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมือง แม้จะมีอุปสรรคเกิดขึ้นก็ไม่ท้อถอยควรมุ่งมั่นในอุดมการณ์ ของตน โดยนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่และตัวละครสำคัญของเรื่องคือ มุกดา เป็น ตัวละครที่ดำเนินเรื่องโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งผู้แต่งปูพื้นให้เห็นลักษณะนิสัยของมุกดาว่า มีนิสัยโผงผางตรงไปตรงมา รักความซื่อสัตย์ยุติธรรม และสนใจการเมือง มุกดามีโอกาสรู้จักกับ อรรคม นักการเมืองหนุ่มที่มีอุดมการณ์ มุกดาเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงสำคัญช่วยบิดาหาเสียงเมื่อ สมัยครุสภาผู้แทนราษฎร

การสร้าง ความขัดแย้งในเรื่อง เมื่อเกิดความขัดแย้งทางการเมืองจนเกิดเหตุการณ์ วันที่ 6 ตุลาคม 2519 ครุบุญลือบิดาของมุกดาช่วยพรรคในการลงสมัครรับเลือกตั้งครั้งใหม่ ซึ่งมุกดาไม่เห็นด้วย จึงเกิดเป็นความขัดแย้งเล็กๆระหว่างบิดากับลูก แต่มุกดาก็ช่วยบิดา หาเสียงจนได้รับเลือกอีกครั้ง ดังบทสนทนาเกี่ยวกับการย้ายพรรคของบิดาว่า

“การเมืองมันหันเหผันแปรไปแล้ว ไอ้มะดันเอ๊ย เมื่อสี่ห้าปีก่อนมีแต่มือเปล่าๆ เงินค่าสมัครไม่เท่าไรก็ได้เลือก แต่คราวนี้มันไม่แน่นอนนอกจากต้องมีเงินหาเสียงแล้ว ยังต้องเอาใจกลุ่มโน้น กลุ่มนี้ เวลานี้แตกออกไม่รู้ก็กลุ่มต่อกี่กลุ่ม ต้องใช้เล่ห์กระเท่ห์ กันสารพัด ลำพังความศรัทธาอย่างเดียวอย่างเมื่อสี่ห้าปีก่อนนะมันใช้ไม่ได้แล้ว คนเขาสันศรัทธากันหมดแล้ว”

“พ่อพูดแบบนี้แปลว่าพ่อ ตั้งใจจะย้ายพรรคแน่หรือยัง”

“มันมีเปอร์เซ็นต์ที่จะได้รับเลือกยิ่งกว่าอยู่พรรคชาวประดานี่หว่า”

“เขาเสนอช่วยเงินหาเสียงให้พ่อเท่าไร”

“แกู้ได้ยัง”

“โธ...ของพรรคนี้...พรรคนี้พรรคนายทุนรู้ๆ กันอยู่ว่าเรื่องเงินเขาไม่อัน เขาเดียวกันได้พูดก็พูดเถอะ พ่อไม่ใช่นายทุนสักหน่อยเรื่องอะไรจะไปอยู่พรรคนี้”

“ทำไมจะอยู่ไม่ได้”

“อ้าว...พรรคการเมืองนะ อยู่พรรคไหนกลุ่มไหนเขาก็ต้องพยายามรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มเขา แล้วมันเรื่องอะไรพ่อไม่ใช่นายทุนสักหน่อย เป็นครูชาวบ้านกลับจะไปเข้าพรรคนายทุนหนูไม่เห็นเข้าทำ”

“บ๊ะ...นายทุนไม่ใช่คนไทยหรือกระอะไอ้มะดัน”

(สีฟ้า. 2531 : 513-514)

จุดสุดยอดของเรื่องเมื่อครูลือถูกยิงเสียชีวิตขณะกำลังวิ่งเต้นช่วยเหลือนักธุรกิจ มุกดา ตัดสินใจลงสมัคร ส.ส. ในตำแหน่งที่ว่างลงในนามพรรคเก่าของบิดา แม้จะได้รับเสียงทักท้วง แต่มุกดาตั้งใจแน่วแน่ในอุดมการณ์ของตน ผู้แต่งจบเรื่องโดยมุกดาได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเธอตั้งใจจะเป็นนักการเมืองที่ดี ดังที่มุกดาได้ตั้งใจไว้ว่า

“เมื่อหล่อนเกิดมา หล่อนเป็นนังมะดัน ไอ้มะดันทะโมนอยู่ในท้องคลองทุ่งนา บัดนี้ เพราะการศึกษาไฝรู้กับความมั่นใจในตัวเอง...ทำให้หล่อนคือ...น.ส.มุกดา ศรีถิ่นงาม... ผู้แทนราษฎรแห่งจังหวัดบ้านเกิด...

คนเรา...ใจไม่มีเพศ...

เถอะ...หล่อนจะเป็นผู้แทนฯที่แกร่งให้ยิ่งกว่าผู้แทนฯชายบางคนให้ได้...”

(สีฟ้า. 2531 : 800)

นวนิยายเรื่องผู้หญิงแถวหน้า ซอลัดดา เสนอแนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองว่า ผู้หญิงสามารถเป็นนักการเมืองได้เท่าผู้ชาย เพื่อย้าเตือนให้ผู้หญิงสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเมือง โดยนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่ ตัวละครสำคัญทำหน้าที่ดำเนินเรื่องโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบและเป็นผู้เสนอแนวคิด ตัวละครสำคัญชื่อวปุ่น มีคุณสมบัติของผู้ที่ควรเข้ามาร่วมช่วยเหลือสังคมและเป็นตัวแทนของประชาชน วปุ่นสนใจการเมืองเธอเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในคณะรัฐศาสตร์ โดยหวังว่าจะเป็นปลัดหญิง เส้นทางชีวิตของวปุ่นหักเหเมื่อเธอเรียนจบ และได้รู้จักกับนักการเมืองหนุ่มอนาคตดีชื่อसानดี้ เธอตัดสินใจแต่งงานกับเขา เขาสนับสนุนให้เธอก้าวสู่เส้นทางทางการเมือง ทั้งคู่ทำหน้าที่ตามบทบาทของตนที่ได้รับมอบหมาย

นักเขียนสร้างความขัดแย้งขึ้นภายในจิตใจของตัวละครเพื่อแสดงให้เห็นลักษณะและอุปนิสัยของผู้ที่มีความอดทน อดกลั้นต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยให้สามีของวปุ่นติดต่อกับความสัมพันธ์กับนักธุรกิจสตรีผู้หนึ่ง

ปัญหาของวปุ่นคลี่คลายลงเมื่อสามีเลิกความสัมพันธ์กับนักธุรกิจสาว ต่อมาได้สร้างความรู้สึกละอายใจขึ้นใหม่แก่วปุ่น เมื่อสามีของเธอประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตในตำแหน่งรัฐมนตรี ซึ่งทำให้เธอสืบทอดเจตนาหมั้นทางการเมืองของสามี เมื่อเธอได้รับตำแหน่งรัฐมนตรี

การจบเรื่องโดยให้คณะรัฐมนตรีเกิดความคิดเห็นไม่ตรงกันในการแก้ปัญหาทางการเมืองของรัฐบาล พรรคของวปุ่นลาออกจากการเข้าร่วมรัฐบาล และเธอยังร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

✓ นวนิยายเรื่องเมืองโพล์เพล้ ว.วินิจัยกุล เสนอแนวคิดทางการเมืองว่า นักการเมืองท้องถิ่นไม่ศึกษาข้อมูลในการพัฒนาท้องถิ่น โดยเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่กล่าวถึงการปกครองท้องถิ่นของเมืองสนธยาบุรี อำนาจการบริหารท้องถิ่นขึ้นอยู่กับนักการเมืองท้องถิ่นอันประกอบด้วยนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล โดยการสร้างตัวละครซึ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น 2 กลุ่มระหว่างกลุ่มนักการเมืองรุ่นเก่าที่มีความตั้งใจพัฒนาท้องถิ่น แต่ขาดการวางแผนและการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับผลดีผลเสียของการเร่งรีบพัฒนาได้แก่ นายกิตติชนะนายกเทศมนตรีเมืองสนธยาบุรีกับกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถ ต้องการพัฒนาท้องถิ่นในทิศทางที่ถูกต้อง และเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ กำนันโอดและสายชนะ การสร้างตัวละครสองกลุ่มนี้เพื่อให้เห็นพฤติกรรมของตัวละครที่นำไปสู่การเสนอแนวคิด

ส่วนโครงเรื่องย่อย ผู้แต่งนำเสนอเรื่องราวความรักของชายหนุ่มกับหญิงสาวที่มีความคิดเห็นตรงกัน แต่ทั้งคู่เกิดความเข้าใจผิดเพราะฝ่ายหญิงปิดบังฐานะที่แท้จริงของตน ต่อมาเมื่อได้พิจารณาไคร่ครวญแล้วทั้งคู่จึงเข้าใจกัน

การสร้าง ความขัดแย้งในเรื่อง โดยการสร้างความขัดแย้งเล็ก ๆ ระหว่างกำนันโต่กับนายกเทศมนตรี ที่ใช้ที่ดินของหลวงสนธยาบุรีรักษ์ อดีตเจ้าเมืองสนธยาบุรี เป็นที่ทิ้งขยะทำให้เกิดขวางทางเข้าออกตัวเมืองกับตำบลขาแข้ง ความขัดแย้งค่อยคลี่คลายเมื่อครบกำหนดสัญญาคืนที่ดิน เทศบาลจะต้องกำจัดขยะให้หมดสิ้นตามกำหนด ปัญหาทำท่าว่าจะยุติด้วยดี แต่นักเขียนได้สร้างความขัดแย้งขึ้นอีก เมื่อรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมด้านอุตสาหกรรม ทำให้นายกเทศมนตรีทำโครงการให้สนธยาบุรีเป็น “นิกส์” หรือ เมืองอุตสาหกรรมใหม่ตามนโยบายรัฐบาล จึงเกิดความขัดแย้งระหว่างกำนันโต่ สายชนะ ลูกชายของนายกเทศมนตรีกับนายกเทศมนตรี เพราะทั้งคู่เป็นคนหนุ่มรุ่นใหม่ที่เห็นว่าการพัฒนาจะต้องมีการวางแผนระยะยาว และความขัดแย้งกับนายหน้าค้าที่ดินที่เข้ามาปั่นราคาที่ดินในสนธยาบุรีดังที่สายชนะคัดค้านโครงการนั้นว่า

“ผมไม่ใช่คนหัวเก่าจนไม่ลืมหูลืมตา ไม่ได้คิดจะอนุรักษ์เอาไว้ให้พวกเรายู่กระต๊อบมุงหลังคาจากหรือจุดใต้จุดคบ ตักน้ำคลองกินเหมือนสมัยห้าสิบปีก่อน ผมรู้ว่าลำหลังยังงั้นก็ไม่ไหว แต่ผมอยากจะทำนาให้ถูกวิธีทำนองคิดดูนะครับ สนธยาบุรีเป็นจังหวัดเล็กๆ ที่ทรัพยากรธรรมชาติของเรายังไม่ถูกทำลาย เรายังมีทะเลสะอาด มีหาดทรายเป็นสมบัติของสาธารณะ มีโบราณสถานหลายแห่งที่ยังไม่มีใครขุดค้นเอาพระพุทธรูปไปขาย แล้วข้อสำคัญชาวบ้านก็ไม่ได้ยากจนอะไรนักหนา ยังพอทำมาหากินเลี้ยงตัวเองได้ แต่ถ้าเมื่อไรเราเริ่มพัฒนาให้สนธยาบุรีเป็นจังหวัดอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยวทีนี้ละชาวบ้านก็เริ่มขายที่ดินไปให้พวกเศรษฐีในเมืองทำสนามกอล์ฟ ทำคอนโดมิเนียมริมทะเล ทำโรงแรมราคาพัน ๆ ล้าน หาดทรายของเราก็จะถูกทำลาย ทรายกลายเป็นวัตถุขี้ปอนโรงงานทำแก้ว ที่เหลือก็มีคนมาสร้างโรงแรมจนติดทะเล ไม่มีที่ให้ชาวบ้านเดินอีกต่อไป ทะเลสกปรกเพราะปล่อยของเสียกับสารเคมีลงไปในน้ำ ชาวบ้านจะรวยในระยะแรก แต่ต่อไปก็จะกลายเป็นผู้ใช้แรงงาน ทำงานได้ค่าแรงไม่กี่บาทแทนที่จะมีโอกาสก้าวหน้า”

“ไอ้ตุ๊ดตุ๊ด...ไอ้ลูกระยำมันทำกูอีกแล้ว”

“คุณสายชนะ คุณพูดมาทั้งหมดนี้คุณมีทางออกที่ดีกว่านี้จะเสนอไหมล่ะ”

“มีครับ...ผมขอเสนอให้สนธยาบุรีเป็นเขตปลอดอุตสาหกรรมหนัก ขอให้กลายเป็นปอดของประเทศไทย เป็นเมืองพักผ่อนที่รักษาสภาพธรรมชาติเอาไว้ได้อย่างแท้จริง เราเหลือจังหวัดอย่างนี้ไม่กี่จังหวัดแล้วนะครับในบ้านเมืองเรา เราจะไม่สร้างคอนโดมิเนียมสูงๆ ไม่ทำลายเกาะเพื่อจะสร้างรีสอร์ท แต่เราอนุญาตให้คนมาพักได้ บ้านเมืองเราต้องสะอาด มีระบบกำจัดขยะที่ได้ผล สาธารณสุขดี การศึกษาดีสำหรับชาวบ้าน ผมรณรงค์เรื่องผู้ไม่รู้หนังสือเต็มที่เลยครับ แล้วข้อสำคัญต้องรณรงค์ให้

ชาวบ้านเห็นความสำคัญของจังหวัดด้วย สนธิยานุรีจะกลายเป็นจังหวัดตัวอย่างของประเทศไทย”

(ว.วินิจฉัยกุล. 2534 : 392-394)

ปัญหาความขัดแย้งกับนายหน้าค้าที่ดินเมื่อจะพัฒนาสนธิยานุรีเป็นเมืองอุตสาหกรรมใหม่ ดังบทสนทนาระหว่างผู้ใหญ่สิงห์กับกำนันโอด

“ตาเที่ยงแกบอกว่าจะขายที่ดินแกก็เกรงใจกำนัน กำนันไม่ให้ขาย ฉันทายรู้ว่ามันเรื่องอะไร ตาเที่ยงจนจะตายโหงตายหา ได้เงินมาก่อนล้านยังงี้เกิดใหม่อีกสามชาติก็หาไม่ได้ ไปขัดขวางแกเอาไว้ทำไม”

“เพราะที่ดินตาเที่ยงมีตั้งสิบกว่าไร่ ได้เงินไม่ถึงล้านได้ยังไงล่ะ ไร่หนึ่งก็ไม่กี่หมื่นนี่ซี”

“อ้อ นี่มาต่อรองแทนลูกบ้านรีใจ”

“ถ้าเป็นผลประโยชน์ของตาเที่ยง ฉันก็ต้องนึกมากกว่าประโยชน์ของพวกพ่อค้าในเมือง อีกอย่างฉันไม่อยากให้คนเข้ามาขว้างขว้างซื้อที่ดินไปราคาถูๆ แล้วเอาไปจัดสรรราคาแพงๆ ถ้าจะขายไปขายในหมู่บ้านของอาสิงห์ซี มายุ่งอะไรกับแถวนี้”

“อย่าอีกยกหน่อยเลยนำไอ้โอด รู้ว่ามึงจะงาบค่านายหน้าแพงๆ ไซ้มียะ ถึงพูดทำโน่นทำนี่ ภูให้เวลามึงคิดไอ้โอด มึงอย่ามาขวางทางกู ถ้ามีอะไรขอกันกินได้ มึงก็รู้ว่ากูเป็นคนใจกว้าง...”

“ผู้ใหญ่ออกไปเสียก่อน ไปเสียตั้งแต่ยังเดินได้ ไม่งั้นต้องใส่โลงไป...เลือกเอา”

“มึงอย่ามาขู่กู...วันพระไม่ได้มีหนเดียว”

(ว.วินิจฉัยกุล. 2534 : 125-127)

การสร้าง ความขัดแย้งให้ทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งนำไปสู่การคลี่คลายปัญหา เมื่อมีการวางแผนให้กำนันโอดหมดสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาเทศบาล และการพยายามกำจัดกำนันโอดของนายหน้าค้าที่ดิน ในขณะที่สายชนะพยายามหาข้อมูล เพื่อแสดงให้เห็นความเสียหายของการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมถูกต้อง ซึ่งความพยายามนั้นประสบความสำเร็จ ปัญหาความขัดแย้งคลี่คลาย เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดและสมาชิกสภาเทศบาลส่วนมากมีความเห็นเช่นเดียวกับบุคคลทั้งสอง

การจบเรื่อง โดยให้สมาชิกสภาเทศบาลเมืองโพล์เพล้ตัดสินใจพัฒนาเมืองโพล์เพล้ให้เป็นปอดของประเทศ และมีการศึกษาวางแผนที่ดีก่อนการลงมือปฏิบัติตามแผน นายกเทศมนตรีลาออก เพื่อเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามาทำงาน

นวนิยายเรื่องแท่งเต็ง สีฟ้าเสนอแนวคิดทางการเมืองว่า นักการเมืองยังขาดอุดมการณ์ทางการเมืองและขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่ๆ ให้ตัวละครสำคัญของเรื่อง คือพงศ์แผน เป็นตัวดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ การเข้าสู่เส้นทางการเมืองโดยได้รับการสนับสนุนจากนายทุน ทั้งที่เขาเองไม่เคยคิดที่จะเข้าสู่เส้นทางสายนี้ และได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีด้วยการซื้อตำแหน่ง

การสร้าง ความขัดแย้ง โดยให้พงศ์แผนขัดแย้งกับภรรยาเกี่ยวกับความต้องการให้เธอเข้ามาช่วยเขาทางด้านธุรกิจ แต่ภรรยาของเขาปฏิเสธซึ่งนำไปสู่ความสัมพันธ์กับระหว่างพงศ์แผนกับนักธุรกิจสาว และผู้แต่งสร้างความขัดแย้งเกี่ยวกับความรู้สึกของประชาชนต่อนักการเมืองอย่างเกี่ยวกับการใช้ตำแหน่งแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพรรคพวกของตน จนประชาชนเกิดความเอือมระอา ดังบทสนทนาระหว่าง ม.จ.วุฒิเทพ กับวิจณละว่า

“...คุณแผนเขาเป็นอย่างไรบ้างล่ะไม่เห็นได้ข่าวเรื่องงานในกระทรวง เห็นมีแต่ข่าวไปเปิดบริษัทกับไปงานเลี้ยงแนะนำอะไรต่างๆ” วิจณละแก้ว่า

“งานก็คงทำไปเรื่อย ๆ ตามนโยบายนั้นแหละค่ะพ่อ คุณแผนไม่ใช่รัฐมนตรีว่าการ เป็นเพียงรัฐมนตรีช่วยเท่านั้น”

“แต่ถูกพวกเขียนคอลัมน์เคาะเอาบ่อยเหมือนกัน... เมื่อสองวันนี่ก็เขียนถึงบริษัทเงินทุนพันธุธรณกิจของนายพันธุธรณกิจของรัฐมนตรีว่าการ เขากระแนะกระแหนว่า ขยายธุรกิจมีบริษัทในเครือขึ้นมากมาย เขาโยงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของนายพันธุธรกับนายโชคนะว่าเคยเป็นเด็กอยู่ในตลาดในจังหวัดเดียวกัน ผิดกันแต่นายพันธุธรนั้นพ่อมีร้านค้า แล้วนายพันธุธรก็เป็นญาติกับรัฐมนตรีว่าการ ส่วนนายแผนก็เป็นเด็กของนายโชคนะ เขาก็ตำหนินั้นแหละว่าไป ๆ มา ๆ ก็เห็นจะร่วมทีมกันกอบโกยผลประโยชน์เรื่องพวกนี้ลูกรู้บ้างหรือเปล่า?”

“ไม่ทราบหรอกค่ะพ่อ ลูกไม่เคยยุ่งไม่เคยถามอะไรเกี่ยวกับงานของเขอย่างหนึ่งก็ เพราะไม่เคยรู้เรื่องการเมือง แล้วก็รู้เรื่องงานของกระทรวงทบวงกรมอะไร นอกจากงานหมอมานพยาบาลแล้วก็เรื่องโรงพยาบาล”

“พ่อก็ไม่อยากยุ่ง แต่ถ้าจะถามอะไรลูกก็เพราะเป็นห่วงลูกห่วงเลยไปถึงคุณแผนของลูกด้วย พ่อไม่อยากเห็นเขาเป็นนักการเมืองที่มีแต่คนด่า”

“ลูกก็อยากถามพ่อสักนิด ไม่ใช่ขัดพ่อนะคะแต่ถามตามความรู้สึกของลูก...พ่อว่ามีนักการเมืองคนไหนหรือคะที่ไม่เคยโดนพวกหนังสือพิมพ์ด่า แม้แต่คนที่ใคร ๆ ว่าดีที่สุด”

“ตัวอย่างหาเรื่องต่างกับด่าถึงความทุจริตอันเป็นความเลวสุดยอดของนักการเมืองมันผิดกันนะลูก บ้านเมืองเราเป็นประชาธิปไตยถ้าหวังพึ่งนักการเมืองไม่ได้ ถ้านักการเมืองมีแต่คนตั้งหน้าตั้งตาจะทุจริต เราจะไปหวังพึ่งใครได้ พ่อของลูกไม่เคยคิดบ้างเลยรึว่าในฐานะที่เขาได้รับเลือกมาจากประชาชนเขาคือที่พึ่งของประชาชน”

(สีฟ้า. 2535 : 156-158)



การคลี่คลายปัญหาความขัดแย้งของประชาชนต่อนักการเมือง เมื่อคณะนายทหารทำการปฏิวัติยึดอำนาจ นักการเมืองสิ้นสุดอำนาจ ซึ่งสร้างความพอใจแก่ประชาชนเป็นอย่างมาก ผู้แต่งจบเรื่องโดยให้พงศ์แผนสุญเสียอำนาจทางการเมือง ขณะเดียวกันเขาก็สูญเสียชีวิตครอบครัว อันเนื่องมาจากความคิดเห็นด้านการเมืองไม่ตรงกัน

## 2. การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องย่อย

นวนิยายเป็นวรรณกรรมที่มีการนำเสนอเนื้อหาหลากหลาย และมีกลวิธีการเสนอซับซ้อนหลากหลายวิธี การวางโครงเรื่องของนวนิยายจึงมีทั้งโครงเรื่องใหญ่และโครงเรื่องย่อย จึงทำให้การเสนอแนวคิดที่แตกต่างกัน แต่แนวคิดที่ปรากฏในโครงเรื่องเป็นแนวคิดที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน หรืออาจเป็นแนวคิดที่แตกต่างกัน แต่แนวคิดที่ปรากฏในโครงเรื่องย่อยนี้ช่วยเสริมให้นวนิยายมีเนื้อเรื่องเข้มข้นขึ้น การเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519 นอกจากนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่แล้ว นักเขียนได้เสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในโครงเรื่องย่อย ซึ่งการนำเสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในเรื่องย่อยนี้ เพราะนวนิยายบางเรื่องเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตและความรัก ไม่ได้เสนอเรื่องราวทางการเมืองโดยตรง แต่ได้เสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในโครงเรื่องย่อย ที่ช่วยเสริมนวนิยายให้มีเนื้อหาเข้มข้นน่าสนใจยิ่งขึ้น นวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534 เสนอแนวคิดทางการเมืองผ่านโครงเรื่องย่อย ได้แก่ นวนิยายเรื่องเปลือก ของสีฟ้า พรายสายรุ้ง จัตุรัสชีวิต และสวนทางสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า มีวิธีการเสนอแนวคิด ดังนี้



นวนิยายเรื่องเปลือก สีฟ้าเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองไว้ว่า อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน และการรักษาอำนาจทางการเมืองจะต้องมีผู้มีกำลังและอาวุธสนับสนุน การเสนอแนวคิดโดยเสนอผ่านโครงเรื่องย่อย ส่วนโครงเรื่องใหญ่ของนวนิยายเป็นเรื่องราวของหญิงสาวธรรมดาคนหนึ่งที่มีชีวิตพลิกผันให้เธอมีเกียรติยศชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของคนทั้งประเทศ สิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นเสมือนเปลือกที่ห่อหุ้มเธอไว้

สีฟ้าผูกเรื่องโดยการสร้างความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ไว้หลายครั้งได้แก่ ความขัดแย้งในจิตใจของตัวละคร ความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ซึ่งนำมาสู่ความขัดแย้งระหว่างตัวละครและจบเรื่องด้วยความตาย แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของอำนาจทางการเมือง เป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้แน่นอน การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องย่อยโดยให้พันตรีอิทธิพลได้รับผลกระทบทางการเมืองต้องติดคุกและภรรยาเสียชีวิต เขาได้รับความทุกข์ทั้งกายและใจ ความขัดแย้งในใจของผู้พันอิทธิพลค่อยคลี่คลายลงเมื่อเขาพ้นโทษและได้กลับเข้ารับราชการอีกครั้งหนึ่ง เขามีส่วนร่วมทำการปฏิวัติและเป็นฐานสนับสนุนผู้นำทางการเมือง การสร้างปัญหาของเรื่องขึ้นมาอีก

โดยให้เขาตัดสินใจทำการปฏิบัติ เมื่อรู้ว่ามีวางแผนทำการปฏิบัติตอนที่ผู้นำรัฐบาลไม่อยู่ เขาดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองโดยมีนายพลเอกรินเป็นฐานสนับสนุน และต่อมากมีการสร้างความขัดแย้งระหว่างนายพลอิทธิพลกับนายพลเอกรินเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางธุรกิจการเมืองหลายเรื่อง ดังบทสนทนาที่แสดงให้เห็นความขัดแย้งระหว่างนายพลอิทธิพลกับนายพลเอกรินว่า

“เขาเล่าอะไรให้ฟังหรือเปล่า”

“เล่าอะไรครับคุณยาย”

“ก็เรื่องสัญญาโรงกลั่นไฉละ คุณพ่อเขาเซ็นอนุมัติแล้ว รู้หรือเปล่า”

“ให้พวกหวังสิริ....”

“ก็รู้แล้วนี่เราละ” คุณนายบัวน้อยพูดเหมือนบ่นต่อไปอีกว่า

“แม่แก้วของเราเขาเห็นกับเพื่อนกับพี่ ๆ น้อง ๆ ของเขายิ่งกว่าเห็นกับยายกับยายหนู หรือแม้แต่กับแกเองก็เถอะตาตุ้ ยังไง ๆ หนูอรวีก็เมียเรา ทางโน้นทางคุณหญิงวาสนา เขาถึงจะไม่ใช้ญาติก็เกี่ยวข้องกัน ผลประโยชน์อะไร ๆ มันก็ตกอยู่กับแกกับยายน้อย ทางนี้นะมันมาถึงเราแค่กระแสนกระสาย แม่แก้วของแกไม่ทันคน ดีแต่ยอมให้พี่ ๆ น้อง ๆ มาซุบมือเปิบ ยายกึ่งทองยายมาลีกับผัว ๆ นะท่านผู้หญิงเขาเชื่อของเขานัก”

(สีฟ้า. 2524 : 520)

ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ดังกล่าวนำไปสู่ตอนจบของเรื่อง เมื่อผู้ที่เคยสนับสนุนอำนาจทางการเมืองไม่ต้องการให้การสนับสนุนอีกต่อไป นายพลอิทธิพลเสียชีวิตด้วยวิธีการกำจัดให้พ้นจากเส้นทางสายอำนาจโดยนายพลเอกริน

นวนิยายเรื่องพรายสายรุ้ง เพ็ญแข วงศ์สง่าเสนอแนวคิดทางการเมืองว่า ประชาชนเลือก ส.ส. โดยยึดถือความใกล้ชิดกับบุคคลมากกว่าการพิจารณาถึงความรู้ความสามารถ โดยเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องย่อย ส่วนโครงเรื่องใหญ่เป็นเรื่องความพยายามเอาชนะของผู้หญิงคนหนึ่งที่มีคุณสมบัติเพียบพร้อมด้านความงาม ความรู้และฐานะทางสังคม เมื่อผิดหวังจากความรักจึงพยายามหาสิ่งชดเชย แต่ในที่สุดเธอก็รู้ว่าสิ่งที่เธอดิ้นรนไขว่คว้านั้นไม่ได้ทำให้เธอมีความสุขที่แท้จริง

โครงเรื่องย่อยที่เสนอแนวคิดด้านการเมืองช่วยให้เรื่องน่าสนใจขึ้น โดยให้ ดร.รัฐธา รับตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลที่มาจากการปฏิบัติ ตามความต้องการของ ดร.นันทาวดี ผู้เป็นภรรยา ต่อมาเมื่อรัฐบาลประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดร.นันทาวดีต้องการให้สามีลงสมัครรับเลือกตั้งโดยยอมเสียเงินจำนวนมากในการหาเสียง ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า

ดร.รัฐฐาไม่ได้รับเลือกเป็น ส.ส. ส่วนผู้ที่ได้รับเลือกกลับกลายเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้แต่เป็นคนที่อยู่ในพื้นที่และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน ดร.นันทาวดีจึงผิดหวังมากที่มีคุณสมบัติเช่นสามีพ่ายแพ้การเลือกตั้งแก่ผู้ที่เธอเห็นว่าไม่มีความเหมาะสม ในขณะที่ ดร.รัฐฐา ไข้ประชานมากขึ้น

นวนิยายเรื่องจักรวรรดิชีวิต เพ็ญแข วงศ์สง่า เสนอแนวคิดทางการเมืองว่า ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย โดยนำเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องย่อย ซึ่งโครงเรื่องย่อยนี้ช่วยให้เรื่องมีความเข้มข้นขึ้นและใช้บทสนทนาของตัวละครขยายแนวคิดให้ชัดเจนขึ้น ส่วนโครงเรื่องใหญ่เป็นเรื่องราวชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่งที่ย้ายมาศึกษาเล่าเรียนแม้จะพบกับอุปสรรค เมื่อเธอมีหน้าที่การงานและต้องแต่งงานกับผู้ชายตามความต้องการของมารดา เธอต้องรับภาระในครอบครัวและสามีที่ป่วยหนัก ซึ่งทำให้เธอกระทำบางอย่างที่ผิดศีลธรรม ในที่สุดเธอจะต้องเลือกเธอควรจะทำอย่างไรต่อไปในชีวิตของเธอ

โครงเรื่องย่อยที่เสนอแนวคิดทางการเมือง เสนอเรื่องราวความขัดแย้งของตัวละครต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ใช้ปกครองประเทศขณะนั้น โดยให้ชนินทร์ซึ่งเป็นพี่ชายของคณางค์ สนใจการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์ เขาเขียนบทความโจมตีรัฐบาลตั้งแต่เป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ความขัดแย้งทางความคิดทำให้ชนินทร์ติดคุกในฐานะนักโทษทางการเมือง เมื่อชนินทร์พ้นโทษออกมาเขาจึงลงสมัคร ส.ส. แต่ไม่ได้รับเลือกตั้งและไปอบรมวิทยุทวิขัณธ์การต่อสู้แบบป่าประสานเมืองที่ปักกิ่ง การคลี่คลายความรู้สึกขัดแย้งของชนินทร์ที่มีต่อระบอบการปกครอง เมื่อเขากลับมาและได้คิดถึงเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของคนไทยที่ไม่เหมือนชาวจีน หรือไม่เหมือนชาติที่ปกครองด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์ทั้งหลาย ชนินทร์กับพรรคพวกจึงร่วมมือกันตั้งพรรคการเมืองเพื่อต่อสู้ในวิธีที่ถูกต้องทางรัฐสภา

“งานของพี่ชนินทร์ไปถึงไหนแล้วคะ”

“เราก็ทำของเราไปเรื่อย ๆ เพราะมันเป็นอุดมการณ์ แต่พี่เคยบอกพรรคพวกเสมอ เราจะเปลี่ยนคนไทยไม่ได้ คนของเรามีความเป็นตัวของตัวเองส่วนมาก เราเรียกว่าอะไรนะ เอกลักษณ์ของคนไทยคือการทำอะไรตามใจตนเอง ถือพรรคถือพวกเป็นใหญ่ ยังติดระบบเจ้าขุนมูลนายยกย่องเกียรติ ฐานะและชาติวุฒิ ความสำนึกที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมมาที่หลังส่วนตัว เราคงเปลี่ยนนิสัยคนไทยไม่ได้ เมื่อเป็นอย่างนี้ก็ต้องยอมคนไทยยอมให้คนไทยเป็นอิสระไม่ต่อแยกกับเขา”

“ไม่พยายามจะเอาประเทศไทยไว้ในอำนาจแล้วหรือคะ”

“พี่เคยบอกเสมอว่า พคท. ไร่มากถ้ายังพยายามจะยึดประเทศไทย เพราะคนไทยจะเป็นคอมมิวนิสต์ที่เลวที่สุด คนไทยไม่สนใจว่าจะใช้ระบบไหนด้วยซ้ำ เขาก็ยังคงใช้ชีวิตอิสระเสรียังจะไปอาบ อบ นวด วางนาก็ยังจะเล่นถั่ว เล่นโป ชนไก่ กินเหล้า ซึ่ง

ประเทศคอมมิวนิสต์อื่นอาจจะต้องหันมาเอาอย่าง คนไทยเป็นคนนับถือตัวเองมาก เราก็จะยังเล่นขณะทำงานและทำงานขณะเล่นจะไม่เคร่งเครียดจริงจังอะไรนัก มีเพื่อนพี่หลายคนเขาสวมว่า คนไทยเป็นคนฉลาดรู้จักชลอความแก่ ความตาย เขาว่าเป็นการเอ็นจอยชีวิตไม่เคร่งเครียดอยู่กับงานมากเกินไป พี่เดินทางเข้าไปในยุโรปหลายเมืองพิจารณาดูแล้วก็เห็นจริงตามเขาว่า คนเหล่านั้นทำงานเหมือนเครื่องจักรใช้ชีวิตตามนาฬิกาแมง วันหนึ่งๆ แทบจะไม่มีเวลายิ้มหรือหาความสุขสำราญ เพื่อนพี่คนนั้นเขาชี้ให้เห็นว่าฝรั่งโง่ ส่วนเราฉลาดอาจเป็นเพราะเรารู้จัก โอมาร์ คายัม ก่อนมาร์กหรือเลนินก็เป็นได้”

“หมายความว่า พี่ชรินทร์ยอมแพ้หรือคะ”.

“ไม่ยอม แต่เราแพ้ไปแล้วแพ้ตั้งแต่ยังไม่ได้ต่อสู้ เพราะเราไม่สามารถเปลี่ยนนิสัยใจคอ เปลี่ยนค่านิยมของคนไทยได้...นาง ชีวิตของพี่เกือบครึ่งทางได้อุทิศเพื่อการต่อสู้ในความปรารถนาที่จะนำ “ของดี” เข้ามาเผยแพร่ในบ้านเมือง แต่เวลานี้พี่ค่อนข้างจะรู้สึกแล้วว่าความจริงเราไม่ต้องต่อสู้อะไรมาก ทุกอย่างมีการลงของมันอยู่แล้ว”

“เพราะเหตุผลนี้หรือคะ พี่ชรินทร์จึงกลับมา”

“ใช่แล้ว พี่คิดว่าเราควรหันมาประนีประนอมกันทั้งสองฝ่าย นางคงเข้าใจ พวกของพี่ก็ทำไปเพราะปรารถนาดีต่อประเทศชาติ”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2525:382-384)

นวนิยายเรื่องสวนทางสายรุ้ง เพ็ญแข วงศ์สง่า เสนอแนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองว่า นักการเมืองควรมีความมั่นใจในอุดมการณ์ทางการเมือง การเสนอแนวคิดโดยเสนอผ่านโครงเรื่องย่อยและการสร้างตัวละคร ซึ่งโครงเรื่องย่อยนี้ทำให้เรื่องมีความเข้มข้นขึ้น ส่วนโครงเรื่องใหญ่ของนวนิยายเรื่องนี้นำเสนอเรื่องราวความรักของหญิงสาวผู้ที่คุณสมบัติเพียบพร้อมทั้งความงามและฐานะที่ร่ำรวยเป็นที่หมายปองของผู้ชายหลายคน ในที่สุดเธอเลือกแต่งงานกับอดีตนายพลหัวหน้าพรรคการเมือง แต่ต้องผิดหวังเมื่ออดีตนายพลถูกลอบยิงเสียชีวิตอันเนื่องมาจากการเมือง

โครงเรื่องย่อยนำเสนอเรื่องของนักการเมืองผู้มีอุดมการณ์ชื่อดินแดน เป็นนักการเมืองหนุ่มชาวอีสาน เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และตั้งใจทำงานในหน้าที่ส.ส.ของตนให้ดีที่สุด ดินแดนเป็นเลขาของหัวหน้าพรรคการเมืองที่เขาสังกัด ลักษณะของดินแดน ดังที่รัฐทอส์คิดคำนึงถึงคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเป็น ส.ส.ของดินแดนว่า

“ในใจของเธอนั้นคิดว่าดินแดนช่างเป็นคนที่เหมาะสมอะไรที่จะได้เป็นส.ส. เพราะเขาศึกษามาทางการเมือง เขามีความตั้งใจแน่วแน่ และมีอุดมการณ์ที่จะรับใช้ประชาชน

รู้ทอสีคิดว่าราษฎรทั่วไปก็คงจะมองเห็นคุณงามความดีของเขาอย่างที่เรามองเห็น  
ดินแดนเป็นคนง่าย ๆ ใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนกับชาวบ้าน ทำงานทุกอย่างเพื่อหวังให้  
ประชาชนได้อยู่ดีกินดี เขาเป็นนักการเมืองซึ่งหนังสือพิมพ์หลายฉบับกล่าวขวัญถึง  
อยู่เสมอ”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 540)

การผูกปมปัญหาโดยรัฐบาลประกาศยุบสภาและให้ดินแดนพ่ายแพ้การเลือกตั้งแก่  
หมอปรีชัยแม้ว่าเขาจะหาเสียงอย่างหนัก เขารู้สึกผิดหวัง การสร้างปัญหาต่อมาเมื่อนายพล  
หัวหน้าพรรคหนีออกนอกประเทศ เมื่อคณะผู้ก่อการปฏิวัติกระทำการไม่สำเร็จ ดินแดนถูก  
ตำรวจสอบสวนหมอปรีชัยช่วยเหลือประกันตัวออกมา และหมอปรีชัยถูกยิงเสียชีวิตเพราะ  
คิดว่าเป็นดินแดน

การจบเรื่องโดยให้ดินแดนได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส.แทนตำแหน่งของหมอปรีชัย  
ดินแดนได้รับมอบหมายจากหัวหน้าพรรคให้ยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมืองและดูแลพรรคก่อน  
ที่หัวหน้าพรรคจะถูกลอบสังหารเสียชีวิต

### 3. การเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนา

การใช้บทสนทนาของตัวละครในการถ่ายทอดแนวคิดนั้น บทสนทนาของตัวละคร  
จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถรับรู้และเข้าใจสิ่งที่นักเขียนต้องการเสนอแนวคิดทางการเมือง เมื่อวิเคราะห์  
นวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 พบว่า นักเขียนสตรี  
เสนอแนวคิดโดยใช้บทสนทนาโต้ตอบระหว่างตัวละครสำคัญกับตัวละครอื่น ๆ ของเรื่อง และ  
การใช้บทสนทนาของตัวละครอื่น ๆ เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครสำคัญ ได้แก่ นวนิยาย  
เรื่อง เทียนส่องแสง ของดวงใจ ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า เทพบุตรสุดแสน ของทมยันตี  
หน้าไฟ ของ โสภาค สุวรรณ มุกตะดั้น และ แทงเต็ง ของสีฟ้า ดังนี้

นวนิยายเรื่อง เทียนส่องแสง ของดวงใจ เสนอแนวคิดทางการเมืองว่า การกระจาย  
การศึกษาของรัฐยังไม่ทั่วถึง โดยเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนาของตัวละครในลักษณะการวิจารณ์  
การใช้เงินงบประมาณของรัฐในทางที่ให้คนประโยชน์น้อยไม่คุ้มค่า ดังบทสนทนาว่า

“เมื่อก่อนจ้อยอยู่เมืองไทย จ้อยทราบดีว่าคนที่นี่มีโอกาสเรียนหนังสือไม่เท่าเทียม  
กันก็จริง แต่จ้อยเผลอคิดว่าช่วยไม่ได้ ประเทศเล็ก ๆ อย่างเราจะเอาอะไรกันมากมายนัก  
แต่พอออกมาที่นี่แล้วจ้อยเห็นอิทธิพลของการศึกษามากทีเดียวว่ามีผลต่อการดำเนิน

ชีวิตอย่างไร ไปที่ไหน ๆ ดูผู้คนมีระเบียบ มีวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย พิพิธภัณฑ์หรือ การแสดงระหว่างเมืองใหญ่กับเมืองเล็กไม่ต่างกันเท่าไร อาชีพของคนก็เหมือนกัน นักธุรกิจ หรือช่างฝีมือไม่ต้องมาแออัดอยู่แต่ในลอนดอน แต่แผ่ขยายไปทั่ว บ้านเมืองก็เจริญเท่าเทียมกันทุกภาค”

“ใช่ครับ ของเหล่านี้มันเกี่ยวพันกันเป็นลูกโซ่ การศึกษาก็ช่วยพัฒนาอาชีพของคนไปด้วย”

“จ้อยเคยศึกษางบประมาณของประเทศไทยแต่ละปี จ้อยว่าเราพอจะจัดสรรให้แก่ การศึกษาระดับในประเทศได้อีกมากกว่านี้ ทุนที่กู้หรือขอมาจากองค์การระหว่าง ประเทศอื่นๆ แทนที่จะมาใช้ในการวิจัยแคบ ๆ ที่ไม่ให้ประโยชน์ขั้นรีบด่วน หรือแทนที่ จะเน้นการส่งคนไปศึกษาต่อต่างประเทศกันปีละเยอะแยะ เราน่าจะมาทุ่มเทเรื่อง การศึกษาในชนบทให้ได้ผลจริงจัง เมื่อคนเราได้รับการพัฒนาแล้ว เชื่อเถอะว่าประเทศ ต้องพัฒนาตามไปด้วย ประชาธิปไตยของเราไม่พัฒนาก็เพราะคนไม่พัฒนานี้แหละค่ะ”

(ดวงใจ. 2520 : 352)

นวนิยายเรื่องเทพบุตรสุดแสน ทมยันตี เสนอแนวคิดทางการเมืองว่าผู้ที่ขึ้นเป็นผู้นำ ได้ต้องมีทั้งกำลัง และอาวุธ รัฐบาลจะต้องมีความจริงใจในการแก้ไขปัญหาสังคม และนายก- รัฐมนตรีไม่ควรมาจากการปฏิบัติโดยใช้อำนาจของตัวละครสำคัญของเรื่องสะท้อนแนวคิด โดยใช้อำนาจที่มิได้มีลักษณะประชดประชัน เช่นตอนที่นายชูชาติพยายามหางานทำและปรึกษา สุระเทพบุตร ดังบทสนทนาว่า

“ตอนนี้ตำแหน่งผู้ว่า กทม.ก็ไม่ว่าง” ท่านสุระบ่น

“วุฒิเขาก็ตั้งหมดแล้ว”

“หรือ...”ท่านสุระมองหน้านายชู “จะเป็นนายกตำแหน่งกำลังจะว่าง”

นายชูสะดุ้งโหยง เพราะเรื่องอย่างว่าจะมาพูดเล่นกันง่าย ๆ อันการ “เป็นนายก” เท่าที่สังเกต ๆ กันมาคงไม่ยาก ไม่มีสูตรสำเร็จอะไรกันนักหนานอกจากที่ “คุณหม่อม” เคยว่าไว้ว่า

หนึ่ง ต้องเป็น ผบ.ทบ.

ซึ่งข้อนี้จึงโยงมาข้อสอง ต้องจบจาก จปร.

ที่ต้องจบจาก จปร. ก็เพราะคนที่จบจากวัดลิงขบเคยได้เป็น ผบ.ทบ. เขียะที่ไหน และพอไม่ได้เป็น ผบ.ทบ. ก็จะเป็นนายกรัฐมนตรีไม่ได้ เพราะเหตุฉะนั้นจึงอนุมานโดย ไม่มีมติแรกกะสารตามสำนวนท่านโฆษกรัฐบาลได้ว่า ผู้หญิงเมืองไทยไม่มีวัน มีคืน

มีเดือน ได้เป็นนายกโดยเด็ดขาด เพราะโรงเรียน จปร. เขาไม่มีผู้หญิง...ดังนั้น  
ตำแหน่ง นายกอันจะควบคู่ไปกับตำแหน่ง ผบ.ทบ. ผู้หญิงย่อมอย่าถวิลถึงเป็นอันขาด  
แต่ถึงผู้ชายก็เหอะ หากไม่เข้าสเปคตามที่ “คุณหม่อม” ท่านว่า ถึงสภาจะโหวตจน  
คอหอยแทบแตกอย่างมากมายได้ราว ๆ สิบเจ็ดวัน และนี่อยู่ ๆ ท่านสุระจะถามนายชู  
เป็นนัยว่าตำแหน่งนายกทำท่าจะว่าง มันเก๊าะยังงี้ ๆ อยู่จริงมะ?”

(ทมยันตี. 2525:405)

การใช้บทสนทนาของตัวละครที่ผู้เขียนไม่ได้บอกตรง ๆ ดังนั้นผู้อ่านจะต้องใช้การ  
พิจารณาตีความ ดังบทสนทนาของนายชูชาติกับสุระเทพบุตร เกี่ยวกับการเป็นนายกรัฐมนตรีว่า

“แกรัฐธรรมนูญของเทวดา นายก็รู้ว่าความเป็นเทวดาได้นั้นต้องผ่านขั้นตอน  
อย่างไรบ้าง”

“เคยเห็นแต่ผุดขึ้นมาเฉย ๆ “ นายชูบ่นกะปอดกะแปด “วันดีคืนดีก็จะมีคนมาอ่าน  
โองการชุมนุมเทวดา ใครจะไปรู้ว่าการแต่งตั้งเขาทำมายังไง”

“ขั้นแรกนายต้องสั่งสมบารมี”

“ฮี่...” นายชูทำหน้าบูดอีก

“เวลาเลื่อน ลด ปลด ย้าย ก็พูดกันหยั่งงี้ คนนี้ไม่มีบารมี พอมาเป็นไอ้คนนั้น  
ยังอยู่ในตำแหน่งเก่าต่อไปเพราะบารมีแก่กล้า”

“การเป็นเทวดา บารมีต้องแก่กล้า” สุระเทพบุตรชี้ทางสวรรค์ให้

“ข้อแรกต้องทำบุญมากมายจะได้มีลูกน้องเยอะ ๆ การมีกองกำลังอยู่ในมีย่อมต้อง  
เป็นที่เกรงใจของคนอื่นมากกว่าคนที่ไม่มีลูกน้องกระหยิบมือเดียว”

“จะต้องทำอะไรบ้าง”

“ก็อย่าง....เอาแค่ท่านหัวหน้าปฎิวัติของเราก็แล้วกัน”

“มี ป.ว. ด้วยหรือนั่น?”

“เอาครั้งล่าสุดเลยนะ มันอาจจะหลายกับปีหลายกัลป์สำหรับมนุษย์ แต่พวกเทวดา  
เราคิดว่าสด ๆ ร้อน ๆ ก็เรื่องท่านเจ้าคุณอินทราปาณี”

“อ้อ.....องค์ที่ไล่พระอินทร์องค์เก่าไป แล้วตั้งองค์เองขึ้นแทนใช่ใหม่มะ?”

“รู้หรือ?”

“ทำไมจะไม่รู้ แผนนี้เขาเรียกว่าแผนยกภูเขาอิงฟ้า ระว่างเหอะ....พอถึงฤดูแล้ง  
ดอกปาริชาติบนสวรรค์บาน พระอินทร์องค์เก่าท่านจะหวนอาลัยสวรรค์ขึ้นมาราวนี้  
ได้รับกันอุตลุด”

(ทมยันตี. 2525 : 96-98)

และบทสนทนาเกี่ยวกับรัฐบาลว่า รัฐบาลจะต้องมีความจริงใจที่จะแก้ไขปัญหาสังคม  
ดังบทสนทนาด้านล้อเลียนการเมืองว่า

“ถ้านายเป็นเทวดาจริงนายก็ควรรู้เสียทีว่า การเป็นเทวดาไม่เอาไหนนั้นก่อน  
ความเดือดร้อนแก่มนุษย์สำหรับศาสดาจารย์แค่ไหน อยู่สูงนายควรจะนอนคิดว่าดูความเป็นไป  
ของพิภพเขามั่ง นอนด่ำจะได้นอนหงายแขนดูว่าจะทำยังไงจะได้เป็นเทวดา ถ้านาย  
ทำอย่างนี้นายก็เป็นพวกโอปาติกะเลย ถ้าจะต้องเลือกตั้งชะมั่งจะได้ทำงานเข้มแข็ง  
กว่านี้”

(ทมยันตี. 2525 : 95)

และ

“มนุษย์นี่เดือดร้อนเพราะเทวดามามากต่อมากแล้ว ท่านแย่งอำนาจกันท่าน  
ประลองฤทธิ์กัน โดยอ้างว่าเพื่อครอบครองสิทธิมนุษยย์ เพื่อช่วยเหลือมนุษย์ แต่จริงแท้  
ก็เพื่ออำนาจแห่งตน มนุษย์สิ...จะขออะไรทั้งที่ต้องตั้งเครื่องเช่นสังเวศ ต้องเอาใจว่า  
เทวดาต้องการอะไรบ้าง ชอบเหยยอะไร ให้น้อยก็กลัวไม่ถูกใจต้องให้มากๆ...ถ้าจะ  
ทำพิธีใหญ่เพื่อความมั่นคงของรัฐบาล...เอ๊ย...มนุษย์...ก็ต้องถึงกับชุมนุมเทวดาจาก  
ทุกทิศทุกพรรคมารให้ความช่วยเหลือเครื่องเช่นสรวงต้องทำกันเป็นพิเศษ พรรคนั้น  
อยากได้ไฉน พรรคนี้อยากได้ไฉน แบ่งสรรกันเข้าไปแล้วไหนล่ะ...ความรักมนุษย์  
อย่างที่ท่านว่า

(ทมยันตี. 2525 : 530)



นวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ สีฟ้า เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่า  
กระทรวงสำคัญควรทำงานประสานงานกัน และเสนอให้รัฐเข้าไปดูแลการทำงานของธนาคาร  
เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของประชาชน โดยใช้บทสนทนาโต้ตอบกันระหว่างตัวละครสำคัญกับ  
ตัวละครอื่น ดังที่ท่านเสนอความคิดในการทำงานแก่นายกรัฐมนตรีว่า

“ผมมีโครงการที่อยากขอประธานเสนอ”

“ว่ามาเลย”

“กระทรวงแต่ละกระทรวงมีเจ้ากระทรวงรับผิดชอบและมีการประชุมคณะรัฐมนตรี  
ตลอดเวลาที่จริง แต่เจ้ากระทรวงแต่ละกระทรวงก็ต่างคนต่างทำงาน ขาดการประสาน



กันทั้ง ๆ ที่งานบางกระทรวงบางหน่วยงานจำเป็นต้องพึ่งพาข้อมูลของกันและกัน จำเป็นต้องประสานกันเพื่อผลประโยชน์ของบ้านเมืองและของประชาชน จะต่างคนต่างพายต่างแฉ ไม่ได้ อย่างเช่น กระทรวงเกษตรกับอุตสาหกรรมและพาณิชย์...ผมทราบข้อนี้ในฐานะชาวบ้านธรรมดา ๆ ที่เคยทำไร่ทำมาหากินกับดินมาก่อน เกษตรส่งเสริมให้ปลูกแต่หาตลาดไม่ได้ โรงงานอุตสาหกรรมล้มลุกคลุกคลานบางปีก็ผลิตผลจากเกษตรป้อนโรงงานเพื่อ บางปีก็ขาดแคลน การแบ่งผลิตผลทางเกษตรให้ส่งออกนอกอย่างวัตถุดิบ แบ่งเข้าโรงงานในประเทศ และเพื่อบริโภคในประเทศขาดมาตรการ ขาดความสัมพันธ์กัน ผลก็คือทั้งการเกษตรอุตสาหกรรมของเราล้มลุกคลุกคลานกันอยู่อย่างนี้ ดูอะไร ๆ ในบ้านเมืองคล้ายเรื่องเด็กเล่นไปเสียหมด แม้จะส่งเสริมกันก็อย่างเด็กเล่น...”

“คุณมีโครงการอะไร คุณหนาน”

“ประสานงานระหว่างกระทรวงทั้งสาม ท่านมีสิทธิที่จะทำได้ ในบ้านเมืองเราอะไร ๆ ก็อยู่ในอำนาจหัวหน้ารัฐบาลทั้งนั้น ที่จริงมันก็ไม่เป็นประชาธิปไตยนัก แต่เราก็นอกกริตนอกรอยกันอยู่ตลอดเวลาแล้ว เพราะฉะนั้นอะไรที่เป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองต่อประชาชนส่วนใหญ่ต่ออนาคตต้องทำโดยเร็ว...พูดกันง่าย ๆ คุณจะเป็นคนประสานงานคุณเตรียมพร้อมแล้วคุณคิดว่ามีความสามารถแล้วนั้นหรือ”

“ผมก็ต้องอาศัยนักวิชาการกลุ่มหนึ่ง อาศัยข้อมูลจากข้าราชการประจำจากสถิติต่าง ๆ ผมคิดว่ามันเป็นงานสำคัญที่เราจะต้องทำครับท่าน”

“ผมกลัวว่าเจ้ากระทรวงแต่ละกระทรวงเขาจะไม่ร่วมมือด้วยนะซี ดู ๆ มันเหมือนไปคุมงานเขาน้องชาย”

“ถ้าท่านทำงานเพื่อประชาชน เพื่อบ้านเมืองกันจริง ๆ ท่านก็คงพึงเหตุผล”

“ก็ทำเพื่อบ้านเมืองเพื่อประชาชนกันทั้งนั้น แต่เขาก็คงไม่อยากให้ใครก้าวก่ายหน้าทึ่ของเขา”

“เพียงแค่ประสานงานกัน ไม่ใช่ก้าวก่าย”

“นั่นแหละ มันไม่ใช่เรื่องง่าย”

“อะไร ๆ มันก็ไม่ใช่เรื่องง่ายทั้งนั้นแหละครับ โดยเฉพาะการทำงานเพื่อความก้าวหน้าจริง ที่ต้องล้มต้องลบล้างระบบเก่า ๆ แบบต่างคนต่างพายต่างคนต่างแฉ ถึงก็ช่างไม่ถึงก็ช่าง เอาแต่เหตุการณ์เฉพาะหน้ายิ่งกว่ามองอนาคตอย่างทุกวันนี้แล้วก็...นับวันก็จะกลายเป็นยุคที่พ่อค่านักธุรกิจขึ้นครองเมือง ประโยชน์ตกแก่ส่วนบุคคลมากกว่าประเทศชาติหนักขึ้นทุกวัน”

นวนิยายเรื่องหนึ่งหน้าไฟ โสภาค สุวรรณ เสนอแนวคิดทางการเมืองว่าควรนำระบบ  
สังคมนิยมแบบอ่อนมาแก้ไขปัญหา โดยนำเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนาของตัวละครสำคัญ  
โสภาค สุวรรณ ให้ตัวละครสำคัญย้ำแนวคิดไว้หลายตอนในบทสนทนาของตัวละคร ซึ่งเป็นบท  
สนทนาที่แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมาของตัวละครสำคัญฝ่ายเดียว ไม่ใช่การสนทนาใน  
ลักษณะของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับตัวละครอื่น ดังบทสนทนายาวระหว่างวาริสกับชนดว่า

“เรากำลังพูดถึง...กันหมายความว่า ให้พิจารณาแผนกิจการทำเงินเป็นบำนาญหลัง  
บางอย่างที่เอกชนกลุ่มเดียวกำลังรุ่มรวยให้กลับมาเป็นเพียงร่วมหุ้นโดยมีรัฐบาลเป็น  
เจ้าของ การที่กำไรจึงจะแผ่ขยายขึ้นเท่านั้นเอง ด้วยวิธีนี้ไม่มีใครกระทบกระเทือน  
จริงไหม”

“กระเทือนโครมเบ่อเร่อเลยละ”

“ยังไงวะ”

“อ้าว...ก็ทำให้เขารวยน้อยลงนะชีวิตะ...เออเนาะ”

“เพราะอย่างนี้นะซี...”

“นายกำลังจะให้เราเปลี่ยนการปกครองเป็นแบบไหน เพื่ออะไร”

“เพื่อความอยู่รอดของประเทศ...มันต้องแก้ไขแบบไทยๆ ของเรา อย่างที่แล้มา  
ประวัติศาสตร์เป็นตัวอย่างที่ดี...เราต้องใช้แบบสังคมนิยมอ่อนๆ จึงจะรอดจาก  
ความสับสนทางเศรษฐกิจอย่างที่เป็นอย่างทุกวันนี้...เข้าใจว่าอ่อนๆ มียันตร์ กันไม่ได้  
หมายความว่า จะให้เราเปลี่ยนจากประชาธิปไตยเป็นอะไรทั้งนั้น ทุกอย่างที่เป็นอยู่  
ดีแล้วเหมาะสมแล้วแต่ทางด้านบริหาร การควบคุมการแก้ไขปัญาเศรษฐกิจ  
การเงิน...ยันตร์...เวลานี้ เราต้องรับความจริงที่ว่าคนกลุ่มเดียวเท่านั้นที่ร่ำรวย  
และกุมเศรษฐกิจของประเทศ...การแก้ไขที่ถูกต้องไม่ใช่การวิ่งเข้าไปหาลัทธิ  
คอมมิวนิสต์ อย่างที่คนบางกลุ่มเข้าใจ”

(โสภาค สุวรรณ. 2534 : 140-141)

และบทสนทนายาวระหว่างวาริสกับตัวละครอื่นๆ บางเรื่องว่า

“คุณกำลังว่าผมเอียงขวาจนตกขอบ...ไม่ถึงขนาดนั้นหรอก...ผมยังเห็นว่า  
เรามีอะไรต้องแก้ไข...อย่างเศรษฐกิจที่กำลังทรุดโทรม ความสำเร็จจนเหลื่อมล้ำกัน  
มากเกินไป...ผมอยากให้พิจารณาเอาวิธีการแบบสังคมนิยมอ่อนๆ มาแก้ไขระบอบ  
เศรษฐกิจเท่านั้นนะ...ส่วนอย่างอื่นให้คงไว้...ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ คนไทย  
ขาดสามสิ่งนี้ไม่ได้...หรือจะเหลือเพียงสองสิ่งก็ไปไม่รอด...เราต้องการศูนย์กลางที่

จะยึดเหนี่ยวจิตใจและรวมความสามัคคี”

“ฟังออกจะพิลึกกืออยู่เนะครับ”

“ไม่เลย ถ้าเราฉลาดพอจะแก้ไขปัญหในบ้านเราตามที่เราเห็นควร...ปัญหาแต่ละชุมชน แต่ละประเทศ...เจ้าของ ประชาชนที่เกี่ยวข้องเท่านั้นรู้ว่าเขาควรจะทำอย่างไร”

(โสภาค สุวรรณ. 2534 : 230-231)

✓ นวนิยายเรื่องมุกตามะดัน และนวนิยายเรื่องเที่ยงเต้ง สีฟ้าเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่ารัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง โดยใช้บทสนทนาของตัวละครสำคัญเสนอแนวคิด ดังบทสนทนาของมุกดาในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า

“เรามีความคิดตรงกันว่า การศึกษาคือเครื่องมือลดช่องว่างระหว่างคน ไม่ใช่เงินทอง การศึกษาทำให้คนพูดกันเข้าใจทำให้คนไม่ถูกหลอกหลวง โดยผู้ปกครองที่ฉลาดกว่า เพราะฉะนั้นนโยบายของพรรคคือพยายามให้คนที่มีความรู้ทั้งด้านการศึกษา มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยไม่ให้ใครมาจูงมือเดินไปทางไหนก็ได้”

“นโยบายที่สองคือ สวัสดิการ หรือประกันสังคม อันนี้พูดง่าย ๆ ก็คือเมื่อข้าราชการมีบำเหน็จบำนาญ ลูกจ้างบางแห่งก็มี แต่ประชาชนธรรมดาไม่ว่าลูกจ้าง เกษตรกรไม่เคยมีบำนาญเราจะพยายามให้มีการประกันสังคมแก่ประชาชนทุกคน ไม่เฉพาะแต่ข้าราชการ”

(สีฟ้า. 2531 : 783-784)

ตอนที่ชาวบ้านมาแสดงความยินดีเมื่อพงศ์แผนได้รับเลือกตั้งเป็นส.ส.และบอกกับพงศ์แผนว่า

“ช่วยเรามั่งนะพ่อแผน อยากให้แผนพูดในสภา ให้พวกเราได้เงินบำนาญจากรัฐบาลกินตอนแก่เหมือนพวกข้าราชการมั่ง...เมื่อตอนยังหนุ่ม ฉันทำนาแทบตาย พอแก่ก็ไม่มีใครเลี้ยง ข้าราชการทำงานให้บ้านเมืองก็ได้เงินกินตอบแทน พอแก่แล้วรัฐบาลก็ยังเลี้ยงจนตาย ฉันก็ทำงานเหมือนกัน ทำไมไม่ให้บำนาญฉันกินตอนแก่มั่ง”

“เออ...จริงของแก...แผนไม่เคยคิดเรื่องนี้มาก่อนเลย พ่อเฒ่าและอีกหลายๆ คนทำงานอาบเหงื่อต่างน้ำ อาจไม่มีเงินเสียภาษีให้รัฐโดยตรง เพราะรายได้มันขางน้อยนิดจริงสิ...ข้าราชการเมื่อทำงานอยู่ก็ดูจะอยู่ในฐานะ”ทรงเกียรติ” กันเสียทั้งนั้น ยิ่งมีตำแหน่งใหญ่ก็ยิ่งมีเกียรติมาก คอยึดคอดั่งนั่งรถยนต์อยู่ตึก พ่อแกก็ยังเป็นภาระให้รัฐเลี้ยงดูทั้งๆ ที่บางคนกอบโกยเอาไว้นับร่ำรวย...รู้ๆ กัน

แล้วชาวบ้านพวกนี้ อย่างพ่อเฒ่าผู้นี้ล่ะ?

แผนรู้สึกสงสารแกจับใจ

“ครับ ผมต้องคิดถึงเรื่องนี้แน่ๆ แต่ขอให้ใจเย็นๆ หนอยนะครับ ออกกฎหมายไม่ใช่เรื่องง่าย”

(สีฟ้า. 2535 : 300)

✓นวนิยายเรื่องแทงเต็ง สีฟ้า เสนอแนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครองว่าควรมีการปฏิรูปการเมืองไทย ในขณะที่สภาพการเมืองไทยกำลังมีปัญหา อันเนื่องมาจากการแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ของนักการเมือง เพื่อเป็นการลดอำนาจนักการเมือง โดยใช้บทสนทนาของตัวละครในเรื่องคือ ม.จ.วุฒิเทพ อลงกต เสนอความคิดต่อพงศ์แผนอย่างตรงไปตรงมาว่า

“นี่แน่ะคุณ ผมมีความคิดอยู่อย่างหนึ่ง...ซึ่งได้แต่คิด ไม่รู้ว่าคุณจะเห็นดีเห็นงามด้วยไหม คือผมมีความรู้สึกว่า...ผู้แทนส่วนมาก ผมพูดว่าส่วนมากนะไม่ได้หมายถึงทุกคน...ผมว่าพอได้เป็นแล้วมักจะเข้าไปตั้งตัวเพื่ออนาคต หรือถอนทุน แล้วจุดหมายปลายทางก็คืออยากเป็นรัฐมนตรีกันเสียทั้งนั้น ที่นี้ผมคิดว่าหากไม่ให้ ส.ส. เป็นรัฐมนตรีจะเป็น ส.ส.ไปทำไมกันเรียกว่าหมดทางทะเลาะทะยาน เห็นเป็นหมดความหมายไปเลย...สำหรับผม ผมเห็นด้วยกับการแยกอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติให้อำนาจ นายกรัฐมนตรีเลือกคณะรัฐมนตรีเอาเอง เพื่อจะได้เฟ้นคนมีประสบการณ์และเก่งจริง ๆ ส่วน ส.ส.ก็เป็นผู้คุมรัฐมนตรี...แบบนี้ถ้าหาก ส.ส.ได้เงินสูงสัก 5-6 หมื่นจะรู้สึกมีเกียรติและเงินเดือนสูงพอที่จะดำรงเกียรติและความซื่อสัตย์เอาไว้ได้ไหม รวมทั้งอภิสิทธิ์บางอย่างในอาชีพนักการเมือง...โดยไม่ต้องเป็นรัฐมนตรีประเภทศึกษาธิการหรือเป็นกันเหมือนเด็กเล่นหม้อข้าวหม้อแกง รวมทั้งแย่งชิงตำแหน่งรัฐมนตรีกันให้วุ่นวาย ซึ่งผมดูมาหลายสมัยเต็มที่แล้ว แทบจะไม่เคยมีนโยบายอะไรเลยนอกจากโครงสร้างนั้นสร้างนี้ ล้วนแต่รัฐมนตรีกับพรรคได้ประโยชน์ทั้งนั้น...ที่ผมพูดมานี้คุณอาจไม่ชอบใจนัก แต่ก็คงปฏิเสธไม่ได้ว่ามันเป็นความจริง”

“แผนยังคงยิ้มในหน้าไม่ต่อความ หากแต่กล่าวว่า

“ท่านสนใจเรื่องการเมืองมากนะครับ”

“แน่ละ...ผมเห็นและพยายามทำความเข้าใจกับมันมาตลอดอายุของผม ตั้งแต่เพิ่งรุ่นหนุ่มจนแก่ป่านี้นี้ เกือบหกสิบปีที่เดี๋ยวนะ ผมเห็นการล้มลุกคลุกคลานของระบอบประชาธิปไตยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง การผลิตเปลี่ยนหน้ากันเข้ามามีอำนาจ ตั้งแต่อำนาจอยู่ที่ทหารจนกระทั่งตกอยู่ที่นายทุน...ตั้งแต่ นักการเมืองมีอำนาจเหมือนนักธุรกิจจนกระทั่งนักธุรกิจมีอำนาจเหมือนนักการเมืองข้างหน้าจะมีอะไรต่อไปอีกก็ไม่รู้...ราษฎรก็ได้แต่นั่งมองดูตากันปริบๆ ผมก็เป็นคนหนึ่ง ในจำนวนราษฎรเหล่านี้เหมือนกัน”

(สีฟ้า. 2535 : 490-492)

#### 4. การเสนอแนวคิดผ่านการบรรยาย

การใช้การบรรยายเสนอแนวคิดนั้น นักเขียนใช้การบรรยายความรู้สึกของตัวละครเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ หรือการบรรยายเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในเรื่อง บางครั้งนักเขียนใช้การบรรยายเป็นการปูพื้น เพื่อนำไปสู่แนวคิดและใช้บทสนทนาของตัวละคร สรุปหรือขยายแนวคิดให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 เสนอแนวคิดผ่านการบรรยายได้แก่ นวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน จตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า และ พิภพแค้น ของสีฟ้า ดังนี้

นวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว กฤษณา อโศกสิน เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่ารัฐบาลไม่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบท การนำเสนอแนวคิดโดยใช้การบรรยายความรู้สึกของตัวละครต่อเรื่องราวที่รับรู้ ในรูปแบบจดหมายที่ตัวละครเขียนติดต่อกันเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆที่ได้ประสบมาแก่กัน

“อ้อ! ลืมบอกไปไบเสิร์ฟเงินของหมอได้รับเรียบร้อยแล้วค่ะ อ่านเรื่องเหตุฉุกเฉินประจำสถานอนามัยแล้วก็ระทระท้อจริงๆ นี่ฉันจะอย่างไรดีถึงจะตะโกนได้สุดเสียงจนลั่นกรุงเทพ ฯ เมืองใหญ่ที่ทุกสิ่งทุกอย่างพากันมารวมมากองอยู่ที่นี่ แต่อำเภอที่ห่างไกลความเจริญนี้มีหมอเพียงคนเดียว ประชากรห้าหมื่นคนมีเงินอุดหนุนจากรัฐบาลไม่เกินปีละหมื่นบาท

น้ำตาฉันเกือบจะหยดแน่ะ เมื่อหมอบอกว่าผ้าห่มเสื้อผ้า เกลืออนามัยที่มีคนเสียสละส่งมาช่วยเหลือคนละเล็กละน้อยนั้นเป็นของมีค่าที่สุดแล้วของแก ผู้บริจาคจะซาบซึ้งสักเพียงไหนถ้าได้อ่านจดหมายของหมอเล่าถึงคนอนาถาบางคนซึ่งรอดตายหายป่วย

เพราะได้รับการรักษาพยาบาลฟรี (ถึงไม่ฟรีก็ไม่มีบัญชีจะเจียดให้หมอแม้แต่บาทเดียว อยู่ดีแหละ) ได้ผ้าห่ม เสื้อผ้าถูๆ พอประทังชีวิตไปได้อีกหนึ่ง

ตรงกันข้ามกับในกรุงเทพฯ ค่ะหมอ

นี่ไม่ใช่เรื่องขำขันหรอกนะค่ะ ฉันเชื่อเชียวค่ะว่าขอทานในกรุงเทพฯ ะ รวยกว่าข้าราชการบ้านนอกบางคน หรือแม้แต่ข้าราชการกรุงเทพฯ เองก็เถอะ...

ฉันจึงว่าอะไรๆ มันก็มารวมอยู่กรุงเทพฯ นี่ทั้งนั้น...เมื่อไหร่คะ เราจึงจะได้เห็นอะไรๆ มันกระจายไปจากกรุงเทพฯ เสีย มั้ง ความจริงจะโทษหมอว่าไม่ยากออกไปอยู่บ้านนอก ก็ไม่ถูกนักหรอก ก็คิดดูอย่างหมออะไรนี่ถ้าไม่ได้กินอุดมคติต่างข้าวละก็ ฉันว่าหมอดองอพยพครอบครัวแจวกลับมาแล้ว....ดูเหมือนการทำงานของสถานื่อนามัยจะยากเชิญแบบนี้อย่างเหมือนกันหมดนะค่ะทุกอย่างขึ้นกับคำว่างบประมาณไม่มี ไปขอยากระทรวง ะ ก็จ่ายมาเหมือนไม่เต็มใจ กว่าจ่ายก็นานราวกับจะให้คนขอวิงวอนให้ดูก่อนนั่นแหละ

เฮ้อ.....

ก็ทำไงได้คะนอกจากทน "

(กฤษณา อโศกสิน. 2537 : 334-335)

✓ นวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ สีฟ้า ใช้กลวิธีการบรรยายสิ่งที่ตัวละครได้รับรู้ โดยเสนอผ่านจดหมายที่ตัวละครเขียนติดต่อกันและการบรรยายความรู้สึกของตัวละครเพื่อเสนอแนวคิด ดังจดหมายของอนันท์ที่เขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชาวญี่ปุ่นว่า

“เราถามว่า แล้วคนญี่ปุ่นล่ะ พวกท่องเที่ยวเป็นพวกไหน เราเห็นญี่ปุ่นไปเที่ยวเมืองไทยเยอะ วันไปถึงสนามบินก็เห็นกำลังชนกันไปเที่ยวได้หัววันและฮาวายกัน เยอะแยะ ญี่ปุ่นนี่เห็นจะมีเศรษฐกิจมากเหมือนกัน

เขาบอกว่า โน เศรษฐีญี่ปุ่นไม่มีใครมีโอกาสเที่ยวหรือธุรกิจรัดตัว พวกที่มีโอกาสเที่ยวอย่างสบายนะชาวต่างชาติหากละ! เขาบอกว่าพวกนี้สบายที่สุด เพราะรัฐบาลประกันราคาข้าวไม่เคยเดือดร้อน ค่าใช้จ่ายในครอบครัวก็ไม่ใคร่มากมีเงินเก็บ มีโอกาสเที่ยวเรื่องความยากจนหรือถูกนายทุนกดราคา ดูจะสบายกว่าพวกที่มีอาชีพอื่น ๆ ทั้งหลาย ฟังแล้วดลกไหมล่ะ กล้า”

(สีฟ้า. 2524 : 141-142)

### ความรู้สึกของอนันท์กับลุงคอง

“เมื่อหนุ่มๆ ลุงคองทำงาน อย่างน้อยลุงคองก็เป็นเศรษฐีรุ่มรวย เงินที่ได้มาจาก น้ำพริกน้ำแรงของลุงคอง แม้จะเป็นเพียงส่วนน้อยนิด ลุงคองก็เจียดมันเสียภาษีให้แก่รัฐ แต่พอลุงคองแก่ ลุงคองเหมือนเศษขยะ หากลุงคองเจ็บ ลุงคองก็คงตายโดยปราศจากการเหลียวแล บำเหน็จบำนาญ สวัสดิการต่างๆ ของรัฐไม่ใช่สำหรับประชาชนธรรมดาอย่างลุงคอง และอย่างผู้คนส่วนมากในประเทศหรอก”

(สีฟ้า. 2524 : 168)

นวนิยายเรื่องจัตุรัสชีวิต เพ็ญแข วงศ์สง่า เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของ รัฐบาลว่ารัฐบาลดูแลเอาใจใส่ประชาชนไม่ทั่วถึง เช่นเดียวกันกับนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว ของ กฤษณา อโศกสิน การนำเสนอความคิดโดยการใช้บทบรรยายความรู้สึกนึกคิดของคณางค์ เกี่ยวกับสภาพท้องถิ่นชนบทที่ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจัง

“ก่อนพีชนินทร์จะได้รับอิสรภาพนางโลดแล่นกลับไปหนองปลาตุกเพื่อส่งข้าวแม่ แม่อยู่คนเดียวที่บ้านหลังเก่าผุพังและทรุดโทรม คนในหมู่บ้านหนองปลาตุกยังอยู่ อย่างเดิม แม้ว่าอายุของหมู่บ้านจะยาวนานนับถึงเกือบสองศตวรรษทุกอย่างหยุดนิ่ง ไม่มีอะไรพัฒนาขึ้นเลย ชาวบ้านยังคงผูกวัวผูกควายไว้ใต้ถุนบ้าน บางบ้านยังไม่มีส้วม เพื่อขับถ่ายต้อง “ไปทุ่ง” อยู่อย่างเดิม

น้ำกินน้ำดื่มยังอัตคัดขาดแคลน จะมีก็แต่ถนนหนทางเท่านั้นที่สะดวกขึ้นบ้าง รวมทั้งพาหนะจากชุมทางเข้าไปก็ดีขึ้นกว่าเดิม

ไม่ว่าวิถีการเมืองจะเปลี่ยนไปอย่างไร เปลี่ยนนายกรัฐมนตรีกี่คน หมู่บ้านของ นางยังคงเหมือนเดิม ราษฎรยังอยู่อย่างลำบากยากจน การสาธารณสุขโรคยังไม่เจริญ ราษฎรไม่ได้รับการเหลียวแลเท่าที่ควร ไม่แต่หนองปลาตุกเท่านั้นหมู่บ้านอื่นๆ ในละแวกเดียวกันก็ยังเป็นเช่นเดิม เหมือนอย่างตอนที่นางเป็นเด็กหญิงเล็กๆ”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2525 : 451)

และการบรรยายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาว่า

“นางไม่เคยเข้าใจว่า ทำไมโรงเรียนชั้นสูง หรือโรงเรียนดี ๆ จึงมีอยู่แต่ในกรุงเทพ ฯ เท่านั้น แม้แต่คุณแกวยังเคยปรารภว่า

“รัฐบาลก็แปลก ทำอะไรได้สารพัดทำ ทำไมไม่กระจายมหาวิทยาลัยออกไปส่วนภูมิภาคบ้าง”

ในกาลต่อมา นางได้รู้ว่าประเทศของนางนั้นจน และด้อยพัฒนา ใครมาปกครอง ก็แล้วแต่ ต่างก็พยายามจนสุดกำลังที่จะพัฒนา แต่ไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก เพราะความยากจนเป็นเหตุใหญ่

“มันคอร์รัปชันกันมาก เก็บเงินไปทำถนน สมมติเงินร้อยล้านทำถนนจริง ๆ ถึงหรือเปล่า”

นางนึกจนเมื่อได้ยินถ้อยคำทำนองกล่าวหาปรักปรำดังนั้น นึกไม่ออกว่าผู้ปกครองประเทศคนใด จะใจดำโง่ราษฎรได้ถึงแปดสิบเปอร์เซ็นต์

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2525 : 327)

✓ นวนิยายเรื่องพิภูละกอบเกิดแก้ว สืฟาสเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า ทหารไม่ควรเข้ามาควบคุมอำนาจทางการเมืองไว้เพียงกลุ่มเดียว และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาการเมืองว่า ประชาชนยังไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง การนำเสนอแนวคิดที่ว่า ทหารเข้ามาควบคุมอำนาจทางการเมืองไว้เพียงกลุ่มเดียว โดยใช้การบรรยายสภาพเหตุการณ์ การทำปฏิวัติรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาล เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสภาพการเมืองเสียก่อน แล้วจึงนำเข้าสู่บทสนทนาเพื่อนำเสนอแนวคิด และเนื่องจากเป็นนวนิยายที่บันทึกสภาพการเมืองไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 ถึงวันที่ 14 ตุลาคม 2516 จึงมี การบรรยายเหตุการณ์การยึดอำนาจหลายครั้งดังนี้

“หลังจากรัฐประหารเพียงสามเดือน มีการเลือกผู้แทนในวันที่ 21 มกราคม 2491 นายกรัฐมนตรีคนเดิมได้รับเลือกจากสภาฯ ให้เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง แต่ทว่ายังไม่ทันครบสามเดือน นายกรัฐมนตรีก็ลาออกไป ผู้ที่ได้รับการเรียกร้องจากสมาชิกสภาส่วนมากให้กลับเข้า เป็นนายกรัฐมนตรีก็คือ จอมพลอดีตนายกลำนำในสมัยสงคราม ซึ่งขณะนั้นกลับเข้ามาเป็นผู้บัญชาการทหารบกหลังการรัฐประหารเมื่อห้าเดือนก่อน

“รัฐประหารแล้วก็จี๋ เออแนะ สมัยประชาธิปไตยนี่จะมีแต่เรื่องแปลกๆ ขึ้นทุกวัน จินายกให้ลาออกก็มีด้วย แล้วพรรคพวกนายกข้างไม่มีเอาเสียเลยเชียวหรือคะ”

“นายกเป็นพลเรือนจะเอาอำนาจอะไรมาต่อสู้กับเขา ตั้งแต่เป็นประชาธิปไตยมา



ก็เห็น ๆ กันอยู่แล้วว่าอำนาจจริง ๆ อยู่ที่พวกไหน”

“ไป ๆ มา ๆ ก็เห็นจะถอยหลังเข้าคลองอีกละครึ่งมั้ง...คนในเครื่องแบบที่มีขุมกำลังอยู่ เข้าถือบังเหียนการปกครองไม่สิ้นสุดกันเสียที”

(สีฟ้า. 2531:648-650)

“เมื่อ 16 กันยายน 2500 ถึงวันนี้คือ 20 ตุลาคม 2501

แต่พอสามทุ่ม ม.ร.ว.มิ่งขวัญ ก็อุทานว่า

“เฮ้ย...เอาเข้าอีกแล้วไหมละ”

พร้อม ๆ กับที่มีเสียงโฆษกขอให้ประชาชนทุกคนอยู่ในความสงบ และโปรดฟัง คำประกาศ

เป็นประกาศของคณะปฏิวัติซึ่งมีจอมพลอดิเรกผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นหัวหน้า แถลงการณ์ว่า

ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศในนามของปวงชนชาวไทย สถานการณ์ทั้งหลายอยู่ในความควบคุมของคณะปฏิวัตินับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป”

(สีฟ้า. 2531:50)

ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อการปฏิวัติรัฐประหาร ดังบทบรรยายว่า

“...ก็เหมือนกับการปฏิวัติรัฐประหารทุกครั้งมา ตั้งแต่เริ่มปกครองด้วยระบอบ ประชาธิปไตย ชาวบ้านที่อยู่ไกลเหตุการณ์ตกอกตกใจกันบ้าง ชาวบ้านที่อยู่ไกล หากไม่เจยเมยก็เพียงแต่รู้สึกตื่นเต้นที่จะได้วิพากษ์วิจารณ์ เพราะชาวบ้านไม่ว่าอยู่ ไกลหรือไกลออกจะรู้สึกคล้าย ๆ กัน คือ...เป็นเรื่องของ “พวกเขา”...”

(สีฟ้า. 2531 : 772)

นอกจากใช้การบรรยายเสนอแนวคิดดังกล่าวข้างต้นแล้ว สีฟ้าใช้การบรรยายเสนอ แนวคิดที่ว่าประชาชนยังไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่าง แท้จริงด้วยเช่นกัน โดยใช้การบรรยาย ในรูปของจดหมายของตัวละครที่เขียนติดต่อกัน และใช้บทสนทนาของตัวละครขยายให้เห็นแนวคิด ดังจดหมายของกรีที่เขียนถึงภรรยาในขณะที่เขาหลบหนีการจับกุมว่า

“...พี่หวังอีกทีว่า ถ้าหากพี่ต้องหลบซ่อนเขาอยู่อีกนานหวังว่าหริจะสอนลูกแทนพี่ ขอให้คิดเสมอว่า การอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดีเป็นราษฎรที่มีความคิดนั้นเป็นสิ่งสำคัญสำหรับพ่อแม่ เพราะเด็กที่เติบโตขึ้นทุกวันนี้ วันข้างหน้าเขาต้องเป็นผู้ใหญ่รับภาระทุกอย่างจากคนรุ่นเราๆ เมื่อเขาเกิดและเติบโตขึ้นในสมัยประชาธิปไตย ขอให้สอนให้เขารู้จักประชาธิปไตยจริงๆ ไม่ใช่เพียงท่องตำราหน้าที่พลเมืองว่าอำนาจมาจากปวงชนชาวไทยอย่างนกแก้วนกขุนทอง ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งโต ประชาชนที่ฉลาดเท่านี้จึงจะรักษาอำนาจของประชาธิปไตย อำนาจที่มาจากตัวเราไว้ได้ มิฉะนั้นจะต้องหลับหูหลับตายอมเป็นเครื่องจักรในลัทธิคอมมิวนิสต์ และหลับหูหลับตายอมเป็นทาสให้เขาสนตะพายในลัทธิเผด็จการ”

(สีฟ้า. 2531:716)

บทสนทนาของตัวละครเพื่อขยายแนวคิด ดังบทสนทนาของกรีกกับพี่น้อง

“ตราบไตที่ประชาชนส่วนมากยังไม่รู้ ไม่ซึมซาบ ไม่เอาใจใส่ประชาธิปไตยและสิทธิของตัวเอง ก็จะมีคนกลุ่มที่รู้ที่ฉลาดกว่าอ้างการกระทำบางอย่างในนามของประชาชนอยู่เสมอ ที่พูดนี้ไม่ได้หมายความว่านิยมชมชอบรัฐบาล หรือคนที่เป็นใหญ่อยู่ขณะนี้หรอกนะ รู้เหมือนกันว่ามันมีปัญหาอยู่หลายอย่างทั้งคอร์รัปชั่น การฮั้วเหมิเกริมของคนกลุ่มหนึ่ง แล้วสุดท้ายก็การเลือกตั้งสกปรกที่ผ่านมา แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับการที่อาศัยวีรบุรุษคนใดคนหนึ่งขึ้นมาแก้ปัญหาด้วยการไปแห่แหนเพื่ออุ้มเขามานั่งแท่น ทำให้ดูเป็นเด็กที่ไม่รู้จักโตเสียที”

“คงเป็นเพราะเราถูกเร่งให้โตก่อนเวลาอันสมควรมากกว่ากระมังครับคุณกรีก เพราะฉะนั้นกว่าจะโตชนิตสมบูรณ์เต็มที มันก็เลยเป่ๆ ปัดๆ ล้มลุกคลุกคลานกันไปยังงี้แหละ”

“เห็นจะจริงด้วย”

(สีฟ้า. 2531:935-936)

เพื่อให้มองภาพรวมการนำเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี  
ช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534 ผู้วิจัยขอเสนอตารางแสดงกลวิธีเสนอแนวคิด  
ดังนี้

ตาราง แสดงกลวิธีการเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม  
2519- 23 กุมภาพันธ์ 2534

| นวนิยาย<br>แนวคิด                                                                                                                                                                                                      | การเสนอผ่าน<br>โครงเรื่องใหญ่ | การเสนอผ่าน<br>โครงเรื่องย่อย | การเสนอผ่าน<br>บทสนทนา | การเสนอผ่าน<br>การบรรยาย |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------|------------------------|--------------------------|
| 1. สะพานข้ามดาว มีแนวคิดดังนี้<br>1.1 นักธุรกิจสนับสนุนนักการเมือง<br>เพื่อหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจ<br>1.2 รัฐบาลไม่มุ่งเน้นการพัฒนา<br>ชนบท<br>1.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจปัญหา<br>ของประชาชนในชนบทอย่าง<br>แท้จริง | ✓<br><br><br><br>✓            |                               |                        | ✓                        |
| 2. ที่นี้...ไม่มีดอกไม้ม้า มีแนวคิดดังนี้<br>2.1 ฐานะทางการเงินทำให้เกิด<br>ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน<br>2.2 คนรุ่นใหม่พยายามแสวงหา<br>ความยุติธรรมในสังคมด้วย<br>การหนีเข้าป่าเป็นคอมมิวนิสต์                       | ✓<br><br>✓                    |                               |                        |                          |
| 3. เทียนส่องแสง มีแนวคิดดังนี้<br>3.1 นักศึกษาบางคนสนใจการเมือง<br>อย่างผิวเผิน<br>3.2 การกระจายการศึกษาของรัฐ<br>ยังไม่ทั่วถึง                                                                                        | ✓                             |                               | ✓                      |                          |
| 4. สตรีหมายเลขหนึ่ง มีแนวคิดดังนี้<br>4.1 อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่ง<br>ไม่แน่นอน                                                                                                                                        | ✓                             |                               |                        |                          |

| นวนิยาย                                                                                                                            | แนวคิด | การเสนอผ่าน<br>โครงเรื่องใหญ่ | การเสนอผ่าน<br>โครงเรื่องย่อย | การเสนอผ่าน<br>บทสนทนา | การเสนอผ่าน<br>การบรรยาย |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------------------------------|-------------------------------|------------------------|--------------------------|
|                                                                                                                                    |        |                               |                               |                        |                          |
| 4.2 เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดทิศทางการเมือง                                                                                             |        | ✓                             |                               |                        |                          |
| 4.3 ประเทศมหาอำนาจแทรกแซงทางการเมืองประเทศที่ด้อยกว่า                                                                              |        | ✓                             |                               |                        |                          |
| 5. <u>พรายสายรุ้ง</u> มีเพียงแนวคิดเดียวดังนี้<br>ประชาชนเลือก ส.ส. โดยยึดถือความใกล้ชิดกับตัวบุคคลมากกว่าพิจารณาความรู้ความสามารถ |        |                               | ✓                             |                        |                          |
| 6. <u>เปลือก</u> มีแนวคิดดังนี้                                                                                                    |        |                               |                               |                        |                          |
| 6.1 อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน                                                                                              |        |                               | ✓                             |                        |                          |
| 6.2 การรักษาอำนาจทางการเมืองจะต้องมีผู้มีกำลังอาวุธสนับสนุน                                                                        |        |                               | ✓                             |                        |                          |
| 7. <u>ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์</u> มีแนวคิดดังนี้                                                                                  |        |                               |                               |                        |                          |
| 7.1 นิสิตนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีทั้งผู้ที่มีความตั้งใจจริงและผู้เข้าร่วมตามความนิยมของยุคสมัย                      | ✓      |                               |                               |                        |                          |
| 7.2 รัฐบาลจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง                                                                               |        |                               |                               |                        | ✓                        |
| 8. <u>เรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ</u> มีแนวคิดดังนี้                                                                                   |        |                               |                               |                        |                          |
| 8.1 นักการเมืองควรยึดมั่นในอุดมการณ์                                                                                               | ✓      |                               |                               |                        |                          |
| 8.2 ระบบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย                                                                            | ✓      |                               |                               |                        |                          |
| 8.3 กระทรวงสำคัญของรัฐบาลทำงานประสานกัน                                                                                            |        |                               |                               | ✓                      |                          |
| 8.4 รัฐบาลเข้าไปดูแลการทำงานของธนาคาร                                                                                              |        |                               |                               | ✓                      |                          |

| นวนิยาย                                                                 | แนวคิด | การเสนอผ่าน    | การเสนอผ่าน    | การเสนอผ่าน | การเสนอผ่าน |
|-------------------------------------------------------------------------|--------|----------------|----------------|-------------|-------------|
|                                                                         |        | โครงเรื่องใหญ่ | โครงเรื่องย่อย | บทสนทนา     | การบรรยาย   |
| 8.5 ประชาชนยังไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง                          |        |                |                | ✓           |             |
| 9. จัตุรัสชีวิต มีแนวคิดดังนี้                                          |        |                |                |             |             |
| 9.1 รัฐบาลดูแลเอาใจใส่ประชาชนไม่ทั่วถึง                                 |        |                |                |             | ✓           |
| 9.2 ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย                |        |                | ✓              |             |             |
| 10. เทพบุตรสุดแสน มีแนวคิดดังนี้                                        |        |                |                |             |             |
| 10.1 ผู้ที่จะเป็นผู้นำได้ต้องมีทั้งกำลังและอาวุธ                        |        |                |                | ✓           |             |
| 10.2 นายกรัฐมนตรีไม่ควรมาจากการปฏิบัติ                                  |        |                |                | ✓           |             |
| 10.3 รัฐบาลจะต้องมีความจริงจังในการแก้ปัญหา                             |        |                |                | ✓           |             |
| 11. หนึ่งหน้าไฟ มีแนวคิดดังนี้                                          |        |                |                |             |             |
| 11.1 ลัทธิคอมมิวนิสต์ยังไม่เหมาะสมต่อสังคมไทย                           | ✓      |                |                |             |             |
| 11.2 ควรนำระบบสังคมนิยมแบบอ่อนมาใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ       |        |                |                | ✓           |             |
| 11.3 การปลุกกระตมและการก่อการร้ายทางการเมือง ทำให้ประชาชนเกิดความแตกแยก | ✓      |                |                |             |             |
| 12. แก่นกระพี มีแนวคิดดังนี้                                            |        |                |                |             |             |
| 12.1 อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน                               | ✓      |                |                |             |             |
| 12.2 อำนาจทางการเมืองไม่สามารถสืบทอดกันได้                              | ✓      |                |                |             |             |
| 13. มุกตามะตัน มีแนวคิดดังนี้                                           |        |                |                |             |             |
| 13.1 นักการเมืองควรมั่นนึดุมการณ์                                       | ✓      |                |                |             |             |
| 13.2 รัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง                   |        |                |                | ✓           |             |

| นวนิยาย<br>แนวคิด                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | การเสนอผ่าน<br>โครงเรื่องใหญ่                                  | การเสนอผ่าน<br>โครงเรื่องย่อย | การเสนอผ่าน<br>บทสนทนา              | การเสนอผ่าน<br>การบรรยาย |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------|-------------------------------|-------------------------------------|--------------------------|
| <p>14. พิกุลแกมเกิดแก้ว มีแนวคิดดังนี้</p> <p>14.1 ทหารไม่ควรควบคุมอำนาจ<br/>ทางการเมืองไว้เพียงกลุ่มเดียว</p> <p>14.2 ประชาชนยังไม่เข้าใจ<br/>ประชาธิปไตยอย่างแท้จริง</p> <p>15. ผู้หญิงแถวหน้า มีเพียงแนวคิดเดียว<br/>ดังนี้</p> <p>ผู้หญิงสามารถเป็นนักการเมืองได้เท่า<br/>ผู้ชาย</p> <p>16. สวนทางสายรุ้ง มีเพียงแนวคิดเดียว<br/>ดังนี้</p> <p>นักการเมืองควรยึดมั่นในอุดมการณ์</p> <p>17. เมืองโพลีเพล็กซ์ มีเพียงแนวคิดเดียว<br/>ดังนี้</p> <p>นักการเมืองท้องถิ่นไม่ศึกษาข้อมูล<br/>ที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น</p> <p>18. เท้งเต้ง มีแนวคิดดังนี้</p> <p>18.1 นักการเมืองขาดอุดมการณ์<br/>ทางการเมือง</p> <p>18.2 นักการเมืองขาดความรับผิดชอบ<br/>ต่อหน้าที่</p> <p>18.3 รัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับ<br/>ประชาชนอย่างทั่วถึง</p> <p>18.4 ควรมีการปฏิรูประบบการเมือง</p> | <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> |                               | <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> <p>✓</p> | <p>✓</p> <p>✓</p>        |

จากการศึกษาทวิวิธีการเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534 นักเขียนเสนอแนวคิด 4 วิธี ดังนี้

1. การเสนอผ่านโครงเรื่องใหญ่
2. การเสนอผ่านโครงเรื่องย่อย
3. การเสนอผ่านบทสนทนา
4. การเสนอผ่านการบรรยาย

1. การเสนอผ่านโครงเรื่องใหญ่ โครงเรื่องใหญ่เป็นแนวทางที่นักเขียนสตรีต้องการให้เรื่องดำเนินไป แนวคิดทางการเมืองของนักเขียนสตรีที่เสนอผ่านโครงเรื่องใหญ่มีดังนี้

✓ แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอนดังในนวนิยายเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง ของทมยันตี และนวนิยายเรื่องแก่นกระพี ของสีฟ้า แนวคิดที่ว่าอำนาจทางการเมืองไม่สามารถสืบทอดกันได้ ดังในนวนิยายเรื่องแก่นกระพี ของสีฟ้า

✓ แนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครองว่า ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทยและลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่เหมาะสมต่อสังคมไทย ดังในนวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า และนวนิยายเรื่องหน้าไฟ ของโสภาค สุวรรณ ตามลำดับ

แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจปัญหาชนบทอย่างแท้จริง ดังในนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน

✓ แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองว่า นักการเมืองควรยึดมั่นในอุดมการณ์ ดังในนวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยลับและนวนิยายเรื่องมุกตามะตันของสีฟ้า นักการเมืองขาดอุดมการณ์ทางการเมืองและขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดังในนวนิยายเรื่องทังเต้งของสีฟ้านักธุรกิจสนับสนุนนักการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจ ดังในนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน ผู้หญิงสามารถเป็นนักการเมืองได้เท่าผู้ชาย ดังในนวนิยายเรื่องผู้หญิงแถวหน้า ของช่อลัดดา และนักการเมืองท้องถิ่นไม่ได้ศึกษาข้อมูลในการพัฒนาท้องถิ่น ดังในนวนิยายเรื่องเมืองโพล์เพลล์ของ ว.วินิจฉัยกุล

✓ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนักศึกษาว่า นักศึกษาบางคนสนใจการเมืองอย่างผิวเผิน ดังในนวนิยายเรื่องเทียนส่องแสง ของดวงใจ และนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีทั้งผู้ที่มีความตั้งใจจริงกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามความนิยมของยุคสมัย ดังในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ของสีฟ้า

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาทางการเมืองว่า ฐานะทางการเงินทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน และคนรุ่นใหม่พยายามแสวงหาความเป็นธรรมในสังคมด้วยการหนีเข้าป่า ดังในนวนิยายเรื่องนี้...ไม่มีดอกไม้ ของสุวรรณี สุคนธา และการปลุกกระตมและการก่อการร้ายทางการเมืองทำให้ประชาชนเกิดความแตกแยก ดังในนวนิยายเรื่องหน้าไฟ ของโสภาค สุวรรณ

2. การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องย่อ การเสนอแนวคิดทางการเมืองผ่านโครงเรื่องย่อ เพราะนวนิยายบางเรื่องของนักเขียนสตรีไม่ได้เสนอเรื่องราวทางการเมืองโดยตรง แต่ได้เสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในโครงเรื่องย่อ ซึ่งโครงเรื่องย่อนี้ช่วยเสริมให้นวนิยายมีเนื้อหาเข้มข้นขึ้น นักเขียนนวนิยายสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 เสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในโครงเรื่องย่อ ดังนี้

✓ แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน ดังในนวนิยาย เรื่องเปลือก ของสีฟ้า

แนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครองว่า ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย ดังในนวนิยายเรื่อง จักรวรรดิชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองว่า นักการเมืองควรยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมือง ดังในนวนิยายเรื่อง สวนทางสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า และประชาชนเลือก ส.ส.โดยยึดถือความใกล้ชิดกับตัวบุคคลมากกว่าพิจารณาความรู้ความสามารถ ดังในนวนิยายเรื่อง พรายสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

3. การเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนา การใช้บทสนทนาของตัวละครในการถ่ายทอดแนวคิดนั้น บทสนทนาของตัวละครจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถรับรู้และเข้าใจสิ่งที่นักเขียนต้องการเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 เสนอผ่านบทสนทนาดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำได้ต้องมีทั้งกำลังและอาวุธ ดังในนวนิยายเรื่อง เทพบุตรสุดแสน ของทมยันตี

✓ แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่า รัฐบาลจะต้องมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหา ดังในนวนิยายเรื่อง เทพบุตรสุดแสน ของทมยันตี รัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง ดังในนวนิยายเรื่อง มุกดามะดิน และ แท่งเต็ง ของสีฟ้า กระทรวงสำคัญของรัฐควรทำงานประสานกัน รัฐควรเข้าไปดูแลการทำงานของรัฐบาล ดังในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า

4. การเสนอแนวคิดผ่านการบรรยาย นักเขียนนวนิยายสตรีใช้การบรรยายในการเสนอแนวคิดทางการเมืองโดยใช้การบรรยายความรู้สึกของตัวละคร การบรรยายเหตุการณ์ทางการเมืองเป็นการปูพื้นเพื่อนำไปสู่แนวคิด และการใช้บทสนทนาของตัวละครทำหน้าที่สรุปหรือขยายแนวคิดให้ชัดเจนขึ้น แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 เสนอแนวคิดผ่านการบรรยาย ดังนี้

✓ แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า ทหารไม่ควรเข้ามาควบคุมอำนาจทางการเมืองไว้เพียงกลุ่มเดียว ดังในนวนิยายเรื่อง พิกุลแกมเกดแก้ว ของสีฟ้า



✓ แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่า รัฐบาลไม่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบท ดังในนวนิยาย เรื่องสะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน รัฐบาลดูแลเอาใจใส่ประชาชนไม่ทั่วถึง ดังในนวนิยายเรื่อง จตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า และรัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง ดังในนวนิยาย เรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ของสีฟ้า

✓ แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาว่า ประชาชนยังไม่เข้าใจประชาธิปไตย อย่างแท้จริง ดังในนวนิยายเรื่อง พิกุลแกมแดดแก้ว ของสีฟ้า

#### บทที่ 4

### ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายของนักเขียนสตรีกับการเมืองไทย

ช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534

นวนิยายเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับสังคม สภาพสังคมของนักเขียนสตรีย่อมมีส่วนทำให้นักเขียนถ่ายทอดภาพสังคมไว้ในนวนิยาย ในลักษณะของฉากโครงเรื่อง ตัวละคร สังคมเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์อย่างไร นวนิยายก็จะกล่าวถึงเหตุการณ์นั้น นักเขียนจึงสะท้อนสังคมออกมาโดยอาจตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ การสะท้อนภาพสังคมของนักเขียนนั้น ตรีนีลบี บุญขจร (2523 : 5) กล่าวไว้ว่า “...การสะท้อนสังคมของนวนิยายมิใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ทำนองเอกสารทางประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่...” นอกจากนั้นการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นโครงสร้างสำคัญทางสังคมเกี่ยวกับการจัดระเบียบการปกครอง การกำหนดสิทธิ และหน้าที่ของบุคคลในสังคม ดังนั้นการเมืองจะต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองมักก่อให้เกิดปฏิกิริยาความขัดแย้งต่างๆ ในสังคม เมื่อการเมืองมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสังคม จึงมีบทบาทในการกำหนดเนื้อหาและแนวคิดของนวนิยาย ดังนั้นนวนิยายจึงมีความสัมพันธ์กับการเมือง ซึ่งนักเขียนจะแสดงไว้ในนวนิยายไม่โดยตรงก็ทางอ้อม ขึ้นอยู่กับนโยบายการปกครองประเทศที่ให้เสรีภาพแก่นักเขียน ความสัมพันธ์ของนวนิยายกับการเมืองนี้ ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง (2534 : 16-17) ได้แบ่งความสัมพันธ์ของนวนิยายกับการเมือง 3 ประการ คือ “...นวนิยายมีบทบาทสำคัญในการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมือง การเมืองมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อนักเขียน และนวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมือง...”

รายละเอียดในการศึกษาวิเคราะห์ของบทนี้ จะกำหนดแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

**ตอนแรก** กล่าวถึง สภาพโดยทั่วไปของการเมืองไทยช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา โดยจะกล่าวถึงสภาพการเมืองแต่ละรัฐบาล ดังนี้

1. สภาพการเมืองไทยในสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี
2. สภาพการเมืองไทยในสมัยพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี
3. สภาพการเมืองไทยในสมัยพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี
4. สภาพการเมืองไทยในสมัยพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

**ตอนที่ 2** เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายของนักเขียนสตรีกับการเมืองช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 จำนวน 18 โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ 3 ประการ คือ

1. นวนิยายมีบทบาทสำคัญในการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมือง
2. การเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียนและนวนิยาย
3. นวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมือง

**ตอนที่ 1** สภาพทั่วไปของการเมืองไทยช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534

#### 1. สภาพการเมืองไทยในสมัยนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี

(8 ตุลาคม 2519 - 20 กุมภาพันธ์ 2520)

สภาพการเมืองไทยก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เป็นสภาพที่มีความตึงเครียดทางการเมือง อันเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มขวาจัดและกลุ่มซ้ายจัด ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีขณะนั้นได้พยายามแก้ไข ประกอบกับการเป็นรัฐบาลผสมที่อ่อนแอ ทำให้การเมืองไทย อยู่ในสภาพคลอนแคลน เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เริ่มจากการเดินทางเข้าประเทศของจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งบวชเป็นเณรจากสิงคโปร์ เพื่อเข้ามาบวชพระที่วัดในกรุงเทพฯ และต่อมาจอมพลประภาส จารุเสถียร ได้พยายามเดินทางเข้ามา แต่ถูกนิสิตนักศึกษาและประชาชนต่อต้าน ทำให้เกิดการชุมนุมประท้วงจนกลายเป็นเหตุการณ์รุนแรงในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ต่อมา คณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินนำโดย พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ เป็นหัวหน้าคณะ ประกาศยึดอำนาจรัฐบาลและเข้าควบคุมสถานการณ์ คณะปฏิรูปก็ปกครองแผ่นดินประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับที่ 17 ยุบเลิกรัฐสภา เลิกพรรคการเมือง มีการออกกฎหมายและคำสั่งที่เป็นเผด็จการอีกหลายฉบับ โดยเฉพาะประกาศคณะปฏิรูปฉบับที่ 42 ซึ่งให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานการพิมพ์อย่างมากที่จะสั่งปิดหนังสือพิมพ์หรือยึดหนังสือใดก็ได้อย่างกว้างขวาง และตั้งนายกรัฐมนตรีพลเรือนขึ้นบริหารประเทศคือ นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ซึ่งเป็นการสิ้นสุดระบอบประชาธิปไตย และการสิ้นสุดของรัฐธรรมนูญที่ได้มาด้วยการต่อสู้ของประชาชน ในวันที่ 6 ตุลาคม 2519

นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้รับพระราชโองการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2519 นับเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 14 ของไทย นายธานินทร์บริหารประเทศด้วยนโยบายขวาจัด สภาพสังคมการเมืองที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเศรษฐกิจเริ่มมีความคับขันขึ้น เศรษฐกิจของประเทศตึงตัวมาก รัฐบาลประกาศต่อต้านคอมมิวนิสต์อย่างจริงจังจนขาดสัมพันธ์ภาพที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีผลทางด้านการค้าระหว่างประเทศ รัฐบาลใช้มาตรการเด็ดขาดในการควบคุมสื่อมวลชนและประชาชนเพื่อหวังคลี่คลายปัญหาและสถานการณ์

ผลจากนโยบายขว้างนี้ ทำให้มีนักศึกษาเป็นจำนวนมากตัดสินใจเดินทางเข้าป่าเพื่อเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย การปกครองประเทศของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร โดยการสนับสนุนของคณะปฏิรูปได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครอง 28 มาตราโดยเฉพาะมาตรา 21 ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกับมาตราที่ 17 ของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มีนโยบายเด่นชัด คือการปราบปรามยาเสพติดควบคู่กับการปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง รัฐบาลนายธานินทร์ออกคำสั่งประหารชีวิตและจำคุกในคดีต่าง ๆ คือ การทุจริตของสกุลการในการแอบค้าขายกับเขมรร่วมกับเอกชนที่มีการจับกุมผู้ต้องหา 41 คน และมีคำสั่งประหารชีวิตหัวหน้าขบวนการ 1 คน คำสั่งประหารชีวิตผู้ต้องหาดีขึ้นแล้วมา เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 แต่เหตุการณ์ก่อการร้ายเริ่มระบาดหนัก มีการลอบวางระเบิดสถานที่สำคัญ และการลอบวางระเบิดสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ รัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้วางแผนพัฒนาระบบประชาธิปไตยออกเป็น 3 ขั้นตอนรวมเวลา 12 ปี นโยบายต่างประเทศพยายามหันกลับไปกระชับมิตรกับสหรัฐอเมริกาขึ้น ไม่พยายามผูกมิตรกับประเทศคอมมิวนิสต์เพื่อนบ้าน นโยบายเช่นนี้ถูกวิจารณ์อย่างรุนแรงว่าเป็นแบบ “ใจแคบ” และมาตรการสัน ซึ่งสร้างปัญหามากกว่าที่จะแก้ไข วันที่ 26 มีนาคม 2520 มีการพยายามยึดอำนาจโดยการใช้อำนาจทหาร นำโดย พล.อ.ฉลาด หิรัญศิริ แต่ไม่สำเร็จ ผู้เกี่ยวข้องถูกจับกุม ทั้งนักหนังสือพิมพ์ ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และพลเอกฉลาด หิรัญศิริ ถูกประหารชีวิตในวันที่ 21 เมษายน 2520 การพยายามยึดอำนาจครั้งนี้เป็นการบ่งชี้ว่า มีการแตกแยกเกิดขึ้นและมีการต่อต้านรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร หลังจากเหตุการณ์การพยายามยึดอำนาจแล้ว รัฐบาลมีท่าทีแข็งกร้าวมากขึ้น โดยใช้มาตรา 21 สั่งยุบผู้บริหารและสภากรุงเทพมหานคร หลังจากเกิดความขัดแย้งในการบริหาร ระหว่างนายธรรมนูญ เทียนเงิน ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกับนายมงคล สิมะโรจน์ รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายสมิคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และตั้งนายชลอ ธรรมศิริ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่เป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครคนใหม่

เหตุการณ์สำคัญที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจของประชาชนต่อรัฐบาลชุดนี้ มาจากกรณีที่มีผู้ขับขีจักรยานยนต์ชนรถพระที่นั่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บนถนนสายปัตตานี-นราธิวาส ขณะเสด็จพระราชดำเนินกลับจากพระตำหนักทักษิณราชินีเวสต์ หลังจากทรงเยี่ยมราษฎรที่จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2520 กรมตำรวจได้ออกแถลงการณ์เรื่องนี้ว่า ผู้ขับขีจักรยานยนต์นั้นเป็นพลตำรวจสังกัดหน่วยปฏิบัติการพิเศษจังหวัดนราธิวาส ทางกรมตำรวจได้สั่งสอบสวนข้อบกพร่องและเรียกประชุมเจ้าหน้าที่วางมาตรการป้องกันต่อไป ต่อมาเกิดคดีลอบวางระเบิดใกล้พลับพลาที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จังหวัดยะลา สำนักข่าวของรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้ออกคำแถลงการณ์กรณีที่มีผู้วางระเบิดในบริเวณใกล้เคียงกับปะรำพิธีที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอฯ ขณะพระราชทานธงประจำรุ่นลูกเสือชาวบ้านที่จังหวัดยะลา ระเบิดครั้งนี้ห่างจากที่ประทับประมาณ 55 เมตร และครั้งที่ 2 ประมาณ 110

เมตร เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2520 สันนิษฐานว่าเป็นการกระทำของพวกขบวนการโจรก่อการร้ายและประสงค์จะสร้างข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ให้ประชาชนตระหนกตกใจและแพร่ไปในต่างประเทศ คำแถลงการณ์ของรัฐบาลชุดนี้ปรากฏว่าไม่เป็นที่พอใจของประชาชนผู้จงรักภักดีต่อองค์พระประมุขทั่วไป มีกระแสเรียกร้องให้รัฐบาลแสดงความรับผิดชอบในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บุญทรง สราวุธ (2530: 311-312) ทำให้ฐานะแห่งความมั่นคงของคณะรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เริ่มมีการสั่นคลอน และเมื่อนายสมัคร สุนทรเวช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยใช้คำตอบชี้แจงกระทู้ของสมาชิกสภาปฏิรูปไปในการทำงานว่า

“...ถ้าเหตุการณ์รุนแรงกว่านี้ ผู้รับผิดชอบควรพิจารณาตนเอง เช่นตอนนี้หากว่า รัฐมนตรีมหาดไทยต้องลาออกละก็ ต่อไปต้องเอาชื่อรัฐมนตรีมหาดไทยใส่ซองเป็นแถวๆ ใครอยากให้ ร.ม.ต.ออก ก็เอาระเบิดไปวางในพิธีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนิน...ตูมก็ออกที ตูมก็ออกที....”

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช อดีตนายกรัฐมนตรีได้วิจารณ์คำชี้แจงของนายสมัคร ด้วยความไม่พอใจว่า

“จะเอากันถึงไหน...แค่ไหนจึงเรียกว่า หนักหนา แค่ไหนจึงจะว่ารุนแรง ใครเป็นคนวินิจฉัย ไม่ลาออกก็ไม่ลาออก อยู่ได้อยู่ไป แต่ทำไมต้องพูดแนะว่า ต่อไปใครอยากให้รัฐมนตรีมหาดไทยลาออก ก็ให้เอาระเบิดไปโยนใส่กระบวนเสด็จ พระราชดำเนิน...เป็นอะไรกันถึงขนาดนี้แล้ว เจ้าประคุณเอ๋ย!”

รัฐบาลนี้อยู่ได้ไม่ถึงปี การปฏิวัติของทหารเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 กลุ่มทหารที่อ้างตนว่าเป็น “คณะปฏิวัติ” นำโดย พล.ร.อ. สงัด ชลออยู่ ได้ทำการยึดอำนาจอีกครั้งโดยล้มรัฐบาล ธานินทร์ และยุบสภาปฏิรูป แถลงการณ์ของคณะปฏิวัติเมื่อ 20 ตุลาคม 2520 ระบุสาเหตุที่สำคัญคือ

1. การบริหารงานของรัฐบาลทำให้ความสามัคคีในหมู่ประชาชนและข้าราชการมีความแตกแยก ข้าราชการมีความหวั่นไหวในการปฏิบัติราชการ การเศรษฐกิจและการลงทุนของต่างประเทศลดลงและไม่แน่นอนจนยากจะแก้ไข

2. การกำหนดระยะเวลาพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ออกเป็น 3 ขั้นตอน ขั้นละ 4 ปี นั้น เป็นเวลานานเกินความจำเป็นและไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

3. การจัดการเลือกตั้งทั่วไป ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2519 ที่มีอยู่นั้นไม่เหมาะสมกับสถานการณ์และอาจก่อให้เกิดความแตกแยกในสถาบันต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้น สมควรที่จะมีการแก้ไข

ด้วยสาเหตุเหล่านี้คณะปฏิวัติจึงทำการยึดอำนาจ โดยจะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2521 เป็นที่น่าสังเกตว่าแถลงการณ์ฉบับนี้มีได้กล่าวถึงภัยคอมมิวนิสต์ และได้อ้างเหตุผลเพื่อการปกป้องสถาบันกษัตริย์แต่อย่างใด หากมุ่งไปที่การปฏิบัติงานของรัฐบาลธานินทร์โดยตรง

## 2. สภาพการเมืองในสมัยพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี

(10 พ.ย.2520 - 28 ก.พ.2523)

การปฏิวัติเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2520 ซึ่งเป็นการยึดอำนาจรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร นำโดยพล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ ประธานสภานโยบายแห่งชาติในขณะนั้นได้นำ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายประกาศพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2521 ในสมัยการปกครองของรัฐบาล พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี สถานการณ์และความตึงเครียดทางการเมืองและสังคมคลี่คลายลง แต่ยังคงมีการขัดแย้งของบรรดาผู้บริหารประเทศอยู่ มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญปกครองราชอาณาจักรฉบับ พ.ศ. 2520 แทนรัฐธรรมนูญปี 2519 ของรัฐบาลธานินทร์ มีการเลิกใช้นโยบายขวาสุดขั้ว เช่นสมัยรัฐบาลธานินทร์โดยยอมผ่อนปรนให้ประชาชนมีสิทธิทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น นั่นคือการสัญญาว่าจะดำเนินการให้มีการร่างรัฐธรรมนูญและให้มีการเลือกตั้งครั้งใหม่เสร็จในพ.ศ. 2521 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 22 เมษายน 2522 ในการเลือกตั้งครั้งนี้ พรรคกิจสังคมได้เสียงมากที่สุดคือ 88 เสียง พรรคชาติไทยได้ 47 เสียง พรรคประชาธิปัตย์ได้ 35 เสียงและพรรคประชากรไทยได้ 32 เสียง ผู้สมัครอิสระได้รับเลือกตั้ง 40 คน มีเสียงพรรคเล็กพรรคน้อย 23 เสียง และพรรคเสรีธรรมที่สนับสนุน พล.อ.เกรียงศักดิ์ ได้รับเลือกตั้งมา 26 เสียง พล.อ.เกรียงศักดิ์ จึงได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลโดยอาศัยเสียงข้างน้อยในสภาผู้แทนราษฎร คือมีพรรคเสรีธรรม กลุ่มอิสระ และพรรคเล็กสนับสนุนและอาศัยเสียงจากวุฒิสภา ซึ่งเป็นสภาที่รัฐบาลแต่งตั้งและควบคุมโดยฝ่ายทหารเป็นผู้ช่วยสนับสนุน รัฐบาลของพล.อ.เกรียงศักดิ์จึงถูกเรียกต่อมาว่า “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” เพราะรัฐธรรมนูญที่พล.อ.เกรียงศักดิ์ ประกาศใช้นี้มีมาตราสำคัญ 2 มาตรา คือประการที่หนึ่ง นายกรัฐมนตรีไม่ต้องผ่านการรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ประการที่สอง ข้าราชการประจำสามารถดำรงตำแหน่งประจำและตำแหน่งทางการเมืองในเวลาเดียวกัน บทเฉพาะกาลจะใช้เป็นเวลา 4 ปี หลังจากนั้นจะเป็นประชาธิปไตยเต็มใบขึ้น

รัฐบาล พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ใช้นโยบายผ่อนคลายเป็นการให้เสรีภาพทางการเมืองมากขึ้นโดยการปล่อยผู้ต้องหามียกยักที่ถูกจับไว้ และต่อมาได้ปล่อยกลุ่มผู้นำนักศึกษาที่ถูกจับกุมในกรณี 6 ตุลาคม 2519 ตั้งแต่พ.ศ.2522 ขบวนการนิสิตนักศึกษาได้รับอนุญาตให้ฟื้นฟูบทบาทขึ้นมาใหม่ อันนำมาซึ่งการก่อตั้งองค์กรประสานของนิสิตนักศึกษาที่เรียกว่า “องค์กรนักศึกษา 18 สถาบัน” นอกจากนั้นขบวนการกรรมกรก็เริ่มฟื้นตัวด้วยเช่นกัน

โดยสหภาพแรงงานทั้งหลายเริ่มกลับมาจับทาบทาม แต่รัฐบาลก็ได้พยายามที่จะเข้ามาควบคุม การเคลื่อนไหวของขบวนการกรรมกร

ในด้านนโยบายการต่างประเทศ รัฐบาลได้ปรับเปลี่ยนท่าทีและวิธีการ โดย พล.อ.เกรียงศักดิ์ แสดงความพอใจวิธีการต่อสู้คอมมิวนิสต์แบบ “ใช้การเมืองนำการทหาร” หรือ การใช้จิตวิทยามวลชนของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ อดีตแม่ทัพกองทัพภาคที่ 2 ซึ่งได้เลื่อน ตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการทหารบกในปี 2521 และเป็นผู้สนับสนุนรัฐบาลด้วย นอกจากนี้ รัฐบาลพล.อ.เกรียงศักดิ์ได้ฟื้นฟูความสัมพันธ์กับประเทศคอมมิวนิสต์เพื่อนบ้าน และเปิดเจรจา กับประเทศสังคมนิยมชั้นนำ ในกรณีนี้พล.อ.เกรียงศักดิ์ได้เดินทางไปเยือนจีนและสหภาพ โซเวียตด้วยตนเองจึงสามารถเจรจาให้รัฐบาลจีนรับปากที่จะลดความช่วยเหลือพรรค คอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ขณะเดียวกันรัฐบาลก็ยังเป็นมิตรกับสหรัฐอเมริกาเช่นเดิม ทำให้ สถานการณ์ภายในประเทศลดความตึงเครียดลง

ด้านรัฐสภา รัฐบาลพล.อ.เกรียงศักดิ์ถูกฝ่ายค้านเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็น รายบุคคลในเดือนตุลาคม 2522 แม้ผลการลงมติจะได้รับการไว้วางใจ แต่พล.อ.เกรียงศักดิ์ ก็ ต้องปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเพื่อลดความกดดันในต้นปี 2523 เกิดวิกฤตการณ์เรื่องการขึ้นราคาน้ำมันจากความผันผวนของราคาน้ำมันในตลาดโลก กรณีนี้นำมาซึ่งการประท้วงอย่างกว้างขวาง ของนักศึกษาและประชาชนโดยการอภิปรายไม่เห็นด้วยกับการขึ้นราคาน้ำมันของรัฐบาล ขณะเดียวกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคฝ่ายค้าน ได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคมและพรรคประชากรไทย ได้ร่วมกันลงชื่อขอเปิดอภิปรายคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ใน วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2523 เปิดประชุมสภาสมัยวิสามัญ พล.อ.เกรียงศักดิ์ได้กล่าวรายงาน สรุปเหตุการณ์สถานการณ์บ้านเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ และประกาศลาออกจาก ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีวันนั้นเอง ภายหลังจากการลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐบาล มีมติเลือก พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ผู้บัญชาการทหารบกเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อมา โดยมี พรรคการเมืองต่างๆ สนับสนุนที่สำคัญ คือ พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย และพรรค ประชาธิปัตย์ ส่วน พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้จัดตั้งพรรคการเมืองคือ “พรรคชาติ ประชาธิปไตย” และลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด

### 3. สภาพการเมืองสมัยพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี

(2 มีนาคม 2523 - 4 สิงหาคม 2531)

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2523 รัฐบาลของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ได้เผชิญ วิกฤตการณ์และความผันแปรทางการเมือง รัฐบาลมีการปรับเปลี่ยนรัฐมนตรีหลายครั้ง การเข้ามาบริหารระยะแรกนั้นประเทศไทยกำลังประสบกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลกขณะนั้น ชาวไร่ชาวนาประสบกับความเดือดร้อนอันเนื่องมาจาก

เกิดฝนแล้งติดต่อกันมา 3 ปี และวิกฤตการณ์น้ำมันที่มีราคาแพงและขาดแคลน สินค้าขึ้นราคา ธุรกรรมเรียกร้องขอปรับค่าแรงงาน ปัญหาน้ำตาลทรายขาดแคลน รัฐบาลต้องสั่งน้ำตาล ทรายขาวจากอังกฤษมาขายให้ประชาชน และผลิตสินค้าในโครงการ “สินไทย” แก้ปัญหา สินค้าอุปโภคบริโภคมีราคาแพง รัฐบาลได้พยายามสานต่อนโยบายเงินผันของรัฐบาล ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ที่เรียกชื่อใหม่ว่า “โครงการสร้างงานในชนบท (กชช.)” และส่งเสริม การค้าของเอกชน

ส่วนวิกฤตการณ์ทางการเมืองหลายอย่างค่อยๆ ผ่อนคลายลง เนื่องจาก ความแตกแยกของขบวนการคอมมิวนิสต์ในทางสากล จากการที่เวียดนามรุกรานและล้มล้าง รัฐบาลเขมรแดงของกัมพูชา เมื่อต้นปี พ.ศ.2522 และการที่จีนบุกเวียดนามทางด้านเหนือเพื่อ ทำสงครามสังคมนิยมเวียดนาม เป็นเหตุให้ความสามัคคีในหมู่คอมมิวนิสต์สากลขาดสะบั้นลงและ ได้นำมาสู่การล่มสลายของขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย ในระหว่างพ.ศ.2523 - 2525 นอกจากนั้นการใช้นโยบาย “การเมืองนำการทหาร” เพื่อต่อสู้กับผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์ของไทย โดยมีคำสั่งนโยบาย 66/2523 ที่เปิดโอกาสให้ผู้หลงผิดมอบตัว อันมีผล ให้นักศึกษาและประชาชนที่หนีเข้าป่าหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ได้ออกจากป่ามาเกือบ หมด จึงทำให้การคุกคามระบบการเมืองโดยพรรคคอมมิวนิสต์เสื่อมพลั้งลง การแทรกแซงของ คอมมิวนิสต์ในชนบททั่วประเทศก็ลดกระแสความรุนแรง แต่วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจยังไม่ดี ขึ้น ค่าเงินดอลลาร์สูงขึ้นและดึงให้ค่าเงินบาทสูงตามไปด้วย ทำให้สินค้าส่งออกมีราคาแพง เกิดการกักตุนดอลลาร์เพื่อเก็งกำไร รัฐบาลจึงประกาศลดค่าเงินบาท ซึ่งเกิดการวิพากษ์วิจารณ์ โจมตีรัฐบาลอย่างรุนแรงจากฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะสื่อมวลชนและ ส.ส.ฝ่ายค้าน กระทั่งว การคลังได้แถลงข่าวชี้แจงถึงผลดีของการลดค่าเงินบาท แต่ไม่มีใครยอมรับและวิพากษ์วิจารณ์ ว่าเป็นความล้มเหลวของการบริหารงานแก้ปัญหาเศรษฐกิจของรัฐบาล แต่เมื่อปรากฏข้อเท็จ จริงในระยะต่อมา ทุกคนยอมรับว่าการตัดสินใจลดค่าเงินบาทของกระทรวงการคลังนั้นเป็นผลดี ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในระยะต่อมา แสดงให้เห็นถึงการตัดสินใจที่ถูกต้องของ นายสมหมาย ฮุนตระกูล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังขณะนั้น เหตุการณ์ทางสังคมมีความ รุนแรงมากขึ้นในช่วงปี 2525 มีการวางระเบิดศูนย์การค้า โรงภาพยนตร์ต่างๆ และการปะทะบ้าน พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ในวันที่ 15 สิงหาคม 2525 การวางระเบิดกระทรวงกลาโหมและ บ้านพล.ต.ประมาณ อติเรกสาร รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นการสร้างสถานการณ์ให้ประชาชน หวาดกลัวและขาดความเชื่อมั่นในรัฐบาลและเจ้าหน้าที่ตำรวจ การเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของพล.อ.เปรม ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพเพราะพล.อ.เปรม ดำรงตำแหน่งผู้บัญชา การทหารบกก่อนเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในขณะที่ดำรงตำแหน่งนายรัฐมนตรีก็ยังคงดำรง ตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกด้วย ต่อมากองทัพได้ทำเรื่องต่ออายุราชการให้พล.อ.เปรมอีก 1 ปี ในเดือนกันยายน 2523 และกองทัพยังคงมีอำนาจกำหนดความเป็นไปทางการเมืองอย่างมาก ในช่วงนี้ยังคงลักษณะความเป็น “ประชาธิปไตยครึ่งใบ” อย่างเห็นได้ชัด เมื่อกลุ่มองค์กรพัฒนา



เอกชนต่างๆ ได้รวมตัวกันจัดตั้งขึ้นเป็น “คณะกรรมการรณรงค์เพื่อให้รัฐธรรมนูญเป็นประชาธิปไตย (ครป.)” และได้เสนอประเด็นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้เป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น นำโดย พ.อ.สมคิด ศรีสังคม ประธานครป. ในวันที่ 21 มีนาคม 2524 แต่ไม่ได้รับความสนใจจากรัฐบาลของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์

รัฐบาลของพล.อ.เปรม ถูกแทรกแซงจากกองทัพหลายครั้งโดยกลุ่มนายทหารพยายามก่อการรัฐประหาร ครั้งแรกเริ่มในวันที่ 1-3 เมษายน 2524 โดยพล.อ.สัณฑ์ จิตรปฎิมา รองผู้บัญชาการทหารบกเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ ซึ่งขณะนั้นเป็นประธานคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีด้วยแต่แก่นำที่สำคัญคือคณะทหาร “กลุ่มยังเติร์ก” ซึ่งนำโดย พ.อ.มัญญู รูปขจร และ พ.อ.ประจักษ์ สว่างจิตร์ สาเหตุมาจากความไม่พอใจในการต่ออายุราชการของพล.อ.เปรม และการบริหารราชการที่พล.อ.เปรมไม่ยอมทำตามข้อเสนอของกลุ่มยังเติร์ก พล.อ.เปรม ได้ตั้งกองบัญชาการร่วมรักษาความสงบแห่งชาติขึ้นเพื่อต่อต้านคณะรัฐประหารขึ้นในกองทัพภาคที่ 2 จังหวัดนครราชสีมา โดยมีพล.ต.อาทิตย์ กำลังเอก รองแม่ทัพภาคที่ 2 เป็นผู้บัญชาการสถานการณ์ตั้งเครียดอยู่ 3 วัน กลุ่มคณะผู้ยึดอำนาจประสบความสำเร็จความพ่ายแพ้ พล.อ.สัณฑ์ จิตรปฎิมา และพ.อ.มัญญู รูปขจร หนีไปต่างประเทศ ส่วนคนอื่นๆ ถูกจับกุมทำให้พล.อ.เปรม กลับคืนสู่อำนาจทางการเมือง เหตุการณ์ครั้งนี้พล.ต.อาทิตย์ เป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดต่อมาได้เลื่อนยศข้ามจากพลตรีเป็นพลเอก และได้รับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกในเดือนตุลาคม 2525 และควบตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดในปี 2526 ในขณะเดียวกันเหตุการณ์นี้ทำให้พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เลขาธิการนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นเพื่อนร่วมรุ่นกับกลุ่มยังเติร์กลาออกจากตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีโดยอ้างเหตุผลว่าเพื่อไปต่อสู้คัดค้านกฎหมายการทำแท้งเสรี ความพยายามในการแทรกแซงของกองทัพยังดำเนินต่อไปเมื่อพล.อ.อาทิตย์ได้รับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกแล้ว ก็พยายามก้าวขึ้นมาเป็นทายาททางการเมือง ความขัดแย้งระหว่างพล.อ.เปรม กับพล.อ.อาทิตย์ เกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2526 โดยพล.อ.อาทิตย์ และผู้นำทางการทหารจาก 3 เหล่าทัพซึ่งควบคุมเสียงวุฒิสภาได้กดดันให้มีการเปิดประชุมสมัชชาสามัญเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2521 เพราะเป็นเวลาที่เหมาะสมที่จะทบทวนการก่อกำลังจะหมดวาระโดยให้คงรักษาหลักการของบทเฉพาะกาล ประเด็นหลักคือการคงรักษาอำนาจวุฒิสภาเช่นเดิม และยอมให้ข้าราชการประจำดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ถ้าหากข้าราชการประจำผู้นั้นดำรงตำแหน่งวุฒิสมาชิก นัยของประเด็นนี้ก็คือ การทำให้ผู้บัญชาการทหารบกสามารถขึ้นรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้โดยไม่ต้องพ้นจากตำแหน่งทางการทหาร ข้อเสนอนี้ได้รับการคัดค้านจากนักการเมืองสำคัญในสภาผู้แทนราษฎร นอกจากพรรคประชากรไทยที่สนับสนุนฝ่ายกองทัพ ในที่สุดการลงมติของสภาผู้แทนราษฎรก็แก้ไขรัฐธรรมนูญนี้ไม่ผ่าน จึงมีกระแสกดดันว่าจะมีการรัฐประหาร พล.อ.เปรม ได้แก้ไขวิกฤตการณ์โดยประกาศยุบสภาเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2526 และให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 18 เมษายน 2526

การเลือกตั้งในวันที่ 18 เมษายน 2526 พรรคกิจสังคมได้เสียงมากที่สุด 92 เสียง พรรคชาติไทย 72 เสียง พรรคประชาธิปัตย์ 56 เสียง พรรคประชากรไทย 36 เสียง พรรคชาติประชาธิปไตย 15 เสียง พรรคก้าวหน้า 3 เสียง พรรคประชาเสรี 1 เสียง พรรคสังคมประชาธิปไตย 2 เสียง พรรคประชาไทย 4 เสียง ไม่สังกัดพรรค 24 เสียง พรรคสยามประชาธิปไตย ของพ.อ.พล เริงประเสริฐวิทย์ ยุบพรรคไปรวมกับพรรคชาติไทยและส.ส.อิสระ อีกจำนวนหนึ่ง ทำให้พรรคชาติไทยมี 108 เสียง เป็นพรรคใหญ่ที่สุด เพื่อจะได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล และจะเชิญพล.อ.เปรม เป็นนายกรัฐมนตรี เพราะยังเป็นบุคคลที่ทุกฝ่ายให้การยอมรับ แต่ พล.ต.ประมาณได้กำหนดเงื่อนไขจนพล.อ.เปรม ไม่สามารถรับได้และพล.อ.เปรม ได้ออกมา แถลงต่อผู้สื่อข่าวในวันที่ 26 เมษายน 2526 ว่า “ตนไม่มีความทะเยอทะยานทางการเมืองได้ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมานานแล้วจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกเมื่อมีการเลือกตั้ง แล้วก็ควรเป็นไปตามครรลอง” ปรากฏว่า ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช หัวหน้าพรรคกิจสังคมได้ร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชากรไทย และพรรคชาติประชาธิปไตย ตั้งกลุ่ม “จตุรพรรค” สนับสนุนพล.อ.เปรม ดิถสุลลำนนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีต่อมา โดยพรรคชาติไทยกลับกลายมาเป็นพรรคฝ่ายค้านในที่สุด ในระยะนี้กองทัพยังมีความพยายามในการแทรกแซงทางการเมือง ดังจะเห็นได้จากกรณีวันที่ 29 มกราคม 2527 พรรคชาติไทยอภิปรายนอกสภาไม่ไว้วางใจ พล.อ.เปรม ที่โรงแรมดุสิตธานีโดยเสนอประเด็นว่า นายกรัฐมนตรีพล.อ.เปรม ชื่อสัตย์แต่ขาดความรับผิดชอบในการบริหารบ้านเมือง แก้ปัญหาไม่ได้ ปรากฏว่าในวันที่ 3 กุมภาพันธ์ นายทหารระดับผู้บังคับบัญชา นำโดย พล.ท.ชวลิต ยงใจยุทธ รองเสนาธิการทหารบกและ พล.ต.พิจิตร กุลวาณิชย์ ผู้บัญชาการกองพลที่ 1 ได้มาให้กำลังใจพล.อ.เปรม ต่อมาฝ่ายทหารมีการเคลื่อนไหวให้ต่ออายุราชการในตำแหน่งผบ.ทบ.ให้พล.อ.อาทิตย์ อีก 2 ปี ขณะที่กฎหมายให้ต่ออายุได้คราวละ 1 ปี รัฐบาลจึงต่ออายุให้พล.อ.อาทิตย์ได้ 1 ปี ตามที่กองทัพบกและกระทรวงกลาโหมเสนอมา ซึ่งทำให้พล.อ.อาทิตย์อยู่ในราชการได้ถึงเดือนกันยายน 2529 และยังคงเป็นผู้มีโอกาสมากในการรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสืบต่อจาก พล.อ.เปรม

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างพล.อ.เปรม กับกองทัพ เมื่อรัฐบาลประกาศลดค่าเงินบาทลงอีกในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2527 ทำให้รัฐบาลถูกโจมตีว่าเป็นความล้มเหลวของการบริหารงานแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของรัฐ ผู้บัญชาการ 3 เหล่าทัพได้ยื่นหนังสือถึงพล.อ.เปรม หนังสือนั้นระบุว่า การลดค่าเงินบาทก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง ขอให้นายกรัฐมนตรีปรับปรุงคณะรัฐมนตรีและพล.อ.อาทิตย์ ได้โจมตีรัฐบาลเรื่องการลดค่าเงินบาทอย่างแข็งกร้าวและรุนแรง ในการออกรายการสนทนาปัญหามันเมืองทางโทรทัศน์ช่อง 5 และช่อง 7 ซึ่งการกระทำของ พล.อ.อาทิตย์และผู้นำเหล่าทัพนี้เป็นการกระทำที่ข่มขู่รัฐบาลและเป็นการแสดงบทบาทของฝ่ายทหารที่เข้ามาก้าวล่วงการบริหารงานของรัฐบาลอย่างชัดเจน เมื่อพล.อ.เปรม ออกมาแถลงยืนยันว่านโยบายลดค่าเงินบาทเป็นการแก้ปัญหาเศรษฐกิจโดยรอบคอบ และจะไม่มีการปรับคณะรัฐมนตรีอีกอย่างเด็ดขาด เหตุการณ์จึงเครียดอยู่หลายวันโดย พล.อ.อาทิตย์ ยินยอมผ่อน

ท่าทีในการคัดค้าน ต่อมาในวันที่ 9 กันยายน 2528 ได้เกิดความพยายามในการก่อรัฐประหารครั้งที่สอง โดยคณะนายทหารประจำการและนายทหารนอกราชการจำนวนหนึ่ง ซึ่งถือโอกาสเตรียมก่อการรัฐประหารในขณะที่ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เดินทางไปประเทศอินโดนีเซีย แต่ปรากฏว่าแผนการรวบไหลและการนัดหมายเป็นไปโดยไม่พร้อมเพรียง ทำให้ทหารฝ่ายรัฐบาลสามารถปราบปรามการกบฏได้ ในระหว่างที่มีการยึดอำนาจ พล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก กำลังอยู่ในระหว่างการเดินทางไปเยือนประเทศในแถบยุโรป แต่มีข่าวว่านายทหารฝ่ายที่สนับสนุนพล.อ.อาทิตย์ หลายคนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับการรัฐประหาร เมื่อพล.อ.อาทิตย์ เดินทางกลับมากองทัพบกต้องทำหนังสือปกขาวออกมาชี้แจงป้องกันตัวว่า พล.อ.อาทิตย์ ไม่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหาร

ในปีพ.ศ.2528 ประเทศไทยยังประสบปัญหาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง รัฐบาลใช้นโยบายการเงินการคลังแบบประหยัด ขณะเดียวกันมีปัญหากการเงินนอกระบบ คือ การเล่นแชร์ จนรัฐบาลต้องเข้าไปจัดการโดยการออกพระราชกำหนด ทำให้แชร์แม่ชม้อยที่เป็นรายใหญ่ที่สุดต้องล้มและรายอื่นๆ ต่อมารัฐบาลให้มีการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นที่กรุงเทพฯ เป็นครั้งแรก นับตั้งแต่ พ.ศ.2518 เป็นต้นมา พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ลาออกจากราชการและได้ลงสมัครเป็นผู้นำราชการกรุงเทพมหานครในนามของกลุ่ม “รวมพลัง” และได้รับชัยชนะอย่างท่วมท้น ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นทางการเมืองของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

ในปีพ.ศ.2529 ชาวนาชาวไร่ได้เดินขบวนมาชุมนุมที่หน้าทำเนียบรัฐบาลเรียกร้องให้รัฐบาลปรับราคาพืชผล ราคาข้าว พืชไร่ ทางด้านทหารก็พยายามที่จะให้พล.อ.เปรม ต่ออายุราชการให้พล.อ.อาทิตย์อีก 1 ปี การออกมาแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนของนายทหารก่อให้เกิดความหวั่นวิตกว่าจะเกิดการปฏิวัติและเห็นว่าทหารข่มขู่รัฐบาล และวันที่ 28 มีนาคม 2529 พล.อ.เปรม ได้แถลงต่อสื่อมวลชน ที่ทำเนียบรัฐบาลในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมว่า “ได้พิจารณาด้านหลักการความถูกต้องและเป็นธรรมแล้วจึงเห็นว่าไม่ควรต่ออายุให้พล.อ.อาทิตย์”

ต่อมาพล.อ.เปรม ตัดสินใจประกาศยุบสภา ในวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 เมื่อสมาชิกสภาฝ่ายค้านและฝ่ายรัฐบาลส่วนหนึ่งเสนอญัตติไม่ไว้วางใจ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 พรรคการเมืองร่วมรัฐบาลเกรงว่าอิทธิพลของนายทหารบางคนจะมีผลต่อการเลือกตั้ง ต่อมาวันที่ 27 พฤษภาคม พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ รับสนองพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ พล.อ.อาทิตย์ พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดเพียงตำแหน่งเดียว และ โปรดเกล้าฯ ให้ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นผู้บัญชาการทหารบก พล.อ.ชวลิต ได้ประกาศว่าจะสนับสนุนระบอบประชาธิปไตย และจะส่งเสริมให้มีการเลือกตั้งเป็นไปโดยบริสุทธิ์ยุติธรรม จึงทำให้สถานการณ์ความตึงเครียดคลี่คลายลง ระหว่างการเลือกตั้งมีกระแสเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีคนต่อไปมาจากการเลือกตั้ง แต่ในที่สุด พล.อ.เปรม ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกวาระหนึ่งในวันที่ 5 สิงหาคม 2529 โดยมีพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม

และพรรคราษฎร ร่วมกันสนับสนุน พล.อ.เปรม และเป็นรัฐบาลที่มีเสียงสนับสนุนในรัฐสภา อย่างมั่นคง ต่อมาเกิดปัญหาการแตกแยกภายในพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งเป็นพรรคร่วมรัฐบาล โดยแตกแยกเป็นกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะที่เรียกว่า “กลุ่ม 10 มกราคม” ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประกาศว่าจะดำเนินนโยบายอิสระไม่ขึ้นกับพรรค ความขัดแย้งรุนแรงขึ้นเมื่อกลุ่ม 10 มกราคม ลงมติไม่สนับสนุนพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์ ซึ่งเสนอโดยฝ่ายรัฐบาล แม้ว่าพระราชบัญญัตินี้จะผ่านการพิจารณาของสภาด้วยเสียงข้างมาก แต่พล.อ.เปรม ก็ออกพระราชกฤษฎีกายุบสภาโดยให้เหตุผลว่า “พรรคการเมืองต่างๆ ไม่สามารถดำเนินการปกครองในระบอบพรรคการเมืองได้อย่างมีเอกภาพ ส.ส.ไม่ยอมรับผิดชอบ ข้างมาก อันขัดต่อวิถีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย”

การยุบสภาครั้งนี้เป็นโอกาสสุดท้ายในรัฐบาลพล.อ.เปรม แม้พรรคการเมืองต่างๆ จะสนับสนุนให้พล.อ.เปรม กลับมารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกระหน่งภายหลังการเลือกตั้ง แต่มีกระแสกดดันจากภายนอกโดยเฉพาะการต่อต้านของกลุ่มนักศึกษา ประชาชน และสื่อมวลชน พล.อ.เปรม จึงประกาศที่จะไม่รับตำแหน่งอีกต่อไป รวมเวลาที่ พล.อ.เปรม ดิณสุลนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรีนาน 8 ปี

#### 4. สภาพการเมืองไทยในสมัย พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

(4 สิงหาคม 2531 - 23 กุมภาพันธ์ 2534)

ภายหลังการประกาศยุบสภาของ พล.อ.เปรม ดิณสุลนันทน์ พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ หัวหน้าพรรคชาติไทย ซึ่งเป็นพรรคที่มีคะแนนเสียงมากที่สุดในสภา ได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลโดยร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม พรรคราษฎรและพรรคมวลชน พล.ต.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2531 และได้รับการเลื่อนยศจาก พลตรี เป็นพลเอก ในกรณีพิเศษในเดือนตุลาคม รัฐบาลของ พล.อ.ชาติชาย เป็นรัฐบาลที่ถือว่าเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เนื่องจากมีรูปแบบที่ใกล้เคียงกับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมากกว่ารัฐบาลที่ผ่านมาเพราะ พล.อ.ชาติชาย ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเป็นหัวหน้าพรรคที่ ส.ส. ได้รับเลือกตั้งมากที่สุด ในระยะแรกของรัฐบาลพล.อ.ชาติชาย ได้ดำเนินการทางการเมืองเพื่อลดแรงกดดันเกี่ยวกับภาพพจน์ของรัฐมนตรีร่วมรัฐบาลบางคนที่ถูกโจมตีเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาในอดีต และลดกระแสกดดันเกี่ยวกับภาวะการครองชีพของประชาชน โดยเฉพาะข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ ซึ่งถูกระงับการปรับเงินเดือนมาเป็นเวลานานด้วยการลงมติปรับเงินเดือนข้าราชการ เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2532

พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ บริหารประเทศภายใต้แนวโน้มใหม่ทางเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังพัฒนาไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ หรือที่เรียกว่า “กลุ่มประเทศนิคส์” ทางด้านการต่างประเทศรัฐบาลได้ประกาศแนวนโยบายด้านการต่างประเทศใหม่คือ “แปรสนามรบเป็นสนามการค้า” เพื่อแก้ปัญหาอินโดจีน นโยบายนี้ได้รับเสียงสนับสนุน

จากหลายฝ่าย การแทรกแซงจากกองทัพลดน้อยลงกว่าสมัยพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เนื่องจากพล.อ.ชาติชายในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้ดำเนินนโยบายให้กองทัพมีอิสระ โดยเฉพาะในเรื่องการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารระดับสูงให้เป็นหน้าที่และการเสนอแนะจากฝ่ายผู้นำเหล่าทัพเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สามารถประสานประโยชน์ระหว่างกองทัพกับรัฐบาลได้

พรรคฝ่ายค้านได้ยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาล 3 ครั้ง ครั้งแรกและครั้งที่สอง ยื่นญัตติเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ส่วนครั้งที่สามเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะนับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์การเมืองไทย เมื่อวันที่ 18-20 กรกฎาคม ผลการลงมติทั้งสามครั้งปรากฏว่ารัฐบาลยังสามารถชนะพรรคฝ่ายค้าน แม้จะมีการสงสัยและไม่ไว้วางใจระหว่างสมาชิกพรรคร่วมรัฐบาล ต่อมาเกิดความขัดแย้งระหว่างกระทรวงมหาดไทยกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานคร ทำให้พรรคชาติไทยปรับปรุงคณะรัฐมนตรีภายในพรรค ความขัดแย้งระหว่างกองทัพกับรัฐบาลเมื่อพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบกและ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดให้สัมภาษณ์ถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองที่มีเป็นจำนวนมาก จนกระทั่งม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ที่ปรึกษานโยบายของนายกรัฐมนตรีออกมาตอบโต้ ส่งผลให้นายทหารระดับสูงชุมนุมแสดงพลังที่โรงแรมเซ็นทรัลพลาซา เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2532 เหตุการณ์ครั้งนี้สันเสีเตือนต่อเสถียรภาพของรัฐบาล แต่สถานการณ์ต่างๆ คลี่คลายลง เมื่อ ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์ บริพัตร ลาออกจากตำแหน่งที่ปรึกษานโยบายนายกรัฐมนตรี

รัฐบาลของพล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับกระแสวิพากษ์วิจารณ์จาก ส.ส.ฝ่ายค้าน และประชาชนโดยทั่วไปว่า รัฐบาลประสบความล้มเหลวในการบริหารประเทศ เกิดปัญหา คอร์รัปชันมากกว่าสมัยใด เป็นการเล่นการเมืองเพื่อเป็นการลงทุนทำการค้าหรือธุรกิจการเมือง และใช้เงินซื้อเสียงในการเลือกตั้งและเข้าสู่ตำแหน่งบริหาร เพื่อหาโอกาสถอนทุนคืน โดยการใช้ตำแหน่งและอำนาจทางการเมืองผ่านโครงการใหญ่ๆ อย่างรวดเร็วและเจียบ การเล่นพรรคเล่นพวกทำให้เกิดกลุ่มธุรกิจประมาณ 10-15 กลุ่ม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับศูนย์อำนาจกอบโกยผลประโยชน์ในทางธุรกิจอย่างเร่ร่อนและกว้างขวาง แม้พล.อ.ชาติชายจะออกมายืนยันอย่างหนักแน่นว่าได้พยายามแก้ไขปัญหาและปราบปรามคอร์รัปชันอย่างเต็มที่ แต่ไม่ได้รับความเชื่อถือจากสังคม เพราะบางครั้งมีการแสดงการปกป้องกันอีกด้วย เกี่ยวกับปัญหาของรัฐบาลนี้ ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (2534 : 11) ได้เขียนบทความเรื่องรัฐบาลกับความถูกต้องไว้ว่า

“...ล่วงมายังไม่ถึงสองปี ความรู้สึกของประชาชนว่ารัฐบาลขาดความถูกต้อง ทรวิสูงขึ้นเรื่อยๆ ประชาชนรู้สึกว่ารัฐมนตรีหลายคนเกี่ยวข้ออยู่กับวงการค้ามาเฟีย และคอร์รัปชัน มีการพูดกันทั่วไปว่า รัฐมนตรีคนนั้นคนนี้คอร์รัปชันกันที่เป็นร้อย ๆ พัน ๆ ล้านๆ มีการออกชื่อรัฐมนตรีที่ว่ากินจนปากมันแผลิบ เมื่อมีความรู้สึกกันถึง

ขนาดนี้ ประชาชนก็จะขาดความเชื่อถือ เมื่อรัฐมนตรีนั้นๆ เสนอโครงการอะไร เป็นหมิ่นเป็นแสนล้าน ประชาชนก็จะสงสัยไว้ก่อนว่า “มันจะกินอีกแล้ว” เมื่อหมดความเชื่อถือกันถึงขนาดนี้แม้มีโครงการดีๆ ก็ทำไม่ได้ จะมีอุปสรรคขัดข้องไปหมดต่อการแก้ไขปัญหาของบ้านเมือง สายสัมพันธ์ของคนในวงการรัฐบาล กับนักธุรกิจ ที่อยู่ในแดนสนธยาก็ปรากฏตัวมากขึ้นๆ รายล่าสุดที่ตำรวจจับกุมเจ้าของบริษัท สอนกิตติ ที่บุกรุกป่าสงวน ก็ปรากฏว่าเป็นวุฒิสมาชิกและเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี และมีสายสัมพันธ์กับคนในวงการรัฐบาลมากมาย ทำให้คนตั้งข้อสงสัยว่า ตำแหน่งและสายสัมพันธ์เหล่านี้มีกันเพื่อบ้านเมือง หรือเพื่อบ้านเพื่อเมือง หรือเป็น เครือข่ายแห่งการกอบโกยกันแน่ เขาเชื่อว่าที่รู้และจับกุมกันขึ้นคงจะเป็นส่วนน้อยนิด ที่ยังปกปิดกันไว้ไม่เปิดเผยจะต้องมีอีกมาก จนมีคนตั้งข้อสงสัยว่า “หรือเขากำลังกินโต๊ะ” ประเทศไทยกัน...”

เมื่อพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ลาออกจากกองทัพ เพื่อมารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในรัฐบาลพล.อ.ชาติชาย แต่ลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองในวันที่ 11 มิถุนายน 2533 เนื่องจากขัดแย้งกับ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง หัวหน้าพรรคมวลชนซึ่งเป็นรัฐมนตรีร่วมคณะรัฐบาล และตั้งพรรคการเมืองของตนอย่างเป็นทางการชื่อ “พรรคความหวังใหม่” เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2533 พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ นายทหารร่วมรุ่น และเพื่อนสนิทของพล.อ.ชวลิต ได้รับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด และเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่ม จปร.รุ่น 5 ขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองอย่างเป็นทางการ โดย พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้นำของรุ่นได้รับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก พล.อ.อิสระพงศ์ หนุนภักดี ได้รับตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารบก พล.อ.วิมล วงศ์วานิช เป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก พล.อ.วิโรจน์ แสงสนิท เป็นเสนาธิการทหารบก พล.อ.อ.เกษตร โรจนนิล ซึ่งเป็นนายทหารรุ่น 5 ก็ได้รับแต่งตั้งเป็นผู้บัญชาการทหารอากาศ และ พล.ร.อ.วิเศษฐ์ การุณยวิชช นักเรียนนายเรือร่วมรุ่นกับรุ่น 5 ก็ได้รับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารเรือ ทำให้ระดับสูงของกองทัพเป็นเอกภาพยิ่งขึ้น และเป็นจุดเริ่มของการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่จะยึดอำนาจและก้าวสู่ตำแหน่งผู้นำประเทศด้วยวิถีทางอันไม่เป็นประชาธิปไตย ดังจะเห็นได้นับตั้งแต่ พล.อ.สุจินดา ได้ออกประกาศคำสั่งที่ 44/2533 ในนามของผู้บัญชาการกองกำลังรักษาพระนคร ซึ่งในประกาศนี้ได้ห้ามการชุมนุมเกินกว่า 10 คนในเขตรอบทำเนียบนายกรัฐมนตรี โดยอ้างว่าเพื่อป้องกันการชุมนุมของพรรคมวลชนของ ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง และการสร้างความสับสนในหมู่ประชาชนเกี่ยวกับกรณีลอบสังหารพระราชวงศ์ชั้นสูง แล้วรีบฉวยโอกาสทำการปฏิวัติรัฐประหารในนามคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) โดยมี พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นหัวหน้าคณะรสช. พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารสูงสุด พล.อ.อ.เกษตร โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศ และ พล.ร.อ.ประพัฒน์ กฤษณจันทร์ ผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นรองหัวหน้าคณะ

พล.อ.อิสระพงศ์ หนุนภักดี รองผู้บัญชาการทหารบก เป็นเลขานุการ โดยอ้างเหตุผลในการปฏิบัติ 5 ข้อ คือ

1. มีการทุจริตคอร์รัปชันในบรรดารัฐมนตรีอย่างกว้างขวาง
2. ข้าราชการการเมืองรังแกข้าราชการประจำ
3. รัฐบาลเป็นเผด็จการทางรัฐสภา
4. มีการพยายามทำลายสถาบันทหาร
5. บิดเบือนคดีวันลอบสังหารซึ่งมีจุดมุ่งหมายล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์

คณะกรรมการความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) ดำเนินการยุบสภา ล้มเลิกรัฐธรรมนูญ และเลือกนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นนายกรัฐมนตรี มีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้น รวมทั้งการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขึ้น 20 คน เพื่อร่างรัฐธรรมนูญอันเป็นประโยชน์ต่อ รสช. ซึ่งการดำเนินการของคณะ รสช. ทำให้บ้านเมืองไทยก้าวถอยหลังครั้งใหญ่ และยังสร้างความเสียหายทั้งในทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งพล.อ.สุจินดา ก็ยอมรับ แต่ก็อ้างว่า “ตนจำเป็นต้องทำให้ประเทศไทยถอยหลังหนึ่งก้าว เพื่อจะเดินไปข้างหน้าสืบก้าว” คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินผู้มีพฤติกรรมร้ายว่ยผิดปกติ โดยมีอดีตรัฐมนตรีถูกประกาศชื่อเป็นผู้อยู่ในข่ายสงสัย การปฏิบัติยี่ดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติทำให้รัฐบาลของ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณสิ้นสุดลง เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534

## ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายของนักเขียนสตรีกับสภาพทางการเมืองช่วง 16 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534

### 1. นวนิยายมีบทบาทในการสะท้อนหรือบันทึกภาพทางการเมือง

จากการศึกษานวนิยายของนักเขียนสตรีจำนวน 18 เรื่อง พบว่า มีนวนิยายที่มีบทบาทในการสะท้อนและบันทึกภาพการเมืองมากถึง 13 เรื่อง ได้แก่นวนิยายต่อไปนี้

- |                             |                     |
|-----------------------------|---------------------|
| 1. สะพานข้ามดาว             | ของ กฤษณา อโศกสิน   |
| 2. ที่นี้...ไม่มีดอกไม้     | ของ สุวรรณี สุคนธา  |
| 3. พรายสายรุ้ง              | ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า |
| 4. ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ | ของ สีฟ้า           |
| 5. ตะวันไม่เคยเลยลับ        | ของ ทมยันตี         |
| 6. จัตุรัสชีวิต             | ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า |
| 7. เทพบุตรสุดแสบ            | ของ ทมยันตี         |
| 8. หน้าหน้าไฟ               | ของ โสภาค สุวรรณ    |
| 9. มุกตามะดัน               | ของ สีฟ้า           |

- |                     |                     |
|---------------------|---------------------|
| 10. พิกุลแกมเกดแก้ว | ของ สีฟ้า           |
| 11. สวนทางสายรุ้ง   | ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า |
| 12. เมืองโพลล์เพลล์ | ของ ว.วินิจฉัยกุล   |
| 13. เท้งเต้ง        | ของ สีฟ้า           |

นวนิยายทั้ง 12 เรื่อง มีบทบาทในการสะท้อนและบันทึกภาพการเมืองในด้านต่างๆ ดังนี้

### 1.1 การสะท้อนปัญหาพฤติกรรมของนักการเมือง

นวนิยายของนักเขียนสตรีสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของนักการเมืองว่า นักการเมืองบางคนไม่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเข้าสู่เส้นทางการเมืองเพราะได้รับการสนับสนุนจากนักธุรกิจ ดังนั้นเมื่อมีตำแหน่งและอำนาจทางการเมืองจึงแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพรรคพวก มากกว่าคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชน นวนิยายบางเรื่องสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับนักการเมือง ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะแสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน พฤติกรรมของนักการเมืองในลักษณะดังกล่าว เป็นปัญหาอย่างยิ่งในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย นวนิยายที่สะท้อนภาพดังกล่าว ได้แก่ นวนิยาย เรื่อง สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน และเรื่อง เท้งเต้ง ของสีฟ้า ดังนี้

นวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว กฤษณา อโศกสิน สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับนักการเมืองซึ่งต่างฝ่ายต่างก็เป็นสะพานเชื่อมโยงไปสู่ผลประโยชน์ร่วมกัน โดยนักธุรกิจสนับสนุนการเงินแก่นักการเมืองและพรรคการเมืองในการหาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งการสนับสนุนนั้น เป็นการสนับสนุนที่เรียกว่า “เหวี่ยงแห” เพราะไม่ว่านักการเมืองคนใดหรือพรรคการเมืองใดขึ้นมาจะมีอำนาจเป็นรัฐบาล ย่อมตอบแทนผลประโยชน์นักธุรกิจด้วยเช่นกัน การสะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับนักการเมืองดังเช่นการกระทำของ พร่าง พิธานี นักธุรกิจหนุ่ม ที่ให้การสนับสนุนเงินแก่พรรคการเมือง ดังข้อความจดหมายว่า

“...ภาวะเช่นนี้ของฉันทันทีคือ การที่เขากับพ่อช่วยเหลือกันติดพันกระชั้นชิดเหลือเกินนะซี คือในระหว่างพรรค ก ข และ ค นี่ พร่างยังไม่แน่ใจนักหรอกว่า ใครจะได้เป็นรัฐบาล ส่วนพรรค ง ซึ่งมีท่าว่าจะได้รับความนิยมต่อตามขึ้นมาน่ากลัว แต่ใจฉันทันทีคิดว่ายังห่างไกล

เพราะฉะนั้นเขาจึงช่วยอย่างที่เราเรียกว่า เหวี่ยงแหเลย คือ เข้าวิ่งเต้นช่วยพรรค ข และ ค ด้วย พรรค ข นั้น มีพวกอุตสาหกรรมต่างประเทศช่วยมากอยู่แล้ว ส่วนพรรค ค ก็มีพวกธนาคาร ทรัสต์ และบริษัทการค้าช่วย เพราะฉะนั้น ผลประโยชน์ของเขาและของฉันทันทีกำลังวิ่งเข้ามารวมเป็นทองแผ่นเดียวยิ่งขึ้น...”

(กฤษณา อโศกสิน. 2538 : 302)



นวนิยายเรื่องทั้งเต้ง ได้สะท้อนพฤติกรรมของนักการเมืองซึ่งขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ไม่มีความจริงใจต่อประชาชน ใช้อำนาจทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพรรคพวกที่สนับสนุนตนเข้าสู่เส้นทางการเมือง การสะท้อนพฤติกรรมของนักการเมืองที่ขาดอุดมการณ์และขาดความรับผิดชอบนี้ ได้ให้พงศ์แผน เป็นนักการเมืองที่มีพฤติกรรมดังกล่าว เขาเข้าสู่เส้นทางการเมืองโดยได้รับการสนับสนุนจากนักธุรกิจและใช้เงินซื้อตำแหน่งทางการเมืองจนได้เป็นรัฐมนตรี พงศ์แผนใช้ตำแหน่งทางการเมืองหาผลประโยชน์แก่ตนเองและนายทุนที่สนับสนุนเขา ไม่เคยทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนอย่างแท้จริง เป็นที่เอือมระอาแก่ประชาชนที่เลือกเขาเป็น ส.ส. ดังบทสนทนาของทีแสดงถึงความเบื่อหน่าย เอือมระอาของประชาชนดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

พฤติกรรมการแสวงหาผลประโยชน์ของนักการเมือง จนประชาชนเกิดความเอือมระอา จนเป็นสาเหตุให้คณะนายทหารก่อการปฏิวัติล้มล้างอำนาจนักการเมืองขณะนั้น นักเขียนสตรีสะท้อนภาพนักการเมืองที่ขาดความรับผิดชอบและแสวงหาผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองนี้ ได้สอดคล้องกับสภาพการเมืองขณะนั้น ดังที่กฤษณา อโศกสิน สะท้อนภาพความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับนักการเมืองที่เกี่ยวพันกันและกันในตอนที่สี่ฟ้า สะท้อนภาพนักการเมืองที่ขาดความรับผิดชอบและแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ สอดคล้องกับสภาพนักการเมืองสมัย พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี (4 สิงหาคม 2531-23 กุมภาพันธ์ 2534) ที่ใช้ตำแหน่งทางการเมืองแสวงหาผลประโยชน์จนเป็นข่าวครึกโครม ในที่สุดคณะนายทหารได้ทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 เรียกตัวเองว่า คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) โดยมี พล.อ.สุนทร คงสมพงษ์ ผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นหัวหน้าคณะรสช. พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก พล.อ.อ.เกษม โรจนนิล ผู้บัญชาการทหารอากาศ และพล.ร.อ.ประพัฒน์ กฤษณจันทร์ ผู้บัญชาการทหารเรือ เป็นรองหัวหน้าคณะ พล.อ.อิสระพงศ์ หนุนภักดี รองผู้บัญชาการทหารบก เป็นเลขาธิการ โดยอ้างเหตุผลในการปฏิวัติ 5 ประการ และเหตุผลสำคัญข้อแรกของการปฏิวัติ คือ “...มีการทุจริตคอร์รัปชันในบรรดารัฐมนตรีร่วมรัฐบาลอย่างกว้างขวาง”

## 1.2 การสะท้อนปัญหาคอมมิวนิสต์

นวนิยายของนักเขียนสตรีสะท้อนให้เห็นปัญหาของประเทศที่เกิดจากลัทธิคอมมิวนิสต์ว่าคอมมิวนิสต์ใช้วิธีการทรานประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการใช้อาวุธสงครามซุ่มโจมตีทำร้ายเจ้าหน้าที่ การปลุกระดมมวลชนให้มีความคิดขัดแย้งกับรัฐบาล โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยึดครองประเทศไทย ปัญหาจากคอมมิวนิสต์นี้ นักเขียนได้สะท้อนไว้ในนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน ที่นี้...ไม่มีดอกไม้ ของสุวรรณี สุคนธา

ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า จัตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า และหนังสือไฟ ของโสภาค สุวรรณ ดังนี้

นวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว กฤษณา อโศกสิน ได้ตระหนักถึงปัญหา การแทรกแซงของคอมมิวนิสต์ที่กำลังรุกรานอย่างหนักในช่วง 6 ตุลาคม 2519 จึงได้สะท้อน ปัญหาอันเนื่องมาจากภัยคอมมิวนิสต์ ที่กำลังใช้อาวุธสงครามรุกรานประเทศไทยอยู่ใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการชุมนุมโจมตีเจ้าหน้าที่บ้านเมือง และการใช้วิธีการแทรกซึมใน กลุ่มประชาชน จึงทำให้ยากที่จะรู้ว่าประชาชนคนใดเป็นคอมมิวนิสต์ ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้ ประชาชนในชนบทเข้าร่วมกับคอมมิวนิสต์ เพราะความยากจนและไม่ได้รับการเหลียวแลจาก รัฐบาล ดังนั้นข้าราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบในเขตรุกรานของผกค. จะต้องระมัดระวังตัวเอง อยู่เสมอ ในการปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการจะต้องเข้าใจปัญหาของประชาชนในชนบทอย่างแท้จริง และแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง ดังข้อความจดหมายของปลัดพลายเขียนถึงพร่างพีชายว่า

“ผมกำลังเซ็งแทบจะแยะอยู่แล้วเหมือนกัน กับความยุ่งมหายากทั้งหลาย...ทุกวันนี้ นอนสะดุ้งจนเรือนไหวไปหมด ไม่รู้จะไปสวรรค์ (หรือนรก) เมื่อไร เพราะผู้พันหนู แก่เฟ็งชีไปหยก ๆ พร้อมกับลูกน้องอีก 5 ศพ

รัฐมนตรีฯ กับสื่อมวลชนคณะหนึ่งเฟ็งขึ้นฮ. มาตรวจราชการแล้วกลับไปใหม่ ๆ หมด ๆ เพื่อมาดูข้อ (เท็จ) จริงเอาไปแถลงในสภา “ได้ถูกต้อง” ว่าเหตุการณ์มันเป็น ยังไง ต.ช.ด.ของเราจึงถูกลาวแดงโจมตีตายไปหกศพ ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ ลำบากใจที่จะต้องมาอยู่แนวหน้าเพราะว่าสวัสดิการไม่มีเลย งบประมาณค่าใช้จ่าย ต่าง ๆ มีน้อยนิด ไม่ต้องดูอื่นไกล รดจีบกับน้ำมันสามสิกิโลลิตร แต่เขาให้น้ำมันไว้แค่ เดือนละสองร้อยลิตร นี่ก็ไม่ได้หมายความว่าทางอำเภอต่าง ๆ อย่างของผมได้น้ำมัน เกินกว่าสองร้อยลิตรนะครับ

งั้นชี...พีพร่าง

เมื่อมีคนมาแจ้งเหตุร้าย...ตลกไหมที่บางทีออกรถไม่ได้เพราะไม่มีน้ำมัน!

ผมถึงว่า ผมก็เซ็งเหมือนกัน...ลูกปิ่นนะไม่ต้องพูดกันแทบจะว่าได้ว่าปลิวข้ามหัวไป ข้ามหัวมาบ่อย ๆ คือเราไม่มีทางรู้ว่าวันไหนแน่จะถึงที่เราเข้ามั้ง ”

(กฤษณา อโศกสิน. 2538 : 472 )

นวนิยายเรื่องนี้...ไม่มีดอกไม้ มีเนื้อเรื่องที่แสดงให้เห็นช่องว่างระหว่างคนในสังคม ไทยช่วง 6 ตุลาคม 2519 สุวรรณี สุคนธา ได้สะท้อนปัญหาที่ประชาชนเข้าร่วมกับพรรค คอมมิวนิสต์ในป่า มาจากสาเหตุของความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ช่องว่างระหว่างคนจนกับ คนรวยมีมาก คนรายนักรวยล้นฟ้า ในขณะที่คนจนแทบไม่มีจะกิน และปัญหานี้ไม่ได้รับการ แก้ไขจากรัฐบาล คนหนุ่มสาวหัวรุนแรงจึงหนีเข้าป่า เพื่อแสวงหาความยุติธรรม สุวรรณี

สุคนธาให้ศุภโยค คนหนุ่มรุ่นใหม่ที่มีใจต่อเหตุการณ์ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และเมื่อสภาพสังคมถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพ ความยากลำบากในการดำรงชีพในสังคม เขาจึงตัดสินใจเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ ดังบทสนทนาของศุภโยคที่บอกกับวิบูลย์เกี่ยวกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในเมืองหลวง ซึ่งผู้วิจัยได้ยกตัวอย่างไว้ในบทที่ 2

นวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ สีฟ้า สะท้อนให้เห็นวิธีการแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ด้วยการปลุกระดมมวลชนและสนับสนุนด้านการเงินแก่นักศึกษา เพื่อดำเนินการแทรกซึมในกลุ่มประชาชนและระบบการเมือง ดังที่สีฟ้าให้พิศล นักศึกษาร่วมสถาบันเดียวกับห่าน เป็นคนหนุ่มหัวก้าวหน้า ได้รับการสนับสนุนด้านการเงินจากพรรคคอมมิวนิสต์ เขาต้องการเปลี่ยนระบบการเมืองของประเทศ จึงชักจูงและหว่านล้อมห่านให้เห็นด้วยกับเขา แต่ห่านปฏิเสธความคิดของพิศล เพราะห่านเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยเท่านั้นที่เหมาะสมกับสังคมไทย ดังบทสนทนายระหว่างพิศลกับห่าน ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ 2

นวนิยายเรื่องจักรวรรดิชีวิต เพ็ญแข วงศ์สง่า ได้สะท้อนภาพการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลในช่วงก่อน 14 ตุลาคม 2516 การปราบปรามคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลในการจับกุมผู้ที่ถูกสงสัยว่ามีพฤติกรรมเป็นคอมมิวนิสต์มีความขัดแย้งกับรัฐบาลผู้ที่ถูกจับกุม นั้น คือพวกหนังสือพิมพ์ที่เขียนบทความโจมตีรัฐบาล ดังที่ผู้แต่งให้ชนินทร์ พี่ชายของคณางค์ ถูกจับกุมในฐานะนักโทษการเมือง เพราะเขียนบทความโจมตีรัฐบาล ดังบทสนทนาของไท่ที่บอกกับมารดาของชนินทร์ ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

นวนิยายเรื่องหนังหน้าไฟ โสภาค สุวรรณ ได้สะท้อนภาพลัทธิคอมมิวนิสต์ที่กำลังปฏิบัติการรุกรานอยู่ในภาคใต้ของประเทศไทย ช่วงหลัง 6 ตุลาคม 2519 การรุกรานของคอมมิวนิสต์ใช้วิธีการโจมตีเจ้าหน้าที่ด้วยอาวุธสงคราม เผาทำลายสถานที่ราชการ การติดตามสังหารผู้ที่เป็นสายให้ทางราชการอย่างโหดเหี้ยมทารุณ และผู้ที่กลับตัวเข้าร่วมกับทางราชการใช้วิธีการแทรกซึมปลุกระดมเยาวชนในสถานศึกษา โดยนำความผิดพลาดในการบริหารประเทศของรัฐบาลมากล่าวโจมตีรัฐบาลให้เยาวชนเกิดความโกรธแค้นรัฐบาล ผู้แต่งได้ให้ร.ต.อ.วาริส สันติบาลหนุ่มเข้าไปสืบความเคลื่อนไหวสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งหนึ่ง การปลุกระดมเยาวชนในสถานศึกษา ดังบทสนทนา ระหว่าง ร.ต.อ.ชยนต์ กับ ร.ต.อ.วาริช ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาการรุกรานของคอมมิวนิสต์มาเป็นเวลานาน ซึ่งคอมมิวนิสต์ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อแทรกซึมและยึดครองประเทศไทย ปัญหาภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ ดังที่ นรนิติ เศรษฐบุตร (2529: 76) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

...จะเห็นได้ว่า นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา สถานการณ์ของโลกได้แปรเปลี่ยนไปไม่น้อยเลย โดยเฉพาะในเอเชียซึ่งย่อมต้องมีผลกระทบกระเทือนต่อประเทศไทยไม่มากนักน้อยนั้น แผ่นดินใหญ่จีนได้ตกอยู่ภายใต้การปกครองของคอมมิวนิสต์ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2479 ประเทศเกาหลีถูกแบ่งแยกออกเป็นสองส่วน สงครามอินโดจีน ซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับประเทศไทยเราได้สิ้นสุดลงเพียงชั่วคราว หลังจากที่กองทัพฝรั่งเศสประสบความสำเร็จที่เดียนเบียนฟู อันเป็นผลให้ฝรั่งเศสถอนตัวออกจากอินโดจีนไป และเวียดนามถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน ทางด้านมาเลเซียเองก็มีปัญหาต้องแก้ไขเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์เช่นกัน ขบวนการคอมมิวนิสต์ไทยในต่างประเทศก็เริ่มประกาศตัว และแสดงบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2507 ในโอกาสที่จีนคอมมิวนิสต์ ฉลองครบรอบ 15 ปี แข่งกันสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นต้นมา ในประเทศไทยของเราก็ปรากฏว่ามีการปะทะกันด้วยกำลังอาวุธ เพิ่มขึ้นตามลำดับ...

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยถูกคอมมิวนิสต์รุกรานมาเป็นเวลานาน และจากการที่ประเทศต่าง ๆ ในแถบเอเชียถูกคอมมิวนิสต์ยึดครอง จนเกิดความวิตกว่า ประเทศไทยจะเสียแก่คอมมิวนิสต์ ตามทฤษฎีโดมิโน ที่ว่าเสียเมืองหนึ่งแล้วเมืองอื่นๆ ก็จะล้มลงเหมือนลูกโซ่ นวนิยายของนักเขียนสตรีจึงสะท้อนปัญหาภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ให้ผู้อ่านร่วมรับรู้ภัยคุกคามมิวนิสต์มีความรุนแรงขึ้น ทำให้ทหาร ตำรวจและพลเรือนเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และวิธีการที่คอมมิวนิสต์นำมาใช้ นักเขียนมีความเห็นตรงกัน นั่นคือการใช้กำลังอาวุธ และการปลุกกระดมยั่วให้ประชาชนเกิดความคล้อยตาม แม้ว่าในนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน และเรื่องที่นี่...ไม่มีดอกไม้ ของสุวรรณี สุคนธา จะสะท้อนปัญหาให้เห็นถึงความผิดพลาดของรัฐบาลในการบริหารประเทศ เกี่ยวกับความยากจนในชนบทและปัญหาช่องว่างในสังคม จึงทำให้ประชาชนหนีเข้าป่าไปร่วมกับ ผกค. แต่นักเขียนไม่ได้ตำหนิรัฐบาลอย่างรุนแรง และมีความเห็นว่า รัฐบาลต้องใช้ความพยายามอย่างมากในการแก้ไขปัญหาและอุดช่องโหว่ที่คอมมิวนิสต์นำไปเป็นข้อกล่าวอ้างต่อประชาชนให้มีความเข้าใจผิดต่อรัฐบาลในการบริหารประเทศตามระบอบประชาธิปไตย การแก้ไขปัญหาภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์คงจะไม่สามารถแก้ไขได้ในระยะเวลาสั้นๆ แต่อย่างไรก็ตาม นักเขียนสตรีก็ได้แสดงความคิดเห็นว่า รัฐจะต้องใช้ความพยายามต่อไป

### 1.3 การสะท้อนปัญหาการกระจายความเจริญไม่ทั่วถึง

นวนิยายของนักเขียนสตรีสะท้อนภาพความทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนในชนบทเมื่อรัฐกระจายความเจริญไม่ทั่วถึง ชนบทขาดโรงพยาบาล ขาดแพทย์และขาดยารักษาโรค ความเป็นอยู่ที่ขาดการเหลียวแลจากรัฐทำให้วิถีชีวิตชาวชนบทด้อยคุณภาพ นวนิยายของ

นักเขียนสตรีที่สะท้อนปัญหาการกระจายความเจริญไม่ทั่วถึงได้แก่เรื่องสะพานข้ามดาว ของ กฤษณา อโศกสิน จัตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า ดังนี้

นวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว กฤษณา อโศกสิน สะท้อนภาพการกระจายความเจริญไม่ทั่วถึง เกี่ยวกับสถานพยาบาลที่ขาดแคลนงบประมาณและแพทย์ โดยให้แพทย์ที่อยู่ในชนบทเล่าเรื่องราวสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชนบท ที่เจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ แต่สถานพยาบาลไม่มียารักษาเพราะงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีมีน้อยเกินไป แม้ว่าแพทย์เหล่านี้จะได้พยายามใช้ความรู้ความสามารถจัดอบรมและจัดกองทุนยาเพื่อช่วยเหลือแต่ก็ยังไม่เพียงพอ ผู้แต่งพยายามชี้ให้เห็นว่า หากรัฐสามารถกระจายสวัสดิการในการรักษาพยาบาลได้ทั่วถึง ชาวชนบทจะมีวิถีชีวิตที่ดี ดังข้อความบางตอนของจดหมายภรรยาหมอลงซึ่งเขียนถึงเพื่อนหมอในชนบท ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2

นวนิยายเรื่องจตุรัสชีวิต เพ็ญแข วงศ์สง่า สะท้อนภาพการกระจายความเจริญไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะโรงพยาบาลของรัฐนั้นอยู่ห่างไกลจากชนบทมาก ส่วนแพทย์อาสาที่จะเข้ามารักษาในหมู่บ้านบางเวลาเท่านั้น เมื่อชาวบ้านเจ็บป่วยจึงมีความลำบากอย่างยิ่งในการเดินทางมารักษาที่โรงพยาบาล นวนิยายเรื่องจตุรัสชีวิต ให้บิดาของคณางค์ป่วยเป็นโรคท้องตามที่ชาวบ้านเรียกกัน หรือโรคใบไม้ดับ แต่ระยะทางจากบ้านไปโรงพยาบาลนั้นไกลเกินจึงไม่สามารถมารักษาได้ทัน บิดาของคณางค์จึงเสียชีวิต ชินินทร์พี่ชายของคณางค์และน้าณิกโกธรค้นคว้าเพราะรัฐไม่พยายามกระจายความเจริญมาสู่ชนบท และในที่สุดพี่ชายของคณางค์มีความคิดต่อต้านรัฐบาล การสะท้อนภาพการกระจายความเจริญไม่ทั่วถึง ดังคำปรารภของมารดาว่า

“พ่อเป็นคราวนี้หนักหนาง พ่อไม่เคยล้มหมอนนอนเสื่อ เพราะเป็นคนแข็งแรง”

“พ่อเป็นอะไรจ๊ะแม่” นางถามด้วยความห่วงใย

“พ่อเป็นโรคท้อง”

“ทำไมแม่ไม่ให้หมออาสาเขารักษาให้ละ”

“ยังไม่ถึงเวลาที่เขาจะออกมาหมู่บ้านเรา คงต้องให้น้าณิกพาพ่อเข้าไปตรวจที่โรงพยาบาลในเมือง”

“พ่อจะตายไหมจ๊ะ”

“นาง อย่าพูดอย่างนั้น มันจะเป็นलग...”

“ไปเถอะลูก จะสายเกินไป พ่อปวดท้องทรมานมาก ป่านนี้จะเป็นยังงี้ก็ไมรู้...”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2525 : 12-13)

การสะท้อนปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในชนบทของนักเขียนสตรีทั้งสองเรื่องนี้ จะเห็นได้ว่าเนื้อหาที่สะท้อนนั้น สะท้อนในระยะเวลาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ นวนิยายเรื่อง จตุรัสชีวิต กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวชนบทในช่วงก่อน 14 ตุลาคม 2516 และนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ฤกษ์ณา โอโศกสิน กล่าวถึงสภาพความเป็นอยู่ของชาวชนบทในช่วง 6 ตุลาคม 2519 แต่การสะท้อนเนื้อหาในนวนิยายทั้งสองเรื่องก็สอดคล้องสภาพจริงขณะนั้น ที่ความเจริญทางด้านสาธารณสุขยังกระจายไม่ทั่วถึง สถานพยาบาลของรัฐมีจำกัด เมื่อเจ็บป่วยประชาชนจึงมักเสียชีวิต ดังเช่นบิดาของคณางค์ในเรื่อง จตุรัสชีวิต และการสะท้อนของนักเขียนสตรีเป็นการสะท้อนที่แตกต่างกัน เพ็ญแข วงศ์สง่า สะท้อนในลักษณะต้องการชี้ให้เห็นความขาดแคลนของชาวชนบท ในขณะที่ฤกษ์ณา โอโศกสิน มีน้ำเสียงเรียกร้องให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่ชนบท

#### 1.4 การสะท้อนปัญหาประชาชนไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

นวนิยายของนักเขียนสตรีสะท้อนภาพปัญหาประชาชนไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง เกี่ยวกับการเลือก ส.ส. จึงทำให้ประชาชนเลือก ส.ส. ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด แม้จะขาดความรู้ความสามารถในการเป็นตัวแทนของประชาชน และการเลือกตั้ง ส.ส. เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณที่ผู้สมัครนำสิ่งของมาแจกจ่ายมากกว่าการมุ่งหวังเป็นตัวแทนของตนเพราะขาดความเข้าใจ นวนิยายของนักเขียนสตรีที่สะท้อนปัญหาประชาชนไม่เข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงได้แก่ นวนิยายเรื่อง พรายสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า และ ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า

นวนิยายเรื่อง พรายสายรุ้ง เพ็ญแข วงศ์สง่า สะท้อนให้เห็นปัญหาของการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า ผู้ที่จะเป็นนักการเมืองแม้จะมีความรู้ความสามารถ แต่ถ้าไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน ก็จะไม่ได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้แทนฯ เพราะประชาชนไม่เลือกผู้แทนโดยพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัคร แต่ประชาชนยึดถือความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลักในการเลือก ผู้แต่งให้ ดร.รัฐธา อติตข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ และอดีตรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาลที่มาจากการปฏิวัติ พ่ายแพ้แก่การเลือกตั้งแก่ผู้สมัครที่ความรู้แค่เพียงประณสี และผู้สมัครที่เคยเป็นนักเลง ดังข้อความที่ ดร.รัฐธาบอกกับภรรยาเกี่ยวกับการแพ้เลือกตั้ง ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในบทที่ 2

นวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ สีฟ้าสะท้อนให้เห็นปัญหาความไม่เข้าใจเกี่ยวกับการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของคนไทยว่า ประชาชนในชนบทที่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตย จะใช้สิทธิเลือกผู้แทนที่นำสิ่งของมาแจกและคิดว่าการเลือกผู้สมัครคนนั้นถือว่าเป็นการตอบแทน แสดงให้เห็นว่าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและประการสำคัญเพราะ

ปัญหาความยากจนและความขาดแคลน เมื่อได้รับของแจกตรงกับความต้องการจึงลงคะแนนให้ แก่ผู้สมัครคนนั้น โดยไม่ได้มุ่งหวังจะให้ผู้แทนฯ เข้าไปทำหน้าที่แทนตน ผู้แต่งให้ห่านบอก ชาวบ้านเรื่องการเลือกผู้แทนตามสิทธิไม่ต้องเลือกคนที่แจกสิ่งของก็ได้ แต่ชาวบ้านไม่เชื่อ เพราะกลัวว่ารับของเขามาแล้วไม่เลือกจะเป็น “บาป” ดังบทสนทนาว่า

“แกต้องกาเบอร์ที่ผู้ใหญ่เขาสั่งให้กาละ อย่าให้ผิดนะ ผู้ใหญ่เขาบอกว่า เบอร์สามนะ เป็นเบอร์ของคนที่เขาเอาน้ำปาลามาให้”

“เลือกเบอร์อื่นไม่ได้โรอะ ยายจันดี ทำไม่ถึงต้องให้ไอ้หนิดมันเลือกเบอร์สอง เบอร์สาม ถึงเลือกเบอร์อะไรก็ได้ไม่มีใครรู้หรอกนะ เราไม่ได้ลงชื่อในใบที่เลือกนี้”

“ไม่ได้หรอก ไม่ได้...บาปกรรม กินของเขาเข้าไปแล้ว ก็ต้องรู้จักบุญคุณเขา”

อาเวกร้อง “เฮ้ย” หานถอนใจยาว

“เขาเอามาให้เองนี่ แกไปสัญญาากับเขาที่ไหนกันละยายจันดี”

“สัญญาซี ทำไมจะไม่ได้สัญญา จันสัญญาอยู่ในใจตอนที่รับน้ำปาลามาจากเขา ไม่ได้หรอกโกงเขาไม่ได้ บาปกรรมเอ็งต้องเลือกเขาละไอ้หนิด ไม่งั้นแม่จะแข่งเอ็ง”

(สีฟ้า. 2526 : 194)

นวนิยายเรื่องสวนทางสายรุ้ง เพ็ญแข วงศ์สง่า สะท้อนให้เห็นปัญหาการสมัคร รับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งจะเป็นผู้มีอุดมการณ์ทางการเมือง มีความตั้งใจจริงที่จะเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น หรือเคยได้รับการเลือกตั้งมาแล้ว ก็ อาจจะไม่ได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อไป เพราะแพ้แก่นักการเมืองที่ใช้วิธีการซื้อเสียง ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนไม่เข้าใจเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงนักการเมืองจึงสามารถซื้อ เสียงได้ ผู้แต่งให้ดินแดน นักการเมืองผู้มีอุดมการณ์แพ้การเลือกตั้งแถมขอปรีชญาเพราะการซื้อ เสียง ดังบทสนทนาของนายพลเป็นหนึ่งในหัวหน้าพรรคกับดินแดนว่า

“ช่วงมันเถอะ คุณดินแดน อย่าเสียใจไปเลย คิดเสียว่าราษฎรเขาอาจหลงผิดไป ชั่วครูชั่วยาม อย่าไปโกรธเขาให้อภัยเขาเถอะ ความพลัดปลั้งมันเป็นบทเรียน...ผมบอก ตั้งแต่ตันแล้วว่าให้คุณระวัง คุณเชื่อใจประชาชนมากเกินไป ผลมันก็เป็นอย่างนี้”

ดินแดนพึมพำว่า

“แม้กระทั่งญาติผมก็เลือกพรรคตรงกันข้าม” ผู้ฟังถอนใจยาวสบตากับลูกน้องร่วมใจ และพูดว่า

“พรรคพลังราษฎรเขาฉลาด”

(เพ็ญแข วงศ์สง่า. 2533 : 553)

การสะท้อนปัญหาประชาชนไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงนี้ นวนิยายมีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นพฤติกรรม การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในลักษณะต่างๆ กัน คือ ประชาชนไม่ได้พิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะประชาชนจะเลือกตัวแทนของตนจากความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ดังในนวนิยายเรื่อง พรายสายรุ้ง และวิธีการหาเสียงด้วยการซื้อเสียงยังสามารถใช้กับประชาชนไทยได้เพราะคนไทยยังยึดติดกับค่านิยมเกี่ยวกับเรื่อง “บาปบุญ” ซึ่งจะต้องมีการตอบแทนผู้อื่น จึงทำให้นักการเมืองที่มีอุดมการณ์ไม่ได้รับการเลือก ดังในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ และ สวนทางสายรุ้ง เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าประชาชนยังไม่เข้าใจระบอบประชาธิปไตยและวิธีการของประชาธิปไตยที่แท้จริง

พฤติกรรม การเลือก ส.ส. ของประชาชนอันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในนวนิยายของนักเขียนสตรี สอดคล้องที่ ปธาน สุวรรณมงคล (2538 : 738) กล่าวถึงพฤติกรรมของการเลือกตั้งของคนไทยว่า

...การยึดถือตัวบุคคลยังเป็นลักษณะเด่นของการเมืองไทย (หรืออาจจะเรียกว่าลักษณะด้อยทางการเมือง) ดังจะเห็นได้ว่า การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงของคนไทยก็มักจะเลือกตัวบุคคลมากกว่าเลือกพรรค หรือการเลือกบุคคลขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศก็มักจะผูกติดหรือยึดมั่นกับคนเพียงไม่กี่คนว่าจะบริหารประเทศได้ ทำให้ประเทศไทยประสบภาวะ “ขาดแคลนผู้นำ” ทั้งๆ ที่ยังมีคนอื่นอีกจำนวนไม่น้อยที่มีความรู้ความสามารถที่จะเข้ามาบริหารประเทศได้ แต่ก็ขาดโอกาสเท่านั้น จะเห็นได้ว่าผู้นำที่ขึ้นมาบริหารประเทศส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้ที่มีอายุมากแล้วทั้งสิ้น โดยเฉพาะ เป็นข้าราชการที่เกือบจะเกษียณอายุหรือเกษียณอายุไปแล้ว ซึ่งต่างกับประเทศตะวันตกที่เปิดโอกาสให้คนมีฝีมือเข้ามาบริหารประเทศตามวิถีทางระบอบประชาธิปไตย โดยไม่คำนึงถึงวัยวุฒิ...

### 1.5 การสะท้อนการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมืองของนักศึกษา

นวนิยายของนักเขียนสตรีสะท้อนให้เห็นบทบาทด้านการเมืองของนักศึกษาไว้ในนวนิยายเรื่อง ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ของสีฟ้า ดังนี้

นวนิยายเรื่อง ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ สีฟ้าสะท้อนให้เห็นปัญหาบทบาททางการเมืองของนิสิตนักศึกษาหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งขณะนั้นบทบาททางการเมืองของนักศึกษาเป็นที่สนใจและได้รับการยอมรับจากสังคมเป็นอย่างมาก จึงทำให้นักศึกษาสนใจกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น ดังนั้นการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษาจึงประกอบด้วย ผู้ที่มีความตั้งใจจริงมีอุดมการณ์ และผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมตามความนิยมของยุคสมัย ทำให้กลุ่มของ



นักศึกษาที่มีบทบาททางการเมืองขยายใหญ่ขึ้น กิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษาขณะนั้น ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง การเป็นผู้นำการประท้วงสินค้าฟุ่มเฟือยจากต่างประเทศ การออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท กิจกรรมของนักศึกษาแม้ว่าจะได้รับความสนใจจากประชาชน แต่บางครั้งกิจกรรมของนักศึกษาก็สร้างความไม่พอใจแก่ประชาชนด้วยเช่นกัน เพราะไปรบกวนสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ทำให้เกิดเป็นจุดอ่อนของกลุ่มนักศึกษา เมื่อเกิดเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม 2519 นักศึกษาที่มีอุดมการณ์จึงหนีเข้าป่าไปเป็นจำนวนมาก ส่วนนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมตามความนิยมของยุคสมัยก็จะเปลี่ยนแปลงความสนใจไปตามสภาพสังคม ซึ่งเป็นสาเหตุให้พลังของนักศึกษาไม่กลับมาเข้มแข็งเหมือนช่วง 16 ตุลาคม 2516 ดังที่ผู้แต่งสะท้อนภาพกิจกรรมการประท้วงสินค้าฟุ่มเฟือยของนักศึกษาว่า

“เราพากันไปถึงหน้าห้างสรรพสินค้าญี่ปุ่น  
แล้วก็ตั้งหลักกันที่นั่น...เด็กหนุ่มเด็กสาวซึ่งกำลังมีพลังแรง อยากทำในสิ่งที่ตน  
เห็นว่าถูกต้อง ให้ถึงจุดหมายในเวลาอันรวดเร็ว  
ลืมนึกไปว่า แม้จะเป็นความหวังดี ทว่าก็เป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของ  
คนอื่น!  
ได้มีการพูดกันมาแล้วว่า ให้เพียงแต่ “ชักชวน” อย่าก้าวร้าวหรือประณามใคร  
ทว่าบางคนก็อดเผละไม่ได้...”

(สีฟ้า. 2524 : 56)

สีฟ้าสะท้อนให้เห็นจุดอ่อนทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมที่ประกอบด้วยคนที่มีความตั้งใจจริงและผู้ที่ไม่เข้าตามความนิยมของยุคสมัย และการกระทำบางอย่างที่อาจจะก่อความไม่พอใจแก่บุคคลในสังคม ดังจะเห็นได้ว่า

นักศึกษาเริ่มมีบทบาททางการเมืองก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 โดยจัดตั้งศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (ศนท.) เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2513 ซึ่งศูนย์ฯ ได้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นประชาชน ได้จัดกิจกรรมต่างๆ อาทิ การรณรงค์ต่อต้านการซื้อสินค้าญี่ปุ่น การเดินขบวนต่อต้านประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 299 ความเข้มแข็งและเติบโตของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา ทำให้ประชาชนชื่นชอบกิจกรรมของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ยิ่งทำให้ได้รับความสนใจจากประชาชนมากยิ่งขึ้น ทำให้กลุ่มผู้ที่มีแนวคิดแบบอนุรักษนิยมเกรงว่า นิสิตนักศึกษาจะเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสังคมมากขึ้น จึงได้พยายามต่อต้าน ได้แก่กลุ่มกระหิงแดง นวพล และลูกเสือชาวบ้าน ในขณะที่เดียวกันฝ่ายทหารและตำรวจต่างก็สวนทางทำที่ แต่เมื่อเริ่มมีเค้าส่อให้เห็นความวุ่นวาย ก็มีการเตรียมตัวเพื่อเผชิญปัญหาต่างๆ

การเดินทางและการเรียกร้องสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของนิสิตนักศึกษาในบางครั้งก็ได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่บุคคลบางกลุ่ม การปลุกระดมจากฝ่ายต่อต้านศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา มีมากขึ้น จนกระทั่งเมื่อจอมพลถนอม กิตติขจร เดินทางกลับเข้าประเทศ นิสิตนักศึกษาจึงรวมตัวกันเคลื่อนไหวต่อต้านการกลับมาอย่างรุนแรงที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในขณะที่กลุ่มฝ่ายขวาปลุกระดมต่อต้านนิสิตนักศึกษา และเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงในวันที่ 6 ตุลาคม 2519 นิสิตนักศึกษาเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก หลังจากนั้นบทบาททางการเมืองของนิสิตนักศึกษาก็ไม่กลับมาเข้มแข็งอีกต่อไป

#### 1.6 การสะท้อนปัญหาการรัฐประหาร เมื่อ 6 ตุลาคม 2519

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ พ.ศ.2475 ถือได้ว่ากลุ่มทหารมีบทบาทสำคัญ ทำให้การปฏิวัติครั้งนั้นประสบความสำเร็จและกลุ่มทหารมีบทบาททางการเมืองอย่างต่อเนื่อง การปฏิวัติรัฐประหารของทหารทุกครั้งมีผลกระทบต่อประชาชนและการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปฏิรูปการเมืองเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เป็นการรัฐประหารภายหลังประชาธิปไตยที่ได้มาจากการเรียกร้องของประชาชนเพียง 3 ปี และมีผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งนักเขียนสตรีได้สะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังรัฐประหารไว้ในนวนิยายเรื่อง *มุกดามะดัน* ของสีฟ้า ดังนี้

นวนิยายเรื่อง *มุกดามะดัน* สีฟ้า สะท้อนให้เห็นผลกระทบจากรัฐประหาร 6 ตุลาคม 2519 เกี่ยวกับประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 42 ซึ่งเป็นการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะ ทำให้เสียงวิพากษ์วิจารณ์ในหนังสือพิมพ์เงียบลงได้และมีการยึดทำลายเอกสารสิ่งพิมพ์ต้องห้ามตามนโยบายการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของรัฐบาล และการจับกุมผู้มีหนังสือต้องห้ามกระทำอย่างรุนแรง ขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบ ผู้แต่งให้orrohm หลบความวุ่นวายมาอยู่กับหลวงพ่อเพียร อรรถจึงถูกจับกุมในข้อหาหมิ่นสื่อเกี่ยวกับลัทธิที่เป็นภัยต่อประเทศชาติ ทั้งที่เขาและมุกดาได้พยายามอธิบายแต่เจ้าหน้าที่ไม่ยอมเชื่อ อรรถต้องโทษตามคำพิพากษาของศาล จนกระทั่งเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ เขาจึงพ้นโทษออกมา วิธีการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของเจ้าหน้าที่ดังบทสนทนาระหว่างมุกดากับอรรถว่า

“ทำไมเขาถึงไม่ปล่อยคุณคะ หลวงพ่อบอกฉันว่าหนังสือพวกนั้นเป็นลัทธิปรัชญาเกี่ยวกับศาสนาทั้งนั้น”

“แต่มีอยู่เล่มหนึ่ง เขาบอกผมว่าเป็นลัทธิที่เป็นภัยกับบ้านเมือง โดยเฉพาะมีข้อความบางตอนรุนแรงมาก”

“หนังสืออะไรคะ ไม่น่าเชื่อว่าหลวงพ่อก่อนจะมีหนังสือประเภทนี้”

“ผมเองก็ไม่ทราบเหมือนกัน เขาไม่เชื่อว่าผมอ่านภาษาจีนไม่ได้”

“แล้วจะทำยังงัยกันคะนี่...อยู่ดีๆ ก็ถูกจับ หนังสือนั่นที่จริงก็ของหลวงพ่อแท้ๆ ทำไม่ท่านเป็นพระ ท่านพูดถึงไม่เชื่อท่านก็ไม่รู้”

อรรณยัมอย่างแห้งแล้ง

“ก็ไม่ต้องทำอะไร เมื่อถูกสั่งฟ้องก็ต้องหาทนาย แล้วก็ต้องพยายามทอ้งโคลงบทที่ว่า สุจริต คือ เกราะกำบัง ศาสตร์ฟ้อง เท่านั้นแหละครับ...”

มุกดาไหวผู้กำกับฯ ซึ่งมีอายุอาณามเป็นผู้ใหญ่วัยเลยกลางคนเล็กน้อย ถามว่า

“ขอความกรุณาถามท่านสักหน่อยได้ไหมคะ อยากขอทราบว่าหนังสือที่ทำให้คุณอรรณยัมถูกจับชื่ออะไรคะ”

“เรื่องหวางหมากับเม่งจื่อครับ”

“เม่งจื่อ ชื่อเสียงน่าจะเป็นนักปราชญ์แบบเดียวกับขงจื่อ อะไรจื่อต่างๆ นะคะ”

“คาร์ลมาร์กซ์ก็นักปราชญ์นะคุณ พวกลัทธิต่างๆ ก็เป็นปราชญ์ทั้งนั้นแหละ”

“แต่หนังสือพวกนี้เป็นของหลวงพ่อนะคะ ท่านเคยบอกว่าเตี่ยท่านขนเอามาด้วย นานแล้วเพราะเป็นหนังสือปู่”

สารวัตรสอบสวนยัมอย่างไม่เชื่อ

“ตั้งแต่สมัยโน้น น่าจะหายหกดกหล่นไปหมดแล้ว ฟังดูไม่น่าเชื่อ อีกอย่างหลวงพ่อก่อนท่านเป็นพระเพี้ยนๆ เหมือนชื่อท่าน ใครๆ ก็รู้ ท่านคงไม่เก็บตำราพวกนี้ไว้อ่านนอกจากไปห่วยแต่ถ้ารู้แน่มันย่นว่าเป็นหนังสือของท่านละก็ ถึงเป็นพระก็ทำผิดกฎหมาย”

(สีฟ้า. 2531 : 456-458)

การสะท้อนปัญหารัฐประหาร เมื่อ 6 ตุลาคม 2519 ในนวนิยายเรื่องมุกตามะดัน แสดงให้เห็นว่า การใช้อำนาจเผด็จการของรัฐบาลที่มาจากการปฏิวัติรัฐประหารก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนอยู่เสมอ ดังเช่นเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ที่มีการจับกุมผู้ที่มีหนังสือต้องห้ามเจ้าหน้าที่ของราชการไม่มีมาตรการที่รอบคอบรัดกุมเพียงพอจึงทำให้ประชาชนเดือดร้อน

### 1.7 การสะท้อนปัญหาทหารแทรกแซงการเมือง

นวนิยายนักเขียนสตรีสะท้อนให้เห็นการแทรกแซงทางการเมืองของกลุ่มทหาร ในนวนิยายเรื่องเทพบุตรสุดแสน ของทมยันตี ดังนี้

นวนิยายเรื่องเทพบุตรสุดแสน ทมยันตีสะท้อนให้เห็นว่าทหารแทรกแซงการเมืองไทยโดยการใช้อำนาจก่อการปฏิวัติรัฐประหาร ขึ้นดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศและความพยายามสืบทอดอำนาจทางการเมืองด้วยการเป็นฐานกำลังสนับสนุนรัฐบาล การเข้าแทรกแซงทางการเมืองบางครั้งบางครั้งทำให้เกิดความขัดแย้งภายในกลุ่มทหารที่เป็นฐานให้รัฐบาลซึ่งการแทรกแซงทางการเมืองของกลุ่มทหารนี้ ทำให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพ ทมยันตีสะท้อนปัญหานี้ด้วยการล้อ

เลียนเสียตีสการเมืองในสมัย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี สะท้อนให้เห็นความขัดแย้งของบรรดานายทหารที่สนับสนุน พล.อ.เปรม และความพยายามก่อการปฏิวัติ โดยให้นายชูชาติและสุระเทพบุตร ล้อเลียนสภาพการเมืองในสมัย พล.อ.เปรม เป็นนายกรัฐมนตรี ดังบทบรรยายล้อเลียนนายทหารเมื่อเกิดการปฏิวัติว่า

“ท่านสุระทอดพระเนตรดูนายชูอยู่นาน...เพราะเมื่อเป็นเทวดาแล้วก็ต้องรู้ฤกษ์ล่างฤกษ์บน เช่นหากบังเกิด “ภัย” ในกรุงเทพฯ ก็ควรอยู่เสียที่โคราช เชียงใหม่เป็นต้นเนี่ยนะ ถ้าเกิดฝ่ายกรุงเทพฯ อู้ฟู่ขึ้นมา เชื้อเหอะ...โคราช เชียงใหม่จะกลายเป็นเมืองร้างไปในพริบตา เพราะทุกคนวิ่งหาเส้นทางเข้ากรุงเทพฯ กันให้คึก ที่เคยให้สัมภาษณ์ว่า

“แหม...อ้าวต้องวิ่งรถเหาะตั้งพันฝ่ากิโหลแน่ะ ถึงจะหาทางเข้าโคราชได้สามะเรจ” ก็ต้องเปลี่ยนคำให้การใหม่ว่า

“กว่าอ้าวจะมากกรุงเทพฯ ได้ แหม...ต้องอ้อมจากเชียงใหม่ไปอุบล จากอุบลไปทางปัตตานี จากปัตตานีเข้ากาญจนบุรี แล้วเข้ากรุงเทพฯ!”

เนี่ยะเพราะต้องอ้อมหยั่งงี้ พอโผล่ปั๊บเลยได้เป็นฝ่ายชนะปั๊บ ถ้ายังไม่รู้ว่าใครชนะที่หายไปก็เพราะมัวอ้อมๆ แอ้มๆ แง้มดูอยู่จะ!...”

(ทมนันตี. 2525 : 374-375)

ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มนายทหารที่ให้การสนับสนุนรัฐบาล ดังการบรรยายล้อเลียนว่า

“...การเป็นเทวดานั้น ใครอย่านึกนะว่าไม่หนักใจ เพราะสวรรค์ยังมีชั้นหยั่งเคยบอกแล้วการบังเกิดเป็นเทวดาถ้าบังเกิดเป็นเทวดาชั้นลูกพรตก็เพียงแต่คอย “ชนะไหนเข้าด้วยช่วยกระพือ” แต่ถ้าเป็นเทวดามีชั้นเข้าหน้าต้องหุ้ไวดาไว เช่น ขณะนี้สวรรค์ชั้นห้าวะสวรรค์ชั้นเจ็ดขัดแย้งกันอยู่ เหล่าเทพทั้งปวงก็ต้องเจียโฮตฟ้งให้ได้ศัพท์จะได้จับมากระเดียดได้ถูกข้าง ชินผิดข้างจะต้องเข้าเรียนที่บางเขนยูนิเวอร์ซิตีกันใหม่ปะไร คณาทพจึงปั้นปูนรอนเรไปทุกชั้นฟ้า เรียกว่าตั้งกะรุนหนึ่งถึงกรุ่นแก้ว เอ๊ย...ชั้นหนึ่งถึงชั้นแก้ว ต้องคอยถามไถ่กันว่า

“เอ...เราจะเป็นเทพ (กราบกราน) เลิศดี หรือว่าจะดูท่านผู้มีอำนาจ...ว่าจะดำรงทางกาญจน์หรือดำรงทางโคราช หรือท่านก็สู้รา...เอ๊ยท่านสุระจะมาแรง”

(ทมนันตี. 2525 : 376)

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก จึงได้รับการสนับสนุนจากนายทหารโดยเฉพาะกลุ่มของนายทหาร จปร.รุ่น 5 กับ จปร.รุ่น 7 ต่อมานายทหารทั้ง 2 กลุ่มขัดแย้งกัน และเกิดความพยายามก่อการปฏิวัติรัฐบาล 2 ครั้ง ครั้งแรกนำโดย พล.อ.สฤษดิ์ จิตรปฏิมา เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2524 และครั้งที่ 2 นำโดย พ.อ.มณูญ รูปขจร เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2528 แต่การปฏิวัติทั้งสองครั้งไม่สำเร็จและ พล.อ.เปรมได้รับการสนับสนุนจาก พล.ต.อาทิตย์ กำลังเอก แม่ทัพภาคที่ 2 ในขณะนั้น

การสะท้อนภาพการแทรกแซงทางการเมืองของนายทหารในนวนิยายเรื่อง เทพบุตรสุดแสน ไม่ได้เป็นการสะท้อนที่ลึกซึ้ง หรืออย่างจริงจัง แต่เป็นการล้อเลียนให้เห็นว่าสภาพการเมืองไทยมักถูกแทรกแซงจากนายทหารผู้มีกำลังเสมอไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลพลเรือนหรือรัฐบาลทหาร สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงทางการเมือง

### 1.8 การบันทึกการเมืองในอดีต

นวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 ได้บันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองในอดีตไว้เพียงเรื่องเดียว คือเรื่อง พิกุลแกมเกดแก้ว ของสีฟ้า ดังนี้

นวนิยายเรื่อง พิกุลแกมเกดแก้ว สีฟ้าบันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองไทย ตั้งแต่เริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ถึงเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 ผู้แต่งบันทึกผ่านตัวละครสำคัญของเรื่องคือ พิกุลกาญจน์ ตั้งแต่ชีวิตแรกเกิดของเธอเมื่อปี พ.ศ.2475 เป็นต้นมา และคนในครอบครัวของพิกุลรวมทั้งผู้ที่รู้จักสนิทสนมจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ทางการเมืองตลอดมา ดังนั้นชีวิตของพิกุล จึงดำเนินไปพร้อมๆ กับเหตุการณ์ทางการเมือง การบันทึกเหตุการณ์ทางการเมืองนี้สีฟ้าแบ่งเนื้อหาของนวนิยายออกเป็นสองภาค ภาคแรกเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ถึงจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 ส่วนภาคที่สองเริ่มจากเหตุการณ์สมัย จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี ถึงเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 เนื่องจากระยะเวลาดังกล่าวมีเหตุการณ์สำคัญทางการเมืองขึ้นมากมาย การบันทึกภาพการเมืองจึงมีทั้งการบันทึกอย่างคร่าวๆ และบางเหตุการณ์จะบันทึกไว้อย่างชัดเจน โดยบอกวันเวลาที่เกิดเหตุการณ์นั้นไว้ เหตุการณ์สำคัญทางการเมืองที่ผู้แต่งบันทึกไว้ในพิกุลแกมเกดแก้ว มีดังนี้

1. กบฏ 18 ศพ
2. กบฏวังหลวง
3. กบฏแมนฮัตตัน

4. การเปิดเวทีไฮค์ปาร์คสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม
5. รัฐประหาร 20 ตุลาคม 2501
6. การประท้วงเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516

1. กฎ 18 ศพ เหตุการณ์นี้ นำโดยพระยาทรงสุรเดช พยายามก่อการรัฐประหาร รัฐบาลหลวงพิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2481 เนื่องจากความขัดแย้งระหว่าง ฝ่ายหลวงพิบูลสงครามกับฝ่ายพระยาทรงสุรเดช และเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองกลับไปสู่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่ไม่สำเร็จ รัฐบาลถือโอกาสปราบปรามผู้ถูกสงสัยว่านิยมระบบเก่า ได้ตั้งศาลพิเศษพิจารณาคดี ต่อมาศาลพิเศษพิจารณาให้ยิงเป้านักโทษ จำนวน 18 คน ในเดือนธันวาคม พ.ศ.2481 ส่วนนักโทษที่เหลือถูกเนรเทศไปอยู่เกาะทางภาคใต้

ในการดำเนินเรื่องตามข้อเท็จจริงนี้ สีฟ้าให้โรจน์ ซึ่งเป็นอาของพิบูลและ ม.ร.ว.มิ่งขวัญ ถูกจับเพราะไม่เห็นด้วยกับโครงการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของรัฐบาล ขณะนั้น ดังบทสนทนาของตัวละครว่า

“เห็นญาติคุณโรจน์บอกว่า เขาตั้งศาลพิเศษพิจารณาคดีพวกที่ถูกจับทั้งหมด ลงแบบนี้ เขาบอกว่าเห็นจะหาความยุติธรรมได้ยาก ศาลพิเศษมันเป็นอย่างไรรี แม่กลอย”

“อีนั่นทราบแล้ว เขาฟังจะออกกฎหมายมาคุณสันห์ เพื่อนคุณชายเธอมาเล่าให้ฟัง เมื่อวานนี้เอง เธอบอกว่า พวกสมาชิกสภาฯ ประเภทที่หนึ่ง ที่ราษฎรเลือกตั้งเข้ามา เขาก็คัดค้านกันหลายคน เขาบอกว่ามันไม่ยุติธรรม แต่พวกประเภทสองกับพวกไม่มีธรรมะในหัวใจมันมากกว่า ก็ตีฆ้องตีระนาดตามเพลงของคนที่กำลังมีอำนาจราชศักดิ์”

“ศาลพิเศษ แบบนี้รัฐบาลตัวเองทุกอย่าง กรรมการศาล จำศาล อัยการศาล ทนายจำเลยก็มีไม่ได้ รวมความว่า เขาจะเอาอย่างไรก็ได้ทั้งนั้น ตัดสินกันเป็นเด็ดขาด อุทธรณ์ ฎีกาอะไรไม่ได้ทั้งสิ้น”

(สีฟ้า. 2531 : 174-175)

การพิจารณาโทษของโรจน์และ ม.ร.ว.มิ่งขวัญ ถูกตัดสินจำคุกตลอดชีวิตและต่อมาถูกเนรเทศไปอยู่ที่เกาะทางใต้ โรจน์เสียชีวิตในเวลาต่อมา ส่วน ม.ร.ว.มิ่งขวัญ พ้นโทษในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

2. กบฏวังหลวง เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เหตุการณ์นี้มาโดยนายปรีดี พนมยงค์ มีพลพรรคขบวนการเสรีไทยและทหารนาวิกโยธิน ภายใต้การบังคับบัญชาของ พล.ร.ต.ทหาร ขำศิริยุทธ พลพรรคเสรีไทยยึดธรรมศาสตร์และวังหลวง เพื่อต่อต้านรัฐบาล แต่ถูกพล.ต.สฤษดิ์ ธนะรัชต์ปราบปรามในคำวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2492 จนถึงเช้าวันรุ่งขึ้น นายปรีดี พนมยงค์ ต้องหนีไปต่างประเทศ

ในการดำเนินเรื่องตามข้อเท็จจริงนี้ สีฟ้า ได้ให้ กรี อาของพิบูลเข้าร่วมกับผู้ก่อการครั้งนี้ ภายหลังรัฐบาลเข้าปราบปรามผู้ก่อการแล้ว กรีหนีการจับกุม การบันทึกเหตุการณ์ครั้งนี้ ดังบทสนทนาของตัวละครว่า

“ทหารเรือบุกเข้ามาทางปากน้ำครับผม ยิ่งกันใหญ่แถวราชประสงค์ ศาลาแดงนี่เอง”

“มิน่าเล่า เสียงมันดังอยู่ใกล้ๆ แค่นี้เอง”

“เห็นเขาว่า ทางวังหลวงพวกก่อการทางจลาจลแพ้แล้วนะครับ ผมได้ยินคนเขาพูดกัน”

“แต่ยังไม่เห็นหยุดสู้กันนี่...”

“มีเรื่องอะไรหรือคะ อาหรี”

“คุณกรีนะซี วุ่นวายคราวนี้ คุณกรีนมีส่วนยุ่งเกี่ยวกับเขาด้วย พูดกันตรงๆ ก็คือสนับสนุนเขานั่นแหละ แล้วตอนนี้เธอก็คงต้องหนี เธอไม่ได้เข้าบ้านตั้งแต่เช้าวันที่ยี่สิบหกแล้ว หายไปเลยจนกระทั่งบัดนี้...”

(สีฟ้า. 2531 : 686-689)

3. กบฏแมนฮัตตัน เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2494 รัฐบาลสหรัฐอเมริกาได้มอบเรือขุดแมนฮัตตันแก่รัฐบาลไทย ซึ่งฝ่ายไทยได้จัดพิธีขึ้นที่ท่าราชวรดิษฐ์ เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้มอบเรือขุดลำนี้ รัฐบาลไทยตั้งใจจะใช้ขุดลอกสันดอนปากแม่น้ำเจ้าพระยา จอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรี กำลังทำพิธีรับมอบเรือ น.ต.มนัส จารุกา ผู้บังคับการเรือรัตนโกสินทร์ใช้ปืนบังคับจอมพล ป. พิบูลสงครามไปเป็นตัวแทนที่เรือศรีอยุธยา และวิทยุทหารเรือได้ประกาศข่าวนี้ว่า เป็นงานของคณะกู้ชาติ พร้อมกับประกาศตั้งรัฐบาลใหม่ ฝ่ายรัฐบาลขณะนั้นใช้กำลังทหารเพื่อปราบปรามการจลาจล คณะกู้ชาติแพ้และกลายเป็นกบฏในที่สุด ส่วนจอมพล ป. พิบูลสงคราม วายน้ำหนีไปได้โดยปลอดภัย

ในการดำเนินเรื่องตามข้อเท็จจริงนี้ สีฟ้าได้ให้พิบูลไปดูพิธีมอบเรือที่ท่าราชวรดิษฐ์กับเพื่อน การบันทึกเหตุการณ์ครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

“คนที่ซึ่งเบียดเสียดอยู่พากันชะเง้อชะเง้อ มองดูนายกรัฐมนตรีซึ่งแต่งกาย พลเรือนนั่งรถเลี้ยวเข้าไปภายในบริเวณท่าราชวรดิษฐ์ มองเห็นแม้จะไม่ไกลนัก แต่ก็ไม่ได้ เพราะคนโน้นคนนี้บังอยู่ตลอดเวลา

เมื่อนายกรัฐมนตรีถึงบริเวณสักครู่ พิธีรับมอบก็เริ่มขึ้น หลังจากกล่าวตอบรับแล้ว ก็ลดธงอเมริกันจากยอดเสา ธงไทยขึ้นแทน

ในกลุ่มพวกหนังสือพิมพ์ที่วิ่งไปมาถ่ายรูปนั้น พิкульมองเห็นยศไกร ๆ วาระที่กำลังชะเง้อชะเง้อดูพิธีเพลิน ๆ ...

ดูเหมือนจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น เพราะจู่ ๆ พวกแขกเหรื่อที่นั่งอยู่ในต้นที่ ก็พากันลุกฮือแล้วก็วิ่งแยกย้ายกันพลุกพล่าน ท่ามกลางความฮือฮานั้น มีทหารลากปืนออกมา...ผู้คนที่ยืนดูอยู่ก็เลยพากันตื่นตื่นเบียดรวนกัน ล้มลุกคลุกคลาน เสียงร้องบอกกันเอะอะ ไม่รู้เสียงใครเป็นใคร

“ทหารเรือจัญนายกฯ”

“ทหารเรือจีจอมพล”

“ทหารเรือปฏิวัติ”

พิкульกับเพื่อนทั้งสองจับมือกันไว้นแน่น ถูกเบียดทกล้มหลุกไปตาม ๆ กัน แต่ก็พยายามไขว่คว้าจูงมือกันวิ่งไปทางท่าเตียน ซึ่งผู้คนมีทั้งวิ่งสวนไปดูเหตุการณ์และวิ่งหนีกันอลหม่านไปหมด...

วิ่งมาหยุดยืนหอบ ที่ถนนท้ายวังกับวัดโพธิ์ โฉมศรียังอยากกลับไปดูเหตุการณ์ต่ออีก เพราะเห็นคนตื่นตื่นกันอยู่ แค่ว่า ๆ ที่เกิดเหตุ พอวิ่งมาพ้นเหตุการณ์ผู้คนอื่น ๆ ยังไม่รู้เรื่อง แต่พิкульกับนางพางไม่ยอม ซึ่งเป็นการคิดถูกเพราะอีกเพียงประเดี๋ยวหนึ่งก็มีเสียงปืนดังรัวขึ้นไม่ห่างนัก”

(สีฟ้า. 2531 : 765 - 767)

4. การเปิดเวทีไฮด์ปาร์คสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้เห็นสภาพของชาวอังกฤษอย่างหนึ่ง คือการที่ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ด้วยการพูดอย่างเสรี ณ มุมหนึ่งของไฮด์ปาร์คจึงเปิดท้องสนามหลวง ให้ประชาชนได้พูดบ้าง เริ่มการไฮด์ปาร์คโดยบุคคลกลุ่มหนึ่งโจมตีแบบเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาไฮด์ปาร์คทุกนัดจะมีสันติบาลแต่งนอกเครื่องแบบ คอยจดคำพูดของผู้ปราศรัย ประชาธิปไตยแบบไฮด์ปาร์คขยายตัวกว้างขวางขึ้น เพิ่มไฮด์ปาร์คแห่งที่สองขึ้นที่ ลานหน้าพระบรมมหาราชวังที่ 1 เชียงสะพานพุทธยอดฟ้า ต่อมาที่วงเวียนใหญ่ ธนบุรี และตามต่างจังหวัดบางแห่ง การจัดไฮด์ปาร์คขึ้นแทนที่จะเป็นเครื่องส่งเสริมประชาธิปไตยกลับต้องเผชิญสภาพความวุ่นวายที่ขยายตัวเป็นการทะเลาะวิวาท รัฐบาลจึงออกประกาศคำเตือน เมื่อมีเหตุการณ์รุนแรงขึ้นจะมีผู้ได้รับ



บาดเจ็บจำนวนมาก ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2498 จึงเป็นการสิ้นสุดการไฮด์ปาร์ก ภายหลังเปลี่ยนแปลงเป็นเวทีหาเสียงเลือกตั้งต่อมา

ในการดำเนินเรื่องตามข้อเท็จจริงนี้ สีฟ้า ได้ให้สิริเลิศ ภรรยาของกรี สนใจการฟังไฮด์ปาร์คมาก เมื่อกรีหลบหนีจากเหตุการณ์กบฏวังหลวง สิริเลิศจึงไปฟังการไฮด์ปาร์คสำคัญๆ ทุกครั้ง โดยเฉพาะไฮด์ปาร์คครั้งใหญ่ในวันที่ 10 ธันวาคม ซึ่งเป็นวันที่ระลึกรัฐธรรมนูญ สีฟ้าได้บันทึกเหตุการณ์ผ่านตัวละครดังนี้

“ผู้คนในท้องสนามหลวง ทั้งจุดที่กันฟังกักพุดไฮด์ปาร์ก ทั้งที่กระจายกันออกไปรอบๆ จุดนั้นมากมาย หลายพัน เห็นจะร่วมหมื่นหรืออาจเกินหมื่น การตามหาคนๆ เดียว เป็นการยากนัก ในที่สุดยศ พิกุลและสรไกร จึงต้องหยุดยืนฟังอยู่กับที่ข้างเดินหาสิริเลิศไปพลางบ้าง จากบ้ายจัดจนเกือบเย็น...

ไม่มีใครสังเกตบุคคลกลุ่มหนึ่งว่ามาจากทางไหนจนกระทั่งพวกเขาเดินแทรกประชาชน คนฟัง แหวกเข้าไปเป็นช่องมุม ไปยังเวที คือโต๊ะสี่เหลี่ยม ยศกระซิบบอกพิกุลว่า

“ถ้าจะไม่ดีเสียแล้วครับ คุณพิกุล”

นักพุดคนหนึ่งกระโดดพรวด ขึ้นไปบนเวทีซึ่งกำลังชะงัก ตะโกนบอกว่า

“ไม่มีอะไรหรอกครับ ตำรวจเขาคงมาฟังเราพุดนะครับ”

มีคนโยนประทัดทั้งดุ้นขึ้นไปบนเวที แต่ไม่ระเบิด พิกุลพึมพำว่า

“เคราะห์ดี โยนเฉยๆ ไม่ยักจุด”

“ผมมาฟังบอย พี่เอื้อยของพวกนักหนังสือพิมพ์ เด็กๆ อย่างผม พวกนี้เขามาพุดกันบ่อยเหมือนกันครับ เรื่องก่อกวนกันเป็นเรื่องธรรมดา บางทีก็โดนประทัด...”

ยศพุดยังไม่ทันขาดคำ ก็มีเสียงประทัดระเบิดโป่ง บัง ขึ้นข้างเวทีจริงๆ เสียงดังหูดับดับใหม่ ผู้คนนึกว่าเสียงปืนแตกฮือกันล้มลุกคลุกคลาน บางคนพุ่งตัวหลบ พิกุลเองก็จุดสรไกร แผ่นเข้านั่งแอบใต้ต้นมะขาม ใกล้ๆ ยศแผ่นตามไปด้วยทั้งสามคน ไม่เห็นเหตุการณ์บนเวทีตอนนี้ แต่เมื่อเงยหน้าขึ้นก็เห็นบนเวทีตลอดจนรอบๆ ชุลมุนไปหมดผู้ชายคนหนึ่งกวัดแกว่งดาบฟันไมโครโฟน และทุกอย่างทำให้ผู้คนแผ่นหนีกัน กระเจิดกระเจิง เสียงร้องเอะอะบอกกันต่อๆ ว่า

“มีคนถูกแทง มีคนถูกแทง”

(สีฟ้า. 2531 : 884-886)

5. รัฐประหาร 20 ตุลาคม 2501 นำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารรัฐบาลพลเอกถนอม กิตติขจร หลังจากนั้นจึงใช้อำนาจของหัวหน้าคณะปฏิวัติ ออกคำสั่งทำลายอำนาจต่างๆ แล้วจึงประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร ซึ่งมีเพียง 20 มาตรา และมาตราที่ให้อำนาจจอมพลสฤษดิ์อย่างสูงคือ มาตรา 17 ซึ่งอาศัยความจากมาตรานี้สั่งการต่างๆ ได้โดยเด็ดขาดและรวดเร็วจนได้ชื่อว่าเป็นเผด็จการ เมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองสงบดีแล้วจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ จึงขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้ประกาศเลิกสุบผืนและเผาอุปกรณ์ต่างๆ ที่ยึดจากร้านจำหน่ายไปเผาทิ้งที่สนามหลวงการใช้อำนาจตามมาตรา 17 นั้น จอมพลสฤษดิ์สั่งจับนักทศนาจรจีนแดงรวมทั้งสิ้น 26 คน ในวันปฏิวัตินั้น และสั่งประหารชีวิตคอมมิวนิสต์และผู้ผลิตเฮโรอีน ในช่วง พ.ศ.2501-2505

ในการดำเนินเรื่องตามข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรัฐประหาร 20 ตุลาคม 2501 สืบพยานที่กภาพการเมืองโดยใช้บทสนทนาของตัวละครบันทึกภาพการเมือง ดังนี้

“ไม่มีใครคิดถึงรัฐประหารเพราะเพิ่งจะมีการรัฐประหารมาได้เพียงปีเดียว เมื่อ 16 กันยายน 2500 ถึงวันนี้คือ 20 ตุลาคม 2501

แต่พอสามทุ่ม ม.ร.ว.มิ่งขวัญก็อุทานว่า

“เฮ้ย...เอาเข้าอีกแล้วไหมล่ะ”

พร้อมกับที่มีเสียงโฆษกขอให้ประชาชนทุกคนอยู่ในความสงบ และโปรดฟังคำประกาศ เป็นประกาศของคณะปฏิวัติซึ่งมีจอมพลอดิเรกผู้บัญชาการทหารสูงสุดเป็นหัวหน้าแถลงการณ์ว่า ได้ทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศในนามของประชาชนชาวไทย สถานการณ์ทั้งหลายอยู่ในความควบคุมของคณะปฏิวัตินับตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ทุกคนนั่งหุ้หึ่งฟังประกาศต่อไปของคณะปฏิวัติ ซึ่งออกแถลงการณ์ต่อไปเป็นข้อๆ

- ข้อหนึ่ง ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495 ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร

- ข้อสอง สภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกแห่งสภา และคณะรัฐมนตรีเป็นอันสิ้นสุดลง

- ข้อสาม ศาลทั้งหลายยังคงมีอำนาจดำเนินการพิจารณาและพิพากษารรคดีให้เป็นไปตามกฎหมายเช่นเดิมทุกประการ

- ข้อสี่ คณะปฏิวัติจะได้รับการบริหารประเทศโดยมีกองบัญชาการปฏิวัติ ซึ่งมีหัวหน้าคณะปฏิวัติในนามของประชาชนชาวไทยเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด รักษาสถานการณ์ทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้จนกว่าจะได้ตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่ และประกาศที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งคือ

- คณะปฏิวัติให้ยกเลิก พ.ร.บ.พรรคการเมืองพ.ศ.2498 ให้บรรดาพรรคการเมืองทั้งหลายที่ตั้งขึ้นแล้วนั้นสิ้นสุดลง และตั้งใหม่มิได้

กรีสัพยอก ม.ร.ว.มิ่งขวัญว่า  
 “ยังไ้ คุณชาย จวดนี้เป็นส.ส.อยู่นานเท่าไ้หรื”  
 “ตั้งแต้สิบห้าธันวาคม สองพันห้าร้อย ถึงยี่สิบตุลาคม สองพันห้าร้อยหนึ่ง...  
 ตั้งสิบเดือนนะ”

(สีฟ้า. 2531 : 48-51)

6. การประท้วงเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 สภาพเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ลิขิต วีระเวทิน (2537 : 192) กล่าวไว้ดังนี้

“เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 1516 เริ่มต้นด้วยการเดินแจกใบปลิวเรียกร้องรัฐธรรมนูญของกลุ่มนักศึกษาคนหนึ่ง(มีอาจารย์ร่วมด้วยหนึ่งคน) ในวันที่ 6 ตุลาคม 2514 และถูกตำรวจจับ ซึ่งเป็นจุดหนึ่งที่น่าไปสู่เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ผู้ถูกจับกุมตัวครั้งแรก 11 คน ต่อมาจับนักศึกษาอีกผู้หนึ่งและได้จับนักการเมืองผู้หนึ่งด้วย ผลที่ตามมาคือ การชุมนุมโดยศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย เริ่มที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การประท้วงประกอบด้วยการอภิปรายโจมตีรัฐบาลและตัวบุคคล ซึ่งได้แก่จอมพลถนอม จอมพลประภาสและพันเอกณรงค์ จำนวนผู้ประท้วงมีมากขึ้นตามลำดับ จนผลสุดท้ายกลายเป็นการประท้วงที่ประกอบด้วยคนจำนวนไม่ต่ำกว่าห้าแสนคน เหตุการณ์ทั้งหมดเริ่มเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม และสิ้นสุดลงวันที่ 14 ตุลาคม 2516 แต่เหตุการณ์นองเลือดเกิดในวันที่ 14 ตุลาคม ได้ถูกขนานนามเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งนั้นว่า เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516”

การชุมนุมประท้วงของนิสิตนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ รวมทั้งประชาชนชาวไทย นำโดยศูนย์กลางนิสิตนักศึกษา สืฟ้านักศึกษาการเมืองโดยให้ยศและสรไกรซึ่งคนหนึ่งเป็นนักหนังสือพิมพ์ อีกคนหนึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้บันทึกภาพการเมืองดังนี้

“ขณะนั้นมีนิสิตนักศึกษาอยู่ในระหว่างการสอบ นิสิตนักศึกษาเริ่มประท้วงด้วยการชักชวนกันหยุดสอบ

“พวกผมจะไม่สอบจนกว่าพวกที่ถูกจับจะถูกปล่อยตัวออกมา” นักศึกษากลุ่มหนึ่งบอกสรไกร พร้อมกับถามว่า “เขาจับกุมพวกนั้นทำไมครือาจารย์ พวกเราไม่มีสิทธิเรียกร้องรัฐธรรมนูญของเราหรือครื”

สรไกรไม่มีคำตอบให้เด็กหนุ่มกลุ่มหัวรุนแรง

เมื่อเขามาถึงมหาวิทยาลัยในเช้าวันที่ 8 นักศึกษาไม่ยอมเข้าห้องสอบ บางคนชุมนุมอยู่ที่มหาวิทยาลัยจนรุ่งเช้า ยิ่งสายก็ยังมีนิสิตนักศึกษาจากหลายสถาบันมาร่วมด้วยมากมาย สรไกรยืนดูพวกเขาอภิปรายโจมตีรัฐบาลและแสดงละครล้อ”

(สีฟ้า.2531:691-692)

“...เมื่อสรไกรถึงมหาวิทยาลัยในวันรุ่งขึ้น 9 ตุลาคม เขาพบยศอยู่ที่นั่นด้วย ยศบอกเขาว่า

“รัฐบาลแถลงเหตุที่จับกุมพวก 13 คนนี้ เขาบอกว่าไม่ใช่เพราะเรียกร้องรัฐธรรมนูญ แต่จับกุมในฐานะที่มีการกระทำอันเป็นภัยต่อความสงบสุขของพี่น้องประชาชน”

“หนังสือพิมพ์ไทยไท ลงข่าวแล้วหรือยัง”

“ก็ลงไปตามที่เขาแถลง โดยไม่มีความเห็นส่วนประชาชนจะเชื่อหรือไม่อยู่ที่วิจารณ์ญาณของพวกเขา” เวลาที่ดูเหมือนจะเป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างสองกลุ่ม ก็ต้องคอยดูว่าประชาชนจะเอาด้วยกับฝ่ายไหน”

(สีฟ้า. 2531 : 733-734)

เหตุการณ์การปะทะกันระหว่างผู้ร่วมชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ ดังข้อความบอกเล่าของยศว่า

“ลุกขึ้นสู้กันแหลกไปเลยครับ ผมไปถ่ายรูปทำข่าวอย่างว่า ตรงแถวหน้าสรรพากร หนักหน่อย ลุกขึ้นสู้กับรถถังด้วยไม่กระบองครับ” ยศถอนหายใจหนักๆ พลังยกมือขวาเสยผม “ต้องไปเห็นเหตุการณ์เอง พอโดนยิงเข้าก็วิ่งหนีกันล้มลุกคลุกคลาน แล้วก็วิ่งกันเข้าไปใหม่ ว่าที่จริงเท่าที่ผมเห็นพวกทหารนายร้อยนายสิบที่มาตั้งสกัดอยู่ เขาก็ไม่ค่อยจะกล้ายิงเท่าไรหรอกครับ แต่ก็นั่นแหละประชาชนเขาคิดว่า เขาถูกรังแก ตั้งแต่เกิดเรื่องกันที่แรกมาถึงตอนนี้ก็เลยบ้าเลือดกันใหญ่”

ยศพูดต่อไปว่า “ผมแวะเข้ามาดูพวกคุณเดี่ยวเดี่ยวเท่านั้นแหละครับ ผมจะรีบไปโรงพิมพ์” “แกจะไปอย่างไรละ แกขับรถมาได้วะ”

“ไม่ได้หรอกครับ ถนนหนทางแถวนี้มันวุ่นวายถนนปิดหมด แต่ก็ต้องหาทางไปจนได้แหละครับ” ยศกำลังจะกลับออกไป พอได้ยินเสียงวิทยุประกาศว่านายกรัฐมนตรียังได้กราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งตามความต้องการของประชาชนแล้ว”

(สีฟ้า.2531:733-734)

การบันทึกภาพเหตุการณ์ วันที่ 14 ตุลาคม 2516 สืบบันทึกภาพที่ค่อนข้างละเอียดชัดเจนกว่าการบันทึกภาพการเมืองอื่นๆ ในนวนิยายเรื่องพิศมัยเกิดแก้ว

## 2. การเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียนและนวนิยาย

การเมืองมีบทบาทต่อการกำหนดทิศทางของนักเขียนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพทางการเมือง มิให้เกิดปัญหาขัดแย้งกับการเมือง จากการศึกษานวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 พบว่า การเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียนและนวนิยาย เพียง 2 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่องเทียนส่องแสง ของดวงใจ และผู้หญิงแถวหน้า ของ ช่อลัดดา ดังนี้

นวนิยายเรื่องเทียนส่องแสง ของดวงใจ มีความสัมพันธ์กับการเมืองในลักษณะที่การเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียนและนวนิยายโดยสภาพการเมืองไทยช่วงหลัง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519 เป็นวัตถุดิบให้นักเขียนหยิบยกสาเหตุบางประการมาแตงนวนิยาย และภาวะการเมืองไทยช่วงหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 มีอำนาจเผด็จการไม่สามารีวิพากษ์วิจารณ์และแสดงความเป็นปฏิกิริยาต่อรัฐบาลได้ เพราะการเมืองในยุคนั้นเป็นเผด็จการ นักเขียนต้องระมัดระวังการเขียนที่จะก่อผลกระทบต่อนักเขียนเอง ดังจะเห็นว่า สภาพการเมืองการปกครองในช่วงนี้อยู่ภายใต้การดำเนินนโยบายอนุรักษนิยมสุดขั้ว มีการจับกุม คุมขัง ช่มชู้ ผู้มีความคิดทางการเมืองขัดแย้งกับรัฐบาล จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ห้ามกิจกรรมการเมืองทุกประเภทอย่างเคร่งครัด ตามคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินฉบับที่ 5 สภาพการเมืองดังกล่าว แสดงให้เห็นความตึงเครียดของสังคมไทยขณะนั้น และมีผลกระทบต่อนักเขียนและวรรณกรรมอย่างมาก ทำให้นักเขียนต้องปรับท่าทีการเขียนให้เหมาะสมสถานการณ์ของบ้านเมือง

ดวงใจ เขียนนวนิยายเรื่องเทียนส่องแสง ครั้งแรกในนิตยสารสตรีสาร เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2520 - 2 ตุลาคม 2520 การนำเสนอเนื้อหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งสภาพการเมืองขณะเขียนนวนิยายจึงเป็นตัวกำหนดเนื้อหาของนวนิยาย ดังจะเห็นได้ว่า นวนิยายจะมีเนื้อหาล่าถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา อันเนื่องจากสภาพปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาเกี่ยวกับความยากจน การอ่านหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีมาร์กซิสต์ และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ที่ทำให้นักศึกษา มีความคิดเปลี่ยนแปลงสังคมจึงเป็นปัญหาส่วนตัวของนักศึกษาบางคน ผู้แต่งเขียนเรื่องนี้เพื่อเตือนสตินักศึกษาให้รู้จักหน้าที่และบทบาทของตนเอง ดังที่ผู้แต่งให้ทอแสงและสนธิศ ตัวละครสำคัญ นำเสนอเรื่องราวทอแสง เป็นเจ้าหน้าที่ห้องสมุดแห่งหนึ่งที่มีความเข้าใจสิ่งต่างๆ มากมาย จึงมีความเข้าใจพฤติกรรมและการกระทำของคนรุ่นใหม่ ส่วนสนธิศ เป็น

นักศึกษาหนุ่มหัวก้าวหน้ามีฐานะยากจน มีความรู้สึกบิบบคั่นต่อสภาพความแตกต่างของคนในสังคม ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมให้มีความเท่าเทียมกัน ด้วยวิธีการปฏิวัติตามแนวทฤษฎีมาร์กซิสม์ ทั้งสองรู้จักกันเมื่อสนิทมาใช้บริการของห้องสมุด สนิทเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

และถูกจับกุมในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของสนิทมาจากรสชาติความยากจนและการอ่านตำราปฏิวัติตามแนวทางมาร์กซิสม์ ดังบทบรรยายว่า

“ความขาดแคลนและความหิวโหย ซึ่งเป็นมิตรสนิทของสนิทตลอดจนความเหลื่อมล้ำ ผิดแปลกไปจากเพื่อนผู้มีฐานะคนอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัย ทำให้สนิทค้นพบว่า ข้อความในหนังสืออ่านนอกเวลาบางเล่มในห้องสมุดมีรสชาติที่น่าพึงพอใจกว่าการสนุกรื่นเริงตามปราศรัยหนุ่มสาว จะเป็นไปได้อย่างไรที่สนิทจะไปปรากฏตัวอยู่ในรถทัศนาวจรของคณะฯ การแสดงดนตรีของชมรมฯ หรือการรื่นเริงเฮฮาในหมู่เพื่อนฝูง สถานที่เหล่านั้นไม่ใช่สำหรับเขาแน่นอน เขาจะเอาเงินที่ไหนมาซื้อบัตร เขาจะเอาเสื้อผ้าที่ไหมมาแต่ง รองเท้าผ้าใบเก่าแก่จนนิ้วเท้าหลุดลอดออกมาถูไปกับพื้นถนนคู่นั้นหรือที่เขาจะใส่ไปงานมิดดิลที่บ้านสุจิตรา ถ้ามาแค่คณะฯ ก็พอทำเนา เพราะสนิทเลือกที่จะใส่รองเท้าแตะยางได้ ถ้าไม่แคร์กับสายตาของอาจารย์หญิงมากมายนัก แม้แต่การว่ายน้ำในบ่อของมหาวิทยาลัย หรือเตะฟุตบอลเล่นในสนามซึ่งไม่ต้องมีค่าใช้จ่ายอะไร สนิทก็ไม่สามารถทำได้ เขาจะหากางเกงอาบน้ำหรือรองเท้าฟุตบอลมาจากไหน ดังนั้นในวันเสาร์อาทิตย์และวันหยุดราชการต่าง ๆ ชีวิตของนักเรียนที่มาจากต่างจังหวัดผู้นี้จึงได้แต่หมกหมุ่นอยู่กับหนังสือกองโตที่เขาขโมยมาจากห้องสมุด หรือมีฉะนั้นก็จับกลุ่มถกเถียงกับเพื่อนผู้มีอุดมการณ์เดียวกับเขา และแนะนำฐานะทางเศรษฐกิจของเพื่อนเหล่านั้นจะต้องไม่แตกต่างจากสนิทจนเกินกว่าที่จะพูดกันรู้เรื่อง”

(ดวงใจ. 2520 : 147-149)

เมื่อสนิทถูกจับ ทอแสงได้ช่วยประกันเขาออกมา ผู้แต่งให้ทอแสงเตือนสติให้สนิทรู้ว่าปัญหาต่าง ๆ ที่พวกเขาพยายามแก้ไขเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งที่สะสมมานานจะต้องอาศัยระยะเวลาและประสบการณ์ ไม่ใช่ด้วยการขาดความสุขุมรอบคอบและวิธีที่นำมาใช้แก้ปัญหา นั้นไม่เหมาะสมกับคนไทย ดังบทสนทนาโต้ตอบระหว่างทอแสงกับสนิทว่า

“เธอเคยสังเกตไหมว่า ทำไมมวลชนจำนวนล้านๆ ของประเทศเขาถึงหันหน้าหนีจากพวกเธอ เขาไม่ยอมรับการชี้นำของเธอ เขาเห็นการต่อสู้ของพวกเธอเป็นเรื่องวุ่นวายน่าเบื่อหน่ายที่ยืดเยื้อการทำมาหากินของเขา...”

“แน่นอนครับพี่แสง เราถูกรังเกียจ เราถูกประณามเพราะการต่อสู้แนวนี้

ยอมขัดผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม เขาก็ต้องปกป้องผลประโยชน์ของเขา ด้วยการเป็นศัตรูกับเรา”

“ไม่ใช่สนธิศ เธอเข้าใจผิด ไม่จำเป็นจะต้องเป็นคนที่มั่งมีเท่านั้นที่เขารังเกียจ พวกเธอ คนเดินถนนธรรมดาเขาก็ได้รับความคิดหรือการชี้นำของเธอไม่ได้ พี่บอกแล้วว่าในสังคมเรามีข้อจำกัด มันมีกรอบมากมาย ถ้าเธอมีบทบาทกันจนเกินกรอบที่วางไว้แล้วไม่มีใครจะตามเธอออกไปนอกกลุ่มนอกทางได้ทุกคน เขาย่อมมีความเคารพตัวเอง เขาย่อมรู้บทบาทของเขาว่าจะเล่นเกมสนธิศได้แค่ไหน

“ลองยกตัวอย่างซิครับว่า ผมออกนอกกลุ่มนอกทางตรงไหน”

“สังคมไทยเราไม่เคยมีครั้งใดที่คนที่มีวิสัยทัศน์อันที่สุดเป็นตัวผู้บงการ หรือวางนโยบายให้ทุกคนในสังคมต้องทำตาม เท่าที่ผ่านมาเรามีการปรึกษาหารือระหว่างคนต่างวัยกันเพราะฉะนั้นมาตอนนี้เธอมาตั้งต้นว่า คนรุ่นเธอจะต้องชี้นำให้ทุกคนเชื่อฟัง ทำตามทุกอย่างนั้นเป็นไปได้ ในเมื่อมันผิดเอกลักษณ์ของสังคมแบบเรา โดยเฉพาะถ้าผู้ชี้นำอย่างเธอไม่มีอะไรให้คนเขาเลื่อมใสเลย พวกเธอยังมีความรู้ไม่เพียงพอในสายตาของคนที่เขาโตกว่า พวกเธอยังขาดประสบการณ์ ขาดระเบียบวินัย พอมาบวกกับความหยิ่งผยองการดูถูกความคิดของคนอื่น และยิ่งผนวกกับการที่เธอทำตัวเป็นสาวกวีรบุรุษต่างชาติ ที่เขาไม่เคยรู้จักไม่เคยเลื่อมใส หรืออย่างดี ก็ได้ยินแต่กิตติศัพท์ในทางที่ป่าเถื่อนโหดร้าย สนธิศเธอลองตรึกตรองดูว่าใครเขาจะยอมให้เธอเป็นผู้ชี้นำเขา จริงอยู่เธอพูดว่าคนพวกนี้มีผลประโยชน์ ถ้าผลที่ได้รับตอบแทนก็คือความอยู่รอดของประเทศชาติและของตัวเขาร่วมกัน แต่นี่วิธีการชี้นำของเธอไม่บังชี้ว่าเธอจะนำไปทางไหน มันดูคล้ายกับจะพาเขารุกเข้าพังไปอย่างนั้นแหละ ใครที่โทษเขาจะมายินดีเสียผลประโยชน์แล้วไม่ได้อะไรตอบแทนเช่นนั้นเล่า”

เมื่อทอแสงพุดจบ สนธิศหัวเราะเบาๆ แล้วพูดว่า

“ผมรู้สึกว่่าที่พี่แสงพุดมานี้มันออกจะตื้นๆ พี่แสงมองดูอะไรแค่สิ่งฉาบหน้าเท่านั้น ตื้นเกินไปไม่มองดูว่าเรามีความคิดที่แท้จริงอย่างไร”

“เห็นไหมมว่าพี่ตื้น ไอ้เรื่องชอบดูถูกคนอื่นนี่มันเป็นเอกลักษณ์ของเธอเสียจริงๆ เธอต้องนึกถึงหัวอกคนอื่นที่เขาโตกว่าเธอ ผ่านอะไรมามากกว่าเธอ ได้รู้เห็นอะไรมามากกว่าเธอบ้างว่า เขาคิดว่าพวกเธอทั้งต้นทั้งเ้งจะเอาชนะคะคานกับทฤษฎีอะไรที่มันก็ได้พิสูจน์ตัวเองมาในหลายประเทศแล้วว่ามันเป็นจริงไปไม่ได้ เธอก็ยังเสี่ยงเอาประเทศชาติเป็นเดิมพันในการแสดงความตื่นของพวกเธออีก เธอนึกหรือว่าก่อนรุ่นเธอไม่มีใครเขาอ่านหนังสือเหมือนเธอ เชื่อในทฤษฎีเหมือนเธอ หรือได้ลองต่อสู้มาแล้วแต่มันไม่สำเร็จ เพราะมันไม่ใช่วิธีการเหมาะสมที่จะลากพาประเทศเราให้เป็นไปอย่างนั้น มันเสี่ยงเกินไปที่จะแลกกับผลสำเร็จที่ยังมองไม่เห็น”

(ดวงใจ. 2520 : 273-275)

จากบทสนทนาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งไม่ได้สนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษาและชี้แจงให้รู้จักกับปัญหาในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปว่า นักศึกษายังขาดความรู้และประสบการณ์ การกระทำของนักศึกษานั้นร้อนรนเกินไป ขาดความพินิจพิจารณาให้รอบคอบ โดยเฉพาะยังไม่เข้าใจลักษณะเฉพาะของคนไทยอย่างแท้จริง ผู้แต่งเห็นว่า นักศึกษาควรจะศึกษาเล่าเรียนมากกว่าสนใจกิจกรรมทางการเมือง

นวนิยายเรื่องผู้หญิงแถวหน้า ของช่อลัดดา มีความสัมพันธ์กับการเมืองในลักษณะที่การเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียนและนวนิยาย โดยนักเขียนนำสภาพการตื่นตัวทางการเมืองของสตรี มาเป็นวัตถุดิบในการเขียนนวนิยาย โดยมุ่งหวังสนับสนุนให้ผู้หญิงเข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาททางการเมืองเพื่อพัฒนาการเมืองของประเทศ

ช่อลัดดาเขียนนวนิยายเรื่องนี้ลงในนิตยสารขวัญเรือนตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปีพ.ศ.2529 สมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งสภาพการเมืองช่วงนี้คล้ายความตึงเครียดจากเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 เป็นอย่างมาก ประชาชนมีเสรีภาพมากขึ้น ทำให้นักเขียนสามารถเสนอเนื้อหาทางการเมืองและสามารถวิพากษ์วิจารณ์การเมืองได้มากกว่าในช่วงก่อนหน้านี้ ช่อลัดดาก็ไม่ได้วิพากษ์วิจารณ์การเมืองในนวนิยาย แต่นำเสนอเนื้อหาบทบาททางการเมืองของสตรีเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการเมืองและสภาพสังคมเกี่ยวกับการประกาศขององค์การสหประชาชาติ ยกสถานะภาพสตรีระหว่าง พ.ศ.2519-2528

สตรีเริ่มเข้ามามีบทบาททางการเมืองในฐานะเป็นผู้ใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกผู้แทนหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองปีพ.ศ.2475 และต่อมาสตรีพัฒนามีบทบาททางการเมืองได้เข้ามามีบทบาทเป็นผู้แทนราษฎร ซึ่งสตรีผู้เป็นผู้แทนราษฎรครั้งแรกคือคุณอรพิน ไชยกาล ในปีพ.ศ.2492 การเลือกตั้งส.ส.ครั้งต่อมาผู้หญิงจะได้รับเลือกตั้งด้วย เช่นในปีพ.ศ.2516 ได้รับเลือก 16 คน ปี2529 ได้รับเลือก 12 คน ปี2531 ได้รับเลือก 10 คน และปี2535 ได้รับเลือก 12 คน เป็นต้น ในสมัยรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร มีผู้หญิงได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีเป็นครั้งแรกคือคุณหญิงวิมลศิริ ชำนาญเวช เป็นรัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ และคุณหญิงเลอศักดิ์ สมบัติศิริ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม หลังจากนั้นในคณะรัฐมนตรีจะมีผู้หญิงได้รับตำแหน่งทางการเมืองด้วยเกือบทุกครั้ง

บทบาทการเป็นผู้แทนราษฎรของสตรี สมรักษ์ รักษาทรัพย์ ได้กล่าวไว้ว่า

“ไม่ว่าสตรีหรือนุรุชที่จะเล่นบทบาทนี้ ทุกคนจะต้องเผชิญกับขบวนการหลากหลายกว่าจะได้เข้าไปแสดงบทบาทที่ตนปรารถนาเช่น จะต้องผ่านการได้รับความเห็นชอบจากพรรคการเมืองให้ลงสมัครในนามของพรรคได้ และการได้รับการยอมรับ จากประชาชนในเขตที่ตนปรารถนาจะเป็นผู้แทนของเขา การที่จะผ่าน 2 ขั้นตอนนี้ได้ ผู้สมัครไม่เพียง



แต่จะต้องมีเงินที่สามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนทางด้านสังคมเท่านั้น แต่จะต้องมีทั้งบุคลิกภาพทางด้านการเมือง คุณวุฒิ คุณสมบัติ และภาพลักษณ์ที่จะสามารถดึงดูดความสนใจของประชาชนด้วย นอกจากนี้ทักษะทางการพูดและปฏิภาณไหวพริบก็เป็นอย่างยิ่งประกอบสำคัญต่อการที่จะได้รับเลือกให้เข้าไปทำหน้าที่ผู้แทนราษฎรด้วย สำหรับสตรีที่สนใจจะเล่นบทผู้แทนราษฎรจะต้องทำงานหนักมากขึ้นคือ ต้องพยายามแหวกผ่านค่านิยมทางสังคม (Social Value) ของไทยที่พยายามตีกรอบให้สตรีเป็นเพียงผู้ตามหรือผู้ถูกปกครองเท่านั้น ดังนั้นการที่สตรีจะลุกขึ้นเพื่อมาเป็นผู้จัดการเกี่ยวกับ บ้านเมืองจึงมักจะถูกค่อนข้างและไปในทางลบ ยากต่อการยอมรับ สตรีจะได้รับการยอมรับ ก็ต่อเมื่อได้พิสูจน์ฝีมือว่าแท้จริง ๆ หรือมิฉะนั้นจะต้องอาศัยภูมิหลังทางการศึกษาและ ฐานะทางเศรษฐกิจตลอดจนภูมิหลังทางสังคมของบุพการีเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วย ผลักดันสตรีให้เข้าไปสู่เวทีการเมืองได้สำเร็จ”

การนำเสนอเนื้อหานวนิยายเรื่องผู้หญิงแถวหน้า มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวข้างต้นและสัมพันธ์กับสภาพการเมือง โดยข้อลัดดาได้ให้วปุ่น ผู้หญิงสมัยใหม่ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ครอบครัวยุติธรรมพอสมควร พื้นฐานครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่นทำให้วปุ่นมีนิสัยชอบช่วยเหลือผู้อื่น การเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยทำให้เธอมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่าง ๆ ต่อสังคม เธอเรียนรู้การจัดระบบงาน ต่อมาเธอได้นำสิ่งที่เรียนรู้เหล่านั้นมาใช้สร้างฐานะจนมั่นคงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้หญิงเก่ง วปุ่นแต่งงานกับนักการเมืองผู้มีชื่อเสียงและได้สนับสนุนให้เธอก้าวสู่เส้นทางทางการเมือง เธอตั้งใจทำงานทางการเมืองอย่างเต็ม ความสามารถและจะต้องอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบความรู้สึกโดยเฉพาะเรื่องส่วนตัวเพื่อไม่ให้เสียหายต่อการปฏิบัติงาน เมื่อสามีเสียชีวิตในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่รัฐมนตรีเธอจึงได้รับการสนับสนุนให้มีบทบาทและตำแหน่งทางการเมืองสูงขึ้นเกียรติยศสูงสุดในการปฏิบัติหน้าที่ทางการเมือง คือ การได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นจตุตถจุลจอมเกล้า การยอมรับความสามารถทางการเมืองของผู้หญิงดังที่หัวหน้าพรรคบอกกับวปุ่นว่า

“โลกเป็นของผู้ชายมานานแล้ว ถึงเวลาที่เจ้าของโลกอีกครั้งหนึ่งจะมาใช้สิทธิ์ของตนเองเสียที...อย่างที่ผมว่าเราแบ่งโลกกันคนละครึ่งทั้งผู้หญิงผู้ชายช่วยกันทำช่วยกันออกแรงสร้างโลก..ไม่ต้องเป็นของผู้ชายหรือผู้หญิงแต่ฝ่ายเดียว เท่านั้นก็ทำให้ความเจริญพัฒนาก้าวหน้าไปได้มากกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันแล้ว”

(ข้อลัดดา. ม.ป.ป. : 622)

ข้อลัดดาไม่ได้นำเสนอบทบาททางการเมืองของตัวละครอย่างละเอียดชัดเจน แต่การดำเนินเรื่องทั้งหมดของนวนิยายนี้สอดคล้องกับที่สมรักษ์ รักษาทรัพย์ได้กล่าวไว้ ในการที่ผู้หญิงจะต้องมีบทบาทจนเป็นที่ยอมรับ มีฐานะที่สามารถนำมาใช้เป็นต้นทุนทางด้านสังคม ตลอดจนบุคลิก คุณวุฒิของตัวละครที่สามารถดึงดูดความสนใจของประชาชน เพื่อที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะเมื่อเข้ามาแล้วจะต้องทุ่มเทการทำงานมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและสามารถก้าวสู่บทบาทและตำแหน่งทางการเมืองที่สูงขึ้นต่อไป ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้มีอยู่ในตัวละครชื่อปุ่นในนวนิยายเรื่องผู้หญิงแถวหน้า

### 3. นวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมือง

นักเขียนเป็นสมาชิกของสังคม จึงต้องประพฤติปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของสังคมและนักเขียนเป็นผู้ที่มีทัศนะกว้างไกล นำเรื่องราวของเหตุการณ์ในสังคมและการเมืองเสนอไว้ในนวนิยายได้อย่างลุ่มลึก จากการศึกษานวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534 พบว่า นวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมืองโดยแสดงแนวคิดที่ว่าอำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอนจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่นวนิยายเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง ของ ทมยันตีเปลือย ของ สีฟ้า และแก่นกระพี ของสีฟ้า ดังนี้

นวนิยายเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง มีความสัมพันธ์กับการเมืองในลักษณะเสนอแนะแนวคิดทางการเมือง โดยแสดงแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และอำนาจมักกลับมาทำร้ายผู้ใช้อำนาจนั้นเสมอ ซึ่งแนวคิดนี้สามารถใช้เป็นอุทาหรณ์เตือนใจนักการเมืองได้ตลอดมา นอกจากนี้ สตรีหมายเลขหนึ่งจะเสนอแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองผู้แต่งได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจว่าเป็นตัวกำหนดความเปลี่ยนแปลงการเมืองของประเทศ และปัญหาการแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจเกี่ยวกับการปกครอง

แม้ว่ากราเซียจะเป็นประเทศสมมุติในนวนิยายของทมยันตี แต่สถานการณ์การเมืองของประเทศกราเซียนี้ มีความสอดคล้องกับสถานการณ์การเมืองของไทย กล่าวคือ ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการเมืองไทยมาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 มีการปฏิวัติรัฐประหารจากนายทหารผู้กุมกำลังอำนาจและอาวุธหลายครั้ง รัฐบาลพลเรือนไม่สามารถบริหารประเทศตามระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนด อำนาจการบริหารประเทศที่แท้จริงอยู่ภายใต้การบริหารของนายทหาร ความพยายามในการทำปฏิวัติรัฐประหารของกลุ่มนายทหารตั้งแต่ปี 2475-2521 (เป็นปีที่ทมยันตีเริ่มเขียนนวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง) ทั้งที่ทำการสำเร็จและไม่สำเร็จรวมทั้งสิ้น 21 ครั้ง เหตุการณ์ทางการเมืองในระยะเวลาที่ผ่านมาเป็นข้อมูลสำคัญให้ทมยันตีเขียนนวนิยายที่เสนอแนวคิดเพื่อเตือนสติ

นักการเมืองให้เห็นถึงความไม่แน่นอนของอำนาจทางการเมืองโดยเฉพาะเนื้อเรื่องในนวนิยาย สอดคล้องกับการเมืองไทยในสมัยรัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี ( 20 ตุลาคม 2520- 29 กุมภาพันธ์ 2523) เพราะนวนิยายเรื่องนี้ ทมยันตีเขียนจบปลายปี 2522 ซึ่งทมยันตีคงเล็งเห็นแล้วว่าสถานการณ์การเมืองขณะนั้นจะมีจุดจบอย่างไร ขณะนั้น รัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์กำลังประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจอย่างหนัก ดังที่ หนังสือ 36 ปีสยามรัฐ (2529 : 139) ได้รายงานข่าวช่วงนั้นว่า

“...ภาวะขาดแคลนน้ำมันอย่างรุนแรง การกักตุนน้ำมันยังระบอบ รัฐบาลประกาศ ขึ้นราคาน้ำมันรวมทั้งแก๊สหุงต้ม ครั้งใหญ่ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคมแก๊สและน้ำมัน ขึ้นราคาขึ้นไปตั้งแต่ร้อยละ 50-58 น้ำมันเตาเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 58-63 และน้ำมัน เชื้อเพลิงอื่น ๆ เพิ่มตามไปถึงร้อยละ 57 นับว่าสูงมาก ผลที่ตามมาคือราคาสินค้า ต่าง ๆ ขึ้นพรวดพราด... กลุ่มสภาองค์กรลูกจ้าง สภาแรงงานแห่งประเทศไทยไม่เห็น ด้วยจึงมีการชุมนุมครั้งใหญ่ขึ้นที่ท้องสนามหลวง มีผู้เข้าร่วมชุมนุมประมาณหนึ่งหมื่นคน การอภิปรายในการชุมนุมนั้นคือ ขอให้รัฐบาลยึดโรงกลั่นน้ำมันจากบริษัทต่างประเทศ ในไทยมาดำเนินการเสียเอง...ความกดดันรอบข้างที่ตามมาจากกลุ่มนักการเมือง นักศึกษาและกรรมกรที่ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลแอบซื้อ น้ำมันแล้วรีบปรับปรุง คณะรัฐมนตรี ทำให้พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีต้องออกไปแถลง ในที่ประชุมสมัชชาสามัญของรัฐบาลซึ่งบรรดาสมาชิกเข้าชื้อกันเปิดอภิปราย และสรุป คำแถลงด้วยการประกาศขอลาออกจากตำแหน่งเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2523...”

ปัญหาเศรษฐกิจในสมัยรัฐบาลของพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ที่ทำให้ พล.อ.เกรียงศักดิ์ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคล้ายคลึงกับปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ កម្ពុជា โดยเฉพาะปัญหาการขึ้นราคาน้ำมันและสินค้าอื่นๆ ซึ่ง វិมาลี ใช้เป็นเงื่อนไขสร้างความปั่นป่วนในประเทศកម្ពុជា และใช้บีบบังคับให้อัสรีพ้นจากตำแหน่งประธานาธิบดีและ เสียชีวิตในที่สุด ทมยันตีคงต้องการให้ข้อคิดแก่นักการเมืองชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความไม่แน่นอน ของอำนาจทางการเมืองจึงจบเรื่องโดยให้ประธานาธิบดีอัสรีเสียชีวิต ซึ่งแตกต่างจากสภาพ ความเป็นจริงของการเมืองไทยสมัยรัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ที่ยังมีชีวิตและ ดำเนินบทบาททางการเมืองต่อมาภายหลัง ทมยันตีได้ย้าแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง เพื่อเป็นอุทาหรณ์แก่นักการเมืองไว้ในตอนจบของนวนิยายว่า

“...แผ่นดินកម្ពុជាสงบลงอีกครั้งหนึ่งจนภูเขาไฟที่พนัชนิออกไปอย่างรุนแรง แล้วก็ดับดับ เหลือแต่ความร้อนที่ครุ่นอยู่ภายใน รอเวลาระเบิดครั้งต่อไป ปฏิบัติการ แห่งความร้อนเป็นวัฏจักรลูกโซ่ ย่อมหมุนเวียนเปลี่ยนผัน

อำนาจ ไปจากที่ที่มันมา  
 อำนาจ มาจากที่ที่มันไป  
 อำนาจ ผลประโยชน์ การปฏิวัติยอมเปลี่ยนไปครั้งแล้วครั้งเล่า ประวัติศาสตร์แห่ง  
 กราเซียพลิกหน้าใหม่เพื่อจะจารึกชื่อคนใหม่หากเป็นการเริ่มต้นแห่งอวสาน และอวสาน  
 ก็จะเริ่มต้นอยู่เสมอ  
 อำนาจไม่เคยตาย เว้นแต่จะเปลี่ยนมือเท่านั้นเอง!

( ทยันตี. 2523 : 494-495)

เปลือก มีความสัมพันธ์กับการเมืองในลักษณะเสนอแนะแนวคิดทางการเมือง โดย  
 เสนอให้เห็นว่าอำนาจไม่ใช่สิ่งเที่ยงแท้แน่นอน อำนาจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ แม้แต่ผู้ที่มี  
 กำลังอาวุธเป็นฐานในการเล่นการเมืองก็ยังพบกับความเปลี่ยนแปลง เสื่อมจากอำนาจ นับเป็น  
 อุทาหรณ์เตือนใจนักการเมืองทุกคนได้เป็นอย่างดี

สีฟ้าเขียนเรื่องนี้ขึ้นโดยให้ผู้ออกอิทธิพล นายทหารผู้ที่เคยตั้งความหวังไว้ว่าจะเป็น  
 ทหารอาชีพ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้มีอำนาจทางการเมือง แต่ชะตาชีวิตพลิกผันทำให้ถูกจับกุม  
 ในข้อหาบกพร่อง พยายามล้มล้างรัฐบาล เมื่อพ้นโทษออกมา ความรู้สึกนึกคิดจึงเปลี่ยนแปลงไป  
 เริ่มจากการรับใช้ใกล้ชิดผู้ที่เป็นฐานสนับสนุนผู้มีอำนาจ ต่อมาเป็นฐานสนับสนุนผู้มีอำนาจและ  
 ในที่สุดเป็นผู้ใช้อำนาจทางการเมือง โดยมีผู้มีกำลังอาวุธเป็นฐานสนับสนุนอำนาจของเขา  
 แต่เขาก็หนีไม่พ้นวัฏจักรของอำนาจที่มีขึ้นมีลง เขาสูญเสียอำนาจและชีวิตด้วยเล่ห์กลของ  
 ผู้ให้การสนับสนุน

สีฟ้าเขียนนวนิยายเรื่องนี้ลงในนิตยสารสกุลไทยรายสัปดาห์ระหว่างปี 2522- 2524  
 ซึ่งสีฟ้าคงจะได้แนวความคิดนี้จากการติดตามสถานการณ์การเมืองไทยตั้งแต่เริ่มเปลี่ยนแปลง  
 การปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา จนถึงรัฐบาลของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ อันเป็น  
 ช่วงที่สีฟ้าเขียนนวนิยายเรื่องนี้ การเมืองในช่วงนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอำนาจมากโดยเฉพาะ  
 ช่วงสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี และสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์มาเป็น  
 แนวประกอบจินตนาการในการเขียนนวนิยายเรื่องนี้ ดังจะเห็นได้ว่า สีฟ้าไม่ได้ระบุเวลาหรือ  
 เหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่องไว้อย่างตรงไปตรงมาชัดเจน จะกล่าวถึงในลักษณะที่เหตุการณ์นั้นมี  
 ผลกระทบต่อตัวละครอย่างไร เช่น ผู้ออกอิทธิพลถูกจับกุมในข้อหาบกพร่อง ซึ่งคงจะหมายถึง  
 กบฏวังหลวงปี 2492 เพราะ 2 ปีต่อมา คือ ปี 2494 เกิดกบฏแมนฮัตตันที่สีฟ้าได้กล่าวไว้ใน  
 นวนิยาย การดำเนินเรื่องและตัวละครในนวนิยายเรื่องนี้มีลักษณะของการนำชีวิตของจอมพล  
 สฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาเป็นแนวการเขียน แต่ได้เปลี่ยนแปลงรายละเอียดให้แตกต่างออกไป  
 ดังจะเห็นได้ว่าในวาระสุดท้ายของชีวิตของจอมพลสฤษดิ์นั้น ท่านป่วยเพราะโรคประจำตัวและ

ถึงแก่อสัญกรรมในวันที่ 8 ธันวาคม 2506 ส่วนนายพลอิทธิพลถึงแก่อสัญกรรมด้วยอุบัติเหตุเครื่องบินตกซึ่งเป็นแผนกำจัดนายพลอิทธิพลของนายพลเอกริน และในส่วนที่มีความเหมือนกันจนเป็นที่มาของข้อสันนิษฐานว่าสีฟ้านำเรื่องราวชีวิตบางส่วนของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ มาเขียนเป็นนวนิยายได้แก่ เหตุการณ์ภายหลังอสังกรรมของจอมพลสฤษดิ์ เกี่ยวกับปัญหาข้อพิพาทเรื่องทรัพย์สินมรดกจำนวนมหาศาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ระหว่างทายาทผู้รับมรดกเป็นเรื่องบานปลายที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางและอยู่ในความสนใจของประชาชนทั่วไปเป็นอย่างยิ่ง ในที่สุดจอมพลถนอม กิตติขจรนายกรัฐมนตรีขณะนั้นมีคำสั่งตามมาตรา 17 ให้ยึดทรัพย์สินในกองมรดกของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และทรัพย์สินส่วนของท่านผู้หญิงวิจิตร ธนะรัชต์ตกเป็นของรัฐ โดยวางหลักให้กระทรวงการคลังปฏิบัติให้เสร็จสิ้นภายใน 3 ปี นวนิยายเรื่องเปลี่ยนนั้น ภายหลังอสังกรรมของนายพลอิทธิพล สีฟ้าให้อรณัฐ บุตรสาวฟ้องร้องทรัพย์สินมรดกจากท่านผู้หญิงดวงแก้วจนเป็นข่าวครึกโครม และในที่สุดรัฐบาลใหม่ก็เข้ามายึดทรัพย์สินของนายพลอิทธิพลซึ่งแสดงให้เห็นวาระสุดท้ายของการเสื่อมหรือหมดอำนาจของนักการเมือง สีฟ้าย้ำเตือนว่าอำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอนไว้อ่อนท่ายเรื่องราว

“แทบทุกสมัยที่มีการรับช่วง “อำนาจ” มักต้องมีการคานอำนาจกันอยู่ในที่ ตอนนายพลเรืองرن ก็มีสามีของดวงแก้วและนายพลสมัย มาถึงสามีของดวงแก้ว ก็มีนายพลเอกริน และบัดนี้ บุคคลที่เป็นเหมือนดูล่วงอำนาจนายพลเอกริน นัยว่า คือ นายพลวิกรม!”

(สีฟ้า. 2524 : 549)

นวนิยายเรื่องแก่นกะพี มีความสัมพันธ์กับการเมืองในลักษณะของการเสนอแนะแนวคิดโดยแสดงให้เห็นว่า อำนาจเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาแนวคิดนี้ สีฟ้า ได้แสดงเพื่อการย้ำเตือนนักการเมืองที่อาศัยฐานกำลังสนับสนุนอีกครั้งหลังจากที่ได้แสดงไว้ในนวนิยายเรื่อง เปลือก ซึ่งเป็นนวนิยายภาคแรกของเรื่อง แก่นกะพี สีฟ้าได้เสนอแนวคิดเพิ่มเติม เกี่ยวกับความพยายามในการรักษาอำนาจด้วยการสืบทอดอำนาจทางการเมือง ก็ไม่สามารถรักษาอำนาจนั้นไว้ได้ และเป็นสิ่งที่ไม่ควรนำมาใช้ปฏิบัติอย่างยิ่ง

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า นวนิยายเรื่อง แก่นกะพี เป็นภาคที่สองของเรื่อง เปลือก สีฟ้าเขียนนวนิยายเรื่องนี้ ลงพิมพ์ครั้งแรกในนิตยสารสกุลไทย เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2525 ถึง 24 มกราคม 2527 การดำเนินเนื้อเรื่องของนวนิยายจึงเป็นการดำเนินเรื่องต่อเนื่องกันในนวนิยายเรื่อง เปลือก สีฟ้า ใช้เหตุการณ์การเมืองสมัยจอมพล ป. พิบูลสงครามจนถึง

จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นแนวการเขียนนวนิยาย ดังนั้นในนวนิยายเรื่อง แก่นกะพี้ สีฟ้า นำเหตุการณ์การเมืองสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรี (9 ธันวาคม 2506 - 14 ตุลาคม 2516) เป็นแนวการเขียนนวนิยาย ซึ่งสภาพการเมืองไทย ในช่วงดังกล่าวนี้ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้สืบทอดอำนาจระบบการปกครองและแผนพัฒนา เศรษฐกิจต่อจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และเนื่องจากจอมพลถนอม มีลักษณะแตกต่างจาก จอมพลสฤษดิ์ ชอบการประนีประนอมไม่เด็ดขาดทำให้จอมพลถนอมไม่สามารถควบคุมอำนาจ การการเมืองได้ทั้งหมด ในขณะเดียวกันจอมพลถนอม กับจอมพลประภาส จารุเสถียร มีความ เกี่ยวข้องกันด้วยการที่พันเอกณรงค์ บุตรชายจอมพลถนอมสมรสกับนางสุภาภรณ์ ธิดาของ จอมพลประภาส จอมพลถนอมต้องเผชิญกับปัญหาการบริหารบ้านเมืองหลายด้าน ในที่สุด ได้ตัดสินใจปฏิวัติ เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2513 ซึ่งกล่าวกันว่า การปฏิวัติครั้งนี้เป็นการ ยึดอำนาจตนเอง ในช่วงนี้การขึ้นมามีอำนาจของพันเอกณรงค์ กิตติขจรเป็นการพยายามวางตัว ผู้สืบทอดอำนาจทางการเมือง จากจอมพลถนอมและจอมพลประภาส พันเอกณรงค์ได้เลื่อนยศ อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นฐานสนับสนุนบิดาแต่ในที่สุดรัฐบาลของจอมพลถนอม ก็ถูกโค่นลงด้วย พลังมวลชน ในวันที่ 14 ตุลาคม 2516 ดังที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

จากสภาพการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าว สีฟ้า ได้นำมาเป็นแนวการเขียนนวนิยายเรื่อง แก่นกะพี้ สีฟ้า คงจะได้เห็นแล้วว่า อำนาจการเมืองมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในขณะที่ผู้มี อำนาจพยายามรักษาอำนาจให้นานที่สุด ด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยเฉพาะการหาทนายเพื่อสืบทอด อำนาจต่อจากตน ไม่ว่าจะเป็นผู้ใกล้ชิดหรือบุตรชาย ดังกรณีของจอมพลถนอม และพันเอกณรงค์ กิตติขจร สีฟ้าไม่เห็นด้วยกับการสืบทอดอำนาจการเมือง จึงแต่งนวนิยายที่มีเนื้อเรื่องแตกต่าง จากสภาพความเป็นจริงทางการเมือง โดยให้พันเอกอรณพบุตรเขยของนายพลเอกริน ได้รับ การวางตัวให้เป็นทนายทางการเมืองต่อจากนายพลเอกริน แต่พันเอกอรณพได้เห็นการเมือง อย่างใกล้ชิดในสมัยพ่อของตน คือนายพลอิทธิพล ซึ่งภายหลังเสียชีวิตด้วยวิธีทางการเมือง โดยนายพลเอกรินซึ่งเป็นฐานสนับสนุนบิดาของตนในขณะนั้นเมื่อนายพลเอกรินขึ้นดำรง ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงพยายามรักษาอำนาจทางการเมืองของตนไว้ให้นานที่สุด แม้จะได้ พยายามปรับปรุงคณะรัฐมนตรีเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนในสังคม ในขณะที่ พันเอกอรณพ ได้รับการสนับสนุนจากกองทัพ และสื่อมวลชน พันเอกอรณพต้องต่อสู้กับ ความรู้สึกของตนเพื่อยึดมั่นในอุดมการณ์ การเป็นทหารอาชีพที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองและ กระแสขั้วภายนอก เมื่อเกิดความวุ่นวายทางการเมือง นายพลเอกริน ไม่สามารถควบคุม สถานการณ์ได้ มีเสียงเรียกร้องให้พลเอกอรณพทำการปฏิวัติ แต่เขาปฏิเสธ ดังบทสนทนาที่ เขาบอกกับจิตโสภาวา

“จันเอาเป็นว่า ผมตัดสินใจก็แล้วกัน ผมคิดว่าผมได้เริ่มต้นแล้ว เริ่มต้นชักลาก  
เข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยจริงๆ แม้จะเป็นการเริ่มต้นเพียงคนเดียว เหมือนใช้เส้นด้าย

ลากซุงต้นใหญ่ๆ ด้วยกำลังคนคนเดียว แต่ผมก็ได้เริ่มต้นแล้ว... ผมไม่อยากพูดถึงเรื่องนี้อีก ทุกอย่างก็เรียบร้อยไปแล้ว ปล่อยให้คนที่เขาก้าวกระโดดไปกับจังหวัดกระโดดโลดเต้นของเขาไปตามเรื่องเถอะ อย่างไรก็ตาม ต่อไปนี้มันไม่เหมือนกับยุคแรกๆ แล้ว ไม่มีใครหรอกที่จะอยู่ได้นาน โดยขาดการสนับสนุนจากประชาชน แม้จะมีกำลังสักเท่าไรก็ตาม ไม่เชื่อก็คอยดู...คุณพ่อผมนะ จังหวัดโยนให้ท่านต้องกระโดดขึ้นไปซื้อยุบนหลังเสือ อยากลงแต่ลงไม่ได้ ในที่สุดก็ถูกสลัดลงมา แล้วก็ถูกเสือที่ท่านซื้ออยู่นั้นแหละกัดตาย คนอยู่ในอำนาจด้วยกำลังมักหนีไม่พ้นชะตากรรมแบบนี้ คุณจิตว่าจริงไหม ถ้าท่านพยายามลงเสียก่อน โดยไม่เสียตายการผงดอยุบนหลังเสือ ก็คงไม่ถูกสลัดลงมา”

(สีฟ้า. 2532: 858 - 860)

การที่สีฟ้าให้พันเอกอรณพ ปฏิเสธการเป็นทายาททางการเมืองต่อจากนายพลเอกริน และการเรียกร้องของประชาชนให้ทำการปฏิวัตินั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า อำนาจทางการเมืองไม่ควรอยู่กับบุคคลเพียงกลุ่มเดียว การพัฒนาทางการเมืองจะเกิดขึ้นได้ เพราะคนรู้จักหน้าที่ของตนและอำนาจการเมือง เป็นสิ่งที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน ไม่ควรมีการสืบทอดอำนาจ ซึ่งเป็นการแสดงความขัดแย้งกับสภาพการเมืองในขณะนั้น อย่างสิ้นเชิง

จากการศึกษาพบว่า นวนิยายของนักเขียนสตรีมีความสัมพันธ์กับการเมือง 2 ระยะดังนี้

1. นวนิยายมีความสัมพันธ์กับการเมืองช่วงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519
2. นวนิยายมีความสัมพันธ์กับการเมืองช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์

2534

ความสัมพันธ์ของนวนิยายกับการเมืองมี 3 ประการ คือ นวนิยายมีบทบาทในการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมือง การเมืองมีอิทธิพลต่อนวนิยาย และนวนิยายมีบทบาทต่อการเสนอแนวคิดทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการเมืองของนักเขียนสตรีไม่เด่นชัด ไม่เห็นบทบาทที่ชัดเจนที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง แต่แสดงให้เห็นเจตนาของผู้แต่งที่เสนอแนวคิดทางการเมืองผ่านสื่อนวนิยาย

## บทที่ 5

### สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

#### บทสรุป

การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทางการเมือง ในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 ได้ดำเนินการตามจุดมุ่งหมายและวิธีการที่กำหนดไว้ตามลำดับ สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ได้ดังนี้

นวนิยายทั้ง 18 เรื่อง ของนักเขียนสตรีที่นำมาศึกษา นักเขียนได้เขียนช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 เนื้อหาทางการเมืองที่นำมากล่าวไว้ในนวนิยาย ประกอบด้วย เหตุการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลาต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. เนื้อหาของนวนิยายที่กล่าวถึงเหตุการณ์ทางการเมืองภายหลังเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง พ.ศ. 2475 มีนวนิยายจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่อง จักรวรรดิชีวิต ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า เรื่อง เปลือก แก่นกระพี และ พิภพแค้น ของ สี่ฟ้า เป็นต้น

2. เนื้อหาของนวนิยายที่กล่าวถึงเหตุการณ์ทางการเมืองก่อนและหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 มีนวนิยายจำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของ กฤษณา อโศกสิน ที่นี่...ไม่มีดอกไม้ ของ สุวรรณี สุคนธา เทียนส่องแสง ของ ดวงใจ พรายสายรุ้ง ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ตะวันไม่เคยลับ มุกตามะดัน ของ สี่ฟ้า เทพบุตรสุดแสน ของ ทมยันตี หน้าไฟ ของ โสภาค สุวรรณ

3. เนื้อหาของนวนิยายที่กล่าวถึงเหตุการณ์ทางการเมืองก่อนและถึงเหตุการณ์ปฏิวัติยึดอำนาจของ ร.ส.ช. 23 กุมภาพันธ์ 2534 มีนวนิยายจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่อง ผู้หญิงแถวหน้า ของ ช่อลัดดา เมืองโพล้เพล้ ของ ว.วินิจฉัยกุล และ เรื่องแต่ง ของ สี่ฟ้า

4. เนื้อหาของนวนิยายที่กล่าวถึงการเมืองในประเทศสมมุติ มีนวนิยายจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ของ ทมยันตี

5. เนื้อหาของนวนิยายที่สมมุติเหตุการณ์ทางการเมืองของไทย มีนวนิยายจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่อง สวนทางสายรุ้ง ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า



นวนิยายทั้ง 18 เรื่องนี้ นวนิยายบางเรื่องมีแนวคิดทางการเมืองเป็นแนวคิดหลักของเรื่อง แต่บางเรื่องนักเขียนให้แนวคิดทางการเมืองเป็นแนวคิดย่อยแทรกไว้ในนวนิยาย จากการศึกษาปรากฏแนวคิดทั้งสิ้น 32 ประการ ซึ่งผู้ศึกษาจะสรุปแนวคิดทั้งหมดนี้ตามลักษณะของแนวคิดที่จำแนกได้ 6 ด้าน คือ

1. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง
2. แนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครอง
3. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล
4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติและหน้าที่ของนักการเมือง
5. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนักศึกษา
6. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ปัญหาทางการเมือง

#### 1. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง จำแนกความคิดได้ 5 ประการ คือ

1.1 อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน เพื่อเตือนสตินักการเมืองที่อาศัยกำลังพลและอาวุธเป็นฐานสนับสนุนการใช้อำนาจทางการเมือง ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ของ ทมยันตี เรื่อง เปลือก และเรื่อง แก่นกระพี้ ของ สีฟ้า

1.2 อำนาจทางการเมืองไม่สามารถสืบทอดกันได้ เพื่อเตือนสตินักการเมืองที่หวังสืบทอดอำนาจทางการเมืองแก่คนใกล้ชิด และพวกพ้องของตน ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง แก่นกระพี้ ของ สีฟ้า

1.3 ทหารไม่ควรควบคุมอำนาจการปกครองไว้เพียงกลุ่มเดียว ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง พิกุลแถมเกดแก้ว ของ สีฟ้า

1.4 การรักษาอำนาจทางการเมืองจะต้องมีกำลังอาวุธสนับสนุน ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เปลือก ของ สีฟ้า

1.5 ผู้ที่จะขึ้นเป็นผู้นำได้ต้องมีทั้งกำลังและอำนาจ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง เทพบุตรสุดแสน ของ ทมยันตี

#### 2. แนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครอง จำแนกได้ 3 ประการคือ

2.1 ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย แต่ควรนำมาปรับให้สอดคล้องกับลักษณะของคนไทย ที่เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบไทยๆ ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง จตุรัสชีวิต ของ เพ็ญแข วงศ์สง่า และเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ ของ สีฟ้า

2.2 ลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่เหมาะสมต่อสังคมไทย ลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของคนไทย และวิธีการของคอมมิวนิสต์ คนไทยไม่ชอบเพราะคนไทยมีลักษณะเฉพาะชอบอิสระเสรี ไม่ชอบถูกการบังคับ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง หนัสน้ำไฟ ของ โสภาค สุวรรณ

2.3 ควรมีการปฏิรูประบบการเมืองไทย เพื่อลดอำนาจนักการเมืองในการแสวงหาผลประโยชน์จากการอาศัยตำแหน่งและอำนาจทางการเมือง โดยการแยกอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติออกจากกัน ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง หังเต้ง ของสีฟ้า

3. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล จำแนกแนวคิดได้ 8 ประการ คือ

3.1 รัฐบาลไม่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบท รัฐบาลมุ่งพัฒนาเมืองหลวงแต่ไม่พัฒนาท้องถิ่นชนบท เป็นเหตุให้ประชาชนส่วนหนึ่งเข้าร่วมกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน และเรื่อง จัดรัฐชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

3.2 รัฐบาลจะต้องมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาสังคม เพื่อเตือนให้รัฐบาลพยายามมองปัญหาของประชาชนอย่างลึกซึ้ง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เทพบุตรสุดแสน ของ ทมยันตี

3.3 การกระจายการศึกษาของรัฐยังไม่ทั่วประเทศ เพื่อเตือนให้รัฐเห็นความสำคัญของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เทียนส่องแสง ของดวงใจ

3.4 รัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อเตือนให้รัฐเห็นความสำคัญของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ มุกตามะดัน และ หังเต้ง ของสีฟ้า

3.5 กระทรวงสำคัญของรัฐควรทำงานประสานกัน เพื่อเตือนให้รัฐคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนไม่ใช่ต่างคนต่างทำ ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า

3.6 รัฐควรเข้าไปดูแลการทำงานของชนาการ เพื่อการกระจายเงินกู้สู่เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อย ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า

3.7 เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจปัญหาของประชาชนในชนบทที่แท้จริง เพื่อเตือนการประพฤติ การปฏิบัติตนของข้าราชการต่อประชาชน ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน

3.8 นายกรัฐมนตรีไม่ควรมาจากการปฏิบัติ ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง เทพบุตรสุดแสน ของทมยันตี

4. แนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติและบทบาทหน้าที่ของนักการเมือง จำแนกแนวคิดได้ 7 ประการคือ

4.1 นักการเมืองควรยึดมั่นในอุดมการณ์ ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สวนทางสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า ตะวันไม่เคยเลยลับ และ มุกตามะดัน ของสีฟ้า

4.2 นักการเมืองขาดอุดมการณ์ทางการเมือง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องเท้งเต้ง ของสีฟ้า

4.3 นักการเมืองขาดความรับผิดชอบทางการเมือง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องเท้งเต้ง ของสีฟ้า

4.4 นักธุรกิจสนับสนุนนักการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องสะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน

4.5 ประชาชนเลือก ส.ส.โดยยึดถือความใกล้ชิดกับบุคคลมากกว่าการพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ เพื่อเตือนนักการเมืองให้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องพรายสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

4.6 ผู้หญิงสามารถเป็นนักการเมืองได้เท่าผู้ชาย เพื่อย้ำเตือนให้ผู้หญิงสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเมือง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องผู้หญิงแถวหน้า ของช่อลัดดา

4.7 นักการเมืองท้องถิ่นไม่ศึกษาข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเตือนนักการเมืองท้องถิ่น ให้พัฒนาท้องถิ่นให้เหมาะสม มีการศึกษาข้อมูลก่อนทำ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องเมืองโพล์เพล้ ของ ว.วินิจฉัยกุล

5. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนักศึกษา จำแนกแนวคิดได้ 2 ประการ คือ

5.1 นักศึกษาบางคนสนใจการเมืองอย่างผิวเผิน นักเขียนไม่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักศึกษา แต่เห็นว่านักศึกษาควรสนใจศึกษาเล่าเรียนมากกว่า การเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง เทียนส่องแสง ของดวงใจ

5.2 นิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีทั้งผู้ที่มีความตั้งใจจริงและผู้ที่ไม่เข้า ร่วมตามความนิยมของยุคสมัย นักเขียนเห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองของนักศึกษา มีผู้ที่สนใจอย่างจริงจังกับผู้ที่เข้าร่วมตามยุคสมัย ทำให้ไม่ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนทั่วไป ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ของสีฟ้า

6. แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาทางการเมือง จำแนกแนวคิดได้ 7 ประการ คือ

6.1 ฐานะทางการเงินทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน เพื่อเตือนให้เห็นสาเหตุของปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง ที่นี้...ไม่มีดอกไม้ ของ สุวรรณี สุคนธา

6.2 คนรุ่นใหม่พยายามแสวงหาความเป็นธรรมในสังคมด้วยการหนีเข้าป่าเป็นคอมมิวนิสต์ เพื่อชี้ให้เห็นสาเหตุของการเข้าร่วมกับผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ของคนรุ่นใหม่ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องที่นี่...ไม่มีดอกไม้ ของสุวรรณี สุคนธา

6.3 เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดทิศทางการเมือง เพื่อชี้ให้เห็นความสำคัญในการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง ของทมยันตี

6.4 ควรนำระบบสังคมนิยมแบบอ่อน มาใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ นักเขียนเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ เพราะระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในประเทศ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง หนึ่งหน้าไฟ ของโสภาค สุวรรณ

6.5 ประชาชนไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ได้แก่ แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ และ พิกุลแกมแดดแก้ว ของสีฟ้า

6.6 ประเทศมหาอำนาจแทรกแซงการเมืองประเทศที่ด้อยกว่า ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ของทมยันตี

6.7 การปลุกกระตมและก่อการร้ายทางการเมืองทำให้ประชาชนเกิดความแตกแยก เพื่อชี้ให้เห็นถึงภัยของผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่อง หนึ่งหน้าไฟ ของโสภาค สุวรรณ

จากการศึกษากลวิธีการเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534 นักเขียนเสนอแนวคิด 4 วิธี ดังนี้

1. การเสนอผ่านโครงเรื่องใหญ่
2. การเสนอผ่านโครงเรื่องย่อย
3. การเสนอผ่านบทสนทนา
4. การเสนอผ่านการบรรยาย

1. การเสนอผ่านโครงเรื่องใหญ่ โครงเรื่องใหญ่เป็นแนวทางที่นักเขียนสตรีต้องการให้เรื่องดำเนินไป แนวคิดทางการเมืองของนักเขียนสตรีที่เสนอผ่านโครงเรื่องใหญ่มีดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่น่าอนดั่งในนวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ของทมยันตี และนวนิยายเรื่อง แก่นกระพี ของสีฟ้า แนวคิดที่ว่า อำนาจทางการเมืองไม่สามารถสืบทอดกันได้ ดังในนวนิยายเรื่อง แก่นกระพี ของสีฟ้า

แนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครองว่า ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทยและลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่เหมาะสมต่อสังคมไทยดังในนวนิยายเรื่อง ตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า และนวนิยายเรื่อง หนึ่งหน้าไฟ ของโสภาค สุวรรณ ตามลำดับ

แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้าใจปัญหาชนบทอย่างแท้จริง ดังในนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน

แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองว่า นักการเมืองควรยึดมั่นในอุดมการณ์ ดังในนวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยลับและนวนิยายเรื่องมุกตามะดันของสีฟ้า นักการเมืองขาดอุดมการณ์ทางการเมืองและขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ดังในนวนิยายเรื่องทังเต้ง ของสีฟ้า นักธุรกิจสนับสนุนนักการเมืองเพื่อหวังผลประโยชน์ทางธุรกิจ ดังในนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน ผู้หญิงสามารถเป็นนักการเมืองได้เท่าผู้ชาย ดังในนวนิยายเรื่องผู้หญิงแถวหน้า ของช่อลัดดา และ นักการเมืองท้องถิ่นไม่ได้ศึกษาข้อมูลในการพัฒนาท้องถิ่น ดังในนวนิยายเรื่องเมืองโพลีเพล็กซ์ ของ ว.วินิจฉัยกุล

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนักศึกษาว่า นักศึกษาบางคนสนใจการเมืองอย่างผิวเผิน ดังในนวนิยายเรื่องเทียนส่องแสง ของดวงใจ และนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมีทั้งผู้ที่มีความตั้งใจจริงกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามความนิยมของยุคสมัย ดังในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ของสีฟ้า

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาทางการเมืองว่า ฐานะทางการเงินทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน และคนรุ่นใหม่พยายามแสวงหาความเป็นธรรมในสังคมด้วยการหนีเข้าป่า ดังในนวนิยายเรื่องที่นี่...ไม่มีดอกไม้ ของสุวรรณี สุคนธา และการแทรกแซงทางการเมืองทำให้ ประชาชนเกิดความแตกแยก ดังในนวนิยายเรื่องหนึ่งหน้าไฟ ของโสภาค สุวรรณ

2. การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องย่อย การเสนอแนวคิดทางการเมืองผ่านโครงเรื่องย่อย เพราะนวนิยายบางเรื่องของนักเขียนสตรีไม่ได้เสนอเรื่องราวทางการเมืองโดยตรงแต่ได้เสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในโครงเรื่องย่อย ซึ่งโครงเรื่องย่อยนี้ช่วยเสริมให้นวนิยายมีเนื้อหาเข้มข้นขึ้น นักเขียนนวนิยายสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 เสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในโครงเรื่องย่อย ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ดังในนวนิยาย เรื่องเปลือก ของสีฟ้า

แนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครองว่า ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย ดังในนวนิยายเรื่องจัตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองว่า นักการเมืองควรยึดมั่นในอุดมการณ์ทางการเมือง ดังในนวนิยายเรื่องสวนทางสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

3. การเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนา การใช้บทสนทนาของตัวละครในการถ่ายทอดแนวคิดนั้น บทสนทนาของตัวละครจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถรับรู้และเข้าใจสิ่งที่นักเขียนต้องการเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 เสนอผ่านบทสนทนาดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า ผู้ที่จะเป็นผู้นำได้ต้องมีทั้งกำลังและอาวุธ ดังในนวนิยายเรื่องเทพบุตรสุดแสน ของทมยันตี

แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่า รัฐบาลจะต้องมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหา ดังในนวนิยายเรื่องเทพบุตรสุดแสน ของทมยันตี รัฐควรจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง ดังในนวนิยายเรื่องมุกดามะดัน และเที่ยงเต้ง ของสีฟ้า กระทรวงสำคัญของรัฐควรทำงานประสานกัน รัฐควรเข้าไปดูแลการทำงานของรัฐบาล ดังในนวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยเลยลับของสีฟ้า

แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมืองว่า ประชาชนเลือกส.ส.โดยยึดถือความใกล้ชิดกับบุคคลมากกว่าการพิจารณาความรู้ความสามารถ ดังในนวนิยายเรื่องพรายสายรุ้ง ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

4. การเสนอแนวคิดผ่านการบรรยาย นักเขียนนวนิยายสตรีใช้การบรรยายในการเสนอแนวคิดทางการเมืองโดยใช้การบรรยายความรู้สึกของตัวละคร การบรรยายเหตุการณ์ทางการเมืองเป็นการปูพื้นเพื่อนำไปสู่แนวคิด และการใช้บทสนทนาของตัวละครทำหน้าที่สรุปหรือขยายแนวคิดให้ชัดเจนขึ้น แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 เสนอแนวคิดผ่านการบรรยาย ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า ทหารไม่ควรเข้ามาควบคุมอำนาจทางการเมืองไว้เพียงกลุ่มเดียว ดังในนวนิยายเรื่องพิกลแถมเกดแก้ว ของสีฟ้า

แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่า รัฐไม่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบท ดังในนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว ของกฤษณา อโศกสิน และรัฐบาลดูแลเอาใจใส่ประชาชนไม่ทั่วถึง ดังในนวนิยายเรื่องจัตุรัสชีวิต ของเพ็ญแข วงศ์สง่า

แนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาว่า ประชาชนยังไม่เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ดังในนวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ ของสีฟ้า และนวนิยายเรื่องพิกลแถมเกดแก้วของสีฟ้า

การศึกษาความสัมพันธ์ของนวนิยายของนักเขียนสตรีกับการเมืองช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 จำนวนนวนิยาย 18 เรื่อง ศึกษาตามแนวทางการศึกษา 3 ประการ

1. นวนิยายมีบทบาทต่อการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมือง
2. การเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียนและนวนิยาย
3. นวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมือง

จากการศึกษานวนิยายดังกล่าว ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1. นวนิยายมีบทบาทต่อการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมือง มีจำนวน 13 เรื่อง นวนิยายของนักเขียนสตรีมีความสัมพันธ์กับการเมืองในลักษณะการบันทึกภาพการเมืองเพียงเรื่องเดียว คือ เรื่อง พิศุลแกมเกดแก้ว และสะท้อนภาพการเมืองจำนวน 12 เรื่อง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง สะพานข้ามดาว ที่นี่ไม่มี...ดอกไม้วายสาयरัง ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ ตะวันไม่เคยเลยลับ จักรัสชีวิต เทพบุตรสุดแสน หน้าไฟ มุกดามะดัน สวนทางสาयरัง เมืองโพลีเพล และ ทุ่งเต็ง
2. การเมืองมีอิทธิพลต่อนักเขียนและนวนิยาย มีจำนวน 2 เรื่อง ความสัมพันธ์ของนวนิยายกับการเมือง โดยการเมืองมีอิทธิพลต่อนวนิยายนี้ได้แก่นวนิยายเรื่อง เทียนส่องแสง และ ผู้หญิงแถวหน้า
3. นวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมือง โดยมีบทบาทเสนอแนวคิดทางการเมือง มีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง นวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง เปลือก และ แก่นกระพี

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับสภาพการเมืองดังกล่าวนี้ นักเขียนสตรีเขียนนวนิยายมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพการเมือง โดยนวนิยายมีบทบาทต่อการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมืองเป็นจำนวนมากที่สุด ในการสะท้อนภาพการเมืองนักเขียนไม่ได้สะท้อนหรือบันทึกสภาพการเมืองอย่างชัดเจนตรงไปตรงมา แม้ว่าสภาพการเมืองจะเป็นประชาธิปไตยไม่ได้จำกัดสิทธิภาพของนักเขียน และนักเขียนสตรีจะไม่วิพากษ์วิจารณ์สภาพการเมืองอย่างรุนแรง

## อภิปรายผล

แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 จำนวน 18 เรื่องของนักเขียนสตรีมีแนวคิดทั้งหมด 32 แนวคิด การเสนอแนวคิดนี้นักเขียนสตรีไม่ได้แสดงทฤษฎีวิพากษ์วิจารณ์การเมืองรุนแรง เป็นการเสนอในลักษณะการนำเสนอวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาการเมืองที่เกิดขึ้นขณะนั้นหลากหลายแนวคิด ในบรรดานักเขียนสตรีเหล่านี้มีสี่ฟ้าเพียงคนเดียวเท่านั้นที่เสนอแนวคิดทางการเมืองในประเด็นเดียวกันไว้ในนวนิยายหลายเรื่อง โดยเสนอแนวคิดในประเด็นเดียวกัน ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่า อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้แน่นอน โดยสี่ฟ้าเสนอไว้ในนวนิยายเรื่องเปลือก และเรื่องแก่นกระพี้ เพื่อเตือนสตินักการเมืองที่อาศัยกำลังพลและอาวุธเป็นฐานสนับสนุนการใช้อำนาจการเมือง อันเนื่องมาจากสภาพการเมืองไทยตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบันยังไม่เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ถูกแทรกแซง ด้วยการปฏิวัติรัฐประหารหลายครั้ง การเมืองของประเทศอยู่ภายใต้เผด็จการทางทหาร และความพยายามสืบทอดการเมืองเป็นระยะเวลานาน การผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนของผู้มีอำนาจทางการเมืองทั้งที่เข้ามาอย่างถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตยและวิธีการอื่น แสดงให้เห็นถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของอำนาจทางการเมือง สี่ฟ้าคงจะได้ติดตามเรื่องราวทางการเมืองมาเป็นระยะเวลานานจึงมองเห็นแก่นแท้ของอำนาจทางการเมือง จึงได้เสนอแนวคิดย้ำเตือนไว้ในนวนิยายทั้งสองเรื่อง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาลว่า รัฐบาลควรจัดสวัสดิการสังคมให้ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยสี่ฟ้าเสนอไว้ในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ มุกดามะดัน แท้งเต้ง แนวคิดนี้สี่ฟ้าได้ย้ำไว้เป็นพิเศษ โดยพยายามแทรกบทสนทนาของตัวละครสำคัญ และตัวละครอื่นๆ ในนวนิยายดังเช่น อนันท์ ในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ มุกดา ในนวนิยายเรื่อง มุกดามะดัน พงศ์แผนและชาวบ้าน ในนวนิยายเรื่องแท้งเต้ง การเสนอแนวคิดนี้เนื่องมาจากรัฐบาลจัดสวัสดิการสังคมเฉพาะข้าราชการพนักงานของรัฐด้วยการจัดสวัสดิการ บำเหน็จบำนาญ เมื่อเกษียณอายุราชการ การจัดสวัสดิการเบิกค่ารักษาพยาบาล ค่าเลี้ยงดูบุตร ในขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีอาชีพเกษตรกรไม่มีโอกาสได้รับสวัสดิการดังกล่าว เช่นเดียวกับข้าราชการ พนักงานของรัฐ เมื่อเจ็บป่วยหรืออายุมากไม่สามารถทำงานเลี้ยงดูตัวเองได้ตลอดจนผลผลิตของเกษตรกร รัฐไม่เคยประกันราคา เพื่อให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจในผลผลิตของตน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความยากลำบากในการดำรงชีพ เกิดปัญหาความยากจน และเกิดเป็นช่องว่างทางสังคมของประชาชนเจ้าของประเทศที่ไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาล สี่ฟ้าจึงได้พยายามย้ำแนวคิดนี้เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเห็นใจและเห็นความสำคัญของประชาชน ซึ่งรัฐมีหน้าที่จะต้องดูแลและแก้ไขปัญหาของประชาชน



การช่วยยกระดับประชาชนด้วยการจัดสวัสดิการสังคม เป็นการแก้ไขปัญหาสำคัญประการหนึ่ง และในปัจจุบันนี้จะเห็นได้ว่า รัฐได้เล็งเห็นความทุกข์ยากความเดือดร้อนของประชาชนของประเทศ จึงได้พยายามจัดสวัสดิการแก่ประชาชน เช่นสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลได้จัดทำบัตรประกันสุขภาพ บัตรสงเคราะห์แก่ประชาชนที่รายได้ต่ำ แม้การให้บริการของรัฐอาจยังไม่ทั่วถึง แต่สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันให้เห็นว่า สี่ฟ้าได้มองลึกลงไปปัญหาอันจึงได้พยายามย้าแนวคิดไว้ในผลงาน

นอกจากนักเขียนสตรีคนเดียวกันที่เขียนนวนิยายหลายเรื่องและเสนอแนวคิดทางการเมืองประเด็นเดียวกันไว้ในนวนิยายเรื่องอื่น เพื่อเป็นการย้าแนวคิดของตน เช่นสี่ฟ้าแล้ว ในบรรดานักเขียนสตรีทั้ง 9 คน ที่ผู้วิจัยได้นำมาศึกษาปรากฏว่านักเขียนสตรีส่วนใหญ่เสนอแนวคิดต่างกัน ส่วนที่เสนอแนวคิดประเด็นเดียวกันมีน้อย นักเขียนที่เสนอแนวคิดซ้ำกันมีดังนี้

1. แนวคิดอำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งไม่แน่นอน นักเขียนสตรีที่เสนอแนวคิดเหมือนกันคือทมยันตี เสนอไว้ในนวนิยายเรื่องสตรีหมายเลขหนึ่ง และสี่ฟ้า เสนอไว้ในนวนิยายเรื่องเปลือก และแก่นกระพี การเสนอแนวคิดเหมือนกันของทมยันตีและสี่ฟ้านี้ เพราะช่วงระยะเวลาที่นักเขียนเขียนนวนิยายในเวลาใกล้เคียงกันคือระหว่างปี พ.ศ.2520 2523 และ 2525 ตามลำดับสภาพการเมืองไทยในระยะก่อนหน้านั้นมีเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงต่อผู้มีอำนาจทางการเมืองหลายอย่าง โดยเฉพาะการเกิดปฏิวัติรัฐประหารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้นำทางการเมืองหลายครั้ง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวนี้ นักเขียนได้นำมาเป็นวัตถุดิบในการเขียนในผลงานของตน นักเขียนได้สังเกตและให้ข้อสรุปว่า อำนาจทางการเมืองไม่ใช่สิ่งที่เป็นิรันดร์แต่มันมีการเปลี่ยนแปลงได้เสมอ สิ่งที่นักเขียนมองเห็นอย่างลุ่มลึกนี้ทำให้ทมยันตีและสี่ฟ้าแสดงไว้ในนวนิยายเพื่อเตือนสตินักการเมืองทุกคนที่เข้าสู่เส้นทางทางการเมืองไม่ให้ลุ่มหลงหรือยึดติดอำนาจการเมือง จะเห็นได้ว่าสิ่งที่นักเขียนแสดงไว้นั้นเป็นสิ่งที่เชื่อถือได้ เพราะหลังจากที่เสนอแนวคิดไว้ในนวนิยายแล้ว สภาพการเมืองก็ยังคงเกิดการปฏิวัติยึดอำนาจการเมืองต่อมาอีกหลายครั้ง

2. แนวคิดระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมกับคนไทย นักเขียนที่เสนอแนวคิดเหมือนกันคือ เพ็ญแข วงศ์สง่าเสนอไว้ในนวนิยายเรื่องจัตุรัสชีวิต และสี่ฟ้า เสนอไว้ในนวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ การเสนอแนวคิดเหมือนกันของเพ็ญแข วงศ์สง่าและสี่ฟ้านี้ เนื่องมาจากสภาพการเมืองไทยที่ถูกลัทธิคอมมิวนิสต์แทรกแซงการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างรุนแรง โดยเฉพาะตั้งแต่ปี 2507 เป็นต้นมาและประเทศเพื่อนบ้านของไทยได้แก่ เวียดนาม เขมร และ ลาว ได้เสียประเทศแก่คอมมิวนิสต์ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน ตลอดจนการรับรู้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับวิธีปฏิบัติต่อประชาชนของคอมมิวนิสต์ ที่ใช้ความรุนแรงเด็ดขาดเป็นสิ่งที่นักเขียนสตรีทั้งสองคนเล็งเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับลักษณะคนไทย และการปกครองที่เหมาะสมกับลักษณะของคนไทย คือการปกครองระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ซึ่งเป็นระบอบการเมืองที่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน

เท่านั้น ความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของ เพ็ญแข วงศ์สง่าและสีฟ้าจึงปรากฏในนวนิยายทั้งสองเรื่องของนักเขียน ซึ่งนวนิยายทั้งสองเรื่องนี้นักเขียนได้เขียนครั้งแรกในช่วงเวลาเดียวกัน คือปี พ.ศ.2523 จึงเป็นเครื่องยืนยันว่าสภาพการเมืองที่กำลังถูกแทรกแซงด้วยลัทธิคอมมิวนิสต์ขณะนั้นเป็นปัจจัยให้นักเขียนแสดงแนวคิดทางการเมืองเหมือนกัน

3. แนวคิดรัฐบาลไม่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบท นักเขียนสตรีที่เสนอแนวคิดเหมือนกันคือ กฤษณา อโศกสิน เสนอไว้ในนวนิยายเรื่องสะพานข้ามดาว และเพ็ญแข วงศ์สง่า เสนอไว้ในนวนิยายเรื่องจัตุรัสชีวิต การเสนอแนวคิดที่เหมือนกันของกฤษณา อโศกสินและเพ็ญแข วงศ์สง่านี้เนื่องมาจากปัญหาการแทรกแซงของคอมมิวนิสต์ โดยเฉพาะพื้นที่ชนบทของไทย ในขณะที่คอมมิวนิสต์ยึดครองประเทศเพื่อนบ้านของไทยไว้ได้ทั้งหมด และคอมมิวนิสต์ใช้ยุทธวิธีแบบป่าล้อมเมืองเพื่อยึดประเทศไทย ด้วยการปลุกกระดมชาวชนบทให้เห็นความไม่จริงใจในการบริหารประเทศ สภาพความขาดแคลนของชาวชนบทที่ไม่ได้รับการเหลียวแลจากรัฐบาลภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย และชักชวนให้ประชาชนจับอาวุธขึ้นต่อสู้กับรัฐเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบสังคมตามแนวทางของคอมมิวนิสต์ ซึ่งในปีพ.ศ.2520 และ2523 เป็นเวลาที่กฤษณา อโศกสินและเพ็ญแข วงศ์สง่า เขียนนวนิยายสองเรื่องนี้ นักเขียนมีความตระหนักรู้ต่อสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทยจึงเสนอแนวคิดให้เห็นว่า ปัญหาภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์นี้มีสาเหตุมาจากการที่รัฐไม่มุ่งเน้นการพัฒนาชนบท ไม่กระจายความเจริญไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาที่รัฐจะต้องเร่งแก้ไขอย่างเร่งด่วน

4. แนวคิดนักการเมืองควรมีอุดมการณ์ นักเขียนสตรีที่เสนอแนวคิดเหมือนกันคือ เพ็ญแข วงศ์สง่า เสนอไว้ในนวนิยายเรื่องสวนทางสายรุ้ง และสีฟ้า เสนอไว้ในนวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ และมุกตามะดิน การเสนอแนวคิดที่เหมือนกันของเพ็ญแข วงศ์สง่าและสีฟ้านี้ น่าจะมาจากความต้องการเห็นการเมืองระบอบประชาธิปไตยพัฒนาเป็นระบอบที่สมบูรณ์ ซึ่งการพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์ได้นั้น ขึ้นอยู่กับกลไกทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง คือ นักการเมือง ในช่วงที่ผ่านมานั้นนักการเมืองมักแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง โดยอาศัยตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ทางการเมืองเป็นสำคัญ นักเขียนทั้งสองท่านจึงเสนอแนวคิดนี้ เพื่อหวังจะเห็นการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทยพัฒนาด้วยการมีนักการเมืองที่มีอุดมการณ์

การเสนอแนวคิดที่เหมือนกันของนักเขียนสตรีดังกล่าวข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นมุมมองของนักเขียนที่เหมือนกัน ต่อปัญหาการเมืองไทยแม้จะมีนักเขียนที่มีความคิดเห็นตรงกันไม่มากนัก แต่เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่านักเขียนมีความตระหนักรู้ต่อปัญหาการเมืองว่าเป็นปัญหาที่จะต้องแก้ไข ส่วนแนวคิดที่นักเขียนสตรีเสนอไว้แตกต่างกันส่วนใหญ่นั้น มาจากการที่นักเขียนของนักเขียนในแง่มุมมองและปัญหาการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งแนวคิดที่นักเขียนหยิบยกมาเสนอนั้น สะท้อนให้เห็นลักษณะของนักเขียน โดยพิจารณาตามลำดับการเสนอผลงาน ได้แก่

นักเขียนเสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยายเกิน 1 เรื่อง และนักเขียนสตรีเสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยายเพียงเรื่องเดียว ดังนี้

1. นักเขียนเสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยายเกิน 1 เรื่อง มี 3 คน คือ สีฟ้า เพ็ญแข วงศ์สง่า และทมยันตี ดังนี้

สีฟ้า เป็นนักเขียนสตรีที่เขียนนวนิยายเสนอแนวคิดทางการเมืองช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534 จำนวน 7 เรื่อง ซึ่งมากที่สุด ในบรรดานักเขียนสตรี ในช่วงเวลาเดียวกัน สีฟ้าจะแสดงทรรศนะทางการเมืองอย่างเป็นกลาง การเสนอแนวคิดส่วนใหญ่ ได้แก่ การเสนอให้เห็นข้อดีข้อเสียของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ การสืบทอดอำนาจทางการเมือง และทรรศนะเกี่ยวกับนักการเมืองที่มีอุดมการณ์และไม่มีอุดมการณ์ ในช่วงหลังสีฟ้ามองการเมืองได้ลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับปัญหากระบวนการเมืองไทยขณะนี้ โดยการแสดงทรรศนะให้มีการปฏิรูประบบการเมืองไทย ดังที่แสดงไว้ในนวนิยายเรื่องแท่งเต็ง ซึ่งการแสดงทรรศนะของสีฟ้าจะไม่วิพากษ์วิจารณ์การเมืองอย่างรุนแรง และมีลักษณะของการประนีประนอม ดังเช่นการแสดงทรรศนะเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนักศึกษาในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ สีฟ้าไม่ได้ตัดสินว่าการกระทำของนักศึกษาว่าถูกหรือผิด แต่จะใช้ น้ำเสียง (Tone) ที่ไม่คัดค้านแต่ก็ไม่ยอมรับเสียทีเดียว การติดตามสภาพการเมืองมาโดยตลอด ทำให้สีฟ้าเห็นปัญหาสำคัญที่รัฐจะต้องแก้ไขเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง ดังที่ได้เสนอไว้ในนวนิยายหลาย ๆ เรื่อง

เพ็ญแข วงศ์สง่า เป็นนักเขียนสตรีที่มีผลงานในช่วงเวลาดังกล่าวจำนวน 3 เรื่อง จากการศึกษาผลงานของเพ็ญแข วงศ์สง่า ทำให้ทราบว่าเพ็ญแข วงศ์สง่า เป็นนักเขียนสตรีที่แสดงทรรศนะทางการเมืองอย่างเป็นกลาง เพราะเพ็ญแข วงศ์สง่าจะไม่วิพากษ์วิจารณ์การเมือง การเสนอแนวคิดจะเป็นการเสนอในลักษณะทั่วไป เกี่ยวกับข้อดีข้อเสียของระบอบประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์เกี่ยวกับนักการเมืองและการทำงานของรัฐบาล การเสนอเรื่องราวทางการเมืองของเพ็ญแข วงศ์สง่าจะกล่าวถึงเพียงเล็กน้อย ไม่ได้กล่าวรายละเอียดมากนัก ส่วนใหญ่ใช้การเมืองเป็นการเสริมเนื้อหามนวนิยายให้มีสาระมากกว่าการเสนอเรื่องรักเพียงอย่างเดียว

ทมยันตี เสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยาย จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ นวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง และ เทพบุตรสุดสวส จากการศึกษานวนิยายทั้งสองเรื่องนี้ทำให้เห็นว่า ทมยันตีเป็นนักเขียนสตรีที่มองการเมืองได้อย่างลุ่มลึกเช่น แสดงแนวคิดให้เห็นเกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองว่าเป็นสิ่งไม่แน่นอน ทมยันตีแสดงทรรศนะได้อย่างดีและมีวิธีการเสนอที่น่าสนใจ นอกจากนั้นทมยันตียังเป็นนักเขียนสตรีที่กล้าคิดกล้าเขียน ดังจะเห็นได้จากการล้อเลียนการเมืองในสมัย พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในนวนิยายเรื่อง เทพบุตรสุดสวส ซึ่งลักษณะการเขียนและความกล้าเช่นนี้พบไม่มากนักในนวนิยายของนักเขียนสตรีไทย

2. นักเขียนสตรีเสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยายเพียงเรื่องเดียว ได้แก่ กฤษณา อโศกสิน โสภาค สุวรรณ, สุวรรณี สุคนธา ดวงใจ ช่อลัดดา และว.วินิจฉัยกุล

กฤษณา อโศกสิน, โสภาค สุวรรณ, สุวรรณี สุคนธา และดวงใจ เป็นนักเขียนสตรีที่เสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยายเพียงเรื่องเดียว คือ สะพานข้ามดาว หน้าไฟ ที่นี่...ไม่มีดอกไม้ และ เทียนส่องแสง ตามลำดับ กฤษณา อโศกสิน จะเสนอพรรณนาเป็นกลาง ไม่วิพากษ์วิจารณ์การเมืองอย่างรุนแรง ส่วนโสภาค สุวรรณ จะเสนอพรรณนาอย่างเป็นกลาง แต่ค่อนข้างไปทางก้าวหน้า กล่าวที่จะวิพากษ์วิจารณ์การเมือง ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรงและกล้าเสนอความคิดก้าวหน้า ดังเช่นการแสดงพรรณนาให้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมแบบอ่อน แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ในขณะที่บ้านเมืองกำลังหวาดกลัวต่อระบบสังคมนิยมอย่างมาก สุวรรณี สุคนธา เป็นนักเขียนสตรีที่เสนอแนวคิดทางการเมือง ในลักษณะเป็นกลาง ไม่วิพากษ์วิจารณ์การเมืองอย่างรุนแรงเช่นเดียวกับกฤษณา อโศกสิน ส่วนดวงใจจะเสนอแนวคิดในลักษณะเป็นกลาง ไม่วิพากษ์วิจารณ์รุนแรงและแสดงความเห็นอกเห็นใจ

ช่อลัดดา เป็นนักเขียนสตรีที่เสนอแนวคิดทางการเมืองทางการเมืองไว้ในนวนิยายเพียงเรื่องเดียว คือ ผู้หญิงแถวหน้า โดยทั่วไปงานเขียนของช่อลัดดาจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก การแต่งงาน นวนิยายเรื่องนี้ ช่อลัดดาก็ไม่ได้ทิ้งแนวเดิมเสียทีเดียว การเสนอพรรณนาสนับสนุนให้ผู้หญิงมีบทบาททางการเมืองในนวนิยายเรื่องนี้มีลักษณะเหมือนเป็นการทดลองเขียน คือนำสภาพความตื่นตัวของสตรีต่อการเมืองมาเป็นวัตถุดิบในการเขียน แต่ไม่ได้แตะต้องหรือวิพากษ์วิจารณ์การเมืองแต่อย่างใด เป็นเพียงการเสนอแบบเฉียดๆ การเมืองเท่านั้น ซึ่งน่าจะเป็นเพราะนักเขียนไม่ถนัดการเขียนแนวนี้และไม่เข้าใจการเมืองเพียงพอที่จะนำมาเขียนในงานของตน

ว.วินิจฉัยกุล เป็นนักเขียนสตรีอีกคนหนึ่งเสนอแนวคิดทางการเมืองไว้ในนวนิยายแต่แตกต่างจากนักเขียนสตรีคนอื่น เพราะการเมืองที่ ว.วินิจฉัยกุล นำเสนอใน เมืองโพลีเพล นั้นเป็นการเมืองท้องถิ่น ไม่ใช่การเมืองระดับประเทศ แต่จากการศึกษางานของนักเขียนท่านนี้ ทำให้เห็นลักษณะของ ว.วินิจฉัยกุลว่า เป็นนักเขียนที่กล้าคิด กล้าเขียน และมีวิธีการเสนอแนวคิดอย่างแยบยล ด้วยลีลาและภาษาที่น่าสนใจ มีการศึกษาข้อมูลประกอบการเขียน การเสนอพรรณนาจึงมีลักษณะก้าวหน้า เช่นการสนับสนุนการพัฒนาท้องถิ่นด้วยวิธีการที่ทันสมัยต้องควบคู่กันไปกับการศึกษาข้อดีข้อเสียอย่างรอบคอบ ดังที่แสดงไว้ในนวนิยายเรื่อง เมืองโพลีเพล

จากการศึกษาแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรีเหล่านี้ เสนอแนวคิดหลากหลายแนวคิด ซึ่งมีแนวคิดคล้ายคลึงกับการนำเสนอแนวคิดทางการเมืองของนักเขียนชายในช่วงเวลานั้น เช่นประภัสสร เสวิกุลเสนอแนวคิดทางการเมืองในนวนิยายเรื่อง อำนาจ คล้ายคลึงกับนวนิยายเรื่อง สตรีหมายเลขหนึ่ง ของทมยันตี เป็นต้น การนำเสนอแนวคิดนั้นจะไม่

รุนแรงและเจาะลึกประเด็นปัญหาการเมืองเท่านั้น นักเขียนสตรีจะมีทำทำนองการเขียนที่ละมุนละไมมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษานี้ ทำให้เห็นว่านักเขียนสตรี มีความสนใจต่อปัญหาการเมืองของประเทศเช่นเดียวกับนักเขียนชาย ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วยเช่นกัน

การศึกษาทฤษฎีการเสนอแนวคิดทางการเมือง 6 ด้านในนวนิยายของนักเขียนสตรีจำนวน 8 เรื่องนี้ พบว่านักเขียนสตรีใช้วิธีต่าง ๆ ประกอบกันในการเสนอแนวคิดแต่ละแนวคิด การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องใหญ่ในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวทางการเมืองโดยตรงและเพื่อให้แนวคิดทางการเมืองปรากฏชัดเจน บางครั้งนักเขียนสร้างตัวละครสองกลุ่มที่มีความขัดแย้งกันอย่างชัดเจน เพื่อดำเนินเรื่องไปสู่แนวคิดหลัก เช่น กำนันโตดกับกิจชนะ ในนวนิยายเรื่องเมืองโพล์เพล้ทอแสงกับสนทศในนวนิยายเรื่องเทียนส่องแสงอาพันธ์กับพิชชาในนวนิยายเรื่องผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ และวิบูลย์กับกนกทัตย์ในนวนิยายเรื่องที่นี่...ไม่มีดอกไม้ การเสนอแนวคิดผ่านโครงเรื่องย่อย นักเขียนสตรีจะใช้ทฤษฎีนี้เมื่อนวนิยายเรื่องนั้นไม่ได้เสนอเรื่องราวทางการเมืองโดยตรง ใช้โครงเรื่องย่อยเสนอแนวคิดทางการเมืองเพื่อให้นวนิยายมีเนื้อหาเข้มข้นขึ้น ได้แก่นวนิยายเรื่องเปลือก พรายสายรุ้ง จัตุรัสชีวิตและสวนทางสายรุ้ง การเสนอแนวคิดผ่านบทสนทนาของตัวละคร นักเขียนสตรีส่วนมากให้ตัวละครสำคัญของเรื่องเป็นผู้เสนอแนวคิด ซึ่งมีทั้งการใช้บทสนทนาโดยตรงไปตรงมา ได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องตะวันไม่เคยเลยลับ หนึ่งหน้าไฟ มุกตามะดัน และแท่งเต้ง การใช้บทสนทนาที่ผู้อ่านจะต้องพิจารณาตีความได้แก่แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องเทพบุตรสุดแสน การเสนอแนวคิดผ่านการบรรยาย นักเขียนใช้การบรรยายความรู้สึกรับรู้ของตัวละคร การบรรยายเหตุการณ์ทางการเมือง โดยการปูพื้นเพื่อนำไปสู่แนวคิดหรืออาจใช้ขยายบทสนทนาของตัวละครให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การศึกษาความสัมพันธ์ของนวนิยายกับการเมืองตามแนวทางดังกล่าวข้างต้น มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับนวนิยายของนักเขียนสตรีทั้ง 18 เรื่องว่านวนิยายของนักเขียนสตรีมีความสัมพันธ์กับการเมือง 2 ระยะ คือ นวนิยายมีความสัมพันธ์กับการเมืองช่วงก่อนวันที่ 6 ตุลาคม 2519 กล่าวคือนักเขียนสตรีนำเสนอภาพการเมืองช่วงก่อนที่จะเขียนนวนิยายมานำเสนอเนื้อหานวนิยาย 5 เรื่อง คือ นวนิยายเรื่องพิกุลแกมเกิดแก้ว เปลือก แก่นกระพี้ ตะวันไม่เคยเลยลับ สะพานข้ามดาว และนวนิยายที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 นวนิยายที่มีความสัมพันธ์กับการเมืองในช่วงที่นักเขียนนวนิยายและนำเสนอการเมืองในช่วงนี้มีดังต่อไปนี้ นวนิยายเรื่องที่นี่...ไม่มีดอกไม้ เทียนส่องแสง พรายสายรุ้ง มุกตามะดัน ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์ เทพบุตรสุดแสน แท่งเต้ง หนึ่งหน้าไฟ สวนทางสายรุ้ง และเมืองโพล์เพล้ ความสัมพันธ์ของนวนิยายของนักเขียนสตรีกับการเมือง

ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

1. นวนิยายมีบทบาทต่อการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมือง
2. การเมืองมีอิทธิต่อนักเขียนและนวนิยาย
3. นวนิยายมีอิทธิพลต่อการเมือง

อย่างไรก็ตามการศึกษาแนวคิดทางการเมืองของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519 ถึง 23 กุมภาพันธ์ 2534 เกี่ยวกับการศึกษาแนวคิดทางการเมือง กลวิธีการเสนอแนวคิด และความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการเมือง ทำให้เห็นทรรศนะของนักเขียนสตรีต่อสภาพการเมืองที่น่าสนใจ

### ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวคิดทางการเมืองของนักเขียนสตรี ผู้วิจัยเห็นว่า น่าจะมีการศึกษา นวนิยายการเมืองในช่วงต่อมา เพราะมีเหตุการณ์ทางการเมืองที่รุนแรงเกิดขึ้น ดังเช่นเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ ในปี 2535 และมีนวนิยายที่เสนอเรื่องภาพการเมือง เช่น นวนิยายเรื่อง ประชาธิปไตยบนเส้นขนาน ของวินทร์ เลียววารินทร์ เป็นต้น และควรศึกษาแนวคิดทางการเมืองของนักเขียนสตรีประเภทในวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เพื่อเป็นการศึกษาทรรศนะของนักเขียนสตรีทางการเมืองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- ขวัญเนตร ครุฑานุกช. การวิเคราะห์นวนิยายของ สีฟ้า. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.
- ชิดหทัย นุตสถาปนา. วิเคราะห์นวนิยายเอกของ สด กุระมะโรหิต. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- จิตลดา สุวัตติกุล และ มณฑนา วัฒนถนอม. วรรณกรรมปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2535.
- จำรัส ลามเจริญสุข. บทบาททางการเมืองของศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- “7 ปีทองของ...เปรม ไม่เคยคิดเลยว่าจะจะได้ยาวนาน,” สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 33(38) : 16 - 19 ; มีนาคม 2530.
- เจือ สตะเวทิน. การใช้ภาษาระดับปริญา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุทธินิสารการพิมพ์, 2518.
- เฉลิมเกียรติ ผิวฉนวน. ประชาธิปไตยแบบไทย : ความคิดทางการเมืองของทหารไทย (2519-2529). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช ไพร์ศักดิ์ จันทวรินทร์ และเชาวนะ ไตรมาศ. ข้อมูลพื้นฐานกึ่งศตวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงการปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2535.
- ไชยวัฒน์ ยนเปี่ยม. “สยามรัฐกับ 7 ปี รัฐบาลเปรม,” สยามรัฐ 37 ปี. 92-118 ; 25 มิถุนายน 2530.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. พัฒนาการนวนิยายไทยพ.ศ.2475- 2500 : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับสังคม. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521. อัดสำเนา.
- . “อดีต ปัจจุบันและอนาคตนวนิยายไทย : ข้อสังเกตบางประการ,” ธรรมศาสตร์ 11 (1) : 88 - 115 ; มีนาคม 2525.
- . นวนิยายกับการเมืองไทย พ.ศ. 2475 - 2500. กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, 2523.
- ทวีศักดิ์ ปิ่นทอง. นวนิยายกับการเมืองไทยในช่วงปี 2507 - 2522 : การศึกษาความสัมพันธ์ของนวนิยายกับการเมือง. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533. อัดสำเนา.
- ธเนศร์ ชาญเชาว์. วิเคราะห์นวนิยายของวชิษฐ์ เดชกุญชร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2533. อัดสำเนา.
- ธวัช ปุณโณทก. แนวทางศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.



- ธิดา วัฒนกุล. แนวความคิดทางการเมืองในบทละครพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.กรุงเทพ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. เกิดมาเป็นนายก. กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม, 2529.
- . “นวนิยายกับการเมืองของนักเขียนสตรีไทย,” โลกหนังสือ (6) : มีนาคม, 2521.
- นิตยา มาศะวิศุทธิ์. “แนวโน้มของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน,”ในการสัมมนาการสอนวรรณกรรม ปัจจุบันในระดับอุดมศึกษา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2516.
- บุญทรง สรวุฑ. 16 นายกรัฐมนตรีไทยในรอบการปกครองประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : เสริมวิทยบรรณาการ, 2530.
- บุญยงค์ เกศเทศ. ตลอดวรรณกรรมไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2536.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. แฉวรรณกรรม รวมบทความ. กรุงเทพฯ : อานไทย, 2529.
- ปทุมพร วัชรเสถียร. เทียนส่องแสง. โดย ดวงใจ (นามแฝง) กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น, 2520.
- ปธาน สุวรรณมงคล และ ประสิทธิ์ การกลาง. บันทึกข้อมูลพื้นฐานการเมืองการปกครองไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2538.
- ประทีป วาทิกทินกร และสมพันธ์ เลขะพันธ์. การอ่านและพิจารณาวรรณกรรม. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2521.
- ประเวศ วะสี. อนาคตการเมืองไทย. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน, 2534.
- ปัทมา จันท์เจริญสุข. วิเคราะห์แนวคิดและกลวิธีของนวนิยายแนวการเมืองและสังคมของ “ดวงใจ” ในช่วงพ.ศ.2513 - 2520. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. อัดสำเนา.
- เพ็ญแข วัจนสุนทร. จักรัสนธิวัต. โดย เพ็ญแข วงศ์สง่า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2525.
- . พรายสายรุ้ง. โดย เพ็ญแข วงศ์สง่า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : ศิลปบรรณาการ, 2522.
- . สวนทางสายรุ้ง. โดย เพ็ญแข วงศ์สง่า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : โชคชัยเทเวศร์, 2533.
- ไพโรจน์ บุญประกอบ. วิเคราะห์เรื่องสั้นแนวการเมืองและสังคมในช่วง 14 ตุลาคม 2516 - 6 ตุลาคม 2519. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.
- “ย้อนรอยชาติชาย 2 ปี ภายใต้วิกฤตการณ์,” มติชนสุดสัปดาห์ 10(519) : 7-9;12 สิงหาคม 2533.

รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. วรรณกรรมปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.

ราไพพรรณ ศรีโสภาค. หนังหน้าไฟ. โดย โสภาค สุวรรณ (นามแฝง) พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2534.

ลิขิต ธีรเวคิน. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ :

ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

วิทย์ ศิวะศรียานนท์. วรรณคดีและวรรณคดี. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2519.

วิทยากร เชียงกุล. ทางสองแพร่งของเศรษฐกิจการเมืองไทยเล่ม 2. กรุงเทพฯ : ผลึก, 2533.

วินิตา ดิถียนต์. “วรรณกรรมไทยสองทศวรรษ พ.ศ. 2500-2530 และ 2531-2540” โดย

ว. วินิจัยกุล (นามแฝง) สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 35 (16) : 89-90; กันยายน

2531.

วินิตา ดิถียนต์. เมืองโพล้เพล้. โดย ว. วินิจัยกุล (นามแฝง) กรุงเทพฯ : วัดสาตรี, 2534.

วิภา กงกะนันทน์. วรรณคดีศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

วิมล ศิริไพบูลย์. เทพบุตรสุดแสน. โดย ทมยันตี (นามแฝง) กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, ม.ป.ป.

. สตรีหมายเลขหนึ่ง. โดย ทมยันตี (นามแฝง) กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, 2523.

ศรีฟ้า มหาวรรณ, ม.ล. แก่นกระพี. โดย สีฟ้า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : โชคชัยเทเวศร์, 2532

. ตะวันไม่เคยเลยลับ. โดย สีฟ้า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : บรรณาการ, 2526.

. เที่ยงดั่ง โดย สีฟ้า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : โชคชัยเทเวศร์, 2535.

. เปลือก. โดย สีฟ้า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : บรรณาการ, 2524.

. ผู้เป็นที่รัก...นิรันดร์. โดย สีฟ้า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : บรรณาการ, 2524.

. พิกลแถมเกิดแก้ว ภาค 1. โดย สีฟ้า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : โชคชัยเทเวศร์, 2531.

. พิกลแถมเกิดแก้วภาค 2. โดย สีฟ้า (นามแฝง) กรุงเทพฯ : โชคชัยเทเวศร์, 2531

สมรักษ์ รัชชาทรัพย์. “สตรีกับการพัฒนาประชาธิปไตย.” รามคำแหง. 15(2) : 34-40 ;

2535.

“สยามรัฐกับการเมือง” สยามรัฐ 36 ปี. 1-38 : 24 มิถุนายน 2529.

สุกัญญา ชลศึกษ์. สะพานข้ามดาว. โดย กฤษณา อโศกสิน (นามแฝง) พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ : ดอกหญ้า, 2537.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. ปัญหาการเมืองไทยในปัจจุบัน หน่วยที่ 1 - 8.

พิมพ์ครั้งที่ 8. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538.

. ปัญหาการเมืองไทยปัจจุบัน หน่วยที่ 1-6. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.

. พัฒนาการวรรณคดีไทย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2523.

. ภาษาไทย 4 : วรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย  
ธรรมาธิราช, 2526.

. ภาษาไทย 7 (วรรณคดีวิจารณ์สำหรับครู). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย  
ธรรมาธิราช, 2529.

สุจิต บุญบงการ. “การเมืองไทยสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม,” สยามรัฐ 37 ปี. 11-19 :  
25 มิถุนายน 2530.

สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. การอ่านและพิจารณาหนังสือ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2520.

อัจฉรา กมฺพพิสมัย และสุนทรี อาสะไวย์, รวบรวม. 60 ปีประชาธิปไตยสิทธิเสรีประเทศไทย  
เรื่องลำดับเหตุการณ์ทางการเมืองการปกครองไทย 2475 - 2535. กรุงเทพฯ :  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

อุดม รุ่งเรืองศรี. สภาพของวรรณกรรมไทยปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บุรพาสาน, 2524.

อุดม หนูทอง. พื้นฐานการศึกษาวรรณคดีไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : มหาวิทยาลัย  
ศรีนครินทรวิโรฒสงขลา, 2522.

Wellek, Rene and Austin Warren. Theory of Literature. 9th ed. New York :  
Hawest Book, Brances & World, Inc, 1970.

## ประวัติย่อผู้วิจัย

## ประวัติส่วนตัว

|                     |                                                                                     |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|
| ชื่อ                | นางสาวมันทนา                                                                        |
| ชื่อสกุล            | ใบชา                                                                                |
| วัน เดือน ปี เกิด   | 10 พฤษภาคม 2506                                                                     |
| สถานที่เกิด         | จังหวัดลพบุรี                                                                       |
| สถานที่อยู่ปัจจุบัน | บ้านเลขที่ 95/78 หมู่ 4 ซอยศรีละโว้ 2 ถนนพหลโยธิน<br>อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000 |

## ประวัติการศึกษา

|           |                                                             |
|-----------|-------------------------------------------------------------|
| พ.ศ. 2524 | มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนวินิตศึกษา จังหวัดลพบุรี       |
| พ.ศ. 2526 | ป.กศ.สูง (บรรณารักษศาสตร์) จากวิทยาลัยครูสวนสุนันทา         |
| พ.ศ. 2530 | กศ.บ.(ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางเขน          |
| พ.ศ. 2541 | กศ.ม. (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ<br>ประสานมิตร |

## ประวัติการทำงาน

|                          |                                                                                |
|--------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| พ.ศ. 2527                | ครู 2 โรงเรียนสายปัญญารังสิต ตำบลประจักษ์ปัตย์<br>อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี |
| พ.ศ. 2534                | อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนโคกตูมวิทยา ตำบลโคกตูม<br>อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี   |
| พ.ศ. 2540<br>ถึงปัจจุบัน | อาจารย์ 1 ระดับ 5 โรงเรียนสุวีวิทยา อำเภอพระพุทธบาท<br>จังหวัดสระบุรี          |

วิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี  
ช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534

บทคัดย่อ  
ของ  
มัทนา ไบชา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย  
มีนาคม 2541

ปริญาพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดทางการเมืองในนวนิยายของนักเขียนสตรี ช่วง 6 ตุลาคม 2519-23 กุมภาพันธ์ 2534 จำนวน 18 เรื่อง ในด้านแนวคิดทางการเมือง กลวิธีการเสนอแนวคิดและความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการเมืองในช่วงเวลานั้น

ผลการศึกษาพบว่า นักเขียนสตรีเสนอแนวคิดทางการเมืองทั้งสิ้น 32 แนวคิด ซึ่งแนวคิดทั้งหมดสรุปตามลักษณะของแนวคิดจำแนกได้ 6 ด้าน คือ แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับระบอบการปกครอง แนวคิดเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล แนวคิดเกี่ยวกับนักการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของนักศึกษา และแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาและการแก้ไขปัญหาทางการเมือง นักเขียนสตรีจะเสนอแนวคิดทางการเมืองเป็นแนวคิดหลักและบางคนเสนอเป็นแนวคิดย่อยแทรกไว้ในนวนิยาย

กลวิธีการเสนอแนวคิดทางการเมืองทั้ง 6 ด้าน ในนวนิยายของนักเขียนสตรี พบว่า นักเขียนสตรีเสนอแนวคิดทางการเมือง 4 วิธี คือ การเสนอผ่านโครงเรื่องใหญ่ ในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวทางการเมืองโดยผ่านโครงเรื่องใหญ่ ในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวทางการเมืองโดยตรง ส่วนนวนิยายที่ไม่ได้มีเนื้อหาทางด้านการเมืองโดยตรง ส่วนนวนิยายที่ไม่ได้มีเนื้อหาทางด้านการเมืองโดยตรง นักเขียนจะเสนอแนวคิดทางการเมืองในโครงเรื่องย่อย เพื่อเสริมเนื้อเรื่องนวนิยายให้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้น การเสนอแนวคิดทางการเมืองผ่านบทสนทนาของตัวละครสำคัญ บางครั้งนักเขียนจะใช้บทสนทนาที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมาและบางเรื่องผู้อ่านจะต้องตีความจากบทสนทนา และนักเขียนใช้การบรรยายความรู้สึกของตัวละคร และการบรรยายสภาพเหตุการณ์ทางการเมืองเป็นการปูพื้น เพื่อนำไปสู่แนวคิดทางการเมือง

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างนวนิยายกับการเมือง ผลการศึกษา พบว่า นวนิยายของนักเขียนสตรี มีความสัมพันธ์กับการเมือง 2 ช่วง คือ นวนิยายมีความสัมพันธ์กับการเมืองช่วงก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และมีความสัมพันธ์กับการเมืองช่วง 6 ตุลาคม 2519 - 23 กุมภาพันธ์ 2534 โดยมีความสัมพันธ์กับการเมือง 3 ประการ คือ นวนิยายมีบทบาทในการบันทึกหรือสะท้อนภาพการเมือง การเมืองมีอิทธิพลต่อนวนิยายและนวนิยายมีบทบาทต่อการเสนอแนวคิดทางการเมือง

AN ANALYSIS OF POLITICAL VIEW POINTS IN WOMAN NOVELISTS  
FROM OCTOBER 6,1976 TO FEBRUARY 23,1991

AN ABSTRACT  
BY  
MANTANA BICHA

Presented in partial fulfillment of the requirements  
for the Master of Education degree in Thai  
at Srinakharinwirot University  
March 1998

This thesis aims to educate and analyze 18 novels written by woman novelists during the period of 6 October 1976 - 23 February 1991. The education emphasizes on their political viewpoints and how they presented them in their novels as well as on the relations between novels and politics during the said period.

The results came out that these novelists had presented 32 political view points in their novels, which could be categorized into 6 main aspects concerning the concepts of political power and the regime, government administration, politicians, students' poles, the problems and the solutions of the politics. The view points were stated by the novelists either the main or the minor ideas in their novels.

The methods of presentation were made through the main and the minor plots, conversation and description. The presentation through the main plots meant that those novels were directly involved with the politics. For the minor plots, the novelists wanted to have such the view points in order to make their novels more interesting. Concerning the methods through the methods through the conversation of the major character some conversation on politics were written openly. Others were to be interpreted by readers. In addition, novelist also wrote the conversation through the feelings of character and the description of the political situation as the knowledge to link their political view points.

The relations between novels and politics could be identified into 2 periods i.e. before 6 October 1976 and during 6 October 1976 - 23 February 1991. Such relation were advantaged as to record or reflect the political picture in those days, to present the influence of the politics on novels and to use the novels to play the role in informing the political viewpoints.